ROBERTO CÆCILIO GVLIELMI F. THO. VAVTROLLERIVS. S. P. D.

NVlla ſanè res eſt, Roberte Cæcili puer clariſſime, quæ homines æquè in altiſſ. dignitatis gradu locare poſſit atq; Eloquentia, reique militaris ſcientia: ſiquidem hac non ſo... vim hoſtium, eorumq; impetus, atq; iniu... ...pulſamus, verùmetiam imperij noſtri fines, ...ngè, latéque propagamus: illâ verò hominum ...imos, voluntateſq; nobis conciliamus: eoſq; aut ...n officio continemus, aut ad præclara facinora, ...émque publicã adminiſtrandam adhortamur, ...que incitamus. Sæpè verò cogitanti mihi vtra ...rum ſit præſtantior, magiſq; hominum generi ...ceſſaria, hæret ferè animus: nec facilè quid de ...c re iudicandum ſit, ſcio. Veruntamẽ quotieſcunque in eam cogitationem venio (venio autem ...im ſæpiſſimè.) toties occurrit mihi illud inter ...era: illos videlicet, quàm proximè accedere

John Browning his boke

UMI

ROBERTO CÆCILIO GVLIELMI F.

THO. VAVTROLLERIVS.

S. P. D.

NVlla ſanè res eſt, Roberte Cæcili puer clariſſime, quæ homines æquè in altiſſ. dignitatis gradu locare poſſit atq; Eloquentia, reique militaris ſcientia: ſiquidem hac non ſolum vim hoſtium, eorumq; impetus, atq; iniurias repulſamus, verùmetiam imperij noſtri fines, longè, latéque propagamus: illâ verò hominum animos, voluntateſq; nobis conciliamus: eoſq; aut in officio continemus, aut ad præclara facinora, remque publicā adminiſtrandam adhortamur, atque incitamus. Sæpè verò cogitanti mihi vtra horum ſit præſtantior, magíſq; hominum generi neceſſaria, hæret ferè animus: nec facilè quid de hac re iudicandum ſit, ſcio. Veruntamē quotieſcunque in eam cogitationem venio (venio autem quàm ſæpiſſimè.) toties occurrit mihi illud inter cætera: illos videlicet, quàm proximè accedere

ad naturam Deorum immortalium, qui quidem non vi, non ferro, atque armis, ſed voce tantùm hominũ animos quò tandem volunt flectunt: idq; adeò, vt, qui illud præſtare poſſunt, mea quidem ſententia, non homines, ſed Dij potius è cœlo delapſi eſſe videantur. Quæ res cùm ita ſeſe habeat, qua ſcientia id conſequi poſſumus, hanc amabò, quam tandem, niſi omnium principem eſſe dicemus? Itaque vel hanc ſolùm ob cauſam, tantum mihi eloquentiſſimi oratores optimis fortiſſimiſq; imperatoribus præſtare videntur, quantum ij qui togati Remp. ſuo conſilio, authoritateq; conſeruant, præſtant ijs, qui communem omnium ſalutem, bellandi cupiditate, ſæpius vi[illegible] in extremum diſcrimen adducunt. Accedit [illegible] complures ſingulis ferè ſeculis extitiſſe rei militaris peritiſſimos, præſtantiſſimóſque Imperatores, quorum res geſtæ præclaris, ijſq; æternis literarum monumentis conſignatæ & celebratæ conſpiciuntur. Eloquẽtem verò (multorum pace dixerim) ecquem obſecro, præter Hyperidem, Demoſthenem, atq; alios perpaucos apud Græcos reperias: apud Romanos C. Caſſium, M. Antonium, Q. Hortenſium, M. Tullium Ciceronem? Equidem non eo inficias, permultos [illegible]ſq; oratores haud contemnendos in Græcia, Italia, ac pleriſq; alijs in locis & olim extitiſſe, atque hodierno die extare. Attamen ſi quis ſecum in

animo

animo ſuo paulò diligentiùs quid eloquentia ſit conſiderabit: illos non tam eloquentes, quàm diſertos iudicabit appellari oportere: multóque pauciores oratores, quàm Imperatores ſemper reperiri animaduertet. Atque hæc quidem eloquentium hominum paucitas, verè vt quod ſentio, dicã, effecit etiam, vt non ſolùm eloquentiam non gloriæ militari cedere, verùmetiam eam ſuo iure antecellere animum indicam. Quarum enim rerũ non ita magna eſt copia, eæ cæteris quodammodo præſtare creduntur. Sicut autem per quos ad id quod volumus peruenimus, nõ fermè minor habenda eſt gratia, quàm ijs, qui nobis faciunt benignè: ſic etiã non minoris fieri debent ea inſtrumenta, ſine quibus cognitionem eius ſcientiæ, cui dediti ſumus, nullo modo conſequi poſſumus, quàm ipſa ſcientia. quid enim abſque illis tamen agas? Porrò, nemo, opinor, eſt qui quẽquam exiſtimet, vnquã oratorem fore bonũ, qui nõ ex Latinis præcipuè fontibus hauriat eloquentiæ præcepta. Nam in ea lingua omnis orationis ſplendor ac dignitas cõtinetur. Ne multa: vnus Cicero totius eloquẽtiæ parens inter omnes mortales, tantam nobis dicendi copiam ſuppeditare poteſt, quantam nunquam auderemus optare, adeò vt, noſtra hac ætate ij non parum dicendi gloria præſtare exiſtimentur, in quibus tantæ eloquentiæ, dicendiq́; facultatis, quã ille prædi-

tus fuit, vel aliquod veluti veſtigium apparet. Quapropter ſiue dicere ſiue ſcribere tibi propoſitum ſit, hunc tibi proponas, quem ducem ſequare, neceſſe eſt. Iſthuc autem quî obſecro præſtari poteſt, niſi in politiſſima illius linguæ cognitione verſatus ſit: qua lingua quicquid præclariſſimi illius viri ad noſtram vſque ætatem peruenit, conſcriptũ eſt: & in qua ille admirabili quadam ingenij magnitudine omnibus antecelluit? Prætermitto infinita illa, quibus linguæ huius cognitionem non vtilem ſolùm, verùm etiam omnino neceſſariam eſſe apertè demonſtrare poſſem: hominem enim omnino arbitror eſſe neminem cui dubium ſit, quin eius linguæ ignari, & à rebus bellicis, & ab Reipubl. gubernaculis plerumque repellantur. Id quod et ſi permultis perſuaſum eſt, atque ideo ad huius linguæ ſtudia animum adiungunt: nihilominus tamen infinitos video, qui præpropera quadam feſtinatione ſibi magis obſunt, quàm proſunt. Nam interim dum ſermonis elegantiam ſibi comparare credunt, linguæ puritatem, in quam primũ toto pectore incumbere debebant, negligunt: & ſtatim ad ea quæ non niſi à doctis diſci, percipiq́; poſſunt, cõuolant: ideòque fit, vt, non modò non ornatè, ſed vt ne purè quidem vnquam ſcribant. Quæ res viros aliquot bene doctos patrũ noſtrorum memoriâ impulit, vt de ratione, ac methodo qua quis linguæ

gua Latinæ cognitionē capere facilè poſſet, libros conſcriberent haud contemnendos; maximiſq́; digni ſunt laudibus ij qui ad hanc rem ſuis lucubrationibus, ac vigilijs aliquid adiumenti afferunt, vt alijs viam, quam ſequantur, monſtrent. Inter quos Aldus Manutius magni illius ac celeberrimi Pauli filius, non immerito, mea quidem ſententia, connumerandus eſt. Nam quæ ipſe ſibi non ſine magna induſtriæ laude in eo ſtudiorum genere collegerat, alijs pro ſua humanitate, impertijt. Ea ſunt phraſes, ſiue modi latinè loquendi, ſcribendiq́;. Quem ego libellum quum viderem doctiſſimorum hominum iudicio ſummoperè commendari: iſq́; tandem in manus veniſſet meas, cœpi mecum ita cogitare: Quid ſi eos qui ſtudijs humanitatis ſunt dediti aliqua ratione iuuare poſſem? quid præclarius? quid homine ingenioſo dignius? quid deniq; laudabilius? Quæ cogitatio quum verſaretur in animo meo, excitaui ipſe me, operaq; putaui fore pretium, ſi illas, quas dixi, Phraſes, non ſolùm vt ab Aldo collectæ ſunt, typis excuderem meis, ſed aliquid præterea addendum curarem, quo ſtudijs eorum adoleſcentium qui linguæ latinæ deſiderio tenentur, conſulerem: atque ideo eæ, in ordinem alphabeticum primùm vt adducerentur, ac poſteà è Latino in Britannicum ſermonem conuerterentur, effeci: eaſq́; Roberte clariſſime, iam ad

te mitto, tu quippe mihi inter cæteros viſus es dignus, cui quidem hoc munuſculum potiſſimùm deferrem: idque ob ſingulares iſtas animi dotes, quas tibi natura elargita eſt. Ipſe enim adducor in eam ſpem, vt, te patris tui viri illius inſignis, ac propè ſingularis quàm ſimillimũ fore credam: totumq́; adeò hoc regnum eos tandem ex te percepturum eſſe fructus, quos cùm tempus erit feres. De eo enim homines coniecturam faciunt, quòd ex ijs natus es parentibus, quorum ingeniũ admirabile, morum facilitatem eximiam, virtutem denique incredibilem nemo non admiratur. Sed aliud præterea eſt, ex quo iam hinc ab ipſa pueritia qualis, quantusq́; futurus ſis haud mehercle obſcurè colligi poteſt. tua enim iſthæc ætatula ijs abundè ornata, ac perpolita eſt omnibus, quæ non modò puerum, verùm etiam adoleſcentem ingenuum, nobiliſſimóque prognatum genere, ſcire æquum eſt. nemini enim tuorum æqualium, canendo, fidibúſque vtendo tuo iure cedis. Præterea nemo te modeſtior, aut ſuauior, adeò vt neminem adhuc viderim cui quidem ſis notus (te autem ecquis non nouit?) qui te non optimo florẽtiſſimi huius regni fato natum eſſe dicat. Sed hæc quæ cõmemoraui, omnia alicui forſan videri poterũt leuiora (quãuis in puero quis ea nõ fateatur eſſe maxima, ac planè admirabilia?) ideo aliud longè maius eloquar. Nã tu pro

libe-

liberali iſthoc ingenio ita ad eloquentiæ ſtudia te contuliſti, iiſq́; ita delectaris, vt, ſpes maxima ſit, fore, vt fœliciſſima hæc Britannia, Italiæ, que de ſuo Cicerone gloriatur nequaquam inuideat. Quare tua ſingulari humanitate, præclara iſthac indole, tuiſq́; potiſſimùm ſtudijs me nihil alienum facturum eſſe arbitratus ſum, ſi ea, qua re poſſem, iuuarem, tibiq́; haſce phraſes offerrem. Accipe igitur, Roberte praſtantiſſime, libellum hunc, qui iam in tuo nomine apparet, perpetuum teſtimonium amoris, obſeruantiaq́; in te meæ. Atque interim, perge vt facis, & in hoc ſtudium eloquentiæ, in quo es, incumbe: vt, & tibi, tuiſq́; honori, & amicis tuis, qui in te vnum oculos coniectos habent, Reiq́; publicæ emolumento eſſe poſſis. Londino Calend. Iulij. M. D. LXXIII.

Roma 9624562742 51

139
085

224

4325834 1329

ELEGANTES COPIOSÆQVE LATINÆ LINGVÆ PHRASES, AB AL- *do Manutio Pauli filio conſcriptæ.*

Abſq; mora, quæ mandaſti perficiam.

I ſhall do your commandement out of hand.

Confeſtim, è veſtigio, quàm primũ, ſtatim, actutum, primo quoque tempore, adeò ſine mora, ſine cunctatione, nulla facta mora, nulla interpoſita mora, omni prorſus abiecta mora, ne minimo quidem ſpatio temporis interiecto, exequar tua mandata, quod mandaſti perficiam, tuis mandatis parebo, effectum dabo quod mandaſti, præſtabo quod à te mandatum eſt. Vide, Moram auerte, Moram adhibe, Moram trahere.

Ab hac culpa vacuus.

I am innocent, or cleare and guiltleſſe.

Hanc ego nunquam attigi culpam: hoc me nunquam crimine contaminaui, inquinaui infeci, pollui, hanc nunquam ſubiui culpam, hæc me nunquam culpa polluit, labeſecit: huius criminis, flagitii, ſceleris, vitii labe, macula infectus nunquam ſum, vacuus ſemper iſta culpa. Vide, Culpa vacuus.

Accu-

Accuſor.

I am accuſed, or blamed.

Vitio mihi dant, vitio vertunt, fraudi tribuunt, hoc in me conferunt: hoc mihi aſcribunt, hac me culpa condemnant, hanc in me culpam conferunt, huius mihi culpæ notam inurunt: hoc me nomine accuſant.

Acerrimus aduerſarius.

A moſt deadly foe, a heauie friend, a crooked enemy.

Aduerſarium nimis grauem, nimis acrem, infenſum, acerbum, vehementem, crudelem, habemus: nimis acerbus, nimis aduerſus, nimiùm grauis atque infenſus nobis es: oppugnas nos quàm potes acerrimè, & grauiſſimè: nullam aduerſus nos iniuriam prætermittis: nulla non iniuria, nulla re non laceſſis; tuis contra nos viribus vteris; tuam in nos vim confers: omnia conaris, nihil non agis, moues, tentas, experiris, machinatis ad perniciem noſtram: aduerſario te vtimur nimis acerbo, nimis infenſo: agis contra nos, pugnas aduerſus nos, irruis in nos, quo potes impetu, impetu quàm potes maximo, eo impetu, qui poteſt eſſe maximus. Vide, Atrox hoſtis.

A conſuetudine digrediens.

To ſwarue altogether from his old faſhion: to become a new man.

Mirari ſatis non poſſum, cur à tua conſuetudine tam longè diſceſſeris, receſſeris, tam valdè deſciueris, te remoueris, te abduxeris: cur alius planè factus ſis, cur à teipſo diſceſſeris, cur te tui tam diſſimilem præ-

beas, cur te tui ſimilem non præſtes, cur, qui hactenus fuiſti, eum te non prçſtes, adduci non poſſum vt te à tua conſuetudine tam valdè, tā longè diſceſſiſſe exiſtimem.

Ad Ciceronem me contuli.

I haue giuen my ſelfe to Cicero: Tully is my whole ſtudie.

Vni Ciceroni meum ſtudium dicaui: ad vnum Ciceronem meam operam contuli: meum in vno Cicerone ſtudium pono, conſumo colloco vni Ciceroni operam do: vnus me Cicero delectat, capit, tenet, vnus mihi placet: vnius animum lectio paſcit: vni meam operam, mea ſtudia, meas vigilias dedi, dedidi, tradidi, addixi, perpetuò dicatus eſſe volo.

Ad finem orationis non peruenire.

To know no way out of his tale.

Quemadmodum exitum expediam inſtitutæ orationis, non reperio, non video; quî inſtitutæ orationi finem imponere, quo fine inſtitutam orationem claudere, abſoluere, perficere poſſum.

Ad finem optatum rem perducere.

To haue ſucceſſe as heart can wiſh, or as I would deſire.

Puto fore vt rem ex ſententia geram, fœliciter, proſperè, ex animi ſententia, vt animus fert, expediam, cōficiam: ad eum, quem volo, exitum perducam: fœlici exitu concludam: efficiam, opinor, vt res optimè ſuccedat: vt exitum res habeat, qualem optamus: ne res, contrà quàm volumus ſuccedat: ne quid aduerſi contingat in re, ne ſit infauſtus, aduerſus, alienus à noſtris voluntatibus,

luntatibus, alius atque volumus, exitus rei, euentus rei, rei finis ac terminus: ſpero futurum, vt in hac re meis optatis fortuna reſpondeat, cum animo meo fortuna conſentiat, ab animo meo fortuna minimè diſſentiat, nihil aduerſi fortuna obijciat, nequaquam fortuna repugnet, reſiſtat, obſiſtat, aduerſetur, ſeſe opponat, ſuam vim objiciat, impedimentum vllum injiciat, occurrat, obuiam eat: futurum exiſtimo, vt in hoc ſecunda, facili, proſpera, propitia, perbenigna fortuna vtamur. Vide, Res adducta in optimum ſtatum.

Ad iram incitatus, alienus ab iracundia.

Angred, chafed, ſtirred, or prouoked to anger, which is not ſoone angry, or is by nature mild.

Stomachum mihi facis, bilem commoues, inducis me, impellis, incitas ad iram, facis vt ira commouear, afficiar, corripiar, vt excandeſcam, vt ira flagrem, etſi nequaquam iracundus homo naturâ ſum non procliuis, pronus, propenſus, inclinatus ad iram, non iræ deditus, non is qui ad iram facilè labar: ſum alienus, longè remotus ab ira: quanquam iuris in me parum habet ira, minimè mihi dominatur ira, non admodum ad iram propendeo, inclino, ab ira longè abſum.

Adiungam me tibi.

I will be thy mate fellow in all fortunes, or I will go with you through thicke and thinne.

In omni te fortuna comitabor, tibi comes ero: me

tibi comitem adiungam, aſſiduum me comitem habebis, hærebo lateri tuo: à latere tuo: à latere tuo non diſcedam, non diuellar: ſemper, nunquam non, in omni tempore ac loco, aſſiduè, aſſiduus tecum ero: nunquam abs te ſeiungar, digrediar, recedam. Vide, Comes perpetuus.

Ad muſas redeas.

Returne to your ſtudie.

Vellem te ad manſuetiores muſas referres: vellem intermiſſa poëticæ ſtudia repeteres, redires in gratiam cum muſis. Vide, Ad ſtudia redire.

Adoleſcens infirma valetudine.

A ſickly young man.

Cicero in adoleſcentia ſua, cum adoleſcens eſſet, cum adoleſcentiæ annos nondum exceſſiſſet, egreſſus eſſet, valetudine erat, valetudine vtebatur infirma, parum firma, minimè firma, haud ſatis firma, nequaquam firma, paulò infirmiore, imbecilla, non optima, non robuſta, ſatis affecta, ſatis ad morbos propenſa non rectè ſe habebat. Cicero in adoleſcẽtia non omninò valebat, valetudine erat infirmior, viribus parum firmis, corpore non ſatis firmo vtebatur: valetudinis, firmitudinis, firmitatis, virium, roboris adoleſcenti Ciceroni minus erat quàm ſatis eſſet: parum validæ vires erant: infirmior erat, imbecillior, tenui, incommoda, vitioſa valetudine, parum validus erat, infirmè valebat, valetudine erat imbecillior, valetudinis vitio laborabat, valetudinarius erat Cicero.

Ad omnia aptus.

Fit

Fit for all things, a fine fellow.

Aptiſſimus eſt ad omnes res: nemo eſt ille commodior, aut aptior, in omni re, in omni iudicio elegantiſſimus eſt, egregio iudicio perpolitus, ſumma eſt in illo ingenii ſuauitas, & elegantia: nihil agit non aptè, non commodè, non eleganter, non lautè, non venuſtè, non lepidè, non egregiè: lepores habet, elegantiam, lautitiam, venuſtatem in omni re: quicquid agit, cum lepore agit, cum elegantia, ſic vt gratiam ab omnibus ineat, vt aptior, accommodatior, idoneus magis videatur eſſe nemo: propriè factus à natura videtur ad omnes res, natus ad omnia, appoſitum quiddam poſſidet ad omnes res. Vide, Naturâ ad omnia aptus.

Ad pauperiem redactus.

Brought, or driuen to extreme pouertie,
Next to, or hard at beggers doore.

In eum locum deductus eſt, eò deuenit, eò redactus eſt miſeriarum, in eas coniectus eſt anguſtias: eò redactæ ſunt fortunæ ſuæ, eò eſt à fortuna deiectus, detruſus, deturbatus, eò cecidit: vt vndè viueret non haberet, vt ei ad victum neceſſaria minimè ſuppeterent vt inopia premeretur earum rerum ſine quibus vix, aut ne vix quidem hominum vita ſuſtentatur, vt ea deſideraret, ea requireret, quæ viuendi neceſſitas poſtulat atq; exigit, vt jis rebus deſtitueretur, careret, ab jis eſſet rebus imparatus, earum rerum eſſet inops, ab jis rebus inops, egens, ea illi deeſſent, ea illum deficerent, earum rerum inopia laboraret, ſine quibus ægrè viuitur, vel potiùs nullo modo viuitur.

Ad ſtudia redire.

To become a ſtudent againe.

Ad noſtra me ſtudia referam: literarum ſtudia repetam: reddam ſtudijs operas intermiſſas: ad ſtudiorum conſuetudinem, atque vſum redibo: priſtina ſtudia reuocabo: rurſus ad ſtudia me conferam. Vide, ad Muſas redeas.

Aduerſa fortuna contentus.

To liue contentedly in aduerſitie, patient, or quiet, to ſuſtaine troubles, or ill chances.

Vehementer, acriter, acerbè, grauiter me oppugnat, vexat, exagitat, vrget, premit, aduerſa mihi eſt, infeſta eſt, infenſa eſt, iniqua, inimica fortuna: ego tamen ad humana omnia, ad eos omnes caſus, qui humanæ vitæ impendent, quibus humana vita ſubiecta eſt, propoſita eſt, expoſita eſt, patet, fortis ſum: contra fortunam paratus, armatus, firmus, validus, firmiſſimis præſidijs conſcientiæ munitus, res humanas prçclarè contemno, negligo, deſpicio, aſpernor: valet animus meus, firmus eſt, ſeipſo nititur, ſua in ſeipſo præſidia ponit, à ſeipſo præſidium omne petit, aduerſus fortunæ vim, impetum, conatus, iniurias, tela omnia: minimùm res humanæ me mouent, afficiunt, perturbant: minimùm laboro de rebus humanis: ſúſque déque res humanas facio, humanis caſibus animi præſtantia, virtute, fortitudine reſiſto: fortunæ conatibus obuiam eo, occurro, objicio me, oppono me, fortiter, atque acriter: fretus conſcientia fortunam ſperno: mea me contra fortunam conſcientia fortem facit, confirmat, auget viribus, validiorem reddit, mihi animos reddit, virtutem, vires, robur, fortitudinem, firmitatem.

Aduerſa

Aduerſa minùs ſentiunt, qui ijs aſſueuerunt.

They can beſt away with hardneſſe or aduerſity, which are vſed vnto it, or moſt acquainted therewithall.

Thg

Malorum conſuetudine ſenſus amittitur: malorum conſuetudo ſenſum adimit, ſentiendi vim aufert, ſtuporem inducit, injicit, infert, ſenſus obſtupefacit: ſenſus obſtupeſit, adimitur, aufertur, vſu diuturno calamitatum: aduerſas res minimè ſentiunt, ſenſu non percipiunt ij quorum occaluit animus, quorum animis callum obduxit diuturna cònſuetudo, qui ſecundis rebus niſi per quàm raró vſi ſunt, ſecundas res haud ſæpè nouerunt: quorum animi, tantum abeſt vt recentes ad fortunam ſint, inſolentes ad iniurias fortunæ ſint, vt malorum vſu & conſuetudine prorſus obduruerint, callum contraxerint. Vide, calamitatum conſuetudine, &c.

Ægrè fero ſtultitiam aliorum.

I cannot away with mens follies:
I cannot abide other mens fooliſhneſſe.

Nonnullorum ſtultitiam non facilè fero, ægrè ſuſtineo, haud ſatis æquo animo fero: adduci non poſſum, inducere animum non poſſum, inducere animum minimè poſſum, à meipſo non queo impetrare, dementias nonnullorum vt animo non iniquo feram.

Ætatis annus.

The yeare of his age: How old a man is.

Annos duodecim natus eſt: duodecimum ætatis annum agit: ætas eius eſt duodecim annorum: duodecimum ætatis annum non exceſſit, non egreſſus eſt.

Ætatis flos.

The prime, the flower of ones age or yeares.

Flores ætate integra, firma: valida ætate es, ætate viges, vales, validus es.

Afflictis aliorum exempla ſolatio.

The conſideration of like examples in other, doth comfort the afflicted: It is a comfort to haue companions in miſerie.

Si quæ tui ſimilibus viris in omni ætate acciderunt, iſto tuo triſtiſſimo tempore colliges, in memoriam rediges, reuocabis, mente comprehendes, tecum reputabis, in animo volues, ipſe tecum examinabis: admodum iuuari te ſenties, non leue ſolatium capies, hæc te valdè cogitatio ſuſtentabit, in hac tua tam graui, tam aduerſa, tam miſera, planè deſperata fortuna, in hac non ſolùm aduerſa, verùm penitus euerſa fortuna in tantis miſerijs, in tam miſero rerum ſtatu, tam miſeris temporibus: in iſta, qualem nemo vnquam ſenſit infelicitate, nunc dum res tuæ peſſimè ſe habent, peſſimo loco ſunt: dum tecum peſſimè agitur, dum tibi peſſimè cum fortuna conuenit: dum tuæ fortunæ planè perditæ ac nullæ ſunt, dum te premit infenſa fortuna, dum te modis omnibus fortuna vexat, tibi negotium exhibet, moleſta eſt, grauis eſt, dum te ſuis viribus oppugnat, dum omnes ad te oppugnandum machinas adhibet, atque admouet.

Agas

Agas diligenter apud Senatum.

Sue or labour earneſtly to the Councell: Apply or follow the councell hard and diligently.

Fac in conueniendis ſenatoribus tuum ſtudium extet: in prenſandis, appellandis, rogandis ſenatoribus adhibe ſtudium ac diligentiam quàm licet maximam: age diligenter cum ſenatoribus.

Agri vectigales.

Tributarie land, Tithe land, Grounds of the common ferme.

Fructuarii ſunt hi agri, non ſunt immunes, tributum ſoluunt, publicè aliquid pendunt, victigales ſunt.

Alexander fortis, ac incautior.

Alexander was puiſſant, valiant, but not circumſpect or politicke.

Animi vim, magnitudinem, præſtantiam oſtendebat in præliis Alexander, conſilium in vitandis periculis ei deerat: animum in Alexandro pugnante laudares, animi virtutem laudibus efferres, conſilium & prudentiam in periculis deſiderares, requireres: conſilii non habebat ſatis Alexander ad vitanda, effugienda, declinanda, cauenda pericula: animo quidem in pugnis excellebat, fortem in pugnis animum gerebat, forti animo pugnas pugnabat, prælia tractabat, rem gerebat in pugnis.

Alienis vteris conſilijs.

Ye are ruled by other mens aduice: you follow other mens counſell.

Video te auferri aliorum conſilijs, intelligo, ſentio, non te tuo duci, ſed alieno abduci conſilio: non tuum iudicium, ſed aliena conſilia ſequi mihi videris: non ipſe te in conſilium adhibes, non ipſe te audis, non ipſe tibi pares, morem geris, obtemperas, obſequeris, aſſentiris: ſed alieno vteris conſilio: aliena te conſilia regunt: ab alienis conſilijs voluntas tua pendet: non ipſe tibi dux es, verùm alios ſequeris.

Alienus ab aſtutia.

Farre from craft or deceit: A plaine dealing man.

Aſtutiæ mihi non placent, non probantur, non ſatisfaciunt: aſtus non amo: artem ſimulandi, fraudem artificio tectam, mores ab aperta quadam ſimplicitate alienos, fucum, ac fallacias, vafritiem, nimiam calliditatem, aſtuta ingenia, verſuta, vafra, nimis callida, ad aſtutias, vafriciem, calliditatem propenſa, naturali quodam odio proſequor: ſum ab aſtutijs alienus: abhorret animus meus ab aſtutijs. Noui animum tuum nulla in quemquam maleuolentia ſuffuſum. Simplex homo ſum: ſimplex mihi animus eſt: apertus, nulla ſimulatione tectus, purus à fraude, ab omni labe, apertam veritatem amo: ſimulandi artificium à me prorſus abeſt.

Alijs magis vitio dabitur, quàm tibi.

Others ſhall beare the blame rather then you.

Id maiori illis fraudi, quàm tibi erit: hoc illis plus inferet infamiæ, quàm tibi: plus illi ſubibunt infamiæ, quàm

quàm tu: hoc illis vitio magis tribuetur, quàm tibi. Maiori hoc ijs erit fraudi, quàm tibi: vitio dabitur ijs potiùs quàm tibi: culpæ plus in eos quàm in te conferetur: plus ipſi ferent infamiæ, dedecoris, ignominiæ, culpæ: grauior ad eos, quàm ad te redibit infamia.

Aliud præ ſe fert, aliud ſentit.

He ſaith one thing and meaneth another: He beareth two faces vnder a hood.

Vultus ſimulatione ſuſtinetur: aliud vultu ſignificatur, aliud in animo latet: non congruit animus cum vultu: diſſentit animus à vultu: animi ſenſum vultus occultat. Vide vultus diſſentit ab animo.

Altera hæc ratio me conſolatur.

This ſecond reaſon or cauſe comforteth me.

Secundo loco me conſolatur recordatio meorum temporum: altera eſt ratio, quæ mihi ſolatium affert, præbet, parit, ſolatio eſt: alterum illud eſt quo ſuſtentor, recreor: illa eſt, quæ me conſolatur, altera ratio: accedit illud ad animum meum ſuſtentandum, deinde ſuſtentor meorum malorum memoria.

Ambire homines ſtudioſè.

To win the heart, or get the fauour of men by all meanes poſſible.

Ambis, prenſas, nullum in prenſando ſtudium, nullum officium prætermittis, tam prenſas diligenter, quàm qui maximè, tua eſt diligentiſſima prenſatio: in ambiendis hominibus nemo eſt vno te diligentior, nemo aptior: ſed vereor, ne non ſuccedat exitus, ne te fallat, ne ſpe fruſtreris, ne ſecus accidat,

ne non ex animi tui ſententia procedat, ſuccedat, contingat, eueniat.

Amicitia laudata quæ ex virtute oritur.

Friendſhip which ſpringeth from vertue, or is grounded vpon vertue, is praiſe worthy

Ea demum laudabilis eſt, ea præclara beneuolentia, quam virtus, non fortuna peperit: qui virtutem in deligendis amicis, non fortunam ſequitur, is optimo conſilio vtitur, laudabiliter agit, ei laus debetur: honeſtus & rectus amor ille eſt, qui ex animi potius, quàm è fortunæ bonis exoritur, emergit, exiſtit, emanat, effluit: quicunqne fortunam in amore ſpectat non virtutem, iudicio labitur, ſinceram in eo ſimplexque iudicium requiras, deſideres.

Amiſſo equo euaſi.

I eſcaped very hardly with the loſſe of my horſe: I loſt my horſe and went my way cleare.

Vt vitæ conſulerem, vt euaderem è præſenti periculo, vt periculum vitarem minimè dubium, ad hoſtes equum miſi, immiſi, admiſi incitaui, laxatis habenis hoſtes verſus impuli.

Amiſſus populi fauor.

It was not long of your ſelfe, but of thoſe about you, that you haue loſt the hearts, the good-will, the fauour of the people.

Factum eſt non tua, ſed tuorum culpa: vitio tuorum, non tuo contigit, vt populi ſtudium, gratiam, beneuo-

neuolentiam dimiſeris, perdideris: vt é ſtudio gratia, beneuolentia populi excideris: vt populus non amplius, tibi faueat, ſtudeat, ſuffragetur, tui ſtudioſus, tibi amicus, bene in te ſit animatus: ſtudium populi, gratiam, beneuolentiam, non tua, ſed tuorum iniuria tibi eripuit, ademit, abſtulit: non per te, ſed per tuos, non à te ſed à tuis, non tuo, ſed tuorum merito: iniuria tuorum potius quàm tua effectum eſt, commiſſum eſt, vt populum tui ſtudioſum, bene in te animatum, tibi amicum iam non habeas, vt gratioſus apud populum, charus populo, in populi gratia minimè ſis: vt nullum populi ſtudium, nullam gratiam, aut beneuolentiam teneas, obtineas, poſſideas: vt populo, fauente, ſuffragante, benigno, tibi amico, bene erga te animato, tui ſtudioſo non vtaris: gratiam tuam apud populum non tua ſed tuorum culpa extinxit: ex amore populi effluxiſti.

Amor ex beneficio & iudicio profectus.

An aduiſed and deſerued loue, or I loue you both for the good turne you haue beſtowed vpon me, and alſo becauſe I accompt or iudge you worthy of loue.

Diligo te beneficio quidem tuo prouocatus, ſed iudicio etiam incitatus meo: meus in te amor ex iudicio fluxit: meum in te iudicium conſecutus amor eſt: mea de tuis vertutibus opinio beneuolentiam peperit: contuli me ad te amandum, quia te dignum amore iudico: quoniam amabilis es: is es, qui amandus videare. Cùm amori, quem inter nos mutuum eſſe intelligo, multum tribuo, tum de ingenij tui præſtan-

tia iudico, vt neminem tibi anteponam, comparem paucos.

Amor ex virtute.

Out of vertue loue, or loue for vertues ſake.

Amandus es propter multas ſuauitates ingenii, officii, humanitatis: tuæ tibi ſuauitates, tuæ virtutes, amorem hominum conciliant, adiungunt ſtudia, gratiā parant, comparant, adipiſcuntur.

Amor literarum quotidiè creſcit.

The loue of learning encreaſeth daily.

Studium quotidiè magis ingraueſcit, quotidiè magis cupiditate ſtudiorum incendor, meam ſtudiorum cupiditatem dies auget: tantum abeſt, vt meum ſtudium dies imminuat, vt etiam augeat: incitor ad ſtudia quotidiè: magis ſtudia complector: in ſtudia incumbo: plus quotidiè operæ in ſtudiis pono: literis quotidiè magis vtor: ſtudiorum amore, conſuetudine vſúque magis capior in dies ſingulos.

Amo viros excelſo animo.

I loue the couragious heart: or the high mind and valiant ſtomacke.

Præſtantis animi viros libenter complector, quorum animus viget, qui animo vigent, qui vigore animi præſtant, quorum animus excellit, qui animo excellunt, qui ſunt excellenti animo, ſunt excellenti animo præditi, ſunt excellentis animi; in quibus eſt animi excellentia quædam, præſtantia, altitudo, excelſitas, ſublimitas, robur, vis: cum his libenter amicitiam contraho, ineo, coeo, inſtituo, iungo; eos facilè amo,

amicos

amicos mihi libenter adiungo, applico me, adiungo me libenter ad eorum amicitiam: ſpõte mea, & inductione quadam animi ad eorum amicitiam accedo, ad eos amandos propendeo, inclino, me do.

Anguſtiæ itineris in alpibus Apennini.

The narrow ſtraits of the mountaines are maruellous comberſome to the paſſengers.

In alpibus Apennini magnæ ſunt, admodumque difficiles locorum anguſtiæ: per alpes Apennini iter habentibus magno ſunt impedimento difficultates & anguſtiæ locorum: nihil incommodius, quàm illas Apennini montis anguſtias pertranſire: quàm ex illius Apennini montis anguſtiis, ac difficultatibus euadere: anguſta loca per Apennini alpes euntibus crebrò ſeobjiciunt, impedimenta opponunt, difficilem ac laborioſam viam reddunt.

Anguſtiæ nummorum.

A great lacke of money: It is a hard world for money.

Incredibiles pecuniæ ſunt anguſtiæ: mira penuria nummorum eſt, ſumma nummorum difficultas eſt, pecuniæ minimum tractatur: vſus pecuniæ propè nullus eſt. Pecunia mihi ex permutatione debetur.

Animi abiectio, dedecus.

To abate in courage is a foule ſhame: You haue euer heretofore ſhewed your ſelfe to be of a moſt noble and hauty courage: if you quaile now, you vtterly ſhame your ſelfe.

Animì tui magnitudinem inflectere ſine ſummo dedecore non potes: ſubibis infamiam, ſi ab animi tui præſtantia deſciueris: excelſo animo non eris, ſi te demiſeris, aut humile quidquam cogitaueris: turpiſſimū dedecus admittes, grauis infamia conſequetur, ſummo tibi erit dedecori, animum demittere, animo cadere, animum imminuere, turpiſſimum tibi erit, magno vitio dabitur: humilis iam eſſe tuus animus, qui ſublimis erectuſque erat. ſine graui infamia non poteſt: ſublimia cogitabat animus tuus, nihil non altum ſuſpiciebat, nunc demiſſus eſt, humilis, abiectus, humi ſerpere videtur, humi iacere.

Animus abiectus.

A faint heart: one that thinketh too baſely of himſelfe.

Exigui, puſilli, infirmi, imbecilli animi es. infirmus ab animo es, animo iaces, iacet animus tuus: roboris ac neruorum in animo tuo parum eſt, nimium demiſſo, nimium imbecillo animo es: animus tibi ſine animo eſt: abeſt animus ab animo: facile commoueris: facilè animo concidis, langues animo, languet animus tuus, animum in te deſidero, requiro.

Animus deſperantium per te erectus.

It is your doing that they haue plucked vp their hearts.

Tuis præclaris actionibus, qui anteá timebant excitati ſunt, recreati, ad bonam ſpem, ad fortitudinem reuocati, animos receperunt, recuperarunt, collegerunt, reuocarunt.

Animus excelſus.

A noble, luſty, couragious, conſtant, and ſetled minde, preſt to all aſſaies.

Noui magnitudinem animi tui, firmitatem, conſtantiam, vim, robur, fortitudinem, excellentiam, præſtantiam, altitudinem, ſublimitatem, excelſitatem: noui quàm forti animo ſis, quàm conſtanti, ac firmo: quàm non demiſſo, non humili, non imbecillo, non fracto: quàm ad omnem fortunam, ad omnes caſus ferendos, ad omnem fortunam, ad omnes temporum motus, viciſſitudinéſque, animo ſtabili ac parato ſis.

Animum inducere.

To perſwade ones ſelf to any thing: I cannot find in my heart to looke him in the face.

Vt illius vultum ſubeam, imperare mihi non potero, impetrare à me non potero, adduci nunquam potero, ipſe mihi perſuadere, animum inducere, animo vim inferre non potero. Fit beneficijs tuis, & inductione quadam animi mei, te vt diligam. Vide, Colloqui cum ipſo, &c.

Animum laxa[re.]

To recreate the wearied minde. I will go in[to] the countrey to take the ayre a while, or to refreſh my ſpirits.

Rus cogito, vt animum relaxem, animi cauſa, vt animum parumper à moleſtijs abducam, vt aliquid iucunditatis deguſtem, aliqua iucunditate fruar, vt animus reficiatur, recreetur, parumper acquieſcat à curis, vt animum curis diſtractum, variéque diſſipatum recolligam, vt amiſſam animi iucunditatem recipiam,

vt quàm mihi negotiorum & curarum odioſa conſuetudo hilaritatem ademit, abſtulit, eripuit in me extinxit, perdidit, eam rerum iucundiſſimarum aſpectu, atque vſu recuperem, recipiam.

Animus metu liberatus.

A heart free from all feare: You haue put me out of all doubt, or acquited and rid me of all feare.

Abſterſiſti mihi omnem metum: omnem mihi metum exceſtimi: omni me liberâſti metu: effeciſti vt omnem timorem deponerem: vt auderem, forti animo vt eſſem, vt animo vigerem, ne quid timerem, vt metu vacarem: animum meum confirmaſti, ad fortitudinem reuocâſti, afflictum excitâſti: factum à te eſt, vt animus meus qui iacebat, exurgeret, excitaretur erigeretur: effeciſti vt animus meus ſeſe colligeret atque confirmaret, roboriſque multum reciperet: languebat antea meus animus, tu, vt valeret, ac vigeret, effeciſti.

Animus perfectus.

A tried good will: You know my meaning: you vnderſtand my mind, you ſee all my drift.

Mea conſilia planè tibi nota ſunt: tenes conſilia mea, animum meum, meos ſenſus: non te latent mea conſilia: cognitum habes ac perſpectum animum meum: qui ſit meus ſenſus, probè nôſti, præclarè intelligis.

Animi probatio.

A

A truth and triall of my hearty good will, a witneſſe of my heart

Vbi res feret, cùm occaſio poſtulabit, indicabo tibi animum meum: patefaciam, ſignificabo, declarabo, aperiam, teſtificabor, te tibi probabo, extabit animus meus, patebit, conſtabit, perſpicuus erit: ſignificationem tibi dabo, ſigna oſtendam, argumenta præbebo animi mei: animum tibi meum certa argumenta patefacient: ex apertis, minimè obſcuris, minimè dubijs argumentis, ſignis, indicijs, teſtimonijs, animum meũ, meam voluntatem, meos ſenſus cognoſces, perſpicies, intelliges, conjicies.

Animus ſincerus.

A ſincere heart, or a plaine meaning.

Simplex mihi animus eſt, directus, apertus, nulla ſimulatione tectus, aut arte coloratus: ſimulationem, ſimulandi ſtudium mea natura, mea conſuetudo reſpuit: neque libenter, neque facilè fingo: ſimplicem veritatem amo, odi artes, quibus veritas vt inuolucro quodam obtegitur.

Annonæ caritas.

A great dearth of all victuals, each thing is ſo deare, that euery man is driuen to his ſhifts.

Ita cara eſt annona, ita grauis penuria, ea caritas, ea rerum omnium difficultas, eæ ſunt anguſtiæ, ita carè væneunt, tanti pretij ſunt, tanti ſunt omnes res, vt incommodis multis affici, premi, laborare omnes cogantur: ex immoderata penuria, nimia caritate, annonæ difficultate, exiſtunt, oriuntur, gignuntur, quæ ferri

vix

vix poſſint, incommoda multa.

Annuæ adminiſtrationis finis.

The end of my yearely office: Now the yeare of my office is out.

Annuum adminiſtrationis meæ tempus confeci, abſolui, decurri: emeritæ mihi ſunt annuæ operæ: emeritum annuum tempus: perfunctus ſum annuo munere, dies annua præterijt, abijt: annui imperij finem attigi, ad finem perueni.

Apollonius Craſſi ſtudijs aptus.

Apollonius was agreat helpe to Craſſus in his ſtudies.

Erat Apollonius ad Craſſi ſtudia vehementer aptus: optima ſuis in ſtudiis Craſſus Apollonii opera vtebatur: egregiam Craſſo in ſtudiis operam nauabat Apollonius: erat Apollonius vtilis Craſſo in ſtudiis, admodumque commodus: vtebatur multùm Apollonio Craſſus: fructum Craſſus in ſuis ſtudiis capiebat optimum ex opera Apollonii.

Approbatum ab omnibus.

Approued of all men, Euery man will like well of that your doing.

Omnibus approbantibus hoc facies: nemini non ſatisfeceris: hoc tuum factum nemo reprehendet, nemo non probabit, nemo erit qui non probet: hoc tuo facto lætabuntur omnes.

A principio repetam conſilia mea.

I will

I will repeate from the beginning all my counſell.

Altiùs paulò rationem repetam conſiliorum meorum: longinqua repetam, vt apertius exponam conſilia mea: longe repetam mei ſermonis initium, quò pateant illuſtriùs conſilia mea: longinquum exordium capiet hic ſermo, quem de meis conſiliis habiturus ſum.

A pueris amici.

Friends euer from our youth.

Amicitia eſt inter nos inita, inſtituta, contracta iam inde à prima adoleſcentia: amare cœpimus inter nos iam tum cùm adoleſcentuli eſſemus: in amicitiam coiuimus à primis adoleſcentiæ annis: ortus eſt inter nos amor, cum ex ephebis vix dum exceſſiſſemus, eſſemus egreſſi: amicitiam iunximus, animos noſtros amore iunximus, iam ab illo tempore cùm annos adoleſcentię primos attigiſſemus.

A puero alicui ſtudio deditus.

Giuen to ſome ſtudie euen from his childhood.

Huic me doctrinæ à pueritia dedi: hæc me à puero doctrina delectauit: hanc ego doctrinam, hanc ſtudiorum rationem, hoc ſtudiorum genus ab ineunte ætate ſum ſecutus, meam operam ad hæc ſtudia iam inde à puero contuli, in hoc ſtudiorum genere conſumpſi, collocaui, his dedi ſtudiis: hæc ſtudia à primis annis colui: huic literarum generi à teneris annis deuinctus fui. incubui puer in hæc ſtudia.

A puero gloriæ cupidus.

Deſirous of glory or praiſe, euen from a child.

Inflammatus ad gloriam à puero fuiſti: iam inde à pueritia gloriæ ſtudio, atque amore flagraſti, ſpectâſti gloriam ante omnes res: à primis annis, tibi erat gloria omnium rerum antiquiſſima, in animo erat, in oculis erat, in amoribus erat, in dilitijs erat.

Arcta amicitia.

Deare or neareſt friẽdſhip: We are deare friends: No greater friends then we two.

Summus mihi cum eo intercedit vſus, ſumma familiaritas, arctiſſima neceſſitate coniuncti ſumus: vinculis arctiſſimæ familiaritatis adſtricti ſumus: vtor eo, iſque me viciſſim, valdè familiariter: nihil eſt noſtra familiaritate coniunctius, alter alteri familiares admodùm ſumus, mutua eſt inter nos, eáque ſumma familiaritas. Arctiſſimo neceſſitudinis vinculo coniuncti ſumus: nihil eſt noſtra neceſſitudine coniunctius: quo amoris vinculo aſtricti ſumus, eo nihil poteſt eſſe arctius, id eiuſmodi eſt, vt laxari nullo modo poſſit: peruenit ad ſummum amicitia noſtra: aucta ſic eſt, ita iam creuit noſtra coniunctio, vt nihil ad eam poſſit accedere: Quod vinculum, quod ſtudij genus aut officij, quæ omnino res amori noſtro, amicitiæ, coniunctioni, neceſſitudini deeſt, in amicitia noſtra requiri, aut deſiderari poſſit?

Artes merito honore carent.

Arts lacke their due honour: Learning is not eſteemed as it ought to be.

Non vt deberent, honeſtæ ſunt: non quanti deberent, æſtimantur: non quo deberent, quo æquum eſſet loco ſunt: non, quem deberent, locum obtinent, non

nõn admodum in honore ſunt: dignitatis, exiſtimatio-nis, honoris, loci non habent ſatis, exigui pretij ſunt, parui ſunt, haud magni reputantur bonæ artes: bonis artibus honor non eſt, locus non eſt, honor non tribuirur: bonæ artes honore vacant, dignitate carent, non coluntur, iacent, minimè vigent.

A ſententia depulſus aliorum maleuolentia.

The malice of others hath changed my mind.

Iſtorum maleuolentiſſimis obtrectationibus, improbis artibus, iniqua infenſáque imprimis opera, de vetere illa mea ſententia depulſus ſum, detruſus, deiectus, veterem ſententiam depoſui, abjicere ſum coactus, diſcedere à ſententia, deſciſcere, animum abducere, inſtitutæ curſum opinionis aliò conuertere, flectere, mutare.

Aſſeueratio cum iuramento.

An aſſuring with an oath.

Iuratus tibi affirmo, iureiurando tibi polliceor, atque confirmo, eiuſmodi rem eſſe, ita ſe rem habere, eiuſmodi rei ſtatum eſſe, in hoc ſtatu rem eſſe: ita mihi Deus benefaciat, faueat, adſit: ita me reſpiciat Deus, ſeruet, tueatur, non deſtituat, non deſerat: ita mihi à Deo proſpera contingant omnia: ita mihi optata contingant: ita quæ opto fœliciter eueniant: ita mihi benè ſit, meis rebus fœliciter eueniat, ad voluntatem cuncta fluant: ita viuam fœliciter, dum viuam, diuturnaque lucis vſura fruar: ita mihi tum diuturnus vitæ curſus, tum facilis etiam diuturnúſque ſit: ita meis optatis fortuna reſpondeat: ita ſim ſaluus, incolumis, fœlix, for-

tunatus beatus,malorum expers, ignarus aduerſæ fortunæ: ita nihil aduerſi videam in vita. ita nunquam aduerſam, perpetuò ſecundam fortunam experiar: ita fortuna vtar perpetuò bona: ita moriar: ne viuam: ne ſim ſaluus: diſpeream: perdat me Deus: malè mihi Deus faciat: Deum ſentiam iratum: malè mihi ſit, nihil ex animi ſententia ſuccedat: excludar omni commodo: aduerſa mihi ſint omnia: cadat infœliciter quicquid ago. infenſa omnia, iniqua aduerſa experiar.

Aſſiduus nimiùm in ſtudijs.

Too too ſtudious, ouer ſtudious. Ye are neuer from your booke.

Nunquam non legis, aſſiduè, omnibus horis, die noctúque, noctem cum die legendo coniungis: heluo librorum es: tua legendi nunquam ſitis extinguitur, ſatiatur, expletur: totus in ſtudijs es: literis omnino deditus es: nunquam ſtudia intermittis: nunquam te ſeiungis à ſtudijs: libros de manibus nunquam deponis: libros aſſiduè in manibus habes, tractas, euoluis, lectitas, legendo conteris: modum in ſtudijs non tenes, non retines, non ſeruas, nullum agnoſcis: immoderatè legis: non infrà modum, ſed ſupra modum ſunt ſtudia tua: nimiùm te ſtudijs dediſti: nimium in ſtudiis operæ conſumis: nimius es in ſtudijs: vſum ſtudiorum nunquam dimittis.

Aſtuti, οἱ πλεονεκτικοί.

Craftie Children.

Aſtuti id hominis eſt, ad ſuam vtilitatem omnia referre, vtilitatem ſequi, ſpectare, rebus cunctis anteferre, rerum omnium habere antiquiſſimam, primam ducere, in primis ponere.

A ſum-

A ſummo dignitatis gradu ad infimum decidi.

From higheſt roome to loweſt ſtate: from the court to the cart: out of the hall into the kitchin.

Sedebam in puppi, clauúmque tenebam, nunc vix eſt in ſentina locus: libertatem ſeruitute commutaui: à ſummo poteſtatis ad infimum ſeruitutis locum decidi: deiectus, deturbatus, detruſus, depulſus à fortuna ſum: imperandi meum erat ius, nunc me ſeruiendi neceſſitas premit: dominatum, & cum dominatu libertatem perdidi: tantum abeſt vt imperem, vt nec liber ſim.

Atrox hoſtis.

A ſore enemie.

Nimiùm grauiter nos oppugnas, aduerſus nos pugnas, nobiſcum pugnas, nobis aduerſaris: nimiùm te acerbum habemus: nimiùm nobis inſenſus es: quicquid habes virium contra nos confers: irruis impetu quàm potes maximo: facis maximum impetum contra nos: aduerſarius, inſenſus nimis es, infeſtus grauis, acer, vehemens, ſæuus, propenſus nimis ad exitium noſtrum noſtrum ſanguinem nimis auidè ſitiens, totus incumbens ad perniciem noſtram: contra nos, in nos, aduerſus nos iniquè nimis agis, moues omnes machinas, omnia moliris, nihil non tentas. Vide, Acerrimus aduerſarius.

A tuis literis alienum.

Not agreeable to your letters, or contrary to your owne writings.

Non eſt hoc tuis literis conſentaneum: non conuenit cum tuis literis, non conſentit, non congruit, non quadrat, diſcrepat à tuis literis: abhorret à tuis literis: alienum eſt à tuarum literarum ſententia.

Auaritia hodiè dominatur.

Now adaies couetouſneſſe beareth the ſway, or ruleth the roſt. What more, what leſſe, all the world is ſet vpon couetouſneſſe.

His temporibus latiſſimè patet auaritia vbique, vbique locorum, vbiuis, vbiuis locorum nuſquam non eſt, dominatur, regnat, viget maximè, orbem terrarum eſt complexa, omnium animos occupauit, ac tenet, in animos omnium irrepſit infecti ſunt omnes auaritiæ labe: plus operæ in re quærenda, in opibus congerendis, in diuitiis colligendis, comparandis, contrahendis, ponitur, conſumitur, locatur, quàm deceat: auaritiæ vitio hodie ferè nemo non laborat: propenſi omnes ferè ſunt ad auaritiam: ad ſummum peruenit auaritia, eò proceſſit, eò eſt auaritia progreſſa, quò maximè potuit, quò longiùs non datur, quò non licet vlteriùs.

Author mali.

The author, cauſe or beginning of all euill.

Tu horum malorum cauſa, tu fons, & origo: tu tantas malorum faces incendiſti: tu horum malorum initium attuliſti: tu hæc mala peperiſti, hæc mala excitaſti: actor horũ malorum præter te nemo fuit: à te fluxe-

fluxerunt hæc mala, hæc incommoda, calamitates, acerbitates, infortunia, damna, detrimenta, pernicies, exitium, rerum euerſio: horum malorum culpam ſuſtines, horum in te malorum culpa conferenda eſt omnis: hæc tibi ſunt adſcribenda, aſſignanda: has calamitates vni tibi acceptas referre debemus. Tuo beneficio viuit hæc peſtis.

Augere imperium.

To enlarge the empire or dominions.

Valdè Pompeius auxit, amplificauit imperium Romanum: protulit, produxit, protendit imperij Romani terminos: multum addidit, adiunxit ad imperium Romanum: multas regiones in populi Romani poteſtatem redegit, populo Romano ſubegit, ad populi Romani ditionem adiunxit: magna per Pompeium ad imperij Romani vires, ad opes populi Romani acceſſio facta eſt.

Αὐτάρκης.

A man in all points able to liue ſufficiently of himſelfe. Content is pleaſed.

Contentus ſum rerum mearum ſtatu: ſufficit, ſatis eſt, abunde eſt, quod habeo: acquieſco rebus meis, maiora non appeto: continet ſe intra fines hos animus meus, non prolabitur, non excurrit, non ſe longius effert, non ſe tollit altius, plus à fortuna non poſtulo.

Auxilium fer patriæ.

Helpe your owne countrey.

Fer opem occidenti patriæ: excipe cadentem pa-

triam: medere patriæ grauiſſimè laboranti, eripe ſummis è miſerijs patriam, auxiliare, auxilium affer, auxilio ſis patriæ: adiuua patriam: noli patriæ deeſſe: noli committere vt patriam deſeras, vt auxilium tuum patria deſideret in aduerſa fortuna, in tantis malis, calamitatibus miſerijs, tam duris, miſeris, triſtibus, perditis temporibus.

Belli calamitas.

The miſerie of warre.

Multa damna, eaque grauia bellum creat, infert, importat: multis & grauibus damnis bellum regiones afficit: vehementer bellum regiones vaſtat, vexat, affligit, corrumpit, dejicit, proſternit, opprimit, perdit bellum regiones, corrumpit omnia perdit omnia, quaſi flamma vrit & conſumit omnia: nulla calamitas eſt, nullum exitium, nihil tam durum, tam acerbum, quod in bello regiones non ſentiant, experiantur, ferant, ſuſtineant, perpetiantur; ecquod infortunium eſt, ecqua calamitas, acerbitas, duritas, quæ non ex bello naſcatur, oriatur, creetur? nullius mali expers eſt, nulla vacat calamitate regio illa, in qua bellum geritur: perculſa bello, atque proſtrata iacent omnia. Vide, Ex bello calamitas.

Belli metus.

The feare of warre: it is to be feared that we ſhall haue ſharpe and cruell warre.

Belli magni timor impendet: rès ad arma ſpectat: graue bellum in metu eſt: verſamur in timore magni belli: aduentare, appropinquare, adeſſe iam graue bellum videtur: graue bellum timemus, metuimus, formidamus

midamus, extimeſcimus, pertimeſcimus.

Belli reliquiæ extinguendæ.

To quench the laſt ſparkles that remaine of the warre.

In eam curam incumbe, ne qua belli ſcintilla relinquatur: vt belli extrema deleas, vt belli reliquias perſequare, atque conficias, vt profligatum à te, confectum, abſolutum, ſublatu penitus bellum lætari poſſimus.

Bellum renouare.

To renue warre: to begin warre afreſh.

Lepidus bellum ciuile inter ciues renouauit, redintegrauit, ſuſcitauit iam extinctum, inflammauit iam reſtinctum, rurſus excitauit, concitauit, denuò commouit, conflauit, nouo bello ciues implicauit, ciues in bellum denuò coniecit, magnis belli fluctibus obiecit: ex præſenti iam tranquillitate magnas belli tempeſtates commouit.

Bellum ſuſcipere, temerarium eſt: finire, virtutis.

To begin war is oftentimes raſhneſſe: but to end the ſame as it ought to be, is alwayes the point of wiſedome and manhood.

Bellum ſuſcipere, inire, inferre, mouere, ad bellum aggredi, arma capere, ire ad arma, ſæpè temeritatis eſt: conficere autem, perficere, abſoluere, reſtinguere, ad exitum fœliciter perducere, victoria terminare, optato exitu concludere, non fortunæ ſolùm, ſed virtu-

tis etiam eſt argumentum, qui bellum ſuſcipit, is temerè ſæpe facit, temerario impellitur concilio, temeritatis impulſu peccat: qui verò belli extrema delet, bello finem imponit, finem facit, finem ſtatuit, belli reliquias aufert, conficit, delet, non fortunæ ſolùm, ſed virtuti quoque acceptum referre debet.

Beneficij memor.

Mindfull of a good turne, I will neuer forget your courteſie, your benefits, your goodneſſe towards me, while I haue a day to liue.

Tua in me officia nunquam obliuiſcar, ſemper meminero, memoria tenebo, perpetua memoria tuebor, cuſtodiam, conſeruabo: tua ergà me merita nulla vnquam apud me delebit obliuio: nulla dies, nulla temporis vetuſtas, non caſus vllus, non fortuna magnitudinem tuorum erga me meritorum immiouet, ex animo meo delebit, tollet, auferet, obliuione delebit, obruet, obſcurabit, extinguet: vigebit in me tuorum beneficiorum æterna, perpetua, nunquam interitura memoria, nullum apud me tuum beneficium intermoriturum exiſtima: tuam in me ſingularem benignitatem, incredibilem liberalitatem ſemper in animo, ſemper in oculis habebo: tuum beneficium omnibus meis ſermonibus illuſtrabo, efferam, exornabo, perire apud me, aut euaneſcere nunquam patiar: hærebunt mihi in animo, mente, memoria fixa permanebunt, impreſſa in animo ac mente patebunt, extabunt tua beneficia: vitæ par, æqualis erit recordatio meritorum tuorum: qui mihi vitam dies, ille ipſe tuorum officiorum memoriam terminabit, finis mihi ac

terminus

terminus & vitæ, benignitatis, & liberalitatis in me tuæ idem erit, futurus idem eſt: quàm amanter me tractaueris, quàm benignè mihi feceris, quàm ſtudioſè omni te commodaueris, quàm humaniter & beneficè mecum egeris. quibus officiis amicitiam noſtram colueris, proſecutus ſis, quibus me rebus auxeris, ornaueris, honeſtaueris: ipſe mihi atque etiam aliis commemorabo: ita diu recordabor, quàm diu mihi viuere contigerit.

Beneficium collocatum ſine ſpe remunerationis.

A franke benefit: or to beſtow bountifully without hope of recompence.

Contuli quæ in illum officia, beneficia, merita potui: etſi remunerationem planè nullam expectarem: quantum in me fuit, quantum efficere & conſequi potui pro meo ſtudio, meáque induſtria complexus illum ſum, affeci, ornaui, auxi omnibus officijs; quanquam ab eo minimè parem gratiam expectarem: nullum officij genus, aut ſtudij, nullam omnino rem, quæ vel ad vtilitatem illius, vel ad laudem ſpectaret, omiſi, prætermiſi, infectam reliqui, licèt futurum non ſperarem, vt memorem & gratum experirer: omnia quæ quidem præſtare mihi licuit, profecta in illum ſunt: cùm tamen ſpe nulla niterer, ſpes me nulla teneret, futurum aliquando, parem vt mihi gratiam referret, vt omnia mea paribus compenſaret officiis, remuneraretur officijs, æquaret officijs, vt vllum grati animi ſignum oſtenderet, vt ſe memorem gratúmque probaret, vt vllum omnino ſtudiorum officiorúmque meorum fructum ferrem, meam in illum volunta-

tem & beneuolentiam, quandocunque res tulit, vbi tempus & occaſio poſtulauit, re probaui, oſtendi, ſignificaui, declaraui, pateſeci: ſpe tamen adductus nulla gratiæ referendæ, benè meritus de illo ſum quàm potui ſtudioſiſſimè: quanquàm illius erga me voluntati diffiderem, ſpem in illius voluntate minimam ponerem, pariter animatum in me fore non confiderem: licèt fore non confiderem, vt paribus mihi reſponderet officiis.

Boni ciuis eſt, publica curare.

A good Citizen, or a good ſubiect will haue his chiefe regard to the publike weale, or to the common wealth.

Boni ciuis eſt, ad bonum ciuem pertinet, bonum ciuem decet, ſuam voluntatem ad publicam cauſam aggregare, accommodare, adiungere, conferre. cum publica cauſa coniungere, in omni ſua voluntate, quid rationes publicæ ferant quid reipub. poſtulet. ſpectare, intueri, attendere: nihil vnquam velle à publica re ſeiunctum, alienum, diſiunctum, ſeparatum, remotum, quod reipub. rationibus non conducat, expediat, vtile ſit: quod reipub. commoda non poſtulent.

Bonis ciuis eſto.

Shew thy ſelfe a good Citizen: take heed you be not found an ill ſubiect.

Da operam, enitere, vt bonum ciuem, bonum te ciuem præbeas, præſtes, vt boni ciuis partes tueare, ſuſtineas, agas, exequare, ut boni ciuis officio ſatisfacias, vt ea præſtes quæ bonum ciuem decent, quæ expectantur ab eo qui boni ciuis nomen aucupatur: noli com-

committere, caue ne boni ciuis in officio reprehendaris: ne boni ciuis officium prætermittas: ne quid à te fiat, ne quid committatur bono ciue minùs dignum, indecorum bono ciui: ne ciuis eius, qui ciuitate dignus haberi velit, partes in te requirantur, officium in te desideretur: obeunda tibi ſunt, præſtanda ſunt, non negligenter, aut languidè munera boni ciuis. Non reprehendar in officio boni ciuis: non committam, vt officium boni ciuis in me deſideretur.

Breuiter.

To be ſhort: at a word.

Quid quæris? noli quærere: quid plura? quid pluribus? quid multa? quid multis? ne plura: pluribus: ne multa: ne multis: ne te multis morer: ne te multis teneam: quid opus multis? vt in pauca multa conferam: vt paucis concludam, vt rem paucis complectar, comprehendam: perſtringam: vt ſummatim exponã, vt breuitate vtar, vt ſatietatem longæ orationis effugiam: ne longam orationem ſuſcipiam.

Cæſar dux optimus.

Cæſar a worthie Captaine, or Generall.

Dux, imperator, rector exercituum Cæſar is fuit, quo præſtantior haberi nemo poſſit: præfuit exercitibus Cæſar eximia cum laude: ductor copiarum fuit nemini ſecundus, copias duxit ac luſtrauit admirabili rerum bellicarum ſcientia, geſſit bella ſuo ductu, ea virtute ac vigilantia, non modò vt ſuperiorem, nec omnino parem quenquam vt habuerit.

Cæſaris humanitas.

Caſars humanitie, good nature, curteſie, or bountifulneſſe paſſeth all the reſt.

Cæſar præter multas quibus floruit virtutes, vt virtutes quibus enituit, quæ in illo viguerunt, multas omittam, ea fuit humanitate, eius humanitatis, ea præditus humanitate, vt nihil ſuprà poſſet, vt nemo cum illo conferendus, comparandus, æquandus, nemo illi par fuiſſe videatur: liberalitate Cæſar excelluit, omnibus antecelluit, præſtitit, omnes vicit: nihil Cæſare humanius: humanitatem Cæſar ita coluit, vt nemo ad illum conferendus: nemo illo fuit ad humanitatem propenſior: proprio quodam naturæ munere factus ad liberalitatem videbatur: ſingularem in exercenda liberalitate, & præcipua quadam laude dignum, iure Cæſarem dixeris: laudem liberalitatis, præter cæteros Cæſar tulit: laus liberalitatis vni maximè Cæſari debetur.

Cæſar vicit Pompeium.

Cæſar ouercame or vanquiſhed Pompey.

Cæſar Pompeium, cùm exercitum ipſe haberet multis partibus inferiorem, pugna tamen fregit, prælio ſuperauit, acie vicit, fudit, fugauitque; copias eius profligauit, in fugam coniecit, conuertit; victoria eſt potitus, victoriam tulit, obtinuit, conſecutus eſt, adeptus eſt.

Calamitatum conſuetudine ſenſus amittitur.

Cuſtome or vſe taketh away the paine, or ſmart of miſery.

Malorum

Malorum vſus mihi ſenſum ademit: leuiora viden-tur quæ diu ſuſtinui mala: occalluit iam animus diu-turno malorum vſu: callum obduxit animo meo diu-turna calamitatum conſuetudo, ſic, vt minimè ſentiat, vt ſenſu prorſus vacet, vt ſenſum amiſerit. Vide, Aduerſa minùs ſentiunt.

Camillius Romam ex obſidione Gallorum liberauit.

Camillus deliuered Rome from the ſiege of the Gaules, or Frenchmen.

Camillus vrbem Romanam obſidione Gallorum exemit, liberauit, ab obſidione vindicauit, ex obſidione eripuit, obſeſſam, ſeptam, copiis Gallorum vndique cinctam, oppreſſam liberauit, in libertatē reſtituit, libertati reſtituit, libertate donauit, liberam reddidit, ſeruauit, ſeruauit incolumem, ſaluam, incolumem reddidit, ſalute atque incolumitate donauit: Gallos vrbem obſidentes, obſidione prementes, vrbis libertati, caſtris circà collatis, imminentes, obſidionis corona cingentes, circumſidentes, caſtris poſitis ad vrbem, ſedentes expulit, eiecit, in fugam conuertit, deſiecit, fugauit, diſſipauit, ſummouit, fudit, fugauitque.

Candor.

Sinceritie. By that time you ſhall know me throughly, you ſhall find me no diſſembler.

Cùm ingenium meum re perſpexeris, cognoueris, expertus ſis: vſu perſpectum habeas, ipſa re cognitum, nihil in me inſidioſum aut fallax debes agnoſcere: abeſſe me ab omni dolo, omníque fraude, minimè doloſum, aſtutum, inſidioſum, fraudulentum, nec ten-

dis fraudibus, parandis dolis, ſtruendis inſidijs aſſuetum, ſinceri animi, ſimplicis ingenij, apertæ voluntatis, rectæ mentis, alienum ab arte ſimulandi, fraudandi, fallandi, decipiendi.

Caput rei.

The very ground of the matter: the chiefe point.

Hoc rem continet, in hoc tota res agitur, in hoc ſunt omnia, ſita ſunt, poſita, collocata, conſtituta; ex hoc omnia pendent: hoc intereſt inter omnes partes, valet in omnes partes: hoc tanti eſt, eius ponderis eſt, eiuſmodi eſt, vt omnia comprehendat, complectatur.

Caſtra metari.

To pitch his tents, to lay ſiege to a place.

Apud Patauium caſtra poſuit, locauit, conſtituit, fecit, metatus eſt, caſtra metatus Patauium obſidione cinxit, obſedit ſuis copijs, ſuo ſepſit exercitu.

Caſu cauſa cecidi.

My cauſe was ouerthrowne by chance: by chance I had the ouerthrow.

Vt cauſa ceciderim, litem perdiderim, euenit, obuenit, contigit. obtigit, accidit, factum eſt, caſu factum eſt, caſus tulit, fortuna fecit, fortunæ placuit.

Cato Cenſorinus, omnium innocentiſſimus, in iudicium vocatur.

The

The moſt innocent Cato Cenſorinus was arreigned.

Cato cognomento Cenſorinus, qui Cenſorini cognomen tulit, qui Cenſorinus eſt nuncupatus, qui Cenſorini cognomine vſus eſt: cùm nemine eſſet probitate inferior, neminem haberet integritate ſuperiorem, nemini de probitate concederet, bonitate excelleret, præſtaret: quinquagies tamen accuſatus eſt, in iudicium vocatus eſt, poſtulatus eſt, ei dies dicta eſt, eius nomen delatum eſt, cauſam dixit vitæ ſuæ: actorum ſuorum, rerum à ſe geſtarum rationem reddere, vitam ſuam atque innocentiam probare coactus eſt, ſubijt iudicium, reus fuit, factus eſt, ſedit reus, ſedit reorum loco, iudicum tribunal adiuit, accuſatorum audiuit impura maledicta, acerba conuitia, accuſationis moleſtiam ſuſtinuit.

Certò ſcias te amari.

Be thou aſſured thou art loued.

Sic habeto, illum nemini concedere, qui te magis ex animo diligat te illi neminem eſſe chariorem: neminem illo eſſe ad amandum propenſiorem: ſingularem illius eſſe in te beneuolentiam: ſummam in illo eſſe ad te amandum animi propenſionem: velim ſic habeas, pro certo habeas, planè credas, tibi perſuadeas, prorſus animum inducas, in animum inducas, cum animo tuo conſtituas, pro certo habeas, pro explorato, pro comperto, oraculi loco, vt minimè dubites, minime dubitanter credas, perſuaſum atque fixum in animo tuo ſit, velim ita credas prorſus vt minimè dubites, vt dubitatio tibi nulla relinquantur, ſuperſit, reliqua ſit: credas mihi itidem, vt oraculis cre-

deres,hoc mihi ita credas, vt editum ex oraculo putes.

Cicero agendarum cauſarum artifex.

Cicero in pleading was his crafts maiſter: Tully for an eloquent lawyer had no peere.

In agendis cauſis Cicero omnibus antecelluit, præſtitit, vicit omnes, excelluit inter omnes, anteiuit omnes, anteceſſit: patronus Ciceroni conferendus nemo fuit, neq; eloquentia,neq; ſtudio, neq; fide: ad iudices, ad tribunalia,ad cauſas tantum eloquentiæ,ſtudii, fidei, quantum Cicero,nemo attulit,in iudiciis,in foro,in forenſibus cauſis, in forenſi munere, in tractandis cauſis, in cauſarum patrocinijs, in defendendo, & accuſando par Ciceroni nemo fuit.

Cicero & Cato amici.

Cicero and Cato were great friends.

Erant Cicero & Cato, & amicitia & ſenſibus in Repub.coniunctiſſimi: amabant inter ſe vehementer Cicero & Cato, & erant pariter in Republica animati, & erant ſenſibus in Republica conſentientibus.

Cicero Platonem ſecutus.

Cicero liked Plato beſt, and followed him moſt of any other.

Platonem Cicero vehementer autorem ſequebatur: Platoni tribuebat plurimum, ſummam fidem habebat,planè credebat, vt oraculo credebat. Platonem habebat eximium: ſingularis erat apud Ciceronem Platonis authoritas: errare Cicero cum Platone malebat, quàm cum alijs bene ſentire: plurimi apud Ciceronem erat Plato, faciebat pluris neminem: plus apud

apud eum ponderis habebat nemo.

Cicero præter modum doluit, mortua filia.

Cicero or Tully lamented, or tooke the death of his daughter grieuouſly, beyond or paſt all meaſure.

Doloris plurimum Cicero hauſit, accepit, cepit, tulit, ex morte, ex obitu, ex interitu filiæ, grauiter eſt affectus: magna ſollicitudine affectus eſt, vexatus eſt, oppreſſus eſt, ita doluit, vt nemo magis: tam doluit quàm qui maxime: obitum filię tulit acerbiſſimè, ſic vt iucunditatem omnem penitus amiſerit, ſummum attulit dolorem Ciceroni, dedit, peperit obitus filiæ: ſummam Cicero ſenſit acerbitatem extincta filia.

Cicero ſplendidè habitauit.

Cicero dwelled very pleaſantly: had his houſe very well trimmed vp: was very fine and neat in his houſe.

Domo Cicero vtebatur cum primis lauta, & pereleganti: habitauit Cicero lautiſſimè, & iucundiſſimè: erãt Ciceronis ædes erant, in quibus neque lautitiam, neque elegantiam deſiderares: erat in Ciceronis ædibus lautitiæ multum, atque elegantiæ.

Citò.

Speedily, immediatly, out of hand.

Rem aggrediar ſine mora, abſque mora, ſtatim, confeſtim, è veſtigio, nulla mora facta.

Ciuilis diſcordia ſopita.

The ciuill tumult and diſcord is qualified or ſtayed.

Longiùs etiam ciuilis diſcordia manaſſet. proceſſiſſet, progreſſa eſſet, grauior eſſet facta, niſi ſenatus eam compreſſiſſet, repreſſiſſet: niſi ſenatus ei occurriſſet, obuiam iuiſſet, impedimenta obieciſſet, impedimento fuiſſet. Præclarum exemplum in poſterum vindicandæ ſeditionis de republica ſuſtuliſti.

Ciuitas ex virtute donata.

His vertue, his worthineſſe made him free of the City. Not the wealthie men, but the worthy perſonages for vertue and wiſedome were infranchiſed in Rome.

Non diuitiæ, ſed virtus aditum patefaciebat ad ciuitatem Romanam, ciuitate Romana donabatur, qui virtùte, non qui diuitijs, emineret: non opes, ſed virtus ciuitatem Romanam dabat: patebat Romana ciuitas virtuti potiùs, quàm diuitiis, ius Romanæ ciuitatis conſequebatur, dignus Romana ciuitate putabatur, recipiebatur in ciuitatem, ad ciuium numerum adſcribebatur, ciuis locum obtinebat, referebatur inter ciues, adſcribebatur in ciuitatem, particeps ciuitatis, ciuiliumque munerum fiebat, impertiebatur ciuitate, perueniebat in ciuitatem, ei ciuitas communicabatur, non qui opibus abundaret, afflueret, valeret, ſed qui virtute polleret, excelleret, præſtaret: non inſtructis, ac benè paratis à re domeſtica: ſed virtute præditis hominibus facilis erat, expeditus, minimè dubius ad Romanam ciuitatem curſus, via patebat, nullo negotio aperiebatur, ad

ad iura muneraq; omnia ciuitatis Romanæ, præmium Romana ciuitas erat.

Clarus apud ciues ſuos.

In great anthoritie and eſtimation amongſt his Citizens or countrymen.

Vales authoritate apud tuos ciues: magnus atq; honeſtus es in ciuitate: magno es in honore, ac nomine apud tuos ciues: magni te facit patria tua, multum tibi defert, multum tribuit. Primarius, honeſtus, honeſto loco natus, optimæ inter tuos ciues conditionis, tui te ciues magni faciunt: magnus es, honoratus, clarus apud tuos ciues: multum tibi ciues tui deferunt: patria tua tantum tibi tribuit, quantum fortaſſe nemini, atq; adeò quantum prorſus nemini.

Clarus in Republica.

A noble gouernour of the common wealth, a worſhipfull man, an honorable perſon, one of great authoritie.

Vir clariſſimus, ſpectatiſſimus, & in repub. maximis grauiſſimiſque cauſis cognitus, atque inprimis probatus: homo valde honoratus, multæ exiſtimationis & authoritatis: cui plurimum tribuitur, cuius eſt grauiſſima authoritas: cuius ſententia ac voluntas pondus habet: penitus adminiſtrandæ reipublicę gnarus, ac ſciens tractandæ reipublicæ: non parum verſatus in publica re: minimè omnium peregrinus in republica: omnes reipublicæ partes optimè tenens: minimè omnium rudis in republica; homo in rebus admodum verſatus, magno rerum vſu, rebus agendis exercitatus,

Cogitare mutationes rerum humanarum.

To remember or to call to minde, the chances of this life: to thinke vpon the mutabilitie of this world.

Intendite animos veſtros, ipſi vobiſcum conſulite, inite conſilia cum animis veſtris,& quæ ſit fortunæ viciſſitudo, quæ mutatio,qui fluctus rerum humanarum, quàm varia tempeſtate iactetur hominum vita cogitate, animaduertite, attendite, examinate, perpendite, cum ratione tanquam æquiſſima lance,diligenter æſtimate.

Colloqui cum ipſo non poſſum.

I cannot abide to ſpeake, or to haue any conference and communication with him.

Vt illum adeam, ad illum accedam, ad illum me conferam,illum alloquar,ſermonem cum illo habeam, illius vultum ſubeam, adduci nunquam potero, impetrare à me non potero, imperare mihi non potero, perſuadere mihi ipſe non potero, neque adduci mea ſponte, neque vlla impelli ratione potero: nihil mihi difficilius,laborioſius,moleſtius, nihil maioris negotij, quàm vt cum illo ſermonem iungam. Vide, Animum inducere.

Comes perpetuus.

An vnſeparable companion, I will neuer forſake you.

Aſſiduum, perpetuum, vſque dum volueris, quoad volue-

volueris, comitem me habebis,me tibi comitem præbebo: hærebo tibi, vſque tibi affixus ero dum tua voluntas feret: nunquam à te,nunquam à tuo latere,niſi te volente,lubente, concedente, permittente diſcedam: nulla me res niſi tua voluntas, auellet abs te, amouebit, ſeiunget, diſiunget,abiunget. Vide,Adiungam me tibi.

Commendatio diligentiſſima.

A moſt earneſt commendation, and praiſe; a moſt friendly writing in ones behalfe.

Sic tibi eum commendo,vt maiore cura,ſtudio ſollicitudine animi commendare non poſſim: velim tibi perſuadeas, nihil me maiore ſtudio à te petere, nihil te mihi gratius facere poſſe, quàm ſi omnibus tuis opibus, omni ſtudio eum iuueris: peto à te maiorem in modum,vel humanitatis tuæ,vel mea cauſa,vt eum auctoritate tua, quæ plurimum valet, conſeruatum velis: ita à te peto,vt maiore ſtudio,magíſue ex animo petere non poſſim: velim omne genus liberalitatis quod & ab humanitate & poteſtate tua proficiſci poterit, non modò re, ſed etiam verbis, vultu denique exprimas: vehementer te rogo, vt cures, vt ex hac commendatione, mihi quàm maximas,quàm primùm, quàm ſæpiſſimè gratias agat: velim eum omnibus tuis officijs atque omni liberalitate tueare: ſi me tanti facis, quanti & ipſe exiſtimat, & ego ſentio, cures quamprimùm intelligam, hanc meam commendationem tantum illi vtilitatis attuliſſe, quantum & ipſe ſperauit, nec ego dubitarim: velim eum quàm honorificentiſſimè pro tua natura, & quàm liberaliſſimè tractes, velim eũ quàm liberaliſſimè complectare: magnopere & vt meum amicum, & tua dignum amicitia tibi commendo:

vehementer mihi gratum erit, ſi eum humanitate tua, quæ eſt ſingularis, comprehenderis: ſi cum tibi commendo, vt neque maiore ſtudio quenquam, neque iuſtioribus de cauſis commendare poſſim: gratiſſimum mihi feceris, ſi huic commendationi meæ tantum tribueris, quantum cui tribuiſti plurimum: id eſt, ſi eum quàm maximè, quibuſcunque rebus honeſtè, ac pro tua dignitate poteris, iuueris, atque ornaueris: peto à te maiorem in modum, vt ei omnibus in rebus quantum tua dignitas, fideſque patietur, commodes: cures, vt is intelligat hanc meam commendationem maximo ſibi apud te & adiumento, & ornamento fuiſſe: ſi vlla mea apud te commendatio valuit (multas autem valuiſſe plurimum ſcio) hæc vt valeat rogo: maiorem in modum à te peto, vt cùm omnes meos æquè ac tuos obſeruare pro noſtra neceſſitudine debeas, hunc inprimis ita in tuam fidem recipias, vt ipſe intelligat nullam rem ſibi maiori vſui, aut ornamento, quàm meam commendationem eſſe potuiſſe: eum, ſi me diligis, eo numero cura vt habeas, quo meipſum: hanc commendationem, quam his literis conſignare volui, ſcito eſſe omnium grauiſſimam: eum ſi tibi commendabo verbis ijs, quibus cum diligentiſſimè quid agimus, vti ſolemus, vix tamen ſtudio meo ſatis feciſſe mihi videar: genere commendationis mirifico, eoque planè, quod ſit ex intima arte, intimoque ex animo depromptum, vſum me putato. Commendo tibi eum non vulgariter, ſed ita prorſus, vt quos diligentiſſimè, valdeque ex animo ſoleo: quanti apud te ſum, tantum valere apud te commendationem meam, effice vt intelligam: eum tibi commendo ea commendatione quæ poteſt eſſe diligentiſſima.

Commendo tibi hanc rem.

I pray

I pray you do all that ye can poſſibly in this cauſe: I leaue this matter to your honeſtie and diſcretion.

Omnem tibi rem,atque cauſam commendo, atque trado: eius negotium ſic velim ſuſcipias, vt ſi eſſet res mea,tibi commendo ac trado,vt grauiſſimè diligentiſſimeq́ue poſſum.

Commoda & honor tuus curæ mihi ſunt.

I will haue a ſpeciall care both for your profit and worſhip.

Toto animo de tuis commodis,ornamentiſq́ue cogito: valde laboro de tuis commodis & ornamentis: mihi tuus honor,& tuæ fortunæ etiam atq; etiam curæ ſunt: de vtilitate,ac laude tua æquè ac de meipſo cogito: ita cogito, vt nemo magis: tam cogito quàm qui maximè.

Commodis meis non conſului.

I haue not reſpected my owne profit, I haue bene careleſſe of mine owne commoditie.

Nullam hactenus vtilitatis meæ rationem habui: nullam rationibus meis operam dedi: de vtilitate minimùm laboraui: vtilitatem minimè ſpectaui, curaui, quæſiui, ſequutus ſum: nullum in vtilitate ſtudium poſui, nihil induſtriæ locaui, nihil operæ conſumpſi: diligentiam commodorum meorum cauſa nullam adhibui,ad res meas nullam contuli: res meas indiligenter adminiſtraui,tractaui. Vide, Rem meam non curaui.

Communis mons.

We haue both intereſt in this hill: We are ioynt Lords of this hill.

Hic tibi mecum, hic inter nos communis eſt mons, diuiſus aquarum diuortijs; particeps vterque noſtrûm huiuſce montis eſt: mons hic pertinet ad vtrumque noſtrûm, iuris vtriuſq; noſtrûm eſt, ius habemus vterque in hoc monte.

Conatus in magnis laudandus.

In great and weightie affaires: howſoeuer the matter fall out, the very attempt is praiſe worthy: or, to ſhew a good will, is commendable.

Qui facinus egregium aggrediuntur, ijs, etiamſi non ſuccedat, laus tamen aliqua debetur; qui ad res præclaras animum adjiciunt, animum adiungunt, ſeſe applicant, ſua ſtudia conferunt, præclaris in rebus ſuam induſtriam exercent, operam ponunt, ij, vel ſi ſpem fortuna fruſtretur, fallat, vel ſi ſpei exitus non reſpondeat, vt id quod velint, minùs aſſequantur, vt quò ſpectant minimè perueniant, omni tamen excludendi laude non ſunt, aliqua tamen eos ornari laude æquum eſt: magna ſuſcipientibus, ad res egregias, nobiles, præclaras, eximias aggredientibus, vel ſi fruſtra labor ſuſcipiatur, inanis opera ſit, non planè feliciter, non proſperè, non optimè, non omnino ex animi ſententia res cadat, habendus tamen honor eſt: præclara conantes, in ſecundis tertiiſque, ſi conſequi prima non liceat, conſiſtere laus eſt: qui ad ſummam gloriam ſuæ vitæ curſum dirigunt, qui ſumma petunt, ad ſumma contendunt,

dunt,etiam ſi ſpe fruſtrentur, etiam ſi, quò intenderint non perueniant, etiam ſi metam non attingant, eſt tamen cur laudentur, non ſunt omni prorſus laude ſummouendi, decus aliquod, mercedem voluntatis egregiæ, magni, præſtantis,excellentis,excelſi,erecti animi præmium ferre debent.

Conceſſio.

Good leaue: I am well content, ſo it may be for your profit.

Quod ad me attinet,facilè patior,modò ſine tuo incommodo fiat: modò ita facias, ne tibi incommodes, ne incommodo tibi ſis, incommodo tibi ſit, contra tuum commodum ſit, tuo commodo aduerſetur: quod commodo tuo facere poſſis, commodè facere poſſis, ſine moleſtia tua fiat.

Conciſi equites.

The horſemen ſlaine and diſcomfited.

Omnes equitum turmæ occiſione occiſæ,cęſæ conciſæ,trucidatæ, obtruncatæ, profligatæ ſunt. Vide,Milites egregij cæſi.

Concluſio epiſtolæ.

The concluſion or end of the Epiſtle.

Finem ſcribendi faciam, ſi te primùm rogauero, vt me diligas: Epiſtolæ clauſula hęc erit, vt beneuolentiã in me tuam abs te petam,epiſtolam ita concludam:ita finem faciam,imponam: Epiſtolæ clauſula hæc erit, vt rogem vt me diligas,téque hortor ad illud ſtudium,vnde laus emanat maxima.Cum otij paulum nactus ero, vberiores à me literas expectato.

Coniectura.

A coniecture, or geſsing: as I thinke, as I reckon.

Vt rationem ineo, ratione colligo, ex ratione conjicio: vt mea ratio eſt: vt mihi oſtendit ratio, mihi ea ratione liquet, liquidò patet, facilè conſtat: quo die prælium commiſſum eſt, eodem naues profectæ ſunt.

Conſenſus opinionum.

A conſent in opinions. We are both of one mind or opinion.

Coniunctum eſt meum conſilium cum tuo: conſentiunt, concinunt ſententiæ noſtræ: nihil à tua mea diſtat, diſſentit, diſcrepat opinio: idem ſentimus: à tuo iudicio mea ſententia non abhorret: idem ſequimur, idem eſt vtriuſq; ſenſus: congruit cum opinione tua ſententia mea: diſſenſio inter nos nulla eſt, diſſenſionis aut controuerſiæ nihil: conuenit inter nos. Vide, Conſilium probatum.

Conſilium, conſilij ſcopus.

The drift of my counſell: this was my purpoſe or intent.

Conſilium meum hoc fuit: hoc ſpectaui: hoc volui: hoc ſequutus ſum: id egi: huc retuli mea conſilia, meas cogitationes, huc animũ intendi, mentẽ direxi, conſilia contuli, huc ſpectauit animus meus: hic animo meo meiſq; conſilijs ſcopus fuit. Vide, Finis cogitationum.

Conſilium dare.

To giue counſell: This is my aduice, if you will be ruled by me.

Hoc tibi conſilij do,tua de laude ſi laboras,tua ſi tibi laus curæ eſt, cordi: te hortor, adhortor, cohortor,ſuadeo,autor tibi ſum: hoc eſt meum conſilium: mei conſilij hoc eſt:mea hæc eſt ſententia,opinio, meus ſenſus, meum iudicium : ita cenſeo : ita mihi videtur,placet, probatur : ſi me audies,hoc facies: ſi meum conſilium ſequêris, mea tibi ſententia ſi probatur, me approbante facies, de mea ſententia, meo conſilio, meo ſuaſu, me autore: ſi me putas quidquam ſapere, non eſſe prorſus inſipientem, aliquid videre : ſi meum conſilium habet aliquid apud te ponderis,hoc facies, ages, aggredieris,ſuſcipies, faciendum tibi iudicabis.

Conſilium in dubijs petendum.

Counſell is to be asked in doubtfull matters, or he is to conſult with his friends in matters of doubt.

Sapientis eſt,incertis in rebus,dubijs, ambiguis, obſcuris, in controuerſia poſitis, in aliqua difficultate conſtitutis, in ancipiti rerum ſtatu amicos conſulere,in cōſilium adhibere, ad amicos referre, ad conſilium amicorum confugere, amicorum conſilio vti : ſententiam exquirere,adire ad amicos conſilij cauſa,petere conſiliū ab amicis, velle cognoſcere quid amicis videatur, quid amici ſentiant, qui ſit amicorum ſenſus , quæ ſententia, quid habeant opinionis, probent,cenſeant,iudicent,faciendum exiſtiment.

Conſilium probatum.

Counſell liked, or allowed of.

Conſilium mihi tuum probatur: idem ſentio quod tu, meus cum tuo ſenſus congruit, aſſentior tibi: tuam ſequor ſententiam: rectè ſentire mihi videris: accedo ad tuam ſententiam. Vide, Conſenſus opinionum.

Conſilium arduum.

It is a hard caſe, I wot not what to do.
It is hard to ſay what is beſt.
I am at my wits end.

Difficilis deliberatio eſt, lubricus ad deliberandum locus: conſilium capere neſcio: valdè hæreo: impedita deliberandi ratio: conſilium abeſt: explicare nihil queo: expedire me nequeo: inops conſilij, inops à conſilio ſum, conſilium diu fruſtrà quæro.

Conſtans.

Conſtant, ſtayed, ſure.

Hominem grauem, certum, minimé mendacem, minimè falſum, ſtudioſum veritatis cognoui, expertus ſũ, nihil in eo leuitatis, aut inconſtantiæ, nihil inane, varium, mutabile, inconſtans: nullam animi infirmitatem, nullam ſententiæ varietatem, nullam conſilij mutationem deprehendi: magna præditum grauitate ſemper cognoui: is mihi ſemper viſus eſt, qui ſibi optimè conſtet, nihil leue committat, nihil inane cogitet, non facilè diſcedat à ſeipſo, ægrè diſcedat à ſententia, mutet conſilium, ſuſceptam opinionem abjiciat, ſenſum deponat, de ſuo ſtatu demigret, quem nulla res facilè abducat, auehat à ſententia, cuius mentem huc & illuc, in hanc aut illam partem, in quam velis partem, vtram in partem velis, non facilè flectas, ægrè traducas, cum labore torqueas, alieno tempore nihil loquitur, nihil

agit

agit ineptè, nihil non loco, idem ei vultus in omni re, eadem in omni fortuna mens eſt.

Conſtantia laudanda.

Conſtancie is praiſe-worthie, or a commendable vertue, eſpecially in matters of the common wealth.

Si quis in recta ſententia ſibi conſtat, ei magna laus debetur: tueri conſtantiam in recta ſententia laudabile eſt, laus eſt, laudis eſt, laudi eſt, laudem habet, affert, parit, cum laude coniunctum eſt, egregium eſt, præclarum eſt, glorioſum eſt: perſeuerantem, pergentem, permanentem in recta ſententia, laus & gloria cõſequitur, laus excipit immortalitatis: in recta ſententia laudabilis admodum eſt, laudibus efferenda, ornanda, honeſtanda, decoranda, ſtabilis & firma, & perpetua permanſio: tueri acriter, & firmo inprimis animo rectum conſilium, ſententiam cum ratione congruentem, cum ſalute reipublicæ coniunctam, quæ ſit è republica, in rempublicam, è re communi, in rem communem, è cõmodo publico, quæ valeat ad rempub. ad rem communem, ad commoda publica, decus eximium debetur. Vide, Tenax ſententiæ.

Conſuetudine introductum.

Brought in by cuſtome, or mens vſe.

Tralaticium hoc eſt, vſitatum, in more poſitum, more confirmatum, more comparatum: mos obtinuit, mos inualuit: moris eſt: conſuetudo ita fert, more fit.

Contemni ab omnibus.

Deſpiſed of all men, or nought ſet by.

Planè deſertum eſſe me, atque abiectum intelligo, nullo iam loco ſum, rejicior & contemnor ab omnibus: nullius iam pretij ſum: ordinem nullum obtineo: fabula ſum, nullus ſum, habeor in poſtremis, deſpicior, deſpectus ſum: nullius loci ſum, nullius ordinis, poſtremæ conditionis.

Contemptus alterius iudicij.

It is neither here nor there, or I paſſe not what you thinke of me.

Facilè patior te ita de me ſentire, exiſtimare, opinari, tuum hunc eſſe de me ſenſum: contemno tuam de me opinionem ſententiam, iudicium: tuam de me ſententiam inanem prorſus leuemq; duco: parui eſt apud me tua de me ſententia.

Contentio.

A controuerſie.

Hæc vſque ad noctem ducta controuerſia eſt, lis, contentio, pugna, altercatio: Iudicijs turpibus fratres conflictantur: Si paulò in eum liberiùs inuectus ſum, vindicabit me perſonæ turpitudo. Pater tuus ita contendit, vt nihil vnquam magis. Locus videtur eſſe tecum expoſtulandi, querendi de te, tui accuſandi. Singulari ſtudio contendiſti in me, Cæſaris poſteà mira contentio eſt conſequuta: quo maximè potuit ſtudio Cæſar incubuit, enixus eſt, laborauit.

Contentus patrimonio.

Content with his patrimonie, or well pleaſed and ſatisfied with that his father left him by inheritance.

Rem

Rem mihi á patre traditam ſeruare,conſeruare, cuſtodire,tueri,incolumem tueri,nõ imminuere,ſatis eſt: nullam patrimonij partem imminuere,nullam adimere, nihil de patrimonio detrahere, patrimonium in eodem ſtatu retinere,ſatis habeo: contentus patrimonio ſum, de augendo patrimonio nihil laboro,cogito,curo, ſollicitus ſum,anxius ſum,curam nullam ſuſcipio,nulla me tenet, nulla ſollicitat, nulla exercet cura.

Continens ſis.

Be continent, take good heed you keepe within the bounds of temperance and modeſtie.

Caue,vide,ſtudium adhibe,conſilio vtere,diligenter animaduerte,aduerte, attende, quàm diligenter potes, ne continentiæ terminos tranſgrediare, ne longiùs progrediare, quàm continentiæ ratio præſcribit, ne quos tibi continentia terminos præſcribit, eos tranſeas, tranſilias,trajicias,tranſgrediare,prętergrediare, ijs excedas, ab ijs excedas.

Continere ſe.

To ſtay, to demeane, to rule himſelfe: to keepe within his compaſſe.

Velim te cohibeas:velim te colligas;velim te ad modum reuoces,ad rectam rationem reducas: intra rationis gyrum reuoces, traducas,

Homo eſt à cupiditate omni longè remotus.

Contra votum rei exitus.

An end vnlooked for, and contrary to that we wiſhed or deſired.

Non cecidit vt optabam, præter meam voluntatem, contra voluntatem, contrà quàm volebam, ſecus ac volebam euenit: exitum res habuit alienum à voluntate, minimè cum voluntate congruentem, aduerſum voluntati: exitus rei, euentus rei voluntati non reſpondit: optatum exitum conſequuta res non eſt, ad exitum non peruenit, res pro voluntate non ſucceſſit: cupiditatem fortuna fruſtrata eſt, fefellit, deluſit, irritam fecit ſummam cupiditatem, res planè nulla fuit, ſperatum euentum ſortita res non eſt, nacta non eſt, adepta non eſt. Vide, Ad finem optatum.

Copiæ in diſcrimine.

The armie in great perill, or danger and diſtreſſe.

Cæſar Hiſpanienſi bello Pompeij copias in ſummas anguſtias compulit, in maximas omnium rerum difficultates coniecit, eò redegit vt omnium rerum penuria laborarent, inopia premerentur, conficerentur, peſſimè acciperentur, in maximis anguſtijs, difficultatibus verſarentur, plurimis incommodis afficerentur, plurima ſuſtinerent incommoda.

Copiæ genere, non numero firmæ.

A ſtrong army in proweſſe, and valiant couragious ſouldiers, but not in number of men.

Genere potiùs, quàm numero, firmum exercitum habebat Cæſar: frequentes admodum Cæſaris copiæ non erant, ſed fortitudine præſtabant: erat in caſtris Cæſaris virtus, multitudo non erat: non militum copia, frequentia, numero, ſed eorum virtute, robore, forti-

fortitudine, animi præſtantia, corporis viribus valebat Cæſar, numero exiguus erat Cæſaris exercitus, firmitate ampliſſimus.

Craſſus Romæ ob auaritiam malè audiebat.

Craſſus was euill ſpoken of, or had an ill name at Rome, becauſe of his couetouſneſſe.

Peſſimè omnium Romanorum audiebat Craſſus auaritiæ nomine: maximè omniũ Romanorum Craſſus auaritiæ flagrabat infamia: aurum ſitire, opes appetere maximè, vnus omniũ magis, quàm cæteri: præter cæteros Craſſus putabatur: nemini grauior, ac turpior in vrbe Roma, quàm Craſſo, inurebatur auaritiæ nota, auaritiæ vitio Craſſum magis quàm quenquam alium hominem notabat opinio: incumbere ad opes, inhiare diuitijs tanto ſtudio, quanto in vrbe Roma nemo præterea, Craſſus exiſtimabatur.

Culpa vacuus.

Without fault: faultleſſe, blameleſſe.

In me conferenda cauſa non eſt: culpa vaco: culpam ego non ſuſtineo: expers culpæ ſum: affinis culpæ non ſum: purus à culpa ſum, culpam ignoro: longiſſimè abſum à culpa, vt qui maximè culpæ mihi non ſum conſcius: extra culpam ſum, in culpa non ſum. Vide, Ab hac culpa vacuus.

Cum fratre locutus.

I haue ſpoken, or talked with your brother.

Hac de re cum tuo fratre multa verba feci, ſatis

prolixè ſum loquutus, longum habui ſermonem, multis verbis egi, longam habui orationem, oratio mihi cum tuo fratre fuit vberrima.

Cum imperio eſſe.

To beare rule, or to be in office and authoritie.

Geſſi maxima imperia, ſuſtinui, adminiſtraui maximas res, ſummis rebus præfui, ſumma mihi commiſſa ſunt imperia, credita, mandata, tradita: curam geſſi rerum maximarum; ampliſſimo imperio non ſemel vſus ſum, magno ſæpè cum imperio fui.

Cupiditas repreſſa.

He is ſtayed from hauing his will, or following his luſt.

Improbam illius cupiditatem refutaui, repreſſi, retudi, fregi: obieci, me oppoſui illius cupiditati, libidini, intemperantiæ: feci atque effeci, ne poſſet cupiditati ſuæ ſatisfacere, libidini obtemperare, iniquè cogitata perficere, improba conſilia ad exitum perducere: longiùs cupiditate proceſſiſſet, niſi incurriſſem, occurriſſem, obuiam iuiſſem, impediſſem, impedimento fuiſſem, impedimenta obieciſſem, rapiebat eum cupiditas, ego repreſſi: efferebat eum libidinis impetus, ego modum ſtatui.

Cura dubius.

I am in great doubt, or I wot not what to do:

Anceps valdè ſum, in ancipiti cura verſor: non diſpicio, non dijudico, vtram in partem me dem, vtrum ſit rectius, conducibilius, eligendum: conſilium non explico, exitum non reperio; animi pendeo: dubius ſum

ſum, incertus ſum: exploratum, apertum, certum non habeo: dubitatio me tenet: difficilis mihi dubitatio eſt: verſor in dubitatione: teneor implicatus: variè diſtrahor: in vtramque partem animus inclinat, dubia cogitatione, ancipiti cura diſtrahor, iactor, verſor: pendet animus meus, fluctuat, labat in conſilio, nutat, non conſiſtit, nihil habet explorati: hæreo, nihil explico: nihil expedio, quid conſilij capiam, ignoro: explicata capiendi conſilij ratio mihi non eſt.

Cura ex amici morbo.

I am ſorrie for your ſickneſſe.

Tuus me morbus valdè ſollicitat, ſollicitum habet, graui afficit ſollicitudine, grauiter angit, afficit, affligit, acerbè vexat: moleſtiſſimus mihi tuus morbus eſt, valdè grauis, vehementer acerbus, amarus inprimis, ſummæ moleſtiæ, ſollicitudinis, acerbitatis, curæ, doloris, angoris: ſummam ex tuo morbo moleſtiam capio, ſuſcipio, traho, haurio, ſumo: tuus me morbus in magnam ſollicitudinem adducit, grauiter commouet, maximè perturbat.

Cura meas res.

Looke to my things, take charge of my buſineſſe.

Proſpice, conſule, prouide rationibus meis: ſuſcipe me, reſpice fortunas meas, tuere me, complectere, foue: meæ tibi rationes curæ ſint: curam ſuſcipe rerum mearum.

Cura tuam dignitatem.

Looke, haue regard to your owne worſhip or credite.

Omni induſtria contende, omni ſtudio labora, incũbe toto pectore, confer huc tuas omnes vires, tua ſtudia, curam, induſtriam: enitere quantum in te eſt, quantum in te ſitum eſt, quantum potes, quàm potes maximè, cunctis viribus ac neruis: hoc age diligenter, da operam quàm potes diligenter: ſummam adhibe diligentiam, ſtudio contende quàm licet maximo, quantum potes maximo, ſummo porſus: hoc vnum cures, labores ſtudeas impriimis, præter cæteras res præcipuè potiſſimùm, ante omnia: ne tuæ dignitatis iacturam facias, ne de tua dignitate detrahatur, ne quid aduerſi dignitas tua patiatur, ne tua dignitas violetur: ne quod in tua dignitate damnum facias, ne quid feras detrimenti, ne qua labes aſpergatur, offundatur honori tuo, ne quam exiſtimatio tua iacturam patiatur, ne ſplendor dignitatis tuæ obſcuretur.

Curæ mihi es.

I am carefull ouer you, or my mind alwayes runneth vpon you.

Nunquam de te non cogito: nullum à me tempus prætermittitur de te tuiſque rebus cogitandi, nunquam mihi ex animo effluis, excidis, diſcedis: excubo animo tua tuarumque rerum cauſa: in te tuiſq; rebus animus meus perpetuò eſt: meæ curæ omnes in te ſunt, te ſemper ſpectat animus meus: meæ cogitationes in te tuiſque rebus conſumuntur omnes.

Curæ mihi tuæ res ſunt.

I am carefull of your welfare, or I am euer thinking of your profit, and deuiſing how to do you good.

Toto

Toto animo de tuis commodis, ornamentiſque cogito: tuam vtilitatem aſſiduè ſpecto: hæret in animo meo de tuis commodis aſſidua cogitatio: ſi quid è re tua eſt, id maximè laboro: tuæ mihi res, tuæ fortunæ curæ vehementer ſunt: tuæ rationes quid poſtulent, nunquam non attendo: omnis mihi de te, tuíſque commodis cogitatio eſt: tuam vtilitatem meæ ſpectant cogitationes omnes: meas curas ad tuum commodum omnes contuli, animus meus in tua vtilitate fixus & locatus eſt.

Damni compenſatio.

A recompence of loſſe, or amends of hurt.

Ingenium intende, adhibe, confer huc, in hanc vnam curam intende aciem ingenij tui, acue tuum ingenium, vt aliquam tam grauis damni ſarciendi rationem ineas, vt quod accepiſti damnum aliqua re compenſetur.

Damnum in re familiari.

I haue loſt all my goods, or all that I haue: I am vtterly vndone.

Naufragium feci rei familiaris, perijt mea res domeſtica, actum eſt de fortunis meis: prorſus euerſæ ſunt opes meæ: perdidi omnia bona: euertit me bonis omnibus fortuna: mearum opum nihil mihi reliquum fortuna fecit: afflictę ſunt, profligatæ, ac perditæ, extinctæ, euerſæ meæ res ac fortunæ omnes.

Damnum à fortuna compenſat virtus.

All your ill fortune, wiſedome and valiant courage will remedie or amend.

Quòd à fortuna damnum accepiſti, tuliſti, reſarciet, compenſabit virtus: medebitur ijs malis virtus: quò te fortuna coniecit, quibus te afflixit fortuna, quibus te calamitatibus implicauit fortuna, ijs te virtus expediet: vt acerbam fortunam ſenſiſti, ita dulcem, ac ſuauem virtutem experieris: quantum detrimenti, incommodi, calamitatis, malorum à fortuna tuliſti, tantos à virtute, atque adeò maiores fructus capies, percipies, feres, colliges.

Debilitata vi nocere.

He was little able to do me any harme, but yet the wretch did me all the ſpite or miſchiefe he could.

Fractam illam, & debilitatam vim ſuam in me contulit: pro ſuarum virium infirmitate, imbecillitate, tenuitate, nihil non egit, mihi vt incommodaret, obeſſet, damnum inferret, afferret, crearet, cunctis viribus, quæ illi ſupererant exiguæ, infirmæ, imbecillæ, ad meam pernitiem incubuit, vſus eſt, vires illas quæ illi reliquæ erant imbecillæ, infirmæ, parum firmæ, haud ſatis firmæ, collegit & contulit omnes ad me opprimendum, euertendum, affligendum, perdendum, ad exitium, ad pernitiem, ad meam ſummam calamitatem.

Debitor meus.

He is in my debt, or oweth me much money.

Magnam mihi pecuniæ vim debet, magno mihi ære obſtrictus eſt, eſt in meis nominibus ex pecunia multa.

Decet amicis ſubuenire.

It is

It is meete, or we ought to helpe our friends.

Laborantibus amicis opem ferre, opitulari, auxilium ferre, auxilio eſſe, præſtò eſſe, ſubuenire, ſubſidio eſſe, adeſſe, minimè deeſſe debemus: amicos miſerijs oppreſſos leuare æquum eſt, ius eſt, decet, conuenit. Si quid malum acciderit amico, accurrere, & erigere iacentem debemus.

De exitu conſilij metus.

The iſſue and end of this counſell is to be feared: I feare to what end this counſell will come.

Metuo ne id conſilij ceperim, quod explicare non facilè poſſim: exitum conſilij mei extimeſco: conſilium à me captum, vt eum quem volo, exitum habeat, opto magis quàm ſpero: vtinam conſilio meo reſpondeat exitus: timeo tamen ne non ita ſit: vereor ne non optimè quod deliberaui ſuccedat, procedat meum conſilium quo ſit euaſurum, timeo: quàm fœliciter mihi euenturum ſit ex conſilio meo planè non video, equidem aduerſa metuo: timeo, mei conſilij qui ſit exitus futurus.

De fide dubium.

Doubt of credit or honeſtie.

Si mihi fidem non habes, fidem apud te non habet oratio mea, roga parentem tuum: interroga patrem, quære de patre tuo, ſciſcitare, cognoſce patris tui ſententiam, voluntatem, iudicium exquire.

Deliquium animi.

The fainting of the heart, or he was in a ſwound.

Animus eum reliquit, deſtituit, defecit, deliquium animi paſſus eſt, intermortuus eſt, defecit, animo concidit: ita captus omni ſenſu eſt, vt è vita diſceſſiſſe videretur. Magnus animi tui motus eſt factus.

De malè merito benè loqui.

To praiſe one, or to ſpeake well of him that hath deſerued ill.

Licet non optimè de me ſis meritus, benè tamen tibi dixi, honorificè de te ſum loquutus. mea fuit de te honorifica oratio: verbum ex ore meo nullum exiit, niſi tua cum laude coniunctum: laudes in te contuli, licèt immerentem: licèt immeritu tuo, laudaui te, extuli, ornaui, affeci laudibus, præclara quædam in te contuli, dixi de te, quæ tibi laudem parerent. ijs de te verbis vſus ſum, quæ ad te honeſtandum valerent, vim haberent.

De rebus tuis me certiorem redde.

Certifie me, or let me heare of all your buſineſſe and affaires.

Fac me certiorem, redde certiorem de toto ſtatu tuo, & de omnibus conſilijs: ſignifica mihi, expone, aperi, explica, perſpicue demonſtra, qui ſit rerum tuarũ omnium ſtatus, qui tuus animus, qui ſenſus, quæ conſilia ſint: fac vt de tuis rebus, tuiſq; conſilijs, cognoſcam, intelligam, certior fiam, ex tuis literis erudiar, inſtruar: imaginem rerum omnium, cogitationumque tuarum literis oſtende.

Deſiderium

Deſiderium vrbis.

A deſire of the Citie, or I long to be in the Citie.

Sum in vrbis deſiderio, deſiderio me vrbs afficit: deſiderium me tenet vrbis: vrbis cupiditate flagro: animus meus in vrbe eſt: vrbem ſpectat, æſtuat vrbis deſiderio, eſt in vrbis deſiderio.

De tuo conſilio decretum.

I haue determined to vſe your counſell.

Decreui, conſtitui, ſtatui, certum conſilium cepi planè animum induxi, nihil vt facerem ſine conſilio tuo: niſi te approbante, niſi de conſilio tuo, niſi tuo conſilio vterer, niterer: deliberatum eſt, conſtitutum, iudicatum, captum conſilium.

Deus optimus.

A moſt iuſt, and mightie God.

Bonitas in Deo, iuſtitia, clementia, poteſtas tanta eſt, quanta poteſt eſſe maxima: ſingulari Deus bonitate eſt, incredibili iuſtitia, immenſa clementia, infinita poteſtate: is, qui cuncta creauit, condidit, architectatus eſt: ex nihilo excitauit, formauit, finxit: is, qui omnia regit, gubernat, moderatur, temperat: is qui rebus omnibus præeſt, dominatur, imperat, à quo vno cuius vnius à voluntate, nutu, imperio pendent omnia, cuius poteſtas omnia complectitur: cuius in poteſtate omnia ſunt. quem verentur omnia: cui parent omnia: omnium rerum autor, creator, conditor, opifex, artifex, effector.

Deus acta fortunet.

Godſpeed you well, or proſper your doings, workes, and enterpriſes.

Quod actum eſt, dij approbent, fortunent, ſecundent, benè velint ſuccedere, fœlicem ad exitum perducant: dij faxint, vt id quod actum eſt, fœlix, faſtúmque ſit, optimè ſuccedat, proſperum euentum ſortiatur. dij faueant, probent, ratum eſſè velint, actum fœliciter quod actum eſt: vtinam ex hac re contingant ea quæ cupis, optata omnia ſecunda fluant, ſumma fœlicitas emanet.

Deus adeſt laborantibus.

God is preſent with the afflicted, or readie to helpe all ſuch as be in aduerſitie and need.

Afflictos facilè diuina pietas excitat, egentibus opem fert, miſeros ſubleuat, deſperatione debilitatos confirmat, fulcit, ſuſtinet, laborantibus ſubſidio eſt.

Deus præſtò in aduerſis.

God is at hand in aduerſitie.

Perfugium habemus ad Deum in noſtris calamitatibus, tranquillitas eſt in noſtris tempeſtatibus, naufragium timentibus portus eſt: afflictos diuina pietas excitat: ampliſſima eſt diuina liberalitas: patet omnibus, latiſſimè patet, ampliſſimè patet, vbique locorum eſt, nuſquam non eſt diuina benignitas: cui non benignè facit Deus? ecquis eſt, in quem Dei benignitas non extet? qui diuinam benignitatem non ſenſerit, expertus

pertus ſit, re ipſa cognouerit, perſpicuè viderit, clariſſimè perſpexerit: nemo diuinam opem fruſtra implorauit, præſtò eſt, adeſt, opem fert, opitulatur, ſubuenit Deus inuocantibus eum, implorantibus eum, confugientibus ad eum.

Dieſcit.

The day beginneth to appeare, or it is breake of day.

Luceſcit, albeſcit dies: dies appetit, aduentat, adeſt, crepuſculum matutinum adeſt: ſol exoritur: tenebras fugat lux: nocti ſuccedit dies: noctem ſubſequitur dies: abeunte nocte dies aduenit, lux apparet.

Dies conſtituta.

A certaine day appointed, or a ſet day.

Ad diem conſtitutam, præſtitutam, præfixam, præſcriptam, pactam, de prouincia decedemus: ea, qua conſtitutum eſt, qua conuenit inter nos, die proficiſcemur, in viam nos dabimus.

Difficilia imperas.

You command, or bid me ſo much things which no man is able to bring to paſſe.

Soles ea mihi imponere, quæ ſuſtinere vix poſſum, ea imperas, præcipis, iubes, mandas, committis, quæ vires meas exuperant, quæ præſtare, perficere, exequi vix poſſum: magni negotij eſt, ſummæ difficultatis, operæ non exiguæ, ad exitum ea perducere, quæ in mandatis à te habeo: dura nimis, grauia, difficilia mihi imperas.

Difficilis in conſuetudine.

Your companie is nothing pleaſant, or, you are ſo froward and churliſh that no man careth for your companie, or deſireth to be acquainted with you.

Nimiùm acerbus es, nimiùm in conſuetudine difficilis durus, aſper: tua conſuetudo difficilior eſt: abeſt conſuetudo tua ab omni ſuauitate: non ea eſt conſuetudo tua, quæ propter ſuauitatem expetatur: minimè iucunda eſt, amara potiùs atque odioſa tua conſuetudo: quis naturæ tuæ peruerſitatem in conſuetudine ferat? quis te poſſit vti homine omnium difficillimo, ſeueriſſimo, aſperrimo? quis tuam conſuetudinem expetat, carentem omni ſuauitate, nulla re iucundam? aſperitatis ac peruerſitatis tantũ habet natura tua, quantum in conſuetudine ferri vix poſſit, vel potiùs planè non poſſit: vſus tibi nullo cum homine diurnus intercedit: ita difficilis, ac durus es, ijs moribus, eo præditus ingenio. Neque benignitas, neque copiæ apud te ſunt. Vide Moroſus.

Dignitas imminuta.

A diſhonouring, or honour impaired.

Violari tuam dignitatem, imminui, offendi, lædi, oppugnari, damno affici, iniurias pati, detrahi de tua dignitate, minui, auferri, iacturam fieri tuæ dignitatis iniquè patior. Nihil vnquam feci quod contra tuam exiſtimationem eſſe vellem. Si res exiget, pro tua dignitate vitam libentiſſimè profundam.

Dignitas ſpectanda.

An

An eſpeciall regard of your fauour and honeſt eſtimation.

Hoc primùm te moneo, vt referas omnia ad dignitatem: propoſitum decus tibi ſit ante omnia, dignitati ſeruias dignitatem ſpectes, ſequaris: dignitatis rationem habeas, nihil cogites à dignitate diſiunctum, nihil alienum à dignitate, nihil non cum dignitate, non cum dignitate coniunctum: tuorum conſiliorum, tuarum actionum finis, terminus, ſcopus honor ſit: prima tibi ſit, præcipua, antiquiſſima dignitatis cura.

Dignitas inuiſa.

Honour enuied at.

Sunt quos meus in hac rebublica ſplendor offendat: quos mea dignitas angat, vrat, torqueat, excruciet pungat, grauiùs afficiat, quibus dolori ſit honor meus, quos amplitudo mea lædat, malè habeat, dolore moleſtiaq; afficiat.

Dignitate integra, fortunæ damna contemno.

To keepe my honour I care not what loſſe I ſuffer.

Si modò dignitas incolumis, adimi de fortuna, detrahi de fortuna, fortunam comminui, fortunarum iacturam fieri, fortunæ detrimenta non recuſo, contemno, nihili duco, in minimis pono.

Dignitatis meæ auctores.

You were my firſt founder, or all my preferment and authoritie firſt began by you.

Dignitati meæ præfuiſti, à te primùm fluxit, manauit, profectus eſt, ortus eſt, natus eſt, extitit honor meus, tu meæ laudis origo, fons, principium fuiſti.

Dignitati tuæ ſeruiet.

I will ſo order the matter, that he ſhall ſet all his mind to the furtherance of your honour.

Dabo operam, vt Franciſci animum ab omni alia cogitatione ad tuam dignitatem tuendam traducam, conuertam: vt Franciſcus omnia ſua ſtudia tuam ad dignitatem conferat, tua in dignitate figat, locet, ſtatuat, ponat, tuæ dignitati dicet, dicata velit, aſſignet, dedat.

Dignus qui ametur.

Worthy to be loued.

Eſt qui ametur, dignus eſt qui diligatur: amore hominum dignus eſt: ſunt in illo, quæ amorem concilient: poſſidet quę ad colligendam beneuolentiam valent. Ad alliciendas voluntates, animos adiungendos, comparanda hominum ſtudia nihil deſiderat, nihil in eo requiras, nihil ei deeſſe dicas: cauſas amoris in eo plurimas, odij nullam inuenias: ferreus ſit, auerſus ab humanitate, expers humanitatis, prorſus homo non ſit, qui non illum amet, amore complectatur.

Diligentia deſiderata.

I require greater diligence.

Velim te plus diligentiæ, curæ, operæ, induſtriæ, ſtudij in ſcribendo ponere, locare, collocare, conſumere: plus diligentiæ ad ſcribendum conferri à te velim

lim, operam nauare ſtudio maiore in ſcribendo cuperem: tuis in ſcriptis diligentiam deſidero, requiro, maiorem poſtulo: non ſcribis accuratè, non diligenter, non ſtudioſè, non ea, qua opus eſſet, quam res poſtulat diligentia: minùs quàm oporteat diligenter: impiger in ſcribendo non admodum es. Scias ſuſpectum te mihi eſſe nomine negligentiæ.

Diſcedere.

To depart.

Mihi eſt in animo diſcedere, digredi, abire, proficiſci, locum mutare: de diſceſſu cogito: diſceſſum ſpecto, in animo habeo, meditor: animus eſt in diſceſſu.

Diſiunctio.

A ſeuering or parting.

Dirimere coniunctionem, diſſcindere, diſſuere, diſiungere, ius omne coniunctionis tollere, delere, extinguere. Magno locorum interuallo diſiuncti ſumus. In ijs locis ſum, quò propter longuinquitatem tardiſſimè omnia perferuntur.

Diuerſa œconomia.

A diuerſe way, or another manner and faſhion in gouernance and ordering of my houſe.

Genus rationum mearum diſſimilitudinem habet cum illius adminiſtratione domeſtica: non eadem in re domeſtica tuenda, in adminiſtranda re familiari, in curanda domo, in gubernatione domeſtica vtriuſque ratio eſt.

Diuerſa ratio.

Another way of gouernance.

Diſſentimus in regenda prouincia, in adminiſtratione prouinciæ diuerſa eſt vtriuſq; ratio: non eadem ſunt vtriuſque inſtituta: longè diſtat ab illius inſtitutis mea conſuetudo: aliud ipſe ſpectat, aliud ego ſequor, inſtitutorum noſtrorum diſſimilis, diuerſa ratio eſt.

Diuerſæ ſententiæ in concordibus animis.

Our hearts are one, but our opinions are diuers: we two are of contrary opinions, yet otherwiſe we loue one another well enough, and agree together like friends.

Diſcrepant ſententiæ noſtræ, cùm tamen æquè nos inter nos amemus, mutuus inter nos amor ſit: opinione diſſentimus, non voluntate: noſtræ ſententiæ non congruunt, cùm animi tamen noſtri in amore conſentiant: non idem ſenſus eſt, non idem iudicium, eadem tamen voluntas, eadem beneuolentia: opinionum eſt inter nos diſſimilitudo, non animorum, diuerſa ſentimus, eadem tamen volumus: animorum conſenſus inter nos eſt, opinionum diſſenſio.

Diuerſæ opiniones.

Diuerſe opinions.

Opinionum diſſentione diſcrepamus, non idem, aliter, diuerſè, variè ſentimus: non quod tibi, mihi idem videtur, placet, probatur.

Diuites gratioſiores.

Rich men are more in fauour, or more preferred and regarded.

Ea temporum ratio eſt, vt qui plus opibus valent, magis excellant gratia, gratioſiores ſint: conferunt libenter homines ea ſtudia in locupletiores, ditioribus fauent, ſtudent, ſuffragantur, præſtò ſunt.

Diuitiarum hoc, non virtutis eſt.

It is riches, and not vertue that wrought it.

Copiarum hoc potiùs eſt quàm virtutis: non hoc in virtute, ſed in opibus ſitum eſt: facit hoc non virtus, verùm copia diuitiarum: diuitiarum, non virtutis hoc eſt: pertinet hoc ad copias, non ad virtutes: non hoc virtus, verùm diuitiæ præſtant: pendet hoc à diuitiis, non à virtute.

Diuitijs plurimum tribuendum.

Riches muſt be much made of.

His temporibus magni faciendæ, pendendæ, æſtimandæ diuitiæ ſunt commendat nobis rem familiarem temporum ratio. ea ratio temporum eſt, vt plurimum diuitijs tribuendum videatur, vt diuitias non in poſtremis habere debeamus, non vltimo loco ponere: non in minimis ducere, conſtituere, locare.

Diuturnam vitam omnes expetunt.

All men deſire a long life.

Ecquis eſt qui diuturnam vitam non amet, non cupiat, exoptet, expetat? cui diuturna vita non placet? qui diu viuere non cupit? diu vitam agere, diuturnam ducere, traducere, vitam agere, tranſigere, viuere, diuturna lucis vſura frui, diu inter homines agere, cum hominibus verſari, in terris morari.

Doleo propter te.

I am ſorrie for thy ſake.

Tua cauſa doleo, dolor meus à te eſt, prouenit, proficiſcitur, manat, fluit, tu paris dolorem meum: tua cauſa fit vt doleam.

Doleo exitio patriæ.

I am ſorrie for the ruine of my countrey.

Nemini concedo qui maiorem ex pernicie & peſte patriæ moleſtiam traxerit: exitio patriæ ita doleo, vt nemo magis, vt nemini concedam: tam doleo patriæ interitu, quàm qui maximè: angor, torqueor, crucior, ſollicitor, afficior pernicie patriæ, ſic vt nemo vnquam ex vllo caſu, aut vlla omnino calamitate plus hauſerit acerbitatis, grauiùs doluerit, maiorem dolorem ceperit, maiorem in ſollicitudinem inciderit, deuenerit, adductus ſit.

Dolor ex alterius dolore.

Your ſorrowing maketh me heauie, or your ſorrow and paine grieueth me as much as it doth you.

Doleo dolorem tuum: dolore tuo mœreo: ſocius ægritudinis tuæ ſum, particeps ſum mœroris tui, de tuo dolore communico: communis, par, ſimillimus, idem vtriuſque dolor eſt: pariter ac tu: æquè ac tu, ſimiliter ac tu non aliter ac tu, non ſecus ac tu, idem vt tu, nihilo leniùs quàm tu, doleo, dolorem ſuſcipio, capio, traho, haurio.

Dolore extingui.

To be conſumed with ſorrow and paine.

Dolore

Dolore contabeſco, conſumor, conficior, perimor, exanimor: me dolor interimit, perdit, mihi dolor vitæ finem facit.

Dolores nimios ſuſtineo.

I am ouercharged, or ouerwhelmed with ſorrow.

Tantum doloris, ſollicitudinis acerbitatis ſuſtineo, quantum ferri vix poſſit: ferendo dolori non ſum, impar dolori ſum: impares dolori vires meæ ſunt, ad dolorem infirmæ: dolore franguntur, vim doloris minimè ſuſtinent, roboris in me tantum non eſt, vt acerbitatem tam grauem queam perpeti. Vide, Extremè angor.

Dolor immodicus.

An immoderate or vnmeaſurable ſorrow and paine.

Dolorem ſuſtineo, patior, fero, grauem, acerbum, eiuſmodi, qui ferri vix poſſit: dolorem incredibilem capio, ſuſcipio, haurio, traho, dolore angor, conficior, excrucior, torqueor, affligor, vexor, perturbor, frangor. omnes mentis meæ partes dolor exagitat, diuexat, perturbat, afficit: vexor acerbiſſima ſollicitudine, dolore diſcrucior, diuellor. dirumpor, perimor, interimor, exanimor, contabeſco, opprimor, perdor: concidit animus meus ictu doloris, vi curarum, ac ſollicitudinis, concurſu moleſtiarum labefactatus, atque conuulſus: ita cecidit animus meus dolore perculſus, vt nulla res eum ad æquitatem poſſit extollere: iaceo in mœrore ac ſordibus: curis maceror: ægritudine contabeſco: ægritudine animi ita laboro, vt ſanari vix poſſim, vel potius planè non poſſim, vt ſpem ſalutis ami-

ſerim, ſalutem deſperem, de ſalute deſperem, ſpes ſalutis nulla omnino ſuperſit: verſor in ſummo dolore, acerba ſollicitudine, graui cura, moleſtia, ægritudine, angore, mœrore.

Dolores tui mihi ſunt acerbi.

I am ſorrie for your heauineſſe, ſorrow, and griefe.

Tuæ me calamitates grauiter afficiunt: tua mihi nimis aduerſa fortuna grauiſſima eſt: tua me torquent infortunia: tuis angor, excrucior, affligor, ſollicitor, vexor malis: miſerrimum tuæ vitæ ſtatum iniquiſſimè fero: ex tuis miſerijs dolorem haurio acerbiſſimum: tuæ me miſeriæ miſerrimum faciunt: miſer ſum tua miſeria, dolor meus ex tuo dolore pendet, tuis doloribus doleo, angoribus angor.

Dolor renouatus.

Sorrow renued.

Dolorem meum refricaſti: ſopitum excitaſti dolorem meum, quem dies iam penè ſanauerat.

Domi lates.

Thou lurkeſt at home.

Nunquam exis, nunquam egrederis cubiculo: pedem è limine cubiculi nunquam effers: extra cubiculum nemo te vnquam videt perpetua tibi ſedes cubiculum eſt, nunquam euolas è tuo illo nido.

Dubia in aliud tempus vita.

It is vncertaine whether I ſhall liue vnto that day, or I am not ſure to liue ſo long.

Optandum

Optandum eſt, vt ad id tempus ducere ſpiritum poſſim: incerta ad aliud tempus vita eſt: vereor, ne nõ tam diu viuam, ne non vſq; eò vitam producam: vitam quis mihi præſtet ad aliud tempus? explorata mihi ad eam diem vita non eſt.

Dubito de capeſſenda republica.

I am in doubt whether it be beſt to take the charge of the common wealth vpon me, or not.

Integra mihi res non eſt ad conſulendum: capeſſam nec ne rempublicam, non eſt mihi libera, non expedita, non ſoluta de capeſſenda rep. deliberatio: liberam non habeo capiendi conſilij facultatem, de ſuſcipienda, gerenda, adminiſtranda republica: teneor implicatus, nec mea expedire conſilia poſſum de ſuſcipienda republica.

Dubium de ſtudijs alicuius.

I doubt what end his ſtudies will haue.

Vereor, ne quam de tuis ſtudijs expectationem concitaſti, hanc ſuſtinere ac tueri non poſſis: vereor vt ſtudia tua expectationi hominum reſpondeant: timeo ne ſtudiorum tuorum euentus ab hominum opinione diſſentiat, alius atque expectatur, exiſtat: timeo ne tuis ſtudijs non is qui expectatur exitus contingat: magna me dubitatio tenet, ne non eum, quem homines exſpectant ſtudia tua fructum ferant.

Dubius animi.

All doubtfull, or vncertaine what to do.

Ancipiti cura diſtrahor, iactor, verſor, animi pen-

deo, incertus animi ſum, pendet animus, inclinat, huc illuc fluctuat, iactatur, incertus eſt quod conſilij capiat, vtram in partem me dem ignoro: explicare conſilium, expedire me ex hac deliberatione, exitum meæ cogitationis inuenire non poſſum, diſtrahunt me diuerſa conſilia: in vtramq; partem ita multa ſuccurrunt vt difficilis admodum ſit, minimè expedita, minimè explicata, minimè explorata, minimè certa, perobſcura, haud ſatis aperta deliberatio.

Dubius belli exitus.

The end of warre is doubtfull, or no man is ſure when this warre will end, or who ſhall haue the victorie.

Dubium eſt, dubitandum eſt, dubitari poteſt, in dubio eſt, eſt cur dubitetur, dubitationem res habet, ambiguum eſt, in dubio verſatur, in dubio poſitum eſt, in ambiguo, in ancipiti, planè non conſtat, non patet, non liquet, apertum non eſt, perſpicuum, dilucidum, dilucidè non patet, qui ſit belli exitus futurus, de belli euentu poteſt ambigi, certò diuinare, conijcere, augurari, affirmare non licet: exploratum non eſt, certa coniectura non eſt: in dubium vocari poteſt euentus belli, in dubium venire, in dubitationem adduci: poteſt in vtramque partem iudicari de belli euentu, anceps de belli exitu, ambigua, dubia, incerta, difficilis admodum, obſcura, quæ obſcuritatis & erroris habeat multum, non ſimplex, non aperta, non perſpicua, parum certa diuinatio, coniectura, opinio eſt: coniecturam facere de belli exitu cui licet? quid in bello caſurum ſit, vtram in partem inclinatura victoria, nemo diſpicit, videt, intelligit, nouit, exitum belli certa ratio non oſtendit, non promittit.

Dux

Dux ad virtutem.

A guide to vertue.

Omnem meam cogitationem in oſtendenda tibi virtute fixi & locaui, in tradenda tibi virtute ſum totus: hoc vnum mea ſpectat induſtria, theſauros tibi virtutis vt aperiam ac tradam: verſor in hoc ſtudio totus, vt aditum tibi ad virtutem patefaciam, vt omnem te virtute, vt ad virtutem, duce me, peruenias: hac in re, cura atque mens mea tota verſatur, quæ ſit dignitas, qui ſplendor, quæ pulchritudo virtutis, me magiſtro, vt intelligas.

Egeſtas honoribus impedimento.

Pouertie is a ſtay or hinderance of honour.

Sæpe aditum ad honores intercludit inopia, viam impedit, curſum moratur, ſæpè impedimento fuit: ſæpè fecit inopia, commiſſum eſt inopiæ culpa, ex inopia contigit, ne liceret ad honores peruenire, ne liceret expeditè progredi, procedere, curſum tenere in honorum via: egeſtas rei domeſticæ difficultas, rei familiaris anguſtia, domeſticæ difficultates euntibus ad honores impedimenta obiecerunt. Vide, Paupertas honoribus excludit.

Egregiæ equeſtres copiæ.

A noble and valiant troupe of horſemen.

Vix credas quantum in prælio valeat hæc equitum turma, quàm firma ſit, cuius roboris, quorum neruorum: hac equitum turma, hoc equitatu, hac equitū manu noli putare quicquam acrius, aut pugnacius eſſe.

Egregiè.

Excellently, greatly, paſſing well, noble, or honorable.

Summè vehementer, valde, magnopere, etiam atq; etiam, maximè, mirè, mirificè, incredibiliter, ſingulariter, vnicè, egregiè, inſigniter, cumprimis, imprimis, præcipuè, apprimè, admodum, maiorem in modum, mirum in modum, mirandum in modum, ſupra modum, extra modum, oppidò, eximiè, maximoperè, non vulgariter, non mediocriter, non minimè, non ad aliorum exemplum, non ex communi conſuetudine, non vt ſolet, non vt mos eſt, non more, non ordine, non aliorum exemplo, extra morem, extra ordinem, præter exemplum, ſic vt nihil magis, nihil ſupra, nihil vltra, nihil tale, nihil ad aliud, vt conterri nihil poſſit, ſimile, par, æquale, eiuſmodi, eius generis nihil ſit.

E labore immortalitas.

Out of trauell immortalitie: or the paines you haue taken in your noble worke ſhall neuer be forgotten: but your labour ſhall be remembred and commended for euer.

Quos nunc ſuſcipias labores, ij te apud poſteros æterna gloria donabunt, afficient, illuſtrabunt, ornabunt, decorabunt, tuum nomen immortalitati commendabunt, ab hominum obliuione, ab interitu vindicabunt, tui nominis famam in omnia ſecula diſſipabunt, poſteritati tradent, omnium ſermonibus, & ſcriptis exornandum, extollendum, celebrandum, honeſtandum, tuendum: conſequêris tuis laboribus, nequa dies tui nominis famam delere poſſit; vt omnis

de te poſteritas loquatur, nullæ tuas laudes literæ taceant, de tuis laudibus conticeſcant.

Elatus diuitijs.

Puffed vp in pride with worldly wealth.

Tuæ te efferunt diuitiæ, non tuæ propriæ virtutes; inſolentia tua, arrogantia, ſuperbia, non ex animi, non ex ingenij tui præſtantia, ſed ex opibus tuis manat: iſtā inſolentiam, elationem animi, ſpiritus immoderatos, in te parit non vlla tua ſingularis, aut præcipua facultas, meritorū ue conſcientia, ſed copiæ, diuitiæ, opes, res domeſtica, plus æquo maior, commodorū abundantia, animos tibi facit: tollit te ad iſtam animi intemperantiam res familiaris: non vlla tua propria bona, non artis honeſtæ ſcientia, aut virtutis vlla poſſeſſio.

Eloquentia Ciceroni fructuoſa fuit.

Eloquence was gainfull, or profitatable to Cicero.

Fuit Ciceroni eloquentia ſummo emolumento, peperit emolumentum, commoda, vtilitatem, copias, optima quæque, emolumentum attulit, profuit, fructum dedit, tulit, attulit, comparauit: magnum ex eloquentia fructum Cicero tulit, cepit, percepit, collegit, conſecutus eſt: admodum Ciceroni fructuoſum fuit eloquentia, vtilitatis eximiæ, commodorum neque paucorum neque mediocrium.

Eniti ſummo ſtudio.

To endeuour earneſtly: to trauell in a matter with might and maine, or to labour and deuiſe all the wayes he can poſſibly.

In arcem huius cauſæ, in ſummam cauſam totus inuadam, omni vi, toto pectore incumbam: agam pro mea virili parte, pro mea parte, pro virili, pro viribus, toto pectore, cunctis viribus, omnibus neruis, omni meo ſtudio, quantum eſt in me, quantum in me poſitum, in me ſitum, quoad poſſum, quantum valeo, quantum quidem ipſe præſtare poſſum, quantum conſequi viribus licet: contendam omni ſtudio: ſummè conabor: enitar omnibus tum animi, tum corporis viribus: conferam ad hanc rem omnes vires, omnia ſtudia, quicquid erit in me induſtriæ, operæ, curæ, diligentiæ, minimè parcam viribus: elaborabo pro viribus: nullum ſtudium, nullam operam, aut induſtriam prætermittam, dabo operam, quantum in me erit, pro eo quod in me erit.

Error pernitioſus.

To do amiſſe herein is very perilous: if you ſhall do otherwiſe then well, great danger and harme is like to enſue thereupon.

Offenſionem inprimis eſſe periculoſam: magno tibi futuram damno, tibi affirmo, ſiquid offendes, errabis, ſecus efficies, committes, peccabis, labêris, ſi culpam commiſeris, ſi quam in culpam incideris, ſi te minus honeſtè, minus ſapienter geſſeris, ſi te, quem non decet, cum præbueris, magno tibi conſtabit, non mediocre damnum, non leuis iactura conſequetur: tuam culpam graui damno ſolues, magna mercede redimes, grauiſſimè lues.

Error pueritiæ.

The

The error and miſdoing of youth.

Multa leuiter, inani quodam ſtudio, temerè in pueritia committuntur: in prima ætate, primis annis, teneris annis, primis temporibus ætatis, à puero, ab ineunte ætate, ineunte pueritia, primo ætatis initio. Si ducem & auctorem, & moderatorem aliquem puer habiuſſem, non ita grauiter erráſſem.

Es mihi chariſſimus.

Thou art deareſt vnto me, or I loue thee beſt of all men, or aboue any thing in the world.

Nemo eſt omnium, in quem magis quàm in te mea ſit propenſa beneuolentia, qui mihi te ſit charior, quem ego vehementiùs quàm te diligam, quem ego maiore, quàm te beneuolentia proſequar, magis ex animo quàm te diligam.

E ſtudijs morbus contractus.

Sickneſſe gotten by ouermuch ſtudie.

Ægrotabat ex labore ſtudiorum: iacebat ob ſtudiorum labores: morbo languebat ex intemperantia ſtudiorum: malè ſe habebat, inciderat in morbum, quòd immoderatè ſtudijs vteretur, quòd ei ſtudiorum modus eſſet nullus, quia minimè ſibi parceret in ſtudijs: affectus grauiter, valetudine vtitur aduerſa, decumbit oppreſſus morbo, laborat morbo, valet peſſimè ex nimia ſtudiorum conſuetudine, ex immoderato viu.

Euentum fœlicem opto.

I wiſh an happie end.

Quod actum eſt, dij approbent, ſuccedat ex animi

ſententia, ſuccedat optimè, egregiè, præclarè cadat, procedat, optatum finem ſortiatur: exitum habeat cum animo tuo congruentem, quem ipſe vis euentum ferat: acta dij fortunent, confirment, rata velint.

Euentus rei fœlix erit.

The end ſhall be happie.

Exitum res habebit, mea quidem vt ſpes fert, exoptatum, fœlicem, qualem volumus, & optamus: res ex animi noſtri ſententia ſuccedet, ſucceſſit res, quo volumus, eo concludetur ac terminabitur: euentus rei erit optimus, euadet res, quò volumus: non aliter cadet ac volumus: ſequetur id quod optamus, optatis fortuna reſpondebit: res conſequetur exitum, euentum, finem exoptatum.

Euentus dubius.

The end is doubtfull.

Vtrùm res eum finem qui principio reſpondeat, à principio non diſſentiat, non diſcrepet, habitura ſit, ignoro: futurú nne ſit vt extrema cum primis contexantur, coniungantur, extrema primis reſpondeant, conſentiant, ſimilia ſint, non diſpicio: quem ſit exitum res habitura, ſimiléмne, an diſſimilem principio, ſuſpicari non poſſum.

Ex alterius virtute ſpes.

Hope in the vertue, or prowesſe of other.

Tua præclara facta, actiones egregiæ, tuæ res geſtæ, ea quæ geſſiſti, quæ tuæ ſigna virtutis oſtendiſti, virtus tua perſpecta, perſpicuis teſtata ſignis, præclaris factis declarata, excitauit eos qui anteà timore perculſi

culſi iacebant: animos à metu ad ſpem reuocauit, retulit, reduxit, tranſtulit.

Ex auaritia multa mala proueniunt.

From couetouſneſſe ſpringeth much euill.

Parit auaritia multa mala: exiſtunt, naſcuntur, proficiſcuntur, proueniunt, effluunt, emanant, exoriuntur ex auaritia multa mala: multorum malorum cauſa, origo, principium, fons, radix auaritia eſt, multorũ malorum cauſa referenda ad auaritiam, conferenda in auaritiam, aſcribenda, aſsignanda, tribuenda auaritiæ eſt: culpam ſuſtinet auaritia multorum malorum.

Ex bello calamitas.

Of warre miſerie.

Summis difficultatibus regionem vniuerſam bellum affecit: magnæ calamitates ex bello, belli cauſa, propter bellum acciderunt, euenerunt, obuenerunt, contigerunt, obtigerunt, illatæ ſunt, allatæ ſunt, oblatæ ſunt vniuerſæ regioni: vniuerſam regionem in multas difficultates bellum coniecit, impulit: exitioſum, pernitioſum, calamitoſum vniuerſæ regioni bellum fuit, exitio fuit, damno, detrimento, incommodo, calamitati. Vide Belli calamitas.

Excandeſcentia.

Great anger and wrath.

Exarſit iracundia vehementi, exarſit vehementer, excanduit, commotus, incenſus, inflammatus ira vehementi furere cœpit, furor illum inuaſit.

Excellens.

Excellent, or paſſing good.

Virum excellentem, præſtantem, omnibus,vt aiunt, numeris abſolutum, omni laude inſignem, participem omnium virtutum,cui nihil deſit,in quo nihil deſideres, quem eſſe virum ſingularem dicas.

Ex concordia ſpes victoriæ.

Where vnitie is, there is hope of victorie: where men agree well together, they are more like to haue the vpper hand.

In noſtra concordia ſpem maximam pono victoriæ, ex veſtra concordia victoriam ſpero, veſtra concordia victoriæ mihi ſpem affert: vt ſpero, pro mea quidem ſpe,quantum quidem ſpero niſi me ſpes fallit,vt animus meus auguratur, quemadmodum ipſe mihi polliceor, victoriam pariet, afferet: veſtræ concordiæ fructus,niſi mea ſpes infirma prorſus eſt,erit victoria.

Excuſatio non neceſſaria.

A needleſſe excuſe.

Superuacanea fuit apud me tua excuſatio: officium excuſandi ſine cauſa ſuſcepiſti: non erat cur te excuſares, cauſam excuſandi nullam habuiſti: minimè neceſſaria fuit excuſatio tua:tuam excuſationem non deſiderabam,non requirebam,non expectabam.

Ex dignitate factum.

Done nobly,a noble act.

Nihil feciſti, niſi pleniſſimum ampliſſimæ dignitatis, omnia tua facta cum dignitate vehementer conſentiunt: in omnibus rebus maximè dignitatem ſpectaſti: in omnibus tuis factis propoſita tibi dignitas fuit: omnia tua facta ad dignitatem retuliſti: quæcunque egiſti, ad dignitatem omnia ſpectarunt,Gloria tibi

ſemper

ſemper prima fuit, antiquiſſima fuit, maximi fuit: ante omnia, ſummo loco, primum apud te locum obtinuit: ſcopus tibi ac finis in omni re dignitas fuit: tuarum actionum norma quædam & regula dignitas fuit: tua ſunt eiuſmodi facta, vt eximijs ornanda præconijs, diuinis decoranda laudibus, tollenda ad aſtra, ad cœlum efferenda videantur: tuis omnibus factis æterna gloria, immortalitíſque præmia debentur.

Ex gula obeſus.

Of much eating and drinking cometh a groſſe and fat lumpiſh body.

Niſi cibo parcas, à cibo abſtineas, cibum minuas, de cibo detrahas, tibi temperes, modereris in cibis, niſi cibo parciùs vtare, pinguior euades, quàm ſatis eſt, nimiùm pingueſces, nimiam pinguetudinem indues, obeſior fies, nimis pinguetudine laborabis.

Ex iniuria gloria.

Of iniurie renowne.

Illuſtrabit amplitudinem tuam hominũ iniuria: quò magis obſcurare atque extinguere tuam dignitatem inimici tui conabuntur, eò plus etiam ſplendoris accedet: eò clariùs elucebit, eò patebit illuſtriùs, eò fiet clarior atque illuſtrior.

Ex intellecta fraude deſperatio.

When he ſaw himſelfe intrapped or deceiued, he would haue rid himſelfe of his life.

Vbi ſe fraudatum, in fraudem inductum, fraude circumuentum, irretitum, captum, deceptum, fictis verbis inductum, fallacijs à veritate abductum ſenſit, intellexit, vidit, cognouit, vbi fraus illi patuit, manife-

ſtæ fallaciæ fuerunt, patefactus dolus: ipſi ſibi manus afferre conatus eſt, voluntariam ſibi mortem inferre, conſciſcere, voluntaria morte viam abrumpere.

Ex inimicorum iniuria laus.

The iniurie of thine enemies ſhall ſet forth thy praiſe, fame and renowne.

Illuſtrabit amplitudinem tuam inimicorum iniuriæ: quo plus ad te oppugnandum ſtudij conferent inimici tui, quò erit grauior in te impetus inimicorum tuorũ, quò ſtudioſiùs euertere te, ac tua commoda conabuntur, quò acriùs ac vehementiùs in te erumpent, irruent, incurrent, inuadent, impetum facient, impreſſionem facient, ſuas vires intendent, ſuos neruos contendent, ſeſe immittent, eò maior ad tuam exiſtimationem fiet acceſſio, eò plus accedet ad tuam laudem, eò clariùs tuæ ſplendor dignitatis elucebit: eò clarior atque honoratior euades, eò tua laus fiet illuſtrior, eò magis augebitur, amplificabitur, extolletur, illuſtrabitur honor tuus, eò ſublimius tui gloria nominis aſcendet, extolletur, efferetur, euchetur, eò plus amplitudinis, dignitatis, gloriæ, laudis, exiſtimationis, honoris, acquires, obtinebis, aſſequeris, conſequeris, adipiſceris, tibi parabis, tibi paries, tibi comparabis.

Exiſtimatio honeſta in ſenatu.

A good report, or an honeſt reputation in the Senate.

Pulcherrimè ſtabis in ſenatu, ſi tuorum aduerſariorum ſententiarum fregeris: locum obtinebis honeſtiſſimum in ſenatu, magna tua erit in ſenatu exiſtimatio.

Exitij

Exitij tuorum autor es.

Thou art the vndoing, the vtter ouerthrow of all thine.

Tu tuorum omnium ſalutem afflixiſti: tuos perdidiſti: tuos euertiſti fortunis omnibus: tuis exitium peperiſti, perniciem attuliſti, ſummam calamitatem ac peſtem importaſti: in vltimum diſcrimen, in miſerrimum ſtatum, in hanc omnium deterrimam, omnibusq; miſerandam conditionem tuos adduxiſti.

Ex longa deliberatione, nihil.

After long deliberation, nothing done.

Diu deliberatum, actum, conſultatum eſt, perfecta tamen, confecta, abſoluta, profligata, ad finem perducta res non eſt: exitum res non habuit, ad exitum non venit, perducta non eſt: deliberationem conſecuta res non eſt.

Ex minore cura in grauem coniectus.

From a leſſer care, to a greater.

A minore cura maximam ad ſollicitudinem traductus ſum: curam equidem antea ſuſtinebam, ferendam tamen. nunc ſollicitudine premor, quæ ferri non poſſit: hac ſollicitudine nihil grauius: vincitur animus meus, planéque frangitur hac tam graui ſollicitudine.

Ex omnibus cauſis tibi amicus ſum.

I am thy friend in all cauſes, or there are a thouſand reaſons why I ſhould loue thee.

Omnibus tibi neceſſitudinis cauſis coniunctus maximè ſum, omnes mihi neceſſitudinum cauſæ, omnia neceſſitudinis ſumma iura, omnes neceſſitudines intercedunt: mihi tecum omnia ſunt: ita multæ mihi tecum conſuetudinis cauſæ ſunt, vt nihil poſſit eſſe coniunctius. Amo te ſingulariter omnibus de cauſis, omnibus ad te amandum cauſis adducor, moueor, impellor, cauſam tui diligendi nullam non habeo. Quid eſt, cur te non etiam atque etiam diligam?

Experientia magiſtra multarum rerum.

Experience the ſchoolmiſtris of many things.

Multa diſcuntur, percipiuntur ab experientia: multarum rerum ſcientia, cognitio, intelligentia, doctrina, capitur, ſumitur, hauritur ab experientia & vſu: multa cognoſcuntur experientia duce, multarum rerum magiſter eſt vſus, multa docet, oſtendit, patefacit, viam aperit vſus ad multarum rerum ſcientiam: erudimur valde, inſtituimur, expolimur, ex ignorantiæ tenebris educimur, ad ſcientiam multarum rerum experientia duce peruenimus: multarum rerum ſcientiam conſequimur, experientiam ſecuti, experientia docti, experientia magiſtra.

Experientia vacans.

Without experience.

Rudis es, imperitus, nullius experientiæ, vſu minimè doctus, vſus expers, rudis in rebus, nouus tanquam hoſpes, planè peregrinus, ab vſu rerum imperitus, parum verſatus in rebus: rerum inſciens, ignarus, expers, peregrinaris in rebus, res non tractaſti: experientia vacas: vſum non habes.

Expers

Expers literarum.

Vnlettered or vnlearned.

Literas planè non nouerat: parum in via literarum proceſſerat: literas vix attigerat, guſtauerat, literas à limine ſalutauerat: ex abditis literarum fontibus aut nihil, aut parum hauſerat: literis erat mediocriter, leuiter, vulgariter, non admodum, haud ſatis, haud multum eruditus, inſtitutus, inſtructus: planè, perfectè, abſolutè, exquiſita quadam ratione, excellenter, egregiè, præclarè literatus non erat: longè aberat à perfecta literarum ſcientia: reconditæ, exquiſitæ, ſingulares, egregiæ in illo literæ non erant: vulgares in illo literæ erant

Ex rei euentu homines de te exiſtimabant.

Of the ſucceſſe, or as it falleth out in the end, ſo men will iudge, eſteeme and thinke of you.

Ex euentu homines de te exiſtimabunt: rei exitum hominum iudicia conſequentur, vt res cadet, vt ſuccedet, vt euenerit, vt ceciderit, ita de te homines iudicabunt: qualis rei finis, exitus, terminus, euentus, concluſio erit, talem de te opinionem homines ſuſcipient: congruent, conſentient in vtramque partem, hominum de te iudicia.

Expectationem meam fefelliſti.

You haue deceiued my expectation.

Fefelliſti opinionem meam, tractaſti me ſecus, atque exiſtimabam: non eum in me, quem putabam te præſtitiſti; expectationi meæ nequaquam reſpondiſti,

cum animo meo tua facta non conueniunt, conſentiunt, congruuunt, prorſus te alium, atque arbitrabar, ſum expertus, re ipſa cognoui, ſenſi: non præſtas mihi eum animum, quem debes.

Extra coniecturam poſita non ſcrutanda.

The things are not to be ſought after, that cannot be geſſed, or that paſſe our capacitie.

Abſtinendum eſt ab earum rerum ſermone, omittendus, dimittendus, prætermittendus, abjiciendus earum rerum ſermo: ſuſcipiendus, inducendus, habendus his de rebus ſermo non eſt, quæ poſitæ non ſunt in coniectura, minimè à coniectura pendent, à coniectura procul abſunt, extra coniecturam ſuut: quas coniectura antè capere, percipere, proſpicere, prouidere, aſſequi, conjicere, coniectari, augurari, diuinare, non licet: quæ ſunt eiuſmodi, vt eas vaticinari, ad eas coniectura propius accedere, de ijs certò conjicere, certam coniecturam facere, certus vates eſſe, coniector eſſe nemo poſſit: de quibus difficilis admodum coniectura, incerta & obſcura diuinatio, obſcurum augurium eſt. in quibus quid futurum ſit, euenturum, quid afferre, parere dies, caſus, fortuna, ſors poſſit ſuſpicari non licet.

Extremè angor.

I am vehemently, extremely tormented or vexed.

Vehementiſſimè ſolicitor, acerbiſſimè doleo: dolore angor incredibili: angor intimis ſenſibus, dolorem ſuſtineo quantum ferre vix poſſum, vel planè non poſſum, quantum ferre vix, aut ne vix quidem

poſſum : me conficit cura, me dolor exanimat : ita fluctibus curarum iactor, vt à portu prorſus excludar, longiſſimè dimouear, amouear, ſummouear, arcear. Vide, Dolores nimios ſuſtineo.

Extremè infelix.

The vnhappieſt man in the world.

Nemo omnium qui viuunt, me vno infœlicior, aut infortunatior eſt : meas miſerias nulla æquat infelicitas, mea eſt miſerrima conditio, in ſumma verſor infœlicitate : omnibus vexor, perturbor, exagitor infortunijs, calamitatibus, miſerijs, malis : omnes me premunt miſeriæ, infeſta, infenſa, aduerſa, iniqua mihi ſunt omnia : nulla eſt tam miſera fortuna quàm mea : fortuna non ſuppetit, quæ ſit cum mea fortuna conferenda, quæ non infra meam fortunam ſit : miſerrimo ſum fato, ſingulari, deteriore quàm quiuis omnium qui in terris degunt : meum eſt ſingulare fatum: ſingulari vtor fato: ſingulari fato natus ſum. infauſto nimium aduerſoque ſydere ſum natus : hæc mihi naſcenti dicta lex eſt, nunquam vt ſecunda fortuna vterer, nunquam vt miſer non eſſem, perpetuis vt vexarer miſerijs, angerer, cruciarer, torquerer, affligerer malis, mecum agitur infœliciter : prorſus infœliciter ago : ſuas in me vires nunquam fortuna non exercet : omnibus me fortuna machinis, omni telorum genere, ſuis, quantaſcunque habet, opibus, ac viribus oppugnat : non aduerſa tantùm, ſed euerſa penitus eſt mea fortuna : quis eſt omnium mortalium iniquiore conditione : deteriore loco quam ego ſum ?

Ex valetudine amici voluptas.

Comfort to heare of the health of a friend.

Tua mihi valetudo magnæ voluptati erit, afficiet me voluptate, afferet mihi voluptatem, lætitiam pariet, gaudium, iucunditatem, oblectationem, hilaritatem: voluptatem capiam, ſuſcipiam, percipiam, ſumam, colligam, hauriam ex tua valetudine, corpore tuo confirmato.

Ex virtute gloria.

Glorie followeth vertue.

Gloria comitatur virtutem, virtutis comes eſt, virtutem ſequitur, cum virtute coniuncta, ad virtutem adiuncta: naſcitur à virtute, oritur ex virtute, manat, proficiſcitur à virtute: virtus gloriam parit, largitur, affert, ad gloriam ducit.

Exulauit æquo animo.

He tooke his baniſhment patiently.

Summa voluptate Metellus patria ceſſit, egregiaque animi alacritate abſuit: diſceſſum à patria æquiſſimo animo tulit Metellus, & abſuit nullo dolore. Metelli animus, cum è patria diſceſſit, æquiſſimus: dum abſuit, lætiſſimus fuit, erectus, alacer, minimè demiſſus, aut deiectus. Vide, Metellus æquo animo exulauit.

Ex vultu homo cognitus.

His face bewrayeth him, or a man may partly perceiue by his face, what mind or affection he beareth inwardly.

Quod ex facie, ex vultu, ex oculis, & fronte potui colligere, conjicere, intelligere, ſuſpicari, vt potui de vultu, qui eſt index & imago animi, coniecturam facere,

facere, ex ea ſignificatione quam mihi vultus dedit, vt mihi vultus ſignificat, oſtendit, vt ſigna quædam, quæ animum in vultu coarguunt, patefaciunt, exprimunt, mihi demonſtrant, malè animatus in me eſt, peſſimè de me ſentit, inimicè cogitat aduerſus me, animo eſt mihi inimiciſſimo, admodum infenſo.

Facies honeſta.

A good face.

Facie liberalis eſt, facie liberali: facies ei liberalis eſt, pulchra, formoſa, quæ ad amandum alliciat, quæ amorem conciliet.

Facilè.

Eaſily.

Facilè, non difficulter, non laborioſè, paruo negotio, ſatis leuiter, qui ſapientia valet, fortunæ reſiſtit: ſapienti facile eſt, non difficile, non laborioſum, operoſum non eſt, negotij nihil eſt, difficultatis non eſt, laboris non eſt, difficilis operæ non eſt, impetum fortunæ ſuſtinere, tueri ſe ab iniurijs fortunæ.

Familiaritas diuturna.

Long acquaintance.

Multos annos vtor eo valdè familiariter: magna mihi cum illo familiaritas, vſus, familiaris conſuetudo intercedit: mihi eſt familiaritate coniunctiſſimus: nihil eſt noſtra familiaritate coniunctius: eo ſic vtor, vt nec familiarius vllo, nec libentius: quotidiana mihi cum eo conſuetudo eſt: ita mihi familiaris eſt, vt nihil eſſe poſſit coniunctius: magno mihi familiaritatis vſu coniunctus eſt, obſtrictus eſt: amicitia noſtra ſummam ad familiaritatem peruenit.

Fatum acerbum.

Hard hap, or euill deſtinie.

Fatum hoc meum eſt, vt miſerrima quæque ſuſtineam: hæc mihi naſcenti dicta lex eſt, ea videor conditione natus, vt amariſſimam fortunam in omni vita deguſtem, nihil vt boni videam in vita, nihil vt mali non ſubeam, ſuſtineam, perferam.

Fœliciter pugnans.

Warring with good ſucceſſe.

Sæpè cum Romanis exercitibus, copijs, Pœnus Hanibal fœliciter, proſperè, ſecunda fortuna, proſpero euentu pugnauit, pugnas pugnauit, pugna certauit, acie conflixit, acie contendit, acie congreſſus eſt, prælio decertauit, depugnauit, digladiatus eſt, manus conſeruit.

Feriari à negotijs.

To reſt after trauell.

Quies nunc à negotijs eſt: quieſcunt negotia, prolatæ res ſunt, negotia non geruntur, negotiorum nihil eſt, rerum nihil geritur, quieſcunt homines à negotijs, feriæ ſunt à negotijs, vacatio eſt à rebus gerendis, vacationem à rebus, quietem à negotijs cõcedit tempus. Hîc omnia iacent, hîc veternus omnes occupauit, omnes languent, omnes torpent, omnes frigent.

Feſtinanter agendum.

It muſt be done, or diſpatched quickly or ſpeedily.

Si tibi certum eſt, ſi habes exploratum, ſi pro certo exiſtimas poſſe te illius regno potiri, cunctandum

non

non eſt, differendum non eſt: producenda res non eſt, proferenda, prorogan da, protrahenda, extrahenda, longius ducenda: ſine mora, ſine cunctatione, ſine vllo temporis interuallo aggrediẽda res eſt, tentanda, incipienda, facienda mora non eſt, interponenda mora nulla eſt, omnis eſt abjicienda mora: immorari, cunctari, lentè agere, indormire nõ oportet. Vide, Non cunctandum.

Feſtiua oratio.

A merrie ieſt, or pleaſant ſaying.

Dicta dicit eiuſmodi, ijs vtitur dictis, ita facetijs valet, ita bellè, ſcitè, venuſtè, argutè, ingenioſè, feſtiuè, lepidè iocatur, vt ſingulis verbis riſum excitet, commoueat, faciat, vt audientes mira voluptate perfundat: eius dictis, facetijs, iocationibus mirè capiuntur omnes.

Feſtiuus puer.

A pleaſant boy, a merrie child, with a pleaſant and comely grace.

Nihil eſt eo puero feſtiuius, nihil lepidius: lepôres habet, qui amorem concilient: lepòre, feſtiuitate, elegantia morum conferendus cum illo puero nemo eſt.

Fides dubia.

You will cauſe, or make men doubt of your honeſtie, faith or credite.

Venies in ſuſpicionem infidelitatis, parum bonæ, ſinceræ, rectæ fidei: tua fides in ſuſpicionem adducetur, in dubium veniet, in dubium vocabitur: erit cur de tua fide non benè homines exiſtiment: ſuſpectus eris

nomine inſidelitatis: cauſam afferes de tua fide ſecus exiſtimandi.

Filius frugi.

A thriftie child, or of honeſt nature and diſpoſition.

Eſt cur gaudeas, habes quòd læteris, iuſtam lætandi cauſam habes, lætari iure potes: ſi gratularis, iure facis, quòd moribus tam politis filium habeas, tanta modeſtia præditum: quòd is tibi ſit filius, qui continentiam in tanta cæterorum inſolentia, tam diſſolutis moribus, tam immoderato luxu tueatur, & colat: florere laudibus filium, ſummæ mihi gloriæ duco.

Finis cogitationum.

The end of all muſing, intent, ſtudie and deuiſing.

Hic eſt terminus, finis, ſcopus, quò intenduntur cogitationes meæ: hæc eſt quaſi meta, quò vt perueniam, elaboro, atque euigilo: huc ſpectat animus meus, huc me voluntas, huc iudicium & ratio ducit. Vide, Conſilium.

Fortis pro ſalute patriæ.

Stout in the quarrell, or valiant for the ſafegard of his countrey.

Egregia laude ſe dignum oſtendit, ſummam gloriam conſecutus eſt, quia patriam fortiter tutatus eſt, acriter, ſtrenuè, vehementer, acerrimum ſe patriæ defenſorem præbuit, hoſtibus patriæ ſuum corpus obiecit, oppoſuit: ita pro patria pugnauit, vt fortitudinis laudem tulerit, prælia ſuſtinuit pro patria, vires omnes ad ſalutem,

tem patriæ tuendam contulit: pro ſalute patriæ defendenda contendit omnes neruos.

Fortuna ſecunda amicos habet plurimos, aduerſa nullos.

Proſperitie hath many friends, aduerſitie none.

In proſpera, ſecunda, commoda, optima fortuna, florentiſſimis proſperis, optimis rebus tuis, ſi tibi fortuna ſuffragabitur, fauebit facilis erit, facilem ſe tibi ac benignam præbebit, ſi tibi optimè cum fortuna conueniet, ſi fortuna vteris proſpera, ſecunda, facili, benigna, ſi tibi erit optimè, ſi commodè tecum agetur, tranquillus erit rerum tuarum ſtatus, res tibi ad voluntatem fluent, commodis abundabis; amicorum copia florebis, amicorum multitudinem non deſiderabis: ſin ages infœliciter, fortuna vteris aduerſa, tuis commodis atq; optatis aduerſabitur fortuna, inimicam fortunam experieris, tuis optatis fortuna non reſpondebit, malè tibi cum fortuna conueniet, malè tecum agetur, incommodè tibi erit, caſus aliquis rerum tuarum tranquillitatem perturbabit, perculſus fortunæ vi iacebis, languebis, iacebit fortuna tua, iacebunt res tuæ, commodorum inopia laborabis, aliqua te premet, vrgebit difficultas, infeſta fortuna vteris, infenſa, iniqua, aduerſa, difficili, dura, acerba, parum proſpera, parum ſecunda, parum facili, parum benigna, tum amicos requires, amicorum inopia laborabis, omnes te deſtituent deſerent, à te deſciſcent, diſcedent, recedent.

Fortuna deſperata.

A deſperate caſe, or a ſtate paſt all hope of amendment or recouery.

Eò te redactum video, vt ope humana ſeruari non poſſis, vt actum prorſus de te ſit, de tuis fortunis, de ſalute tua, vt ſpem habere melioris fortunæ nullam poſſis, vt ſpes melioris euentus nulla relinquatur, vt ipſa te ſalus ſeruare non poſſit.

Fortuna extrema vtor.

I am quite vndone, or I haue loſt all that I haue.

Omnes & induſtriæ & fortunæ fructus perdidi: perierunt omnes fortunæ meæ: euerſæ ſunt, ac perditæ meæ res omnes: rerum mearum quid iam habeo? quid poſſideo? quid mihi reliquum fortuna fecit? ex meis priſtinis ornamentis & commodis nullum obtineo: mearum omnium fortunarum iacturã feci, perniciem tuli, ſubij, paſſus ſum: prorſus actum eſt de rebus meis: nihil mihi iam reliqui fortuna fecit: ita perij, ita ſum perditus, vt ſalutem planè deſperem: oppreſſæ iacent grauiſſima fortuna meæ res omnes: ita perditæ ſunt fortunæ meæ, vt eas leruare ne ſalus quidem ipſa poſſit.

Fortuna vrbes ampliſſimas euertit.

Fortune hath ouerthrowne moſt noble cities.

Vi fortunæ aliquando perculſæ & proſtratæ iacebunt, fortunæ viribus peculſæ concident aliquando florentiſſimæ vrbes: præclaras vrbes obſcurabit aliquando, atque extinguet, tollet, perdet, malé perdet, prorſus affliget, planè opprimet, penitus euertet, omnino delebit fortunæ vis: erit aliquando, cùm vrbes ampliſſimæ iaceant, perculſæ vi fortunæ atque proſtratæ.

Fortuna

Fortuna omnia ſumma euertit.

Fortune hath ouerthrowne, or caſt downe the moſt renowmed and excellent things that euer were.

Facilè ſummos hominum principatus fortuna delet, euertit fortunæ vis opulentiſſima regna: nulla eſt poteſtas tanta, quam fortunæ poteſtas non exuperet, quæ fortunæ poteſtati non cedat, quæ fortunæ viribus frangi non poſſit: paruo negotio ſummos dominatus fortuna tollit, extinguit, labefacit.

Fortunæ inconſtantia animaduerſa.

The inconſtancie of fortune ſpied.

Quò diligentius, ſtudioſius, accuratius cogito, attendo, animaduerto, meditor, mente animoq; conſidero, in animo voluo, mecum ipſe perpendo, examino, pondero varietatem, inſtabilitatem, leuitatem, inconſtantiã fortunæ, euenta varia, varios rerum euentus, qui á fortuna pendent: quò magis ad fortunæ varietatem ſpecto, animum intendo, intueor, meas cogitationes conuerto, eò longius á cupiditate diuitiarum animum abduco, remoueo, aufero.

Fortunæ non fidendum.

Truſt not, hazard not, commit nothing to the aduenture of fortune.

Non improbo, non diſplicet mihi tuum conſilium, non reprehendo quòd ad mercaturam exercendam, negotia gerenda, adminiſtranda, ad negotiandum te contuleris, ad mercaturæ ſtudium te adiunxeris: te tamen hortor, tibi ſuadeo, auctor tibi ſum, ne fortunæ

ſidem habeas: confidas, credas: ne te fortunæ committas, credas, tribuas: ne fortunæ poteſtati te committas: ne multum in fortuna ponas, ne fidam, ſtabilem, firmam, conſtantem, certam fortunam ducas: vt a fortuna caueas, cautè agas cum fortuna: minimum tibi de fortuna pollicearis, ſpem in fortuna nullam reponas, conſtituas: vt fortunæ inſtabilitatem, leuitatem, inconſtantiam, varietatem, mutationem, varios caſus, viciſcitudinem extimeſcas.

Fortunæ bona incerta.

The goods of fortune are vncertaine or fraile and mutable.

Quæ nobis fortuna largitur, detrahi, eripi, adimi, auferri, mutari facilè poſſunt: admodum incerta, inſtabilis, dubia, infirma diuitiarum poſſeſſio eſt, vſum diuitiarum nemo ſibi certum ac perpetuum poteſt promittere: quis præſtare poſſit diuturnam fore diuitiarum poſſeſſionem?

Fortunatus.

Happie or luckie.

Tuas fortunas nemo ſuperat: æquas omnium fortunas: proſperè tecum agitur, ſic, vt inuidere nemini poſſis: fœlicitate conferri tecum fortaſſe multi, præferri tibi, anteferri, præponi, anteponi certè nemo poteſt: ea fortuna vteris, quæ poteſt eſſe maxima: tam beatus es, quàm qui maximè: ita beatus es, vt nemo magis, ijs vel ornamentis, vel præſidijs redundas, quibus maiora eſſe nulla poſſunt: nihil non optabile conſecutus es, nihil ad fœlicitatem tibi deeſt: ea poſſides ac tenes, quæ beatam vitam efficiant, quæ ſunt in vita expetenda, quæ qui poſſidet, fortunam accuſare nullo

pacto

pacto poſſit,nullius fortunam ſibi exoptare debeat:nemo eſt paratior ab ijs rebus, in quibus ſita fœlicitas eſt, rebus omnibus affluis, non eſt, quod quicquam deſideres:optimus eſt rerum tuarum ſtatus:tibi ſatis eſt vel ingenij,vel fortunæ ad bene beatéque viuendum:animi,& fortunæ bona ſic in te ſunt,vt in nullo magis.

Fortunis & dignitate auctus.

Aduanced to honour and wealth.

Lætor quòd magnas tibi tum fortunæ, tum dignitatis acceſſiones video eſſe factas: multum & ad fortunam, & ad dignitatem tuam acceſſiſſe, additum eſſe, tum fortunam, tum dignitatem tuam magnopere creuiſſe, auctam eſſe, amplificatam eſſe, valdè te fortunis ſimul, & dignitate auctum, quòd tua ſit dignitas illuſtrior, domeſtica res amplior, quòd & honore magis quàm antea, florere, & abundare cœperis fortunæ bonis, vehementer gaudeo.

Frui.

To haue the vſe, or to enioy.

Eſt in bonis, fruitur bonis, bona tenet, poſsidet, fructus capit.

Fruor animo tranquillo.

To enioy a quiet mind.

Credibile non eſt, quàm æquo animo ſim, quàm fruar quiete, quàm ſit animus meus omni cura vacuus ac liber, omni cura vacet, ab omni cura procul abſit, quàm ſit tranquillus animi mei ſtatus, quàm tranquillè ſeipſo fruatur animus meus: æquitatem animi

mei vix credas, coniectura vix aſſequare, cogitatione haud facile comprehendas.

Funus ſplendidum.

An honorable or ſolemne buriall.

Funus ei ſatis amplum faciendum curaui: dedi operam, vt funere ſatis amplo, ſatis magnifico, ſatis honorifico efferretur, vt exequijs honeſtaretur: exequijs eum honorificis proſecutus ſum: honorificè ſepultus eſt: ſepultura honeſtatus eſt. Funeris, exequiarum, ſepulturæ honore non caruit: habuit in funere, quæ illum decorarent, illi honorem adderent, decori eſſent, honori eſſent.

Fuſte percutere.

To ſtrike with a club.

Fuſte illum malè mulctare, malè accipere, percutere: fuſtem illi volebat impingere: fuſtis ictus volebat illum experiri, fuſtis amaros ictus guſtare, ſenſu experiri, vim & grauitatem ſuſtinere, ferre, pati.

Gentes ſubactæ.

Nations ouercommed, countries vanquiſhed and ſubdued.

Multis regionibus breui auctum eſt imperium Romanum: multarum regionum acceſſio facta eſt ad imperium Romanum: multæ regiones ad ditionem venerunt, in poteſtatem redactæ ſunt, ſubactæ ſunt, ad imperium acceſſerunt, additæ ſunt, adiunctæ ſunt, iura poteſtatémque ſubierunt populi Romani.

Geo-

Geometra.

A Geometer.

Geometricis literis perfectè eruditus, penitus cognouit Geometriam: tenet omnino Geometriam: callet omnino Geometricam ſcientiam: excellit in Geometria: perfectam, abſolutam, ſingularem, eximiam Geometriæ ſcientiam poſſidet: ita proceſſit in Geometria, vt ad ſummum peruenerit: prorſus Philoſophiam cognouit: vincit omnes, præſtat omnibus, antecellit omnibus, nemini ſecundus eſt, parem habet neminem, ſuperior omnibus eſt in Geometrica ſcientia.

Gigantes immenſæ magnitudinis.

Giants of high ſtature, or marvellous great bigneſſe.

Maximi inter cæteros homines feruntur eſſe Gigantes, extraordinariæ, inuſitata, immenſa magnitudine, magnitudinis immenſæ: vaſtiſſima ſunt gigantum corpora, horribili magnitudine: non ſunt Gigantes cum cæteris hominibus corporis magnitudine conferendi: nemo noſtrûm eſt, qui gigantes magnitudine adæquet, qui gigantum magnitudinem æquet, aſſequatur, qui gigantibus par ſit: excellunt gigantes magnitudine inter homines reliquos, cæteris hominibus præſtant, antecellunt, gigantum magnitudo caret exemplo, extra ordinem eſt, præter naturæ morem, vaſtior eſt quàm mos naturæ ferat.

Gloria ex munere benè geſto.

Great honour and praiſe by executing his office well.

Hoc munus ſi cum laude adminiſtraueris, geſſeris, curaueris in hoc te munere ſi præclarè geſſeris, expreſſior & illuſtrior tua virtus erit, tua virtus patebit illuſtriùs, extabit apertiùs, magis quàm antea patefient, certiuſque cognoſcentur animi tui bona: qui vir ſis, & quantus, magis quàm antea res ipſa declarabit, maiorem quàm antea, ingenij animique tui ſignificationem dabis, teipſum oculis hominum aperies, ac patefacies: ipſe ſic te probabis, vt antea nunquam.

Græcè & Latinè doctus.

Very well learned both in Greeke and Latine.

Præclarè tenes & quæ à Græcis, & quæ à noſtris prodita ſunt: vnus optimè noſti non noſtra ſolùm, ſed etiam Græciæ monumenta omnia: es omni liberali doctrina politiſſimus.

Grata ſalus alterius nomine dicta.

You haue done me a great pleaſure in doing my commendations.

Quòd cum ſaluere à me iuſſeris, meo nomine ſalutaueris, quòd ei meis verbis ſalutem dixeris, amo te plurimùm.

Gratia reconciliata.

Reconciled or brought in fauour, or made friends againe.

Inimicitias depoſuimus: in gratiam redijmus: reconciliati ſumus: odia dimiſimus, abiecimus, depoſuimus. Vide, In gratiam redire.

Gratia excidere aliorum culpa.

To

To leeſe the fauour once obtained, by the fault of another.

Gratiam tuam extinxit perdidit, afflixit omnem, apud omnes deleuit,non tua, ſed tuorum culpa : factum eſt minimè quidem tuo, ſed tuorum vitio, vt, qua florebas gratia,eam amitteres : perijt quod habebas gratiæ, tuorum culpa, non tua : commiſſum eſt à tuis potiùs quàm à teipſo, per tuos potiùs, quàm per teipſum, vt eſſes non vt antea, gratioſus, vt ea gratia, qua fruebaris antea, prorſus excideres, vt amitteres hominum ſtudia, vt ex animis atque amore hominum effluere, excideres.

Gratus ero.

I will be thankeful,or do my endeuour to requite your deſerts and curteſie.

Qui tibi ex me fructus debentur, eos vberrimos capies, percipies, ex me colliges, feres;remunerabor te, remunerabor tua merita : reddã beneficia, parem gratiam referam : tuis beneficijs reſpondebo, quæ debeo, ſoluam : eo, quo premor,tuorum beneficiorum onere leuabor: beneficijs compenſabo:probabo me gratum ac memorem, paribus officijs : cumulatè tuis in me meritis ſatisfaciam : quæ in me contuliſti, eadem recipies aut paria. Laxabo me quaſi vinculis quibuſdam, ſi planè ſoluere non potero, beneficiorum tuorum : iſtam tuã liberalitatem ſemper in ore, animoq; habeo.

Grauiſſimè me læſit, quòd amicum ignominia affecit.

He could not diſpleaſe me worſe, then to

ſlander my friend, or ſlandering my friend, he ſlandereth me.

Ex omnibus iniurijs, quas in me contulit, coniecit, quibus me affecit, vexauit, exagitauit, inſectatus eſt, nulla mihi fuit grauior, nulla me grauius affecit, grauiorem nullam ſenſi, grauius nullam tuli, quàm cum amici mei dedecus, ignominiam, dehoneſtamentum, per ſummam iniuriam, nefandúmque ſcelus quæſiuit, infamiam amico meo machinatus eſt.

Habitu Hiſpanienſi.

Aparell like a Spaniard.

Ornatu Hiſpanienſi, Hiſpanorum more, indutus more Hiſpanienſi. ſpeciem hominum Hiſpanorum veſtitu referens, præ ſe ferens, vt in Hiſpania ſolet, vt Hiſpaniæ mos & conſuetudo fert.

Hannibal bellicæ artis peritiſſimus.

Hanniball moſt skilfull in warlike affaires, or a very expert ſouldier.

Hannibal in re bellica, in rei militatis ſcientia, in gerendis bellis callidiſſimus, veferrimus, verſutiſſimus, aſtutiſſimus fuit omnium Pœnorum: vafritie, calliditate, verſutia, aſtutijs, aſtu, arte vicit, anteiuit, antecesſit omnes Pœnos: præſtitit, antecelluit, ſuperior fuit omnibus Pœnis: excelluit inter Pœnos, parem habuit Pœnorum neminem: vafritie, calliditate, verſutia, aſtutijs, aſtu, arte, omnium Pœnorũ nemo cum Hannibale, conferendus, comparandus, æquandus, componendus, ad eam calliditatem, vafritiem, artẽ qua gerendis bellis Hannibal excelluit, aſpirare ex omnibus Pœnis nemo potuit: in bellicis aſtutijs, atque artibus aſpirare ad Hanni-

Hannibalem ex Pœnis nemo potuit; quis Pœnorum Hannibali gerendorum bellorum ſcientia par fuit, quis perfectam belli gerendi rationem, vt Hannibal tenuit, calluit, nouit, poſſedit, conſequutus eſt, obtenuit?

Hic tibi ſit ſcopus.

Let this be your marke, intent or purpoſe.

Hoc tibi ante oculos propone, pone, ſtatue, conſtitue, ad animum refer: huc mentem intende: huc ſpectet animus tuus, dirige tua conſilia, tuas cogitationes ad hunc finem, hoc tibi propoſitum ſit: mentis aciem in hoc intende.

Hiems horrida.

An extreme winter.

Teterrima ac fœdiſſima hiems eſt; hieme vtimur iniucunda ac triſti, hiemem habemus perodioſam: nihil hac hieme fœdius, nihil horribilius.

Hoc ſapienti non obuenit.

This chanceth not to a wiſe man.

Hoc in ſapientem minimè cadit: non eſt, vt obuenire hoc ſapienti poſſit: hoc à ſapiente alienum, pertinere hoc ad ſapientem non poteſt.

Homo exploratus.

A well knowne man, or with whom I am well acquainted.

Pulchrè hominem noui, probè noui, præclarè, perfectè, planè, penitus, ſenſus eius egregiè teneo: habeo illum omnino cognitum: neque ipſe me, neque ſtatus eius vlla ex parte latet, præterit, fugit: qui ſit, qui ani-

mo, quo ſenſu, quo ingenio prædītus, optimè noui.

Honeſtum vtili anteponendum.

Honeſtie is to be preferred before profit.

Honeſtum vtili præferendum, præponendum, anteponendum: debemus honeſtum ſpectare, colere, diligere, curare, ſequi magis, quàm vtile: pluris, quàm vtile æſtimare, facere pendere, putare, reputare, ducere: de honeſto potius, quàm de vtili laborare, cogitare: curam gerere: propoſitum habere honeſtum potiùs quàm vtile: ad honeſtum potiùs, quàm vtile, noſtra conſilia, ſtudia, cogitata intendere, dirigere: antiquior, potior, prior nobis debet eſſe de honeſto cura, quàm de vtili: vtile contemni, præ honeſto decet: in noſtris conſilijs, & cogitationibus plus honeſto, quàm vtili debet eſſe loci: ſpectare honeſtum potius, quàm vtile, conferri, referri ad honeſtum potiùs, quàm ad vtile, noſtra conſilia, noſtra ſtudia, noſtra debet induſtria: maiorem decet honeſti rationem habere, ducere, quàm vtilitatis.

Honor.

Honour and worſhip.

Exiſtimatio, dignitas, honeſtas, honor, optima fama amplitudo, honeſta opinio.

Honore afficere.

To honour, eſteeme and reuerence.

Etſi te in tuenda, colenda, conſeruanda amicitia ſatis leuem, parum conſtantem, minus firmum cognoui, à me tamen omnia ornamenta proficiſcentur: nullum in te ornando, honeſtando, colendo, locum aut tempus, nullum ſtudij genus, officij, obſeruantiæ prætermit-

termittam: fauebo tuæ dignitati, exiſtimationi, hono-ri: nullo non loco, nullo non tempore, quibuſcunque rebus potero, conferam, referam, intendam ad hono-rem ac dignitatem tuam, omnia mea ſtudia, officia, omnem induſtriam, curam, operam, diligentiam: figam & locabo in tua dignitate omnia mea ſtudia: augebi-tur, amplificabitur meo ſtudio tua dignitas: acceſſio ti-bi dignitatis meo ſtudio fiet: tuæ dignitatis acceſſiones meo ſtudio conſequeris: meum ſtudium honori tuo nullo loco deerit.

Honorem tuum defendam.

I will defend your honour.

Quod pollicitus ſum, id re præſtabo, vt honorem tuum defendam, tuear, vt honoris tui defenſionem, con-tentionem, certamen ſuſcipiam, vt pro honore tuo pug-nem, contendam, certem, vt honorem tuum defenden-dum, tuendúmque ſuſcipiam.

Honoris tui rationem habebo.

I will haue conſideration or regard of your honour.

Magnam omnibus in rebus tuæ dignitatis rationem habebo. Semper mihi tua dignitas ante oculos erit, propoſita erit; erit antiquiſſima: meæ cogitationes tu-am laudem ſpectabunt: animus meus in honore tuo fixus erit ac locatus, in omni re quid honor tuus poſtu-let, quid ferat, quid requirat, attendam.

Humanitas inprimis colenda.

Gentleneſſe or curteſie eſpecially to be embraced and eſteemed.

Ex omnibus virtutibus nulla eſt, quæ magis hominem deceat, magis homini conueniat, in hominem cadat, ad hominem pertineat, homini magis propria ſit, quàm humanitas: cum omnes virtutes, tum vna inprimis homini colenda humanitas eſt: ita decent hominem virtutes omnes, vt primum ſibi locum vendicet humanitas: ita colendæ ſunt, ita expetendæ, ita diligendæ virtutes omnes, vt præter cæteras amplectenda ſit humanitas: inter omnes virtutes vna maximè lucet, eminet, excellit humanitas: quærendæ ſunt omnes virtutes, ſed humanitati danda inprimis opera eſt: vt Heſperus inter ſydera, ſic inter virtutes præcipuè fulget humanitas.

Humanus.

Gentle, curteous and friendly.

Qui plus habeat, poſſideat, oſtendat humanitatis, in quo plus humanitatis, plus officij ſit, qui ſit illi humanitate præferendus, magis ad humanitatem propendeat, humanitatis laude ſit illo præſtantior, humanitate magis abundet, illum humanitate vincat, ei præſtet, antecellat humanitate, hactenus cognoui neminem: nemo eſt illo maioris officij, humaniore ſenſu officij ſtudioſior, in officio diligentior. A pueritia floruiſti artibus ijs, quæ ab humanitate nomen acceperunt, in hoc humanitatem tuam agnoſco.

Iactura rei familiaris deprehenſa.

To find my ſtocke impaired, or to find what loſſe I haue ſuſtained.

Si putaueris, ſupputaueris, duxeris, ſubduxeris rationes tuas: ſi, ſubductis rationibus ſummam facies rerum tuarum, ſummam colliges, perſtringes, conficies, in

in vnum coges, rei tuæ familiaris iacturam deprehendes, aperies damna rerum tuarum, detrimenta patefacies, intelliges, ſenties.

Idem omnium in re iudicium.

The conſent or opinion of all men in a matter.

Communi ſenſu, conſenſione omnium, omnium iudicio, approbatione, ſententia, conſentientibus cunctis hominibus, approbantibus nemine prorſus diſſentiente, nulla cuiuſquam diſcrepante ſententia, acta res eſt, geſta, adminiſtrata: in ea re gerenda omnes conſenſerunt, conſenſus omnium par & idem fuit, omnes omnium ſententiæ conuenerunt, nemo diſſenſit, ſententiarum varietas nulla fuit, diſſimilitudo voluntatum, aut opinionum nulla prorſus extitit, ſenſu diuerſo nemo fuit: omnes omnium voluntates, opiniones, ſententiæ, iudicia congruerunt.

Idem fuit noſtri doloris auctor, & vltor.

One man both the worker, cauſe or beginner of all our ſorrow, and the reuenger alſo.

Noſtram vicem vltus ipſe eſt: quem hoſtem, eundem ſuimet vltorem habuimus, eundem & iniquum aduerſus nos, & iniquitatis atque iniuriarum vindicem habuimus: auctor fuit ac punitor doloris noſtri: quod noſtrum erat, ipſe effecit, vt iniurias noſtras in ſeipſo vindicaret, vlciſceretur, perſequeretur.

Ignarus rerum gerendarum.

Voide of all experience, or nothing ſkilfull in doing and working of, &c.

Rudis es, ab vſu rerum imperitus: experientia cares, vſum rerum ignoras: non ſatis es in tractandis rebus verſatus.

Ignauus.

Slothfull.

Hoc illi tribuebatur ignauiæ: commiſſum hoc ex ignauia homines interpretabantur: cauſam huiuſce facti in ignauiam conferebant: hoc ad ignauiam, inertiam, deſidiam, languorem referebant, adſcribebant ignauiæ, aſſignabant ignauiæ, ignauia hominis eſſe aiebant.

Ignominia affectus.

Slandered.

Ignominia ſum à te affectus: tuli à te ignominiam, ignominioſè ſum à te tractatus, mihi ignominiam intuliſti, attuliſti.

Ignominia affectus immeritò.

Slandered wrongfully.

Doleo te immerentem conuicio iactatum, exagitatum, vexatum malè acceptum: angor animo, quòd ignominiam tuleris nulla tua culpa, quòd ignominia tibi ſit illata immerenti: quòd ignominioſè ſis tractatus, ignominia ſis affectus nullo tuo merito.

Immerito accuſatus.

Accuſed vniuſtly.

Accuſas me innocentem, immerentem, inſontem nullo meo merito, immerito meo, iniuria, iniuſtè, iniquè, contrà quàm ius eſt, contrà quàm meritus ſum,

contra

contra ius & æquum, abſque mea culpa: hęc in me ſine cauſa confertur culpa, mihi adſcribenda, aſſignanda, attribuenda cauſa non eſt: culpa vaco, culpa careo, longè abſum à culpa: procul abeſt à me culpa: remotus à culpa ſum: culpæ ſum expers, extra culpã ſum, non hæret in me culpa, culpam non ſuſtineo, affinis culpæ non ſum, culpæ mihi non ſum conſcius, in culpa non ſum: commiſſum à me nihil eſt, quare videar accuſandus: non erraui, non peccaui, non deliqui, lapſus non ſum, nullam in culpam incidi, nullam commiſi culpam, nihil commiſi, admiſi, perpetraui: nullo me ſcelere adſtrinxi, obſtrinxi, maculaui, inquinaui. Vide, Culpa vacuus.

Immeritò moleſtijs afficior.

Troubled without cauſe.

Vexor, exagitor, iactor, immerito meo: negotium exhibetur immerenti: moleſtijs & iniurijs afficior ſine cauſa: commiſſum à me non eſt, vt hæc tam grauia ſuſtinerem.

Immodeſtus.

Vnmodeſt, without modeſtie, ſhameleſſe.

Locum in aula Romana non habuit, locus ei non fuit, ob immodeſtiam, impudentiam, temeritatem, imprudentiam, immoderatam vitæ rationem, quia parum modeſtus eſt, non ſatis modeſtè viuit: modeſtia, modo, ratione non vtitur: modeſtiam ignorat, longè abeſt à modeſtia, parum modeſtis eſt moribus, de modeſtia nihil laborat, nullum ei modeſtiæ ſtudium eſt, expers eſt modeſtiæ, iudicij, prudentiæ, rationis: temerè agit, imprudenter, ſine ratione, ſine modo, immoderate, immodicè, inconſideratè, inconſultò prorſus, ſine conſilio, quia inconſultus eſt, temerarius, impru-

dens,inconſideratus, immoderatus, immodeſtus, immodicus.

Impar es in amore.

An vnlike louer, or vnlike in loue.

Animus tuus in amore mihi non reſpondit: parem in me beneuolentiam minime declaraſti: tuæ beneuolentiæ ſignificationem non dediſti. non eſſe te mutuo erga me animo, pariter, atque ego ſum in te, animatum non demonſtraſti: tuum in me amorem non eſſe cum meo conferendum, inferiorem eſſe meo, infra meum eſſe indicaſti.

Impediunt ſtudia ſalutationes amicorum.

The often greetings of my friends let my ſtudie.

Crebræ amicorum ſalutationes ita me interpellant, vt prorſus me à ſtudjis abducant, auocent, abſtrahant, abripiant, auellant, amoueant: omnem prorſus colendi ſtudia facultatem, poteſtatem, frequentes amicorum ſalutationes eripiunt: nullam mihi ſtudiorum copiam, nullam ad colenda ſtudia, ad tractandas literas vacuam horam, nullum liberum tempus relinquunt: fit ſalutationibus amicorum adeuntium ad me, ventitantium ad me amicorum officio, vt ſpatij nihil habeam ad animum literis excolendum, ad ingenium ſtudjis exercendum: ita ſum occupatus, occupationis habeo tantum in excipiendis ijs, qui ad me officii cauſa adeunt, vt otii nihil ſuperſit ad ſtudia literarum tractanda, vt nullam diei partem arbitratu meo in ſtudiis ponere, ad ſtudia conferre liceat.

Impe-

Imperator.

The generall, or Captaine generall.

Omnem cogitationem, omnia conſilia, mentem prorſus à bellis auocauit, abduxit imperator, is qui nomine imperatoris inſignitur, imperatoris titulo decoratur, imperatoris eximia dignitate fungitur, imperium in omnes habet, cuius imperium eſt, cui poteſtas eſt atque ius imperandi.

Imperatum, quod præſtare nequeo.

To command a thing vnpoſſible.

Imperas mihi, iubes, mandas, id fieri à me vis, quod exequi, efficere præſtare neque debeo, neque poſſum: id mihi imponis, quod ſuſtinere neque debeo, neque poſſum: das mihi rem in mandatis parum honeſtam, & eiuſmodi, quæ vires meas exuperet.

Imperium annuum conficere.

To end his yeerely office.

Annuum munus confeci, abſolui: annuo, munere ſum perfunctus: abſoluta eſt annua mea adminiſtratio: adminiſtrationis annuæ finem attigi, ad finem perueni, abijt annus imperij mei.

Impetus conſilio repreſſus.

Violence repreſſed by wiſedome.

Impetum perditorum hominum tua prudentia, tuum conſilium, tuum mentis acumen & vis eximia franget, debilitabit, irritum faciet, inanem reddet, reprimet, retundet: impetum perditorum hominum tuam virtus, franget, reprimet ac retundet. Hominum improbita-

tem infringent conſilia tua.

Importunè epiſtola reddita.

Letters deliuered out of time, or in euill time.

Epiſtolam mihi non loco reddit: reddendæ tempus Epiſtolæ parum ſcitè obſeruauit; tempus epiſtolæ reddendæ parum commodè cepit.

Improbandi.

Of diſallowing.

Hæc mihi ratio rei gerendæ non probatur: non agis, vt agendum cenſeo: aliter agis, atque ego agendum exiſtimo: cum ita agis, à iudicio diſcrepas meo, diſcedis, diſſentis, procul abis. Hic tuæ vitæ curſus offendit eos qui te diligunt, optiméque tibi cupiunt.

Improbi ex iudicijs elabuntur.

The wicked eſcape cleare without puniſhment, or eſcape the cenſure of the law and are quit.

Sæpè homines improbi, culpæ, criminum, delictorum, flagitiorum, ſcelerum affines criminum labe infecti prorſus, atque inquinati, noxij, nocentes, ſontes, iudicio liberantur, iudicum ſententijs impunitatem aſſequuntur, à ſupplicio vindicantur, pœnæ eximuntur, pœnas vitant, effugiunt, euadunt ex iudicio, elabuntur, ſeruantur inſontes, innocentes, expertes omnis culpæ, nullius affines culpæ, nulla infecti culpa nullo aſtricti ſcelere, nullo contaminati flagitio iudicantur, non puniuntur, non vindicantur, non caſtigantur, merita non coercentur pœna: pœnas non dant, non luunt, non pendunt: debitas pœnas non perſoluunt, debito

ſup-

ſupplicio non mulctantur, non afficiuntur pœna, pœnas factis, vita & moribus dignas, improbitati debitas non ferunt, non ſuſtinent, patiuntur, ſentiunt: ſæpè fit iudicum culpa, vitio, ſcelere, improbitate, iniuſtitia, perfidia, vt homines impuri, perditi, ſceleſti, flagitioſi, delictorum omnium participes, ſine pœna dimittantur, pœna eximantur, abſolutionem conſequantur, animaduerſionem effugiant: ſæpè non animaduertitur in homines nocentes, ſupplicium de nocentibus nullum ſumitur, pœna nulla capitur, ſecùs ac meriti ſunt, ac eorũ vita poſtulat, iudicantur, ſententiæ feruntur.

Improbi puniendi.

Wicked men or malefactors are to be puniſhed.

Animaduertendũ eſt in homines nocentes: iuſta eſt in homines improbos animaduerſio: animaduerſione vti aduerſus improbos oportet: improbi afficiendi ſunt pœna, vindicandi, puniendi, plectendi, vlciſcendi, caſtigandi, malè mulctandi, ſumendum eſt de improbis ſupplicium: capere pœnas de improbis æquum eſt: luant improbi pœnas factis dignas: debitum ſupplicium nefarij homines perſoluant: digna eorum factis in animaduerſione improbi plectantur pœna.

Imprudens.

Vnwiſe, raſh and vnaduiſed.

Nimiùm te inconſideratum, imprudentem, expertem conſilij, inopem conſilij, expertem rationis, inopem rationis, auerſum à ratione, propenſum ad temeritatem, immoderati ſenſus, præcipitis conſilij, nimis in agendo præcipitem, inſipientem, ſtultum cognoui.

Impudens.

Impudent or ſhameleſſe.

Si tuum os haberem, ſi tuam imitarer impudentiam, ſi eſſem æquè ac tu, pariter ac tu, ſimiliter ac tu, non ſecus, non aliter ac tu, ita vt tu, vti tu, quemadmodum tu, ſicuti tu impudens, ad impudentiam propenſus, pudoris expers ac modeſtiæ, alienus à pudore, remotus à modeſtia, auerſus à pudore, non immeritò impudentiſſimus haberer: tranſis verecundiæ fines, abes procul à pudore: modeſtiam nullam retines, tueris, colis, non te pudor retinet, non te modeſtia regit, non verecundia temperat.

Impudenter pëccas.

You ſinne without ſhame.

Nulla tibi eſt ad facinus verecundia, nullum tibi peccandi modum verecundia ſtatuit: peccas, abiecta prorſus omni verecundia: omni prorſus pudore es exutus: peccas ſine modo: peccas impudentiſſimè: non te pudor vllus, non te modeſtia deterret, abducit, remouet à voluntate, à ſtudio, à conſuetudine peccandi.

In acie ceciderunt.

They fell in the field, or were ſlaine in the conqueſt.

In illa pugna, illa acie, illo prælio, conflictu, ducenti homines inſigni fortitudine præſtantes obierunt, ceciderunt, mortem oppetierunt, occubuerunt, deſiderati ſunt: ducentos homines pugna illa ſuſtulit. Vide, Milites egregij.

In diuerſa fortuna benè animatus.

In

In aduerſitie of good courage, heart and ſtomacke.

Etſi fortuna mihi chariſſima quæque abſtulit, eripuit, ademit, etſi me orbauit ijs rebus omnibus, quæ homini chariſſima ſunt in vita, non faciam tamen, non committam, vt ipſe me planè deſeram, atque deſtituam, vt omnem planè ſpem abjiciam, vt ab omni ſpe animum abducam, vt de meliore ſtatu deſperem, vt ad deſperationem adducar, redigar: fortuna me prorſus omni ſpe ſalutis orbauit, nec tamen nihil ſpero; excluſa ſpes omnis videtur eſſe meliorum rerum, aliqua tamen ſpe nitor, ſuſtentor.

In aduerſis cœlum aſpicimus.

We looke vp to heauen in aduerſitie, or in euery ſudden miſchance.

Hic eſt mos hominum, ita more comparatum eſt, vt in repentinis aduerſiſque caſibus, ſi quid & præter opinionem, & contra voluntatem accidit, cœlum intueantur, ſuſpiciant, aſpectent, ad cœlum aſpiciant, ſuſpiciant, ſpectent, oculos tollant, intendant.

In aliqua exiſtimatione eſſe.

To be in ſome reputation, credit, or countenance.

Paucorum dierum ſtudio conſecutus es, vt aliquo numero eſſes, vt aliquid haberes inter homines honeſtatis, vt aliquem inter homines locum obtineres, vt aliquo apud homines loco eſſes, vt aliquam tibi adſciſceres exiſtimationem: ne prorſus iaceres, ne planè ignobilis, obſcurus, vilis, abiectus, nullius honoris

ac nominis eſſes, ne nullius omnino eſſes, ne nullo planè loco eſſes, ne tua eſſet inter homines obſcura aut infirma conditio: parumper te honeſtauit alio te in numero conſtituit, aliquem tibi locum tribuit, comparauit, peperit paucorum dierum ſtudium.

Incendium.

A dangerous fire.

Hac nocte non mediocre excitatum eſt incendium: vehemens ignis eſt accenſus, ædes multæ conflagrarunt combuſtę ſunt, igni corruptæ ſunt, cōſumptæ, abſumptæ: grauis admodum periculi, ſummi damni exorta flamma eſt.

In conſpectu.

In the ſight, or before the eyes.

Tota mihi illa regio in cubiculo meo ſedenti erat in conſpectu, ante oculos erat, in oculis erat, ſeſe oculis offerebat, ante oculos verſabatur, egregiè patebat.

Incredibile.

Incredible, or that one would not thinke or beleeue.

Credibile non eſt, credendum non eſt: non eſt vt credatur, vt credi poſſit, vt habenda fides videatur, fidem ſuperat: veriſimile non eſt: mendacium videtur, mendacij ſpeciem habet: mendacium præ ſe fert: veritatis imaginem nullam oſtendit: eiuſmodi eſt, vt fide careat, vt adiungi fides nulla poſſit.

Incurſiones hoſtium.

The inrodes, aſſaults, incurſions of our enemies.

Decur-

Decurſionibus hoſtium audio regionem infeſtari, vaſtari,loca diripi: excurrere hoſtes audio, & loca diripere:incurrere hoſtes in regionem dicuntur,& ex ea prædas agere,eam damnis afficere,rapinis exhaurire,vaſtare prorſus,ac perdere.

Indignus amore.

Vnworthy of loue,or to be made of,and beloued.

Indignus eſt amore, ac beneuolentia filius tuus: indignus eſt qui ametur,non eſt qui ametur, nullam virtutem poſſidet : nulla præditus eſt arte, quæ amorem conciliet : omnia prorſus animi bona,omnia deſiderat ornamenta,quibus beneuolentia colligitur,quæ ad colligendam, quærendam,comparandam beneuolentiam faciunt, valent,ſpectant, apta ſunt, accommodata, idonea,apta: nihil eſt in filio tuo, quod homines ad illum amendum alliciat: nihil eſt in illo quare diligatur:nulla arte, ſcientia,virtute,nulla planè re commendatur, vt inire gratiam ab hominibus,adiungere ſibi homines aliqua beneuolentia poſſit.

Indignus beneficio.

Vnworthie of a benefit or good turne.

Tanto merito indignus es; non is es, in quem tanta gratia conferatur; non ita meritus es,non ea tua merita ſunt, vt affici tanto beneficio, ferre tantum beneficium debeas:non is eſt animus tuus,qui tantam gratiam capiat,comprehendere,complecti, capere,concipere,excipere poſſit: ineptus eſt ad tantam gratiam accipiendam: beneficii magnitudo, tua merita vincit:impar es tanto beneficio.

Indignus laude.

Vnworthy of praiſe.

Laude indignus es : indignum te laude præbuiſti, oſtendiſti, non cum te præbuiſti, præſtitiſti, oſtendiſti, probaſti, non ita geſſiſti, non ita te geſſiſti, non ea tuæ vitæ ratio fuit, non cuiuſmodi ſunt merita tua. non te talem vidimus, cognouimus, ſenſimus, experti ſumus, non is nobis cognitus es, vt afficiendus, ornandus, decorandus, honeſtandus, efferendus, extollendus laude ſis : vt laus in te conuenia, tibi debeatur : vt laudis præmium quaſi tibi debitum poſſis exigere : vt laus, quaſi tuis meritis debita merces, perſoluenda tibi eſſe, tribuenda, deferenda videatur.

In diuitijs quærendis occupatus.

Occupied in ſeeking after riches.

In re familiari augenda totus es: præter diuitias nihil ſpectas : tuum omne ſtudium in quærendis opibus conſumis, locas, conſtituis : totus in diuitias incumbis, id vnum agis, eò tantùm ſpectas, eò tuum ſtudium dirigis, confers, tuum conſilium illud eſt, tua planè ſingularis cogitatio, vt diuitias tibi pares, compares, colligas, congeras : vt opes quæras, habeas, poſſideas, vt opibus abundes, affluas, vt diuitiæ tibi redundent, tibi adſint maximæ, tuam in domum frequentes confluant : vt diues ſis, copioſus, locuples, plenus, benè nummatus, multarum poſſeſſionum, munitus, inſtructus, paratus, minimè inops à re familiari, à re domeſticà, à diuitijs, ab opibus, à copijs, à fortunis, vt abundes, vt cumulatè poſſideas, vt vberrima ſint omnia, vt omnium rerum vbertate floreas : vt fortunæ tibi ſint ampliſſimæ.

In eodem fortunæ periculo.

In

In the ſame danger.

In eadem es naui, eodem diſcrimine verſaris: idem tibi periculum impendet: æquè tua ſalus agitur, tuæ fortunæ periclitantur, eadem tibi imminet calamitas, æquè periclitaris: in iiſdem nauigas fluctibus: eodem iactaris vento: eadem te procella perturbat: eodem loco res tuæ ſunt: verſaris in eodem periculo, in eadem fortuna, eadem te fortuna manet, tibi impendet, tibi imminet, te vrget: pari es conditione: par, ſimilis, eadem, non diſſimilis, non diſpar, non alia tua conditio eſt, non minus de te agitur, tua res æquè agitur: de tua re itidem agitur, in periculum tua res adducitur, venit, periclitatur, periculum ſubit: eadem tibi inſtant mala, haud melius tecum agetur, haud meliore loco tuæ res erunt: non tibi erit melius: meliore loco res & fortunæ tuæ non erunt.

Ineptus ſtudijs præ imbecilla valetudine.

Vnable to ſtudie, becauſe of his ſickely nature or weake bodie.

Infirmior eſt, imbecillior eſt, infirmiore, imbecilliore, tenuiore valetudine, infirmioris, imbellicioris, tenuioris valetudinis eſt, corpore eſt infirmiore, imbecilliore tenuiore: viribus eſt infirmioribus, imbecillioribus, tenuioribus, quàm vt ſtudiorum laborem, graue ſtudiorum onus ferre, perferre, ſuſtinere poſſit: minus habet virium, roboris, quàm vt ſtudiorum labori poſſit eſſe: valetudine vtitur infirma, imbecilla, ſic, vt labor cum ſtudiorum facilè poſſit opprimere: eam illi valetudinem, eas natura vires negauit, quas labo-

rioſa ſtudiorum tractatio, aſſidua literarum exercitatio, grauiſſima literarum ſtudia poſtulant, requirunt, deſiderant, exigunt: corporis, valetudinis, virium infirmitas, imbecillitas, tenuitas facit, vt incumbere quantum res poſcit, in ſtudia non queat.

Infamis.

Infamous.

Æternam ignominiæ labem ſubijſti: ſempiternam ipſe tibi ignominiam impoſuiſti: æterna tibi eſt inuſta infamiæ nota, ipſe te adſperſiſti, atque inquinaſti maculis infamiæ ſempiternis: ſpem tibi omnem futuræ dignitatis ademiſti: nullam tibi in poſterum dignitatis patrem reliquiſti.

Infamiam aſpergere.

To ſpread an euill name, or giue forth ſlander.

Vehementer ſtudes de mea fama detrahere, meam famam lædere, detrimento afficere, obeſſe, nocere, officere meæ famæ: id agis, vt æternas mihi infamiæ notas inuras, vt ijs meum nomen ſordibus, ijs maculis afficias, inficias, inquines, inſpergas: eas meo nomini ſordes, eas maculas injicias, inſpergas, inferas, quas nulla dies, nulla deinde res poſſit eluere, abſtergere, auferre, delere: tuum conſilium, tuum ſtudium illud eſt, vt me in omne tempus, in omnes annos, in omnes meæ vitæ dies, in perpetuum infamem reddas, infamia notes, infamiæ tradas: id ſpectas, vt perpetuò malè audiam, perpetuam in infamiam adducar, æterna vt infamia flagrem, laborem, vt in ſordibus infamiæ nunquam non iaceam, vt perpetua verſer in infamia.

Infœ-

Infœlices ſe premi exiſtimant.

They which are vnfortunate thinke themſelues oppreſt, or poore men iudge themſelues moſt miſerable.

Videre licet multos, qui ſe credant, quia laborant inopia, egeſtate premuntur in ſumma infœlicitate verſari, conſtitutos eſſe, peſſimè fortunatos eſſe, afflicta penitus fortuna eſſe, miſerrimę conditionis eſſe, omnibus malis affligi, omnibus miſerijs opprimi, omnibus infortunijs vexari, ſic redactos eſſe ad ſummam infœlicitatem, prorſus infœliciter, miſerrimè, peſſimè, ſecum agi, ſuas rationes, ſuas fortunas peſſimo loco eſſe, afflictas, euerſas, perditas eſſe, fortuna ſe iniquiſſima, aduerſa, graui, inſenſa, inprimis vti.

Inferiori non cedere.

Not to yeeld or giue place to one that is inferiour or leſſe worthie.

Cur ei cedere, loco cedere, locum concedere, locum dare ei debeo, qui comparandus, æquandus, conferendus, par omnino mihi non eſt? quamobrem, qui eſt infra me, qui nihil ad me eſt, mihi patiar anteponi? quid eſt cauſæ, cur primas ei partes concedam, primas ad eum partes deferri ſinam, primo eum loco ſtatuam, præponi mihi, ante me collocari, anteire me patiar eum, quem nulla res mecum æquat, cuius meritis mea merita antecellunt? quid eſt cauſæ, cur honore ſuperior habeatur, qui virtute inferior eſt?

In fugam conuerſi.

Made to flie.

Cum aliquandiu pugnaſſent, in fugam ſe coniecerunt, dederunt, fugam arripuerunt, fuga ſalutem petiuerunt, fugati ſunt, fuga ſibi conſulere cœperunt, fuga diſtracti ſunt, diſſipati, diſperſi, diſiecti: diſtraxit eos fuga, diſſipauit, diſiecit.

Ingenio præſtans.

Of an excellent wit.

De ingenij tui præſtantia, vi, acie, ita ſtatuo, neminem tibi anteferri poſſe, paucos admodum conferri; excellere te ingenio, præſtare, florere, valere, vel omnibus antecellere, vel certè nemini concedere, iudico acutiſſimam eſſe aciem ingenij tui, egregio te à natura inſtructũ ingenio, minimè te eſſe hebetem ad id quod melius ſit intelligendum: eam eſſe ingenij tui aciem, nihil vt non videas, aſſequaris, facilè intelligas, ſcientia comprehendas: ingenij tantũ in te duco eſſe, quantum eſſe poteſt plurimum; ingenium in te ſentio eſſe ſummum, eximiũ, egregium, non mediocre, non vulgare, non quale multis contingit, exquiſitum, rarum, ſingulare, præſtans, acutiſſimum, planè diuinum.

In gratiam redire.

To come againe in fauour.

Vt mihi tua voluntas reconcilietur, operam dabo, enitar, contendam, elaborabo, vt gratiam mihi tuam meo merito reſtituas, vt amiſſam recolligam beneuolentiam tuam: vt te mihi reddas: vt mecum in gratiam redeas, vt te mihi reconciliem, vt animus tuus, qui erat antea, idem in poſterum erga me ſit: vt ſis in me, ſicut antea animatus, vt, ſi quid alienæ opinionis, aut parum amicæ voluntatis aduerſus me ſuſcepiſti, deponas, abiicias,

jicias. Vide, Reconciliatus amor.

Ingratitudo deteſtanda.

Ingratitude is to be deteſted or abhorred.

Vitium ingrati animi peſſimè odi: nullum odioſius mihi crimen eſt ingrati animi culpa: cùm omnia crimina, tum verò prætermiſſæ gratiæ, neglecti officij culpa grauis admodum, moleſta, odioſa mihi eſt: nullum hominum genus acerbius odi, peius odi, acerbiore inſector odio, quàm qui gratiam benè meritis non referunt, qui de gratia referenda minimum cogitant, parum laborant.

Ingratus es.

Thou art vnthankefull.

Meis in te meritis non reſpondes: gratiam non refers, non ſoluis id quod debes: officia mea tuis officiis non compenſas, gratiam non reddis, officium non præſtas ingratè agis, ingratum te præbes: officium in te requiro, deſidero: gratiam à te non fero: mea erga te non imitaris officia. Magna mihi debes beneficia, nec ſoluis.

Inhumanus.

Vncurteous or vnkind.

Neminem, qui tam longè ab humanitate abeſſet, tã eſſet alienus ab humanitate, tam expers humanitatis, in quo minus eſſe humanitatis vnquam vidi: omnē prorſus humanitatem, liberalitatemque naturæ ſic ignoras, vt nemo magis, minimè omnium de humanitate laborat: officium negligit. ita nihil agit liberaliter, vt illiberalitatem eſſe virtutem exiſtimare videatur,

In inſaniam prorſus incidit.

He is fallen ſtarke mad, or as mad as a bedlemer.

Vi doloris ita inſanijt, vt mentem, rectum animi ſenſum, rationem nunquam receperit, in perpetuum amiſerit, ad ſanitatem nunquam redierit, inſaniæ morbo ita eſt affectus, in morbum inſaniæ ita incidit, vt nunquam poſteà conualuerit, vt furorem nunquam depoſuerit, vt bonam mentem nunquam reuocauerit, vt à furore, à dementia nunquam ſe ad ſanitatem retulerit: ita diſceſſit à mente, ita mentem perdidit, vt illum nemo poſteà ratione præditum viderit.

Iniquus.

Vniuſt or not indifferent.

Æquiſſimus mihi non eſt, paulò iniquior in me eſt, iniquiore animo erga me eſt, animo eſt in me non ſatis æquo. Nonnulli ſunt in te obſcuriùs iniqui.

Iniuria afficere.

To do wrong.

Iure hæc in me conferres, ſi quando ipſe tecum iniquiùs egiſſem, iniquior tibi fuiſſem, iniurius tibi fuiſſem, iniurioſius in te fuiſſem, iniurioſius te tractaſſem, iniuriam tibi feciſſem, intuliſſem, impoſuiſſem, obtuliſſem, ſi te aliqua affeciſſem iniuria, ſi à me accepiſſes iniuriam, tuliſſes iniuriam: ſi me iniurium, iniurioſum, iniquum, grauem tuis commodis aduerſum, infenſum tibi ſenſiſſes, cognouiſſes, expertus eſſes: ſi qua re te læſiſſem, ſi tuus eſſet animus à me offenſus, moleſtiam aliquam accepiſſet, ſi de tuis commodis aliquando detraxiſſem, tuis commodis obfuiſſem, obſtitiſſem, ad-

uerſatus

uerſatus eſſem qua eſſes à me laceſſitus iniuria, prouocatus, commotus.

Iniuria compenſata.

Iniurie recompenced, wrong requited,

Iniquè mecum egiſti, ſed erit, cum tibi idem reponam: iniuriam feciſti: iniuriam aduerſus me intuliſti, iniuria me affeciſti, laceſſiſti, prouocaſti, iniurioſè me tractaſti, acerbè, iniquè, auarè, contra iura omnia, aduerſus iuſtitiæ leges, contrà quàm iuſtitia præſcribit: ſed parem aliquando gratiam referam, merita meritis compenſabo.

Iniuriam vlciſci.

To reuenge iniurie.

Facilè idem reponam: is ſum, qui referre iniuriam facilè poſſim, par pari referre, æquè te tractare: feres à me quod intuliſti: impunè tibi non erit, quòd iniuria me affeceris, impunita non erit iniuria tua, inulta non erit, inulta non relinquetur, vlciſcar iniurias tuas, memorem iniuriæ me ſenties, reperies.

Iniurias non vlciſci, laudabile exiſtimo.

Not to reuenge iniurie, I iudge it praiſe worthie.

Nihil iudico, duco, cenſeo, ſtatuo laudabilius, quàm iniuriarum rationem non habere, non ducere, quomodo quidem ego exiſtimo, vt ego quidem arbitror, opinor, puto, autumo, ſentio, vt opinio mea eſt, vt mea fert opinio, quantum quidem aſſequi iudicio poſſum, vt mihi ſuadet ratio, oſtendit ratio, niſi iudicio

fallor, iudicij ſum expers, rudis planè ſum nihil eſt prę-ſtantius, laudabilius ad laudem illuſtrius, quàm iniurias contemnere, nihil facere, obliuiſci, ex memoria delere, minimè perſequi, vlciſci nolle, vltione non perſequi: referendæ iniuriæ curam non ſuſcipere, de iniuria perſequenda, vlciſcenda, referenda, de iniuriarum vltione minimè laborare, nihil omnino cogitare, vltionem iniuriarum non ſpectare, non curare: in contemnendis iniurijs, obliuiſcendis, ex animo euellendis, ex memoria delendis, obliuione voluntaria conterendis, eximia ſita laus eſt, ea laus eſt, qua nulla præſtantior.

In Iuſtitia virtutes omnes.

All vertues are comprehended or contained in one onely iuſtice.

Omnes inſunt in vna iuſtitia virtutes, iuſtitia continentur, comprehenduntur, continet iuſtitia: comprehēdit, complectitur omnes virtutes: omnes ad vnam iuſtitiam virtutes referuntur, ab vna iuſtitia pendent, in vna iuſtitia includuntur, qui iuſtitiam tenet, non eſt vt virtutem vllam præterea deſideret, requirat, expetat, nulla virtute iuſtus caret, nulla virtus abeſt à iuſto: coniunctæ ſunt, colligatæ, connexæ cum iuſtitia virtutes omnes.

In liberos non ſæuiendum.

We muſt not rage againſt our children, or we ought not to be cruell ouer our children.

Sæuire in filios, ſæuitiam aduerſus filios exercere, crudeliter agere cum filijs nunquam debemus: tanti nihil eſſe debet, vt crudeles in liberos ſimus, vt crude-

les

les nos liberi noſtri experiantur: ſi quid agitur cum filijs, crudelitas abſit, nunquam crudelitati locus ſit.

Innumeris periculis expoſita eſt vita hominum.

The life of man is open to infinite perils, or ſubiect to many dangers.

Innumeris fortunæ telis propoſita eſt, expoſita eſt, patet hominum vita: impendent, imminent hominum vitæ caſus innumeri: euentus rerum varij ſingulis propè horis extimeſcendi: quiſquis vitam ingreditur, in hanc lucem prodit, ſpiritum è cœlo ducit, huius lucis vſura fruitur, eum caſus innumeri manent, ei & quæ velit, & quæ nolit, expectanda multa ſunt, eius animus ex vario rerum euentu, perpetuò fluctuet neceſſe eſt.

Inofficioſus & inhumanus.

Vncourteous and vnkind.

Omnis officij & humanitatis expers eſt: longè abeſt ab officio & humanitate: prorſus humanitatem ignorat: ab humanitate remotiſſimus eſt: nihil poſſidet humanitatis: minimè omnium humanitatem colit, diligit, exercet.

In otio viuere.

To liue at eaſe, or in reſt.

Præſtabo tibi otium, efficiam vt quiete fruaris, vt quietè agas, quietè viuas, quietam vitam ducas, & ſumma ſit rerum tuarum tranquillitas, ſumma tui animi quies, vt otio tibi frui liceat, otioſè viuere, otioſam vitam agere, peragere, ducere, traducere, viuere.

In Republica iuſtitia ſequenda.

Iuſtice is to be followed in a Common wealth.

In adminiſtranda, tractanda republ. in adminiſtratione Reipublicæ. ius, honeſtum, rectum tueri, ſpectare, ſequi, nihil præterea debemus.

Inſanus.

Made out of his wit.

Quia cauſa cecidit, litem perdidit, furere cœpit, ad inſaniam, furorem, dementiam, amentiam redactus eſt, mente captus eſt, mentem amiſit, mens eum reliquit, defecit, deſtituit, incidit in inſaniæ morbum, prolapſus eſt in furorem, à ſeipſo diſceſſit, à mente diſceſſit, ſapere desiit.

Inſcius reuertor.

I returne vnwitting or vnknowing.

Redeo, reuertor, reuerto, refero me ad rus, repeto rus inſciens, imprudens, inſcienter, præter voluntatem, pedes me ad rus inſcientem referunt.

Inſectari.

To reprehend ſharpely or to exagitate.

In hoc Epicurum Stoici malè accipiunt, accuſant, exagitant, inſectantur, conuitiis vrgent.

Inſidiati mihi ſunt, quibus potiſſimùm credidi.

They haue intrapped me, or laid waite for mee whom I chiefly truſted.

Que-

Quorum ego ſide nitebar maximè,quibus ego fidei habebam plurimum, quibus apprimè credebã, quorũ in fide multum ponebam,quorum eſſe minimè dubiã aut infirmam fidem exiſtimabam,ij mihi inſidias fecerunt,inſidioſè vim,damna,ignominiam intulerunt,obtulerunt,inſidioſè me tractarunt,inſidiis petiuerunt,oppreſſerunt,perdiderunt,à me defecerunt,deſciuerunt.

Inſomnia laborare.

I could not ſleepe all the whole night,or I ſlept not one winke all this night.

Somnum hac nocte nunquam vidi.oculis nunquam vidi meis, capere nunquam potui : ſomnus hac nocte meos oculos effugit,abſuit à meis oculis: nunquam ſe obtulit oculis meis : refugit à meis oculis . noctem inſomnem duxi inſomnia laboraui:perpetua vigilia ſum vexatus : ſpatium noctis vniuerſum peruigilaui : ſoporem nunquam guſtaui : nunquam quieui : quies nunquam data eſt:omnes mihi noctis partes vacuæ ſomno, expertes ſomni, ſine ſomno fuerunt.

Inſontem accuſas.

Thou accuſeſt the innocent or guiltleſſe man.

Accuſas, culpas immerentem, expertem culpæ vacuum à culpa, remotum à culpa damnas, in iudicium vocas,reum facis. perſequeris: vitio tribuis, vitio vertis, fraudi das immerenti ei qui culpam nõ commiſit,culpæ ſibi conſcius non eſt : confers culpam in expertem criminis,inſontem, immerentem, innoxium: exagitas illum,in culpam vocas in infamiam vocas, adducis iniuſtè,ſine cauſa,iniuria,immeritò, contra quàm ius eſt. Vide, Immeritò accuſatus.

Inſtitutum tuum vrge, ſi ita expedit.

Continue or go forward as thou haſt begunne, if it be for thy profit and commoditie.

Perge vt cœpiſti, tene tuum inſtitutum, tene quem cœpiſti curſum, qua ire via cœpiſti, ea perge tuam cõſuetudinem tuere, ac ſerua, ſi tibi vtile eſt, ſi vtilitas tua ita fert, ſi ſuadet vtilitas: ſi è re tua, è commodo tuo, ex vſu tuo, ſi ratio rerum tuarum ita poſtulat, ſi tibi conducit, expedit, prodeſt, bono eſt, emolumento eſt, vtilitati eſt, ſi eſt vt iuueris, vt vtilitatem capias, fructum feras, percipias, colligas, ſi fructuoſum eſt.

In ſummas ædes aufugit.

He fled away, and ran vp to the top of the houſe.

Effugit, fuga ſe abripuit, fuga euaſit ad ædium ſumma, ad ſummas ædes, ad faſtigium, ad culmen, ad ſuperiores, excelſiores, ſublimiores ædium partes: abdidit ſe in ſummas ædes, fuga ſe contulit in ſummas ædes, fuga petiuit ſummas ædes.

Intemperantia languefit corpus.

The bodie is weakened or made feeble with inordinate or diſſolute liuing.

Vires corporis tibi minuit, diminuit, imminuit, comminuit, infirmauit debilitauit, ademit, abſtulit, afflixit: vitæ ratio minime moderata, incontinentia, intemperantia, nequitia, luxus, libido: vita immoderatè, incontinenter, intemperanter, diſſolutè, nequiter, ſine modo lux-

luxurioſè traducta, ad infirmitatem, ad imbecillitatem, tenuitatem corporis te redegit, adduxit, minus te firmum, minus validum, minus valentem, minus robuſtum, infirmiorem, imbecilliorem reddidit.

Inuidia premitur.

Hated or enuied of all men.

In ſummam omnium inuidiam incidit, adductus eſt: inuidioſus apud omnes factus eſt: ſic egit, ita ſe geſſit, vt odio illum omnes habeant, vt in illum nemo ſit optimè animatus, nemo illi faueat, nemo de illo benè exiſtimet: nulla fruitur hominum beneuolentia: premitur odio multorum, inuidiæ eſt, odio eſt, in inuidia eſt, in odio eſt: quis eſt, quem nulla vnquam attingat inuidia? Diſrumpitur inuidia. Valde Ciceronem exercebat inuidia. Ciceroni multum erat cum inuidis negotij.

Inuidia ex dignitate.

I am enuied, or haue more ill will abroad, becauſe of honour, preferment or eſtimation.

Sunt quos meus in hac republica ſplendor offendat, lædat, pungat, angat, ſollicitet, afficiat, vrat; dolore, cura, moleſtia, ſollicitudine afficiat: florere me dignitate, exiſtimatione, honore, tantum honoris mihi haberi, tantū mihi dignitatis in republica eſſe, authoritatis, gratiæ, exiſtimationis, ſplendoris, nonnulli moleſtè ferunt, grauiter, acerbè, ægrè, iniquè, iniquo animo, non facilè, non leuiter, non patienter tangit animos quorundam, ſollicitos habet quoſdam hic ſplendor meus, hæc ſpecies, dignitas.

In virtutis ſtudio valetudo curanda.

In the ſtudie of vertue, our health is not to be neglected.

Ita ſequi virtutem debemus, vt valetudinem non in poſtremis ponamus, valetudinis cum virtute ducenda ratio eſt, ſic ad ſtudia virtutis debemus incumbere, ne valetudo negligatur: plurimum virtuti, aliquid tamen valetudini tribuatur: ſpectanda virtus eſt, cum ea tamen ne deſpiciatur valetudo: excubare virtutis in ſtudio præclarum eſt, indormire tamen valetudini minimè debemus: excolatur animus virtutibus, nonnihil tamen corpori ſeruiatur.

Iracundè commiſſum dedecus.

Shame followeth euery furious act: whatſoeuer thou doeſt in thine anger, it will returne to thy ſhame at the laſt.

Quicquid ages iracundè, iratus, in ira, cum ira, irato animo, animo ira commoto, ira affecto, ira agitato, commotus ira, adductus, inductus, impulſus, incitatus, actus, accenſus, inflammatus, iracundiæ vi impulſus, turpiter ages, tua cum infamia, ignominia, tuo cum dedecore: turpi te macula inquinabis, labe inficies, dedecus, infamiæ turpis nota conſequetur.

Iracundia multorum malorum cauſa.

Anger the cauſe of much miſchiefe.

Sanè, ſanequàm, certè, certò, verè, reuera, profectò, ſine dubio, procul dubio, abſque dubio, quidem, omnino, planè, qui ſe iracundia patitur efferri, auferri, abripi, à ratione auocari, à conſilio abduci, is ea committit quæ mox infecta velit eſſe, in eum locum adducitur

ducitur, vnde exitus non facilè datur, eò progreditur quò paulò poſt pœniteat: certum eſt, pro certo eſt, exploratum, minimè dubium, nemini obſcurum, omnibus apertum, patet, conſtat, peſpicuum eſt, oculis ac ſenſu ipſo percipitur, vocari in dubium non poteſt, venire in dubium, ambigi, dubitari, nemini dubium eſſe poteſt, quin multa mala pariat iracundia: ex iracundia mala multa gignantur, erumpant, fluant, manent, multorum malorum culpam ſuſtineat, iracundia multorum malorum cauſa ſit, in iracundíam conferenda.

Ire difficile.

A troubleſome or euill iourney.

Admodum hyme difficilis eſt, incommoda, impedita, plena laboris, & periculi ea via quæ Patauio Vincentiam fert, ducit: qui ſe per hyemem in viam dant, vt Patauio profecti Vincentiam perueniant, moleſtiam itineris non mediocrem ſuſtineant neceſſe eſt, in multas incidant difficultates, multa ſubeant pericula, multos perpetiantur labores, incommoda, odioſa, dura minimè pauca: iter habentibus Patauio Vincentiam difficultates occurrunt multæ, viæ difficultas, & iniquitas impedimenta opponit maxima, impedimento vehementer eſt. In alpibus Apennini magnæ ſunt admodúmque difficiles locorum anguſtiæ: impeditiſſimus eſt ad iter faciendum mons Apenninus: labor eſt maximus per montem Apenninum iter habentibus.

Ire omittendum infirma valetudine.

A iourney is not to be taken in hand when a man is ill at caſe.

Iter ne ſuſcipias, ne te viæ committas, ne te in viam des, ne ad iter aggrediaris, ne viam ineas, itineris conſilium abjice, omitte, dimitte, niſi rectè vales, niſi optima vteris valetudine, niſi corpore benè firmo: ne te viæ, niſi confirmato corpore committas. Vide, Non niſi ſoſpes, &c.

Itinera hyeme odioſa.

Euill iourneying in winter, or winter iourneys are tedious.

Viæ ſunt hyeme difficiles, incommodæ, impeditæ, abruptæ, iter habentibus odioſæ: nihil incommodius, quàm hyeme iter habere: per hyemem itinera ſunt incommodi plena, interdum etiam periculi.

Iucunda coniunctio.

A ioyfull ioyning.

Spero nobis hanc coniunctionem voluptati fore: optimam de hac habeo coniunctione ſpem: de hac coniunctione ſpero optimè, ſpes me tenet optima, ſuſtentat, alit, paſcit, fouet.

Iudicium à natura ne, an ab arte.

Whether nature or art giue iudgement I know not.

Nondum planè conſtitui, nondum ſatis habeo conſtitutum, deliberatum, exploratum, explicatum, certum, naturæ ne munere, an diſciplinæ beneficio iudicium contingat: iudicij præſtantia, excellentia, vis, ſubtilitas vtrum à natura, an ab arte, ac diſciplina proficiſcatur, contingat, manet, naturæ ne priuilegio concedatur, an ſit ab arte, ac diſciplina petendum: vtrum is,

is, qui rectè iudicat, qui optimè iudicio vtitur, qui iudicio valet, præſtat, excellit, facultatem habet optimè iudicandi, iudicio abundat, naturæ debeat, an arti, bonum illud acceperit à natura, an hauſerit à ſtudio, ab arte, à diſciplina, naturaléne bonum ſit iudicium, an potius in ſtudio, arte, diſciplina doctrina, ratione ſitum, eiuſmodi quod doctrina tradatur, à præceptis ducatur, diſcatur à magiſtris.

Ius dicere.

To iudge according to the law, or to miniſter iuſtice.

Modò in hoc, modò in illo oppido forum agit, ius dicit, litigantes audit, res iudicat, cauſas cognoſcit iudicat de controuerſijs, diſceptat, ius adminiſtrat, diſtribuit.

Iuſtitia ſequenda.

Iuſtice is to be followed: vpright and true dealing is to be vſed.

In adminiſtranda, gubernanda, regenda, capeſſenda, tractanda, curanda gerenda republica, in adminiſtratione reipublicæ, in omni publico munere id ſolum ſpectare debemus, quid iuſtitia poſtulet, ratio præcipiat, conſcientia proponat: quid ſit iuſtitiæ, quid rationi conſentaneum, quid cum iuſtitia, cum ratione congruat, conueniat, conſentiat: habenda iuſtitiæ ſumma ratio eſt: vna ſpectanda iuſtitia, nihil præterea: de vna iuſtitia laborandum: ſequi ducem iuſtitiam debemus, agere cum iuſtitia, iuſtè, rectè, honeſtè: honeſtum tuendum eſt ſolum: noſtra conſilia, noſtras actiones ad vnam iuſtitiam referri decet: propoſitam habere iuſtitiam, iuſtitiæ ſeruire, ad iuſtitiam incumbere, iuſtitiam exercere debe-

mus: non eſt in adminiſtranda republica ne latum quidem vnguem, ne minimum quidem, ne tantillum quidem à iuſtitia diſcedendum, recedendum.

Iuſtitia curæ paucis.

Few haue regard what is iuſt.

Pauci ſunt hac ætate, his temporibus, quibus iuſtitia curæ ſit, cordi ſit, qui iuſtitiam colant, exerceant, curent, tueantur: qui de iuſtitia laborent, apud quos iuſtitia locum habeat, iuſtitiæ locus ſit, qui ſe iuſtos præbeant.

Iuuabo te, vbi opus erit.

I will helpe thee when thou ſhalt haue need, or as need ſhall require.

Adero tibi, præſtò ero, opem feram, cum res poſtulabit: vbi opus erit, vbi tempus feret, tuis temporibus, ſi rerum tuarum ratio poſcet, ſi occaſio requiret, vbi erit è re tua, ſi pertinere ad te videro.

Iuuentus improuida.

Youth is vncircumſpect.

Si, quid inſidiarium in vita ſit, minùs diſpicis, intelligis, vides, minimè miror, cùm adhuc intra iuuentutis annos tua verſetur ætas, cum iuuentutis annos egreſſus nondum ſis, nondum exceſſeris, præterieris: cùm in ea ſis ætate, quæ valet viribus, ac prudentia infirma eſt, viribus floret, à prudentiæ maturitate procul abeſt, longè diſtat à prudentia, in qua prudentia locum non habet: cum adhuc ætas tua tanquam in vere ſit, cùm ætas iuuentutis, in qua tu es, inopia ferè iudicij laboret, expers iudicij, prudentiæ grauitatiſque ſit: vſu

rerum

rerum, & experientia, vnde oritur prudentia, prorſus vacet, vacua ſit, careat.

Labi procliue.

It is eaſie to fall or to do amiſſe.

Quis eſt, qui non offendat, non labatur in tam difficili, tamq; lubrica rerum humanarum via? cui timenda offenſio non eſt? cuinam effugere, ac vitare offenſionē licet? quis ab offenſione præſtare ſibi quicquam poſſit?

Labor.

Labour.

Si hoc ſuſcipis, ſumis, aggrederis, negotij multùm habebis, feres laboris plurimum, rem difficilem, grauem, laborioſam, operoſam, moleſtam inprimis ac duram ſenties, experieris, cognoſces: valdè tibi erit elaborandum, magnus in te labor, graue onus incumbet, oneris multum, laboris, moleſtiæ ſuſtinebis.

Labor finitus.

I am eaſed of my labour, or my taske is ended.

Perfunctus ſum labore grauiſſimo, leuatus ſum, liberatus, exſolutus, exemptus: labori finis impoſitus eſt: factus eſt, labor ad finem peruenit, terminatus eſt: iam me non vrget, non premit, non vexat labor: labori grauiſsimo quies aliquando ſucceſsit: labori finem feci, finem impoſui: laborem terminaui, ad finem, ad exitum perduxi: laborem pertuli, donec opus fuit, toleraui quatenus debui, ſuſtinui quoad oportuit.

Læſus immeritò.

Hurt wrongfully, or otherwiſe then I haue deſerued.

Iniquè mecum egiſti iniurioſè me tractaſti, iniuriam mihi intuliſti, iniuria me affeciſti, iniuriam abs te tuli, paſſus ſum, læſus à te ſum immerito meo, nullo meo merito, nulla culpa, abſque culpa, nihil tale meritus: læſiſti me immerentem, innocentem, nullius affinem culpæ, omnis expertem culpæ, ab omni vacuum culpa. Vidè, Immeritò moleſtijs afficior.

Lætitia affectus.

A glad man.

Patrem tuum recens hic de tua dignitate nuntius allatus extulit lætitia, affecit lætitia, perfudit lætitia, lætitia compleuit, lætitia cumulauit: pater tuus lætitiam cepit, ſumpſit, hauſit, lætitia affectus eſt, lætatus eſt, gauiſus eſt, recreatus eſt, gaudium cepit, iucunditatem hauſit.

Largitio inuidioſa.

Hatefull briberie.

Inuidioſa eſt apud omnes bonos tua largitio: inuidiam tibi parit, inuidiæ tibi eſt iſta largitio, lædit animos bonorum: tua largitione grauius afficiuntur bonorum animi: largitione alienas à te bonorum animos.

Latrones ex occulto inuadunt viatores.

Theeues ſet vpon trauellers vnawares.

Latrones ex inſidijs, ex occultis locis, ſubito, repentino, improuiſo, nec opinato impetu viatores aggrediuntur, adoriuntur, inuadunt, petunt, viatores inuadunt,

dunt, in viatores inuadunt, irruunt, impetum faciunt, impreſſionem faciunt, incurrunt, inſiliunt, ſeſe immittunt, ſe iujiciunt, ſeſe inferunt.

Laudare.

To praiſe or commend.

Omnes te ſummis laudibus extollunt, efferunt, exornant, in cœlum ferunt: ſemper aliquid ex te promis, quod alios delectet, te ipſum laudibus illuſtret. Satiſfacere immortalitati laudum tuarum mirabiliter cupit. Cato res Ciceronis ornauit, diuinis laudibus extulit, proſecutus eſt. Brutus effertur laudibus, in cœlum tollitur, quia contendit vt in priſtinam libertatem patriam vindicaret, reſtitueret.

Laudem ſummam conſecutus eſt.

He hath gotten him a great praiſe or commendation.

Summam ex eo munere laudem, eximiam, egregiam, miram, mirificam, inſignem, immenſam, ſingularem, vnicam, incredibilem, excellentem, præſtantiſſimam, ampliſſimam, æternam, ſempiternam, immortalem, non mediocrem, non minimam, non vulgarem conſequutus eſt, adeptus eſt, obtinuit, tulit, quæſiuit, ſibi peperit, comparauit: iecit fundamenta dignitatis meæ, ingreſſus ſum in laudem. Nunc tuæ ſummæ laudes excelſo, & illuſtri loco ſitæ ſunt.

Laudis ſtudioſus.

Deſirous of praiſe, or hunting after praiſe.

Omnes tuos ad laudem impetus noui: quàm ſis ad laudem propenſus, inclinatus, quanti ſit apud te laus,

quàm labores de laude, quàm vehementer ad laudem incumbas, quàm laudi ſtudeas, quo ſtudio laudem ſequaris, quæ tua ſit laudis cupiditas, præclarè noui, habeo cognitum.

Laus gratiæ cauſa.

To currie fauour by praiſing of men, or to commend other, thereby to get himſelfe more fauour of them.

Tantas in me laudes conſers, effers me laudibus non iudicio tuo, meritóve adductus meo, ſed vt ineas à me gratiam, gratiæ cauſa, ad colligendam beneuolentiam: gratiam meam his laudibus aucuparis, das hoc auribus meis: largiris mihi, non veritati: auribus inſeruis, loqueris ad voluntatem; non hoc ex animo facis, ſed eo conſilio id ſpectas, id ſecutus, meum tibi vt amorem hoc artificio, hoc tuo quaſi merito adiungas, vt mihi gratificeris.

Laus ex ſola virtute.

A commendation riſing from vertue onely.

Tuæ ſapientiæ eſt, veram laudem in vna virtute poſitam exiſtimare, pertinet ad ſapientiam tuam, ſpectat ad eam ſapientiam, qua tu excellis: eſt eius ſapientiæ, quæ in te elucet, viget: tuum eſt, qui ſapiens & haberis, & es, qui ſapientia præſtas, abundas, in quo ſapientiæ plurimum eſt: virum ſapientem, qualis es tu, decet in animum inducere, pro certo habere, ſic habere, ita credere, exiſtere veram laudem, naſci, fluere, manare ab vna virtute, verum decus in vna virtute ſitum eſſe, locatum conſtitutum, ſolidam gloriam non aliundè, quàm à virtute pendere.

Laus in virtute poſita.

Iuſt praiſe conſiſteth in vertue onely.

Tuæ ſapientiæ eſt, veram laudem in vna virtute poſitam, ſitam, locatam, conſtitutam exiſtimare: in vna virtute conſiſtere, ab vna virtute pendere, naſci, fluere, manare, proficiſci.

Leuatio luctus.

A leſſening of ſorrow.

Hæc te non mediocriter cogitatio confirmabit: hæc ſi tibi propones, apud animum tuum propones, animo agitabis, animo ſpectabis, leuabis tuum luctum, leuabis te luctu, ægritudine, ſollicitudine, cura: ſanabis vulnus doloris tui, ipſe te lenies.

Leuis.

Light, inconſtant, or vaine.

Vaniorem, inaniorem, leuiorem, dementiorem vidi neminem: nihil eſt in eo grauitatis: nihil eſt illo inanius: vento leuior eſt, aëre inanior.

Leuiter offendere.

Somewhat to ſtirre a man, or a little to diſpleaſe a man.

Dedi operam, vt eum parcè ac molliter læderem: non id egi, vt eum grauiter offenderem: nihil paulò grauius in illum cogitaui: commouere illum leuiter volui, non acerbè vexare.

Liberalis.

Liberall or bountifull.

Latè patuit in prouincia liberalitas tua, tua excelluit humanitas, nemo eſt à te non liberaliſſimè tractatus, liberalitatem nemo in te deſiderauit: prolixa fuit imprimis, ac benefica natura tua ſic vt nihil magis: fructus liberalitatis tuæ vberrimi fuerunt, ad multos peruenerunt, pertinuerunt.

Libertatis cura.

A care or regard of liberty and freedome.

Nihil aliud à communi libertate, nihil præter communem libertatem quæſiui, curaui, ſecutus ſum, ſpectaui: ad vnam ciuium libertatem meas curas intendi, cogitationes retuli, ſtudia contuli: præter communem libertatem, propoſita mihi nulla res fuit.

Libertatis publicæ ratio habita.

Conſideration of the publicke libertie.

Nihil antiquius communi ſalute, ac libertate iudicaui: omnium rerum mihi prima fuit publica ſalus ac libertas, communi ſalute ac libertate nihil mihi potius, omnia ſum aſpernatus prę communi ſalute ac libertate: pluris apud me, quàm omnes res, vniuerſorum ſalus ac libertas fuit: nulla de re tantum, quantum de communi ſalute ac libertate laboraui, ſalutem publicam ac libertatem omnibus rebus antepoſui, prępoſui, prętuli: curæ mihi fuit ſalus ac libertas publica, ſic vt nulla res æquè.

Libri tui in honore habentur.

Thy bookes are much regarded, or are in great eſtimation.

Libri tui omnibus vigent, egregia de tuis libris opinio

nio eſt, exiſtimatio eſt: præclarè de tuis libris omnes exiſtimant, ſentiunt, iudicant, tui libri magno apud omnes in honore ſunt, omnium iudicio probantur, laudibus ac teſtimonijs ornantur, in manibus ſunt, in manibus habentur, manibus teruntur, ſinu fouentur, circumgeſtantur, circumferuntur, aſſiduè tractantur, diligenter, euoluuntur, accuratè ac ſtudioſè lectitantur.

Liceat mihi cubiculo tuo vti.

Let me haue the vſe of your chamber.

Velim mihi commodes, accommodes de cubiculo, ſi mihi cubiculum conceſſeris, meo commodo conſules: ſine me vti cubiculo tuo, liceat mihi cubiculo à te conceſſo, tuo beneficio frui, tua humanitate ac liberalitate.

Literæ gratæ.

Letters welcome.

Literæ tuæ, quod facilè cognouerim, intellexerim, ſenſerim, coniecerim, iudicauerim, quod facilè noſſe, intelligere, ſentire, conjicere, coniectura conſequi licuerit, potuerim, ei periucundæ fuerunt, ſummam ei iucunditatem attulerunt, pepererunt, magna illum iucunditate affecerunt, perfuderunt. Omnis amor tuus ex omnibus ſe partibus oſtendit in tuis literis, quas ad me literas mittis, multo ſunt officio refertæ, multis inſignes amoris notis.

Literæ detrimentum ex morte Aldi Manutij accipiunt.

The death of Aldus Manutius was a great loſſe to learning.

Multum iacturæ tulerunt, graue detrimentum ceperunt, damnum adierunt, ſubierunt præclara literarum ſtudia ex morte, obitu, interitu Aldi Manutii: graue vulnus optimis literis inflixit obitus Aldi Manutii: ictu graui perculſæ ſunt, ac penè proſtratæ liberales diſciplinæ, quo die Aldus Manutius occidit, interiit extinctus eſt, periit, obiit, diem obiit, oppeiiit, deceſſit, è vita diſceſſit, è vita exiit, vitam cum morte commutauit, morte ſublatus eſt, morte nobis ereptus eſt.

Literas non committere.

Not to deliuer letters.

Eiuſmodi ſunt, eius generis, eius momenti meæ literæ, vt eas non audeam temerè committere: non eius generis, non eiuſmodi ſunt meæ literæ, vt eas audeam temerè credere: quoties mihi certiorum hominum facultas erit, literas ad te dabo.

Literæ ſemper iucundæ & vtiles.

Learning is alwaies both pleaſant and profitable.

Mi fili, ſemper vſui, ſemper delectationi literæ tibi erunt, fructum tibi afferent & voluptatem in omni vita, nunquam non vtiles nunquam inquam iucundæ non erunt: te ſemper commodis, ſemper voluptate afficient, iuuabunt pariter, & oblectabunt in vniuerſo tuæ vitæ curſu, vitæ tuæ par atque adeo longior literarum vtilitas erit.

Longinquitas temporis finem doloribus affert.

All

All ſorrow, paine and griefe in continuance of time will ceaſe or haue an end.

Dolorem minuit ac mollit dies, temporis longinquitas, vetuſtas: quæ nobis à fortuna infliguntur vulnera, ſanantur vetuſtate: vis doloris cum tempore langueſcit: detrahit de dolore dies, atque adeò extinguit omnem, planéque tollit: quouis dolore affectis, quouis malo laborantibus medetur tempus, medicinam dies affert: vetuſtas opem fert, opitulatur, ſubuenit, auxilio eſt, ſubſidio eſt: finem doloris dies affert, habet hoc tempus, vt quemuis dolorem, quamuis acriter in animo infitum, auellat, atque abjiciat: eſt hoc temporis, vt omnem malorum memoriam, omnem aduerſæ fortunæ recordationem, ex animo deleat, auferat, eripiat, expellat, amoueat. Vide, Calamitatum conſuetudine.

Lucri gratia cauſæ dicuntur.

Gaine maketh many a pleader, pleading for gaine.

In forum multi veniunt, vt lucri plurimum faciant, vt lucrentur plurimum, vt quæſtus maximos faciant, lucri cupiditate adducti, lucelli dulcedine illecti, lucrum ſpectautes, lucrum ſequuti, lucro commoti, lucri ſpe: multos in forum lucri cupiditas adducit, ad agendas cauſas impellit: facit augendę rei cupiditas, ditandi ſpes, congerendarum opum, comparandarum diuitiarum, pecuniæ colligendæ, vt in forum ſe conferant, vocem in quæſtum conferant, vt agendis cauſis ſe dent, vt induſtriam ſuam in agendis cauſis exerceant.

Lucrum ex re turpi.

A diſhoneſt or ſhamefull gaine.

Quæſtus maximos, ſed turpiſſimos fecit: rem fecit turpiſſimè: diuitias quæſiuit malis artibus: multum ille quidem, ſed inhoneſtè, ſordidè, parum laudabiliter, cum dedecore lucratus eſt, cum infamia lucrum ſecutus eſt, tanti lucrum fecit, ea cupiditate ad lucrum incubuit, vt expetendum ſibi vel cum dedecore, cum infamia, turpi cum fama exiſtimauerit.

Luctus perpetuus.

Continuall mourning.

Conficior lachrimis, ſic vt ferre non poſſim, luctu conſumor, contabeſco, modum lugendi nullum facio, finem lachrimis non impono, lachrimis me dedo, lachrimis nunquam abſtineo, vbertimus meus eſt fletus, aſſiduæ lachrimæ, perennes lachrimæ, nunquam non lugeo, luctum nunquam intermitto, non dimitto, non omitto, totus in luctu verſor, aſſiduæ fluunt ex oculis lachrimæ, comes mihi vbique luctus eſt: perdunt me lachrimæ, nunquam lachrimis non hument oculi.

Luctus è publico malo.

To ſorrow and mourne for the common wealth.

Luges Reipublicæ tempora: tuus fletus exoritur, exiſtit, manat, proficiſcitur à publicis malis: lugendi cauſam affert aduerſa fortuna Reipublicæ: calamitas publica, publica mala te ad fletum impellunt: miſeriæ tibi publicæ lachrimas excutiunt, exprimunt.

Mœreo.

I lament, mourne, or take thought.

Iaceo

Iaceo in mœrore ac ſordibus, afflictus mœrore iacet, ac languet animus meus, peſſimè eſt animo meo: triſtiſſimis vexor, & conficior curis: mœrore contabeſco, debilitor, conficior, obruor: nil me triſtius, deditus triſtitiæ ſum, triſtis valdè ſum, animi dolore torqueor, iucunditas à me omnis abeſt: nimium te triſtitiæ tradidiſti.

Magiſter ſcripturæ.

The maiſter of requeſts, or ſecretary.

Magiſter ſcripturæ eſt, ſcripturæ præeſt, vectigalibus præeſt, princeps publicanorum eſt, vni potiſſimùm demandata vectigalium cura eſt, ei maximè commiſſa vectigalia ſunt: vnus præcipuè vectigalium curam gerit, ſuſtinet, vectigalia præcipua quodam iure, ſummo quodam iure exercet.

Magiſtratui rectè præfuit.

He ſo behaued himſelfe in his office, that he got all mens commendations thereby.

Pater tuus eximiam ex hoc magiſtratu laudem collegit, tulit, cepit, adeptus eſt, conſequutus eſt: præclarè pater tuus hunc honorem geſſit, egregiè ſe pater tuus in hoc munere tractauit: pater tuus hunc magiſtratum pro ſua, reique publicæ dignitate adminiſtrauit.

Magiſtratus certus.

I was ſure he ſhould haue that office, or I neuer doubted that he ſhould come to that honour.

Nunquam dubitaui, dubium nunquam mihi fuit,

ambiguum mihi nunquam fuit, nunquam mihi venit in mentem dubitare, ambigere, ſuſpicari: nunquam mihi fuit obſcurum, aut parum apertum, nunquam ſuſpicatus ſum fore, vt hic tibi magiſtratus non deferretur, vt excluderêris hoc magiſtratu, vt repulſam ferres, vt rejicereris: pro certo ſemper exiſtimaui, certò ſum arbitratus, certa ſpes animum meum tenuit, exploratum mihi fuit prorſus mihi perſuaſi futurum, vt ad hunc honoris gradum pervenires, vt aditus tibi ac via pateret, ne tibi vnquam eunti ad hunc honorem, via præcluderetur: petitionis tuæ ratio nunquam explorata mihi non fuit, incerta, dubia, ambigua, obſcura nunquã fuit. Non dubito quin ſummum atque altiſſimum gradum ciuitatis obtineas.

Magiſtratus ſummus.

The higheſt office or magiſtrate.

Penes eum eſt poteſtas, omnia ſunt, eſt imperandi ius, eſt in omnes imperium: dominatur, imperat, regnat, tenet omnia, rem tenet publicam, arbitratu ſuo cuncta moderatur ac regit, eius in manu ſunt omnia: eius ita poteſtas latè patet, vt omnia complectatur: eius dominatu nihil vacat, ad eum omnia ſunt delata, eius voluntas pro legibus eſt, ab eius voluntate ac nutu pendent omnes, omnia poſita ſunt in vnius voluntate. Tanti non eſt, multis mortalibus imperare, quanti nobiſcum hîc vitam ducere.

Magnas res ſuſcipis.

Thou takeſt vpon thee great matters.

Etiam atque etiam vide, quantum facinus conêre, animaduerte quid ſuſcipias, quid ſuſtinere poſsis, quàm graue ſubeas onus, quantum tibi oneris imponas, quan-

quantam ineas rem, cuius difficultatis, cuius induſtriæ, cuius operæ ſit, quàm difficile, durum, ſpiſſum, laborioſum, operoſum, quantum induſtriæ, quam facultatem, quas vires, quos neruos, quantum roboris poſtulet id quod conaris, moliris, tentas, inſtituis, ſuſcipis, aggrederis: Grauiſſimis rerum ſuſceptarum oneribus premor: Videre te ſcio, quantum officii ſuſtineam. In arcem huius cauſæ inuadam totis viribus, toto pectore contendam.

Magni æſtimatur.

It is in great eſtimation.

Multorum nummorum eſt mea bibliotheca, pretij magni eſt, plurimi valet, magnæ æſtimationis eſt. Tanta eſſe puto verborum tuorum pondera, vt ex tua laude omnia me conſequutum exiſtimem.

Magnitudo animi abſque prudentia.

Heart without wit, or a courage without diſcretion.

Sæpè qui magnitudine animi præſtant, prudentiâ minùs valent: ſæpè contingit, euenit, vſu venit, accidit, fieri videmus non raró fit, non parum, ſæpè fit vt animi magnitudinem comitetur imprudentia: vt in nonnullis magno animo præditis, animo præſtantibus, prudentia requiratur, deſideretur.

Maiores noſtri diuitias virtuti poſtponebant.

Our elders preferred vertue before riches.

Maiores noſtri diuitias minimi putabant, vnam virtutem ſequebantur: apud maiores noſtros minima

diuitiarum, virtutis erat ratio maxima: nullo loco apud maiores noſtros diuitiæ fuerunt, virtus vna vigebat maxime: plurimum ſemper apud maiores noſtros virtus valuit: minimum diuitiæ: opes in minimis ponebant: poſtremæ omnium rerum diuitiæ illis erant: rem familiarem, quæque nos bona appellamus, parui, minimi, nihili reputabant, ducebant, æſtimabant, pendebant, faciebant, flocci faciebant, flocci non faciebant: (idem enim ſignificatur, ſiue abſit, ſiue adſit particula non) minime erant apud maiores noſtros opes, minimi ponderis, nullo apud eos loco, parui momenti: poſtremum apud eos locum opes obtinebant, de opibus minimum laborabant: diuitias præ virtute contemnebant, infra virtutem ducebant, poſt virtutem habebant, virtute poſteriores iudicabant.

Maioribus mentiri turpiſſimum fuit.

Our forefathers thought it a foule ſhame to lie.

Maiorum noſtrum ætate, tempeſtate, temporibus, quo ſeculo maiores noſtri vixerunt, mendacium probro maximo fuit: mendacium dicere, turpiſſimum fuit, veritas ita colebatur, vt falſi homines peſſimè audirent.

Malè audis.

Thou art euill ſpoken of, or thou haſt an ill name.

Peſſimè tibi omnes dicunt, turpiſſimè atque acerbiſſimè de te loquuntur: turpia quædam atque inhoneſta in te conferunt: valdè te exagitant, iactant, inſectantur, vituperant, accuſant, carpunt, vellicant: omnes tibi grauiſſimè obtrectant, de tua exiſtimatione multum

tum detrahere conantur, liberrimè inuehuntur in te, nefaria quædam de te diſſipant, diſſeminant, iactant, maledictis te onerant grauiſſimis: maledicta in te conferunt, congerunt, conijciunt, ita de te loquuntur vt honori tuo labem inferant, aſpergant maculas, tenebras offundant: vt honorem tuum turpi labe inficiant.

Maleuolentia à ſententia detruſus.

Their malice hath forced me to change my mind or opinion.

Iſtorum maleuolentiſſimis obtrectationibus de vetere illa mea ſententia depulſus ſum, deiectus, deturbatus: factum eſt horum culpa, commiſſum eſt horum iniquitate, vt à mea illa vetere ſententia deſciuerim, vt veterem illum ſenſum depoſuerim, vt abiecta vetere illa ſententia, nouam ſuſceperim.

Maritima regio me delectat.

The countrey by the ſea ſide pleaſeth me beſt, or the ſea coaſt beſt liketh me.

In maritimis facillimè ſum: iucundè verſor in maritimis: maritima loca cum voluptate frequento: maritima regione libenter vtor, in ora maritima verſari iucundum eſt, maritima ſedes, me capit, oblectat, tenet: paſcor maritimæ regionis aſpectu: meis oculis regione maritima nihil eſt iucundius: miram haurio iucunditatem maritimæ regionis aſpectu.

Maximopere rogo.

I requeſt earneſtly, or I pray thee heartily.

Singulari ſtudio, quàm poſſum ſtudioſiſſimè, valdè, hoc ex animo à te contendo: hoc à te ita poſtulo, pe-

to, contendo, vt fortunas in eo meas poſitas putem: velim exiſtimes quod à te peto, id eiuſmodi eſſe, vt meæ fortunæ omnes agantur, in eo conſiſtant, locatæ, repoſitæ, conſtitutæ, ſitæ ſint, ſic, à te peto, quaſi in eo mihi ſint omnia, quaſi rationes ex eo meæ pendeant, ad vnũ illud referantur. Officium in te requiro, deſidero. Vide, Rogo magnopere.

Medicus eruditus.

A learned Phyſition.

Benè doctus eſt, eruditus, inſtructus medica ſcientia, medendi arte, medicis literis: ſciens inprimis eſt, peritus, intelligens, gnarus medicinæ. proceſſit in medicinę ſcientia: nouit penitus medicinam, tenet, poſſidet, callet: medicinæ ſcientiam ita eſt aſſecutus, vt pauci: medicinæ ſcientia valet, floret, præſtat, excellit: medicinæ doctrina, ſcientia, peritia, cognitione, intelligentia, eruditione cum paucis conferendus eſt: inferior nemini: nota ei præclarè medicina eſt: patent ei quæ multos latent ex medica ſcientia, ex medendi arte: multum hauſit ex iis libris, vnde manat medicinæ cognitio: medicinæ ſcientiam planè complexus eſt: mente atque animo comprehendit, ingenio ſibi aperuit, comparauit, peperit.

Meditari.

To muſe, ſtudie or deuiſe.

Colligere ſe, animum intendere, meditari accuratius, diligentius animaduertere, conſiderare cum animo ſuo, verſare in animo, diligenter animo tractare, agitare animo diligenter, ſtudioſè cogitare: intento aliquid animo intueri, attentius examinare, perpendere, ponderare.

Mei

Mei ingenij homo.

One of my nature or diſpoſition, or a meet mate for me.

Valdè mihi aptus eſt, mirè factus eſt ad naturam meam, vehementer eſt ad meæ vitæ rationem & conſuetudinem accommodatus: conuenit optimè cum ingenio meo.

Memor beneficij.

Mindfull of a good turne, or neuer to forget the ſame.

Semper meminero, memoria retinebo, tuebor mente atque animo, nunquam obliuiſcar, nunquam apud me delebit obliuio beneficia, officia, merita erga me tua: memorem me tibi, quæcunque ſe occaſio dederit, obtulerit probabo: gratum me tibi memoremq; præſtabo, prçſtabo tibi eam, quam debeo memoriam meritorum tuorum: gratum me nullo non loco, nullo non tempore: memorem gratiæ referendæ, ſtudioſum ſenties, experieris, cognoſces: grati animi laudem in me non requires, non deſiderabis: non committam, vt ingratum me appellare poſſis: vt in illo officio, quod benè merentibus debetur, iure me ac merito quiſquam reprehendat: vt in vitium ingrati animi non incidam: ne quis mihi turpem ingrati animi notam poſſit inurere, ingrati animi vitium, crimen, culpam poſſit obijcere: vt ab ingrati animi vitio, crimine, culpa, turpi infamia longiſſimè ſeiungar, diſcedam, abſim, valdè procul abſim: vt ea culpa vacem, vacuus ſim, caream: eius culpæ ſum expers, quam committunt, qui nullam referendæ gratiæ curam ſuſcipiunt, qui de referenda gra-

tia minimum laborant: enitar, & vt ſpero, conſequar vt te de me optimè eſſe meritum læteris, vt officia erga me tua voluptati ac lætitiæ tibi ſint, vt ex tuis in me officiis voluptatem capias, officiorum tuorum fructum feras, percipias, colligas: vt gratiæ tuæ gratiam à me feras, vt parem tibi referam gratiam, par pari vt referam, vt officia tua paribus officiis æquem, compenſem, remunerem, remunerer. Vide, Beneficij memor.

Mendax.

A lyer.

Quicquid dicis, falſum eſt, minimè verum, alienum à veritate, à veritate ſeiunctum, abeſt à vero, aduerſatur veritati, mendacium eſt: falſa eſt omnis oratio tua, quicquid loqueris, falsò loqueris.

Mens mutata.

His mind is changed.

Ad eundem furorem rediit; iterum defecit à fide, à priſtina mente deſciuit, diſceſſit, abductus eſt.

Mente captus.

Mad or beſide himſelfe, or out of his wit.

Deſipiens eſt, delirus, ſtultus, demens, inſanus, à ratione auerſus, omni ratione carens, delirat, deſipit, diſceſſit à mente, deſertus à mente, deſtitutus à mente, mens & ratio eum reliquit, inſanit, mentem amiſit, mente captus eſt: mentis lumine obcæcatus, mentis compos non eſt; mentis inops, mentis expers, inops à mente.

Mercatores diuites.

Rich

Rich merchants and wealthie.

Rem poſſident benè magnam, ampliſſimam, vberrimam, copioſam in primis mercatores Florentini: diuitias tenent ſummas, abundant, affluunt re, copiis, diuitiis, opibus: diuites oppidò ſunt, locupletes, opulenti copioſi, à re parati, inſtructi, firmi, benè nummati, benè pecuniati: ampla res eſt, prolixa, copioſa, minimè anguſta, benè multa mercatoribus Florentinis: ampla re vtuntur, prolixa, copioſa, benè multa.

Merita tua non aſſequor.

I can neuer deſerue your benefits beſtowed vpon me.

Nullam vnquam tuorum meritorum partem aſſequar: nunquam non modò referenda, ſed ne cogitanda quidem gratia tuum beneficium conſequar. Tantum tibi debere exiſtimo, quantum perſoluere difficile eſt. Cui re vix referre gratias poſſum, ei verbis non patitur res ſatisfieri. Magna eius in me ſunt, non dico officia, ſed merita. Magnus ad tua priſtina erga me ſtudia cumulus accedit, incredibilem tibi quendam amorem, & omnia in te ſumma ac ſingularia ſtudia debeo.

Metellus æquo animo exul.

Metellus left his countrey willingly.

Summa voluptate Metellus patria ceſſit, æquiſſimo animo, minimè contra voluntatem: ſumma fuit Metelli æquitas animi in patria relinquenda. Vide, Exulauit æquo animo.

Metu liberari.

To be ſet free from feare.

Abſtergere volo animi tui metum, leuare metu liberare metu, à metu abducere, metum expellere, ejicere, auferre: animum confirmare, conſtituere, efficere, ne quis animum tuum metus perturbet, afficiat, commoueat, exagitet.

Metus miſeriarum ex bellis.

Feare of miſerie after warre.

Hæc ſi bella durabunt, permanebunt, perpetua, diuturna, fixa erunt, quo cœpêre curſu procedent, longius producentur, conſiſtent: niſi bellis finis imponatur, fiat, afferatur: niſi bella finiantur, terminentur, ad exitum perducantur, periit vniuerſa Italia, deſperata omnis Italiæ ſalus eſt, actum eſt de ſalute Italiæ, ſuam ſalutem Italia deſiderabit.

Miles fortis.

A ſtout or valiant ſouldier.

In bellis oſtendit ſe, probauit, prębuit, pręſtitit acrem & fortem virum: ita fortem, ac ſtrenuam operam nauauit vt magnam ex ea laudem tulerit: rem bellicam fortiter ac ſtrenuè tractauit, geſſit, adminiſtrauit.

Milites egregij cæſi.

Notable ſouldiers ſlaine.

Periere milites virtute præſtantes: interiit egregia militum manus, fortitudine excellens, cuius virtuti cōmitti multum poſſet: flos exercitus, & robur vniuerſum ſobolé ſque militum cecidit. Vide, In acie ceciderunt.

Miſer ob contemptos patronos.

A

A wretch, or in miſerie for deſpiſing his patrons and maintainers.

Cecidit, concidit, perditus eſt, extinctus eſt, periit, exitium, perniciem, vltimam calamitatem ſubiit, ſuſtinuit, tulit, perpeſſus eſt, ſenſit: extremam fortunam ſubiit, adiuit ſenſit, deiectus eſt in miſerrimam vitam, ſummas miſerias, ſummas calamitates, duriſſima quæque, acerbiſſima quæque, miſerrima quæque, poſtrema quæque, quia quos maximè debuit, eos minimè veritus eſt, contempſit, nihil fecit, aſpernatus eſt: nullo loco habuit, minimi duxit habuit in poſtremis quos minimè debuit, quos minimè æquum erat: nullam rationem habuit, duxit eorum voluntatis, aut commodi, à quibus pendere, quorum voluntatem remque ſpectare, quibus conſulere, quorum rationibus conſultum velle debuit, quorum voluntati parere, obſequi, morem gerere officio cogebatur.

Moderans ſtudiis valebis rectiùs.

By vſing your ſtudies moderately, you ſhall haue your health better.

Si modum ſtudiis impones, facies, ſtatues, ſi tibi moderaberis in ſtudiis, ſi ſtudia moderabere, ſi tibi parces in ſtudiis, valetudine melior fies. Valetudinem confirmabis, conualeſces quotidiè magis, firmior ac validior fies: bonæ valetudinis, firmitatis, virium, roboris quotidiè plus aſſequeris, ad perfectam valetudinem quotidiè propius acedes.

Moleſtia.

Trouble.

Aliquid me mordet, pungit, afficit, eſt quiddam

quod moleſtiùs feram, ſub moleſtè feram, in quo nonnihil offendar.

Moleſtia liberatus.

Free from all trouble and griefe.

Quod Deo ſit gratia, vacuus moleſtiis nunc quidem ſum, ſine moleſtia, cura, ſollicitudine, procul abſum à moleſtiis, extra moleſtiam ſum, trãquillè ſatis ago: Dei benignitate factum eſt, contigit vt nunc quidem omni moleſtia vacem, nullis angar curis, nulla vexer ſollicitudine, nulla meum animum paulò moleſtior, grauior, acerbior, exagitet, vexet, peturbet, commoueat, afficiat cogitatio: fruitur animus meus tranquillitate, benè eſt, tranquillè eſt, commodè eſt, quies eſt, pax eſt, tranquillitas eſt animo meo: animoſum ab omni moleſtia ſoluto, vacuo, libero, longè ſeiuncto: Dei me benignitas omni moleſtia exemit, liberauit, ab omni moleſtia vindicauit, eripuit, diſiunxit.

Moleſtia affici à benè meritis.

To be troubled and vexed of them, vpon whom you haue beſtowed moſt friendſhip.

Valdè ſum commotus, cum eos audiui negotium tibi faceſſere, moleſtiam exhibere, moleſtos eſſe, infenſos eſſe, ſollicitudinem inferre, te vexari, iniurias accipere, affici moleſtia ab iis, de quibus ipſe benè meritus es maximè, qui ſumma tibi beneficia debent.

Moram adhibe.

Pauſe a while, or ſtay and deferre the matter as long as ye can.

Rem ſuſtine, ſuſpende, quoad licet, moram interpone

pone: rem ducas, producas, proroges, protrahas.

Moram auerte.

Flie lingering.

Caue, ne mihi ſpatium producatur, dies proferatur, prorogetur, protrahatur, extrahatur, protendatur, fiat longior, ne res longius ducatur, ne in aliud tempus rejiciatur, protrudatur, reſeruetur. Vide ne quid mihi ad hoc negotium temporis accedat: ne tempus addatur, ne qua fiat acceſſio temporis, ne quid mihi temporis in hoc negotio, in hoc munere, in hac adminiſtratione prorogetur, ne fiat longior, ne ducatur longius, ne ſit diuturnior hæc adminiſtratio.

Moram trahere.

To deferre, ſtay, or driue off.

Morari diutius, moram facere, moram interponere, procraſtinare, differre, diem ducere, referre rem in aliud tẽpus, rẽ proferre, ducere, producere, protrudere, protrahere, extrahere, in aliud tempus reſeruare nõ poſſum.

Morbus ex itinere.

Sickneſſe taken in iourney.

Itineris laborem ita grauem ſenſit, expertus eſt, itineris labore ita eſt affectus, defatigatus, fractus, vt in grauem inciderit morbum, vt morbo ſit affectus difficillimo, vt ægrotauerit periculoſè, dubia vitæ ſpe: labor itineris ita grauiter eum affecit, afflixit, vt morbi cauſam attulerit, & eius morbi, qui vitam in diſcrimen adduceret, in quo de vita prorſus ageretur, vita veniret in dubium.

Morem tibi geram.

I will be ruled by you, or follow your aduice and counſell.

Parebo tuis mandatis: exequar tua mandata, effectum dabo quod mandaſti. tuæ voluntati parebo, morem geram, obſequar, obtemperabo: ſequar voluntatem tuam: meam voluntatem ad tuam aggregabo, cum tua coniungam, tuæ voluntati mea voluntas ſeruiet: tua mihi voluntas lex erit, atque norma.

Mori.

To die.

Optabile eſt, effæta ætate diem obire vltimum, ſummum obire diem, vitam cum morte commutare, è vita diſcedere, vita excedere, migrare è vita, huius lucis vſuram amittere, obire, occidere, interire, perire; morte vitam finire, mortem oppetere, ad exitum vitæ vocari.

Moroſus.

Waiward, crabbed, or froward.

Cum nemine prorſus tibi conuenit: tui mores ab omnium moribus abhorrent, aptus non es, ineptus es, minimè accommodatus ad mores, ad conſuetudinem, ad naturam, ad ingenium cuiuſquam: neſcis vti cuiuſquam conſuetudine: alienus es ab omnium conſuetudine, ac moribus: non facilè, tuos mores ad cuiuſquam mores conformas: moroſus es, nimiúmque difficilis in conſuetudine & vſu, ita te moroſum difficilemque præbes in conſuetudine, ita mores aliorum faſtidis, vt nemo te, tu neminem vti poſſis: vt neque tu quen-

quenquam, neque te quiſquam ferre poſſit: vt neque tu conſuetudine cuiuſquam, neq; tua quiſquam vti poſſit. Vide, Difficilis in conſuetudine.

Mors immatura ex intemperantia.

Of intemperance vntimely death, or through diſorder in diet and ſurfetting, many dye before their time.

Multos adoleſcentes conficit, perdit, immatura morte afficit, cruditas, crapula, immoderata, diſſoluta victus ratio: largiore, vberiore, pleniore cibo vtuntur adoleſcentes, quàm vt ſtomachus digerere, ferre, ſuſtinere poſſit, quàm vt vitæ conducat, id quod ſæpè illis immaturæ mortis cauſam attulit.

Mors ſine ſenſu eſt.

Death is without ſenſe, or dead men feele not.

Nullus in morte reſidet ſenſus, mors nullum habet ſenſum: mortui ſenſu carent, mortuis nullus ineſt ſenſus, extra ſenſum mors eſt, ſenſus à mortuis abeſt: morte ſenſus amittitur, ſentiendi vis morte extinguitur.

Multi non ſapientes, ſecundis rebus ſapientes habiti.

Many vnwiſe men reputed as wiſe in their proſperitie.

Multi, cum ſapientes non eſſent, ſummæ tamen ſapientiæ nomen proſperis temporibus tulerunt, nacti ſunt, conſecuti, adepti: multi cum ſapientiam haberent nullam, ſummam tamen poſſidere ſecundis temporibus crediti ſunt; in proſpera fortuna, ſecunda, læta, fœ-

lici,optima,ſecundis rebus, rebus ad voluntatem fluentibus,cùm nihil eſſet aduerſi,cùm rebus omnibus eſſet optimè, cùm omnia facillimo curſu procederent, iucundiſſimis, lætiſſimis, optimis temporibus.

Multis imperare optabile.

It is a wiſhed thing to haue rule ouer many.

Optabile eſt, imperium in multos habere, habere multos, quibus liceat imperare, qui pareant imperatis, quorum opera iure tuo,pro tuo iure, pro poteſtate,tuo arbitratu poſſis vti,multis dominari,multis præeſſe,paratos ad voluntatem, ad imperium, ad nutum habere multos.

Munere afficere.

To giue a preſent.

Donare cuiquam,dona dare, largiri, munus offerre cuiquam,donis quenquam afficere,donare quenquam munere,dona in quenquam conferre,munera conferre, liberalis in quenquam eſſe,liberalitate vti,liberalitatem exercere non ſoles, in conſuetudine non habes.

Munere egregiè perfunctus.

He hath ended his office with great commendation.

Magnificentiſſimo perfunctus eſt munere ædilitatis, præclarè ſe tractauit ædilitatis munere, ædilitatem ſumma cum laude geſſit, nihil fecit non egregiè, iuſtitiæ laude præſtitit, ſpecimen dedit minimè dubium virtutum ſuarum: ædilem ſe præbuit egregium, præſtitit, oſtendit: ſummam ex ædilitate laudem eſt conſequutus, ſibi comparauit, ſibi peperit, cepit, tulit, retulit

tulit

tulit. Vide, Magiſtratui rectè præfuit.

Mutas ſententiam.

You change your mind or opinion.

Non permanes in eadem ſententia, non perſiſtis, non perſeueras, non pergis, tuam ſententiam non retines, non tueris, non ſeruas: tibi non conſtas, diſcedis à ſententia, labas in ſententia, eadem non eſt, fixa non eſt. infirma eſt tua ſententia, mutas ſententiam, conſilium, opinionem, diſcedis à ſententia, conſilio, opinione, ſenſus tuus non idem eſt, alius nunc eſt, immutatus eſt. Bono viro ſenſum rectum deponere, difficile eſt. Non ita flexibilem eſſe tuam voluntatem putaram. Vide, Vir bonus conſtans eſt.

Mutata de pace ſententia.

His iudgement is changed concerning peace.

Anno proximo, ſuperiore, pacis autor præter cæteros eras, nunc videris à priſtina cauſa deſciuiſſe: non quod anno proximo, nunc idem de pace ſentis: tua de pace ſententia cum ſuperioris anni ſententia conuenire non videtur, non eadem tua eſt, quæ anno proximo, ſuperiore de pace ſententia: pacem vnus omnium maximè tuebaris anno ſuperiore, nunc alia tua mens videtur, non idem ſenſus, diuerſa opinio.

Mutata ſententia.

Your mind is changed.

In ſententia non permanſiſti, ſenſum mutaſti, aliter exiſtimas, à priſtina ſententia deſciuiſti, à te diſſentis, diuerſam opinionem ſuſcepiſti, cepiſti. Vide, Mutas ſententiam.

Mutatio rationis.

M

Alteration of ſtate, another condition, or the caſe is changed.

Diuerſa nunc mea ratio eſt, non eadem eſt: immutata eſt ratio rerum mearum: alius eſt rerum mearum ſtatus: aliter ſe meæ res habent, non eodem loco ſunt.

Mutuò nos amamus.

We loue each other alike.

Mutuò amamus inter nos, pariter æquè, ſimiliter, viciſſim, amore non diſſimili, mutuo, pari: par voluntas ab vtroque noſtrûm accipitur, ac redditur.

Natura.

Nature.

Mos hic omnium eſt, conſuetudo eſt, inſtitutum eſt, moris eſt, conſuetudinis, inſtituti, mos obtinuit, inualuit: ita fert omnium conſuetudo, mos communis, nemo non ita cõſueuit, omnibus eſt à natura tributum, ita natura comparatum eſt, ita comparatum eſt, habent hoc omnes à natura: ita facti, ita inſtituti, natura omnes ſumus, vt vim vi repellamus, vt ab iniuria nos tueamur.

Natura auarus.

Borne to be a niggard, or naturally couetous.

Multis argumentis inclinatum, ac natura propenſum te ad turpiſſimum & execrabile vitium auaritiæ indicaui: quod multis argumentis potuerim conjicere, colligere, intelligere, ſuſpicari, ad auaritiæ vitium natura propendes, tua te ad auaritiam natura ducit, auaritiæ

ſtudioſus

ſtudioſus es exhortante natura, naturali quodam ſtudio ad auaritiam inclinas, ſequeris auaritiam quadam naturæ inductione.

Natura omnibus accommodatus.

A nature meete for all things, or framed of nature to all purpoſes.

Præcipuo quodam naturæ munere aptus erat, accommodatus, appoſitus erat ad omnia, factus ad omnia videbatur: ingenium acceperat â natura ad omnes res appoſitum, atque accommodatum: eo erat, eo vtebatur ingenio, quiduis vt exequi, & præſtare ſatis commodè poſſet: natus ad omnia videbatur: dederat hoc ei natura, quicquid aggrederetur, vt egregiè conficeret, vt excelleret: habebat hoc à natura, vt quancunque ad rem ſe conferret, quamcunque rem capeſſeret, ea non peſſimè perfungeretur, ex ea cum laude diſcederet. Vide, Ad omnia aptus.

Neceſſitati parendum.

Neceſſitie or neede hath no law.

Sapientis eſt, ſapientiæ eſt, conſilii eſt, rationis eſt, ſapientem decet tempori cedere, neceſſitati parere, rationem temporis habere, conſulere temporibus, conformare ſe ad temporis rationem, conſilia & actiones tempore moderari, pro temporum ſtatu & ſucipere, & deponere, ita ſe gerere, vt præcipere tempus videatur, vt temporis ratio ferat ac poſtulet: quaſi ducem ſequi in agendis rebus, quaſi conſiliarium habere tempus, conſiliario vti tempore nos decet.

Nec vſui nec incommodo eſſe.

Neither to further nor to hinder.

Si tibi vtilis eſſe non poſſum, incommodare tibi nolo, incommodo tibi eſſe, incommodo te afficere, incommodum tibi afferre, parere, præbere.

Negotiari.

To be occupied or to traffike.

Mediolani negotiatur, habet negotia, gerit negotia, mercaturam exercet, res agit, negotia tractat.

Nemini fidendum.

No man is to be truſted.

Nemini, vel ſumma neceſſitudine coniuncto, habenda fides eſt, nuſquam tuta fides; cauendum eſt ne cuiuſquam fidei nos credamus; committamus, res noſtras commendemus: cautionis eſt, ſapientiæ eſt, conſilij eſt, nemini ſe credere, committere, nemini planè confidere, nullius in fide omnia ſtatuere, ponere, collocare: quis eſt, quem tibi fidum præſtare poſſis, cuius incerta, dubia, infirma, fluxa, fides non ſit.

Nemini maledicendum.

No man is to be ſpoken ill of, or reuiled and railed at.

Conuitium cuiquam facere non debemus: malè cuiquam dicere non decet, dicere conuitium cuiquam, iacere conuitium, conferre conuitium in quenquam, conuitijs quenquam afficere, vexare, exagitare, iactare, turpe eſt, laudis non eſt, laudi non eſt.

Nemo ab omnibus incommodis liber.

No man free from all ill fortunes.

Quis eſt, qui nihil in vita mali videat, nihil ſuſtineat incom-

incommodi, nullam ferat calamitatem? cuius eſt perpetua fœlicitas, nullis interrupta malis, nemo fortuna vtitur perpetuò bona: nemini res ad voluntatem ſemper fluunt: nemo eſt cui proſperè omnia ſuccedant, nihil contra voluntatem eueniat, nullum accidat infortunium, ſecunda ſint omnia, optata omnia contingant. Nemini ſua conditio ſatisfacit: nemo eſt, qui acquieſcat fortunæ ſuæ.

Nemo ſine crimine.

No man without ſome fault.

Omnes in omnem culpam prolabuntur: incurrunt homines in omnem iniquitatem: nulla culpa eſt, quæ non hodiè ſubeatur: omnes in omni ſcelerum flagitiorumque genere volutantur: omnem improbitatem omnes amant, nullum hodiè flagitium ignoratur, prætermittitur.

Nemo tantum habet, quantos ſumptus facere poſſit.

No man hath ſo much, as he hath wayes to ſpend it, or no mans wealth is ſo great but his expence may be greater.

Quis ita firmus ab opibus eſt, quis ita fortunæ bonis affluit atque abundat, cuius tantæ diuitiæ ſunt, quis tantum poſſidet diuitiarum, quis opibus adeò pollet, cui res familiaris ita copioſa eſt, cui tantum fortuna largita eſt, de ſuis bonis impertiuit, communicauit, vt ſuſtinere ſumptum poſſit, vt reſpondere ſumptui poſſit, vt ſumptum ferre poſſit, vt quantum res poſtulat, tantū facere ſumptum, tantum erogare poſſit?

Ne quid dicam triſtius.

To tell no worſe newes, or that I may tell no heauie tidings.

Nolo triſtius quicquam dicere, nolo malis ominibus hanc rem proſequi, nolo malè ominari.

Ne ſis autor.

Be not the author.

Noli me hortari, cohortari, adhortari, vt hoc faciam: ne mihi ſis autor huius conſilii, ne me rationibus ad hoc impellas, ne cohortatione vtaris, ne cohortationem ſuſcipias.

Nihil ſine numine fœlix.

Nothing happie without the grace of God.

Qui ſuas ad cogitationes Deum non adhibet, ſuis in cogitationibus non confugit ad Deum, ſua conſilia ad Deum non refert, cuius animus cum Deo nunquam loquitur, ſæpè illum fallit humana prudentia, ſæpè is ab humana prudentia in fraudem, in errores inducitur, ſæpè labitur, aut offendit, aut errat, ab humana prudentia ductus, ducem ſequutus humanam prudentiam, humanæ prudentiæ ductu, falſa quadam rerum humanarum ſpecie deceptus.

Nihil eſt laus ab illaudatis profecta.

To be praiſed of vnhoneſt men, is nothing worth.

Ea de laude minimùm laboro, eam laudem minimi puto, reputo, facio, duco, æſtimo, pendo, flocci facio, contemno, reſpuo, aſpernor, nullam puto, in minimis

nimis pono, in poſtremis habeo, ab ea laude non pendeo, ea me laus minimùm mouet, parum afficit non tangit, non capit, non ducit: eam laudem non ſpecto, non amo, non curo, non expetendam duco, inter optabilia refero. (& hæc omnia paſsiuis licet iiſdem verbis conuertere) quæ proficiſcitur ab iis, qui ipſi in laude non viuunt, qui laudem ipſi nullam conſequuti ſunt, qui ab omni laude procul abſunt, quibus ipſis laus nulla tribuitur.

Nimis arrogans.

Too proud, or too arrogant.

Nimium tibi tribuis, arrogas, aſſumis. Vide infra, Nimiùm es ſuperbus.

Nimis ſtudioſus.

Too too ſtudious, or too much giuen to ſtudie.

Nunquam te explent ſtudia, tua nunquam expletur, aut ſatiatur ſtudiorum ſitis, nimius in ſtudiis, nimiùm te ſtudiis dediſti: præter modum, ſupra modum, extra modum, parum modicè, immoderatè, minus moderatè: ſine modo, nimis intemperanter ſtudia colis, tractas, exerces: nimia ſtudiorum cupiditate flagras: te ſtudiorum amor, & conſuetudo nimiùm tenet.

Nimiùm es ſuperbus.

Thou art too proud.

Nimium tibi places: plus tibi aſſumis, quàm deceat, quàm liceat, conueniat, æquum ſit, oporteat, ratio ferat, patiatur, concedat: nimium te effers: arrogas tibi plus quàm licet: altiùs quàm oporteat, ipſe te extollis:

ita ſuperbè agis, vt ferri non poſſis, ſuperbia es prorſus non ferenda, parem tibi eſſe neminem vis, te cunctis antefers, omnes deſpicis, te verò vnum ſuſpicis, amas ipſe te ſine riuali, tibi ipſe magnus es atque eximius, omnia putas eſſe in te vno collocata, fortunam ipſam minùs eſſe teipſo fortunatam putas: perſuaſum habes tuis te fortunis, ipſam fortunam anteire.

Nimius labor in ſtudijs.

Exceſſiue labor in ſtudie.

Nimis elaboras, inuigilas, ſudas, exerces te nimis immoderatè, ſupra modum, intemperanter in ſtudijs, nimiùm laborioſè ſtudia tractas, colis, exerces: ſuſtines laboris plus, quàm ſatis eſt in ſtudijs exercendis, ſic elaboras in ſtudijs, vt vires tuas imminuas, conſumas, exhaurias, debilites, infirmes, affligas.

Nobili neceſſariò virtuti ſtudendum.

It is neceſſarie for noble men to ſtudie vertue.

Quicunque honeſto, claro, non obſcuro, ſummo loco, claris parentibus natus eſt, ex nobili familia, clara ſtirpe, ei maior, quàm cæteris, colendi præclara ſtudia, exercendarumque laudandarum artium neceſſitas imponitur: habet hoc nobilitas & familiæ ſplendor, vt vitæ laudabiliter & cum virtute traducendæ, non modò occaſionem, verùm etiam cauſam, neque cauſam tantùm, ſed etiam neceſſitatem afferat: quem familiæ nobilitas commendat, oportet eum ad liberaliũ doctrinarum ſtudia, ad ſtudium ſummæ laudis, ad omnem laudem, ad decus eò ſtudioſiùs incumbere, ad excellentem omnium rerum cupiditatẽ eò vehementiùs excitari: ſi quis ex egregia, nobili, præclara, illuſtri, do-

mo

mo natus eſt, maiore, quàm quiuis alius, vrgetur virtutis expetendæ neceſſitate.

Noctem ſtudijs aſſumere.

To watch all the night at ſtudie.

Vigilare de nocte, noctu, per noctem: noctem ſtudiorum cauſa cepi: nocturnas vigilias diurnum ad ſtudium cœpi adiungere, diurno cum ſtudio coniungere, ad ſtudia iam etiam aliquantum noctis aſſumo.

Nolo rempublicam in diſcrimen adducere.

I will not hazard the common wealth.

Nolo ſummam Reipublicæ, ſalutem Reipublicæ, publicam rem in diſcrimen, in dubiam fortunam adducere, deducere: non committam, vt incertam fortunam Reſpublica ſubeat, vt periclitetur Reipublicæ ſalus, vt in dubium vocetur, in periculum, in diſcrimen veniat.

Nomen ex ſcriptis.

Immortall name by writings, or famous for euer.

Si tua ſcripta ad exitum perduces, perficies, conficies, abſolues, ſi tuis ſcriptis finem impones, extremam manum impones, perpetua erit, æterna, immortalis tua fama: nunquam deficiet, conſeneſcet, peribit, obſcurabitur, extinguetur, delebitur: nulla dies tuam famam terminabit, nullum temporis ſpatium circumſcribet, nulla vetuſtas corrumpet: vigebit in omnes annos tua fama: omnis te poſteritas cognoſcet, tuas laudes excipiet ac tuebitur: nomen tuum immortali-

tati commendabis, immortalitate donabis, immortalitatis præmium conſequeris, non ſimul cum corpore mors tuum nomen extinguet, delebit, auferet, tuum nomen ab interitu vindicabis, in hominum memoria tenebis, æterna laude illuſtrabis, decorabis, afficies, ornabis: de te poſteritas omnis audiet, ac loquetur.

Non contendendum cum fortioribus.

Striue not with thy ſtronger.

Contendere, certare, pugnare, altercari cum valentioribus non debemus, aduerſus valentiores, firmiores, robuſtiores, paratiores á viribus ſuſcipienda contentio non eſt.

Non cunctandum.

It muſt not be lingred, or delayed and deferred.

Si exploratum tibi eſt, poſſe te illius regni potiri, illo regno potiri, regnum illud obtinere, non eſt cunctandum, producenda res non eſt, protrahenda, differenda non eſt, mora facienda nulla eſt, interponenda non eſt: omnis tollenda mora, languor omnis abjiciendus. Vide, Feſtinanter agendum.

Non dubito quin ſummus futurus ſis.

I doubt nothing to ſee you in greateſt eſtimation.

Non dubito, quin ſummum atque altiſſimum gradum ciuitatis obtineas, nulla me dubitatio tenet, nihil mihi dubitationis relinquitur: non eſt cur dubitem, quin ea aſſequaris, quæ in Repub. putantur eſſe ampliſſima; quin futurus in ciuitate ſis honeſtiſſimus, am-

ampliſſimus, eximius, honeſtiſſimo loco, ſummo loco, ſingulari loco.

Nondum aſſuefactus es laboribus.
You are not yet accuſtomed to paines.

Nondum laboribus aſſueuiſti: nondum es à laboribus aſſuefactus, laboribus aſſuefactus, aſſuetus: labores ferre ac ſuſtinere nondum conſueuiſti: labores nondum ſatis expertus es, ſenſiſti, tuliſti: nondum es in laboribus plenè verſatus, exercitatus: rudis es, inſolens in laboribus: nondum tibi familiaris labor.

Nondum planè res abſoluta.
Not yet fully ended.

Sublata res tota non eſt, ſed magna tamen ex parte profligata: parum abeſt, quin ad exitum res peruenerit: eò res proceſſit, vt ab exitu non longè abfuerit, vt ad exitum penè peruenerit, exitum penè attigerit.

Non eſt cauſa mutandæ ſententiæ.
You haue no cauſe to change your minde.

Quid eſt, quod aliam in partem traducere me debeat? cur hanc opinionem objiciam? cur hunc deponam ſenſum? cur ab hac ſententia deſciſcam, diſcedam? cur aliter ſentiam? cur à me ipſo diſſentiam?

Non eſſe ſoluendo.
He hath not wherewithall, or he is not able to pay.

Soluendo non ſum: non eſt, vt poſſum ſoluere: non habeo vnde ſoluam: non ſuppetit, vnde creditoribus ſatisfaciam,

Non multum edo.

I eate not much, or but a little.

Non multi cibi ſum: minimè ſum edax: tenui cibo vtor.

Non niſi ſoſpes proficiſcaris.

Trauell not except you be ſtrong, or be ſure you haue your health before ye iourney.

Ne te viæ, niſi confirmato corpore committas: niſi rectè valeas, ne te in viam des: peregrinandi conſilium, niſi valetudine firma vtaris, omitte. Vide, Iter omittendum, infirma valetudine.

Non punitus.

Not puniſhed.

Pœnam effugit: elapſus eſt: impunè illi fuit: impunitatem eſt aſſecutus: pœnam nullam tulit, ſuſtinuit, perpeſſus eſt, euaſit ex iudicio: abſolutus eſt: abſolutionem eſt adeptus.

Non ſatis religioſus.

Not very deuout.

Non ſatis diligenter, parum piè, minus religioſè quàm conueniat, ſacris operam das, in templo verſaris, Deum colis, ſatis piè nō agis in templo: pietas in te deſideratur, requiritur: non eam pietatem, non eam religionem, quæ Deo debetur, præſtas in templo.

Non ſum inconſtans, quòd hominem ingratum negligo.

I am

I am not inconſtant by ſetting light by an vnthankefull perſon.

Non puto mihi famam inconſtantiæ pertimeſcendam, ſi tam ingratum hominem, tam immemorem officij, proſequi nouis officijs nolui; non vereor, ne quis mihi tribuat, aſcribat, aſſignet inconſtantiæ leuitatem: ne quis in me inconſtantis animi, leuis, mobilis, inſtabilis, parum firmi vitium conferat, ne quis mihi notam inurat inconſtantiæ: ne inconſtantiæ nomine malè audiam, ſuſpectus ſim: ne accuſer, quaſi parum in officio conſtans, quaſi diſceſſerim à priſtina conſuetudine, quaſi deſciuerim à meipſo.

Non tibi adulor.

I flatter you not.

Noli putare, me hoc auribus tuis dare: gratiam tuam aucupari: hoc me loqui ad voluntatem, me velle tuis auribus inſeruire, nec eſſe blandum, aſſentatione vti, aſſentationis artificio tuam gratiam quærere: ne me putes ficte loqui ad colligendam beneuolentiam tuam: vt gratiam à te ineam, te mihi vt adiungam, tuam in amicitiam vt me penitùs inſinuem.

Non tua, ſed mea intereſt.

It is not your part, but mine: or it is no matter to you, but it concerneth or toucheth me very much.

Hoc tua nullam in partem intereſt, mea multum: tua minimum refert, mea plurimum: ad te nihil, ad me valdè pertinet: tua res in hoc nulla, mea verò agitur maxima: hoc ad tuas res momenti nihil habet, vim nullam habet, minimum valet, ad meas valet in omnes partes,

multum intereſt, refert, multum habet ponderis.

Nouitatis cupidus.

Deſirous of newes.

Res nouas quæris, cupidus rerum nouarum, ſtatus hic te minimè delectat, nouitatem amas: nouitati ſtudes, faues.

Noui tuarum rerum ſtatum.

I know your ſtate well.

Noui, cognitum habeo, probè teneo ſtatum rerum tuarum, qui ſit rerum tuarum ſtatus, optimè ſcio, præclarè noui, egregiè intelligo, de tuis rebus planè mihi conſtat, exploratum eſt, exploratum habeo, compertum habeo, mihi dubium non eſt, obſcurum non eſt, non me fugit, latet, præterit ſtatus rerum tuarum.

Nulla merita.

No deſert.

Non valdè de me meritus es, non magna in me beneficia contuliſti: grauia non ſunt, exigui momenti, parui ponderis ea, quæ mea cauſa feciſti: beneficium vel à te nullum accipi, vel accepi minimum: exigua ſunt, quæ apud me beneficia collocaſti poſuiſti: non magnis à te ſum affectus beneficiis: beneficia tibi debeo non ita magna: obligaſti me, obſtrinxiſti, deuinxiſti mediocribus officiis.

Nullius pretij homo.

One of no account, of whom no man careth for or ſetteth a point by.

Valdè miror, quòd hominis deterrimi, ac ſordidiſſimi

ſimi conſuetudine vtaris: mirari ſatis non poſſum, quòd eius te hominis vſus & conſuetudo delectet, cuius infima conditio ſit, qui ſit infimæ conditionis, humillimi loci, obſcuri loci, nullius loci, nullius ordinis, nullius pretii, deſpectus, abiectus, contemptus: terræ filius, inops ab omni prorſus exiſtimatione, neque à ſeipſo neque à maioribus commendatus, nulla maiorum laude, nulla ſua virtute commendatus, honeſtatus, nobilitatus, inſignis.

Nullo in honore eſſe.

To be of no credit or eſtimation.

Prorſus iaces: nulla tua exiſtimatio eſt; nullum apud homines locum obtines, nullo loco es, nullus es, nullo in honore es, nullius te pretii homines ducunt.

Nunquam tibi deero.

I will neuer faile you, or leaue you.

A me omnia in te ſtudia atque officia, quæ quidem ego præſtare potero, velim expectes: mea omnia ſtudia atque officia polliceor, præſtò tibi ſemper fore me velim exiſtimes planéque tibi perſuadeas, ſi quid valebo, valebo tibi: hoc editum ex oraculo puta, hoc tibi confirmo, ac re præſtabo, nullum me ſtudii genus aut officii, quod ad rem tuam ſit, quod ad rem tuam pertineat, quod ad rem, laudem, dignitatem tuam valere videatur, vllo eſſe loco prætermiſſurum.

Nunquam tua merita compenſabo.

I ſhall neuer requite your deſerts.

Nullam unquam tuorum meritorum partem aſſe-

quam nunquam ne minima quidem ex parte tuis in me meritis ſatisfaciam; nunquã omnino tibi ſoluam quantum debeo, ac ne vlla quidem ex parte: officia tua nunquam rependam, remunerabor, remetiar, compenſabo, officijs paribus æquabo. Vide, Merita tua.

Nuntius ſiniſter.

Euill newes.

Rumores de illo duriores erant, aduerſa quædam de illo erant allata, nuntij venerant triſtes, aduerſi, infauſti, parum commodi, minimè læti, parum ſecundi, grauior de illo fama peruenerat, diſſipata erat, peruulgata: duriora quædam, grauiora erant ſignificata, iactabantur, ſermonibus diſſipabantur.

Ob auaritiam vituperatus.

He is diſpraiſed for his couetouſneſſe.

Auaritiæ nomine malè audis, auaritiæ flagras infamia, laboras infamia: auaritiæ tibi crimen objicitur, exprobratur, in te confertur auaritiæ culpa: tibi auaritiæ nota inuritur: ſuſpectus in primis es auaritiæ nomine, accuſaris, reprehenderis, exagitaris, vt in auaritiam pronior, ad auaritiam procliuior, vt homo diuitiarum nimis appetens, immoderatè ſitiens, ſupra modum cupidus, cupidior quàm ſatis eſt, nimius in diuitiarum cupiditate.

Obeſt valetudini.

It is hurtfull to me, or it maketh me ſicke.

Igne vti ſine valetudinis damno mihi non licet; ſi ad ignem accedo, obeſt valetudini, valetudinis cum detri-

detrimento ſit, læditur valetudo, damnum facit, infirmatur, incommodo afficitur.

Ob liberalitatem laus.

Praiſe for his liberalitie.

Tuum nomen liberalitate extolles, efferes, tuam laudem excelſo, ſublimique in loco atq; in illuſtri quadam ſpecula liberalitas conſtituet, collocabit: ad ſummam laudem, ad ſumma, ducem ſecutus liberalitatem, duce liberalitate peruenies.

Obliuiſcendum malorum.

All euill haps or ill fortunes muſt be forgotten.

Lætior tibi vita eſſet, iucundior, tranquillior, tranquilliùs ageres, ſi tuos caſus obliuiſcereris: ex animo tuo, mente, memoria deleres: ſi memoriam tuorum temporum omitteres, deponeres, abjiceres, ex animo deleres: ſi tua priſtina mala, tuos caſus, tuorum temporum varietatem obliuione voluntaria contereres, apud te deleret obliuio.

Ob oculos.

Before a mans eyes.

Tota mihi illa regio in cubiculo meo ſedenti erat in conſpectu, ante oculos erat, ſub oculis erat, ob oculos erat, ad oculos occurrebat, in oculis erat, ſeſe oſtendebat, patebat, aperiebatur, exponebatur.

Obſecrauit me vt fidem ſeruarem.

He humbly deſired me to keepe promiſe.

Meam fidem implorauit, ſuppliciter mecum egit, rogauit me quàm ſuppliciter potuit, vt fidem præſtarem, tuerer, ſeruarem, ſoluerem, vt ſtarem promiſſis, vt in fide permanerem, vt promiſſa perſoluerem.

Obuiam ire amicitiæ gratia.

To go to meete him for old acquaintance.

Obuiam ibo, obuiam procedam, occurram, vt officium amicitiæ debitum perſoluam, vt id præſtem quod amicitia poſtulat.

Occupato non moleſtus.

Not to be troubleſome to him that is occupied with weightie affaires.

Nolo tuas occupationes impedire, tibi tam occupato moleſtus eſſe, moleſtiam exhibere, obſtrepere: nolo tuorum negotiorum curſum impedire, tuis rebus impedimento eſſe, auocare te à tuis negotijs, curis, occupationibus.

Officioſiſſimus.

Moſt officious or readieſt at all aſſayes.

Erat in omni genere officij maximè omnium diligentiſſimus, omnis officij diligentiſſimus: vincebat, ſuperabat, anteibat, antecedebat omnes, excellebat omnes, antecellebat omnibus diligentia, par illi, æqualis, ſimilis, cum illo comparandus, æquandus, conferendus, componendus in diligentia nemo fuit. Fide ſemper fuit & officio ſingulari: ſi complecti hominem volueris, neminem habebis, cum res tuæ poſtulabunt, neque præſtantioris animi, neque maioris in te beneuolentiæ.

Omi-

Ominoſum.

An ill token, or ſignifying ſome euill hap to come.

Malè veteres ominabantur, augurabantur, infauſtum omen, mali euentus, omen aduerſum, calamitatem portendens, incommodum ſignificans, iudicabant, ſi quercus fulmine percuterentur, ferirentur, fulminis ictum ſentirent, de cœlo tangerentur.

Omnes morti obnoxii.

All men are ſubiect to death.

Paterni obitus dolorem hæc ratio depellat, quòd omnibus impendet mors: hac omnia lege creata ſunt, vt morte deleantur, extinguantur.

Omnes omnibus calamitates incumbunt.

All ſorts of men ſhall feele the ſmart of ill or trouble.

Ea temporum impendet conditio, vt optimè actum cum eo putem, qui ante è vita diſceſſerit: omnibus omnia impendent mala, manet omnes, impendet omnibus, vrget omnes, aduentat, appropinquat, iam adeſt eadem calamitas: nemini rectè erit, nemo erit cui peſſimè non ſit, qui peſſimè ſe non habeat, qui non aduerſa fortuna vtatur, qui non aduerſis fortunæ fluctibus iactetur: communis erit, eadem omnium, par, ſimillima fortuna: ſuum quiſque miſeriarum pondus ſuſtinebit: vexabit omnes eadem calamitas: miſerrimè cum omnibus, atque infœliciter agetur, expers malo-

rum nemo erit, miſeriis nemo vacabit: malorum incendio flagrabit vnuſquiſque. Nulla eſt acerbitas, quæ non omnibus impendeat, immineat, quæ non omnes maneat: aduerſa omnes omnia ſuſtinebunt: pari omnes calamitate premuntur: communis erit omnium, non propria cuiuſquam malorum tempeſtas, vis malorum, iniquitas fortunæ. Vide, Nemo ab omnibus incommodis liber.

Omnia debeo tuis beneficiis.

Your benefits deſerue all I can do.

Omnia tibi ſtudia, omnia prorſus officia debeo tuis beneficiis: præſtare cogor tua cauſa quicquid poſſum, quantum valeo, quantum conſequi viribus poſſum, quantum eſt in me ſitum: tua in me beneficia, meum omne ſtudium, meum officiū, omnes à me curas, omnem induſtriam, omnia denique quæ in me ſunt, non ſolùm poſtulant, verùm etiam exigunt: quid eſt quod ego tua cauſa non debeam? obſequi tuæ voluntati, morem gerere parére, inſeruire prorſus in omni re debeo.

Omnia nihili facio.

I ſet not a ruſh by all the world, or I care not a ſtraw for it.

Trahantur per me pedibus omnia, non laboro: nihil me afficit, nihil me tangit, nulla re moueor, de quauis re ſuſque deque fero, æquè omnia contemno, faſtidio, reſpuo: nulla res apud me pondus habet: nullius momenti eſt, in pretio eſt, ne minimi quidem eſt.

Opera fruſtrata.

My

My trauell or labour is in vaine.

Nunc me ſentio fruſtra elaboraſſe, inanem laborem ſuſcepiſſe, ſpes meas infimis & labantibus fundamentis eſſe nixas: me ducem habuiſſe, ducem ſecutum eſſe incertam cæcámque ſpem, arido ſolo, infructuoſo campo, arenæ ſemina commiſiſſe, mandaſſe: imprudētiam conſilii mei exitus rei mihi declarat, ſpe ſum deceptus, ductus ſum inani ſtudio, laterem laui, operam malè poſui, oleum & operam perdidi, ſtudium inutiliter conſumpſi, locaui.

Opinio inueterata.

A ſetled opinion.

Erat hæc in animis hominum inueterata opinio, peruetus, diuturna, multi temporis.

Opinor.

I ſuppoſe, or I thinke.

Opinor, arbitror, puto, autumo, exiſtimo, iudico, cenſeo, duco, ita mihi perſuaſi, in animum induxi, pro certo habeo, exploratum habeo, minimè dubito, planè credo, prorſus, omnino, penitus, certò, pro certo, minimè dubitanter, exitum fore, qualem ſum auguratus, qui augurio meo reſpondeat, quē prædixi. Vide, Meditari.

Oportunitas amiſſa.

Opertunitie let ſlip.

Amiſſum tempus eſt, elapſa de manibus eſt, abiit, præteriit, fugit, euanuit, amiſſa eſt, nulla iam eſt, prorſus periit ocaſio, tempus, oportunitas.

Opulentum patrimonium diſperdis.

To waſte a rich patrimonie, or his fathers lands and goods.

Pater tuus opes, diuitias, rem, ea quæ tu poſſides, quæ tibi reliquit, bonis artibus, honeſtis rationibus, laudabiliter, honeſtè bona quæſiuit, collegit: at tu malis artibus, improbis rationibus, inhoneſtè, turpiter, per nequitiam, luxum, ac libidinem patrimonium exhauris, diſſipas, conſumis, perdis, malè perdis, diſperdis. Vide, Patrimonium diſſipare.

Opus inchoatum.

A worke begun.

Opus non modò non perfectum, confectum, abſolutum, ad vnguem factum, ſed inchoatum, ac rude reliquiſti: tantum abes à perfectione operis, vt principia vix appareant: tantum abeſt vt opus ad finem perduxeris vt minimum vltra principia proceſſeris, vt in ipſis pene principiis conſtiteris, hæſeris, vix opus inſtituiſti, vix agreſſus es, operis initium feciſti, à fine autem longè diſtas: rem tu quidem habes inſtitutam, ſed perpolitio requiritur: inſtituta res eſt, non perpolita: operis tu quidem fundamenta ieciſti, faſtigium adhuc tamen nullum videmus, nullum extat.

Oreſtes matrem occîdit.

Oreſtes ſlew his mother.

Oreſtes parentem Clytemneſtram ſua manu defodit, confodit, perfodit, vita exuit, priuauit, morte affecit, puniuit, mulctauit, vltus eſt, vindicauit, interfecit, interemit, occidit, cæcidit, peremit, trucidauit, obtruncauit, parenti vitam eripuit, mortem obtulit, attulit, intulit, vim intulit, attulit, manus attulit, intulit,

Ornatus

Ornatus animi & fortunæ bonis.

Beautified with the gifts of mind, and of fortune.

Honeſtus, grauis, plenus officii, bonus planè vir, & cùm virtutibus, tum etiam forma ſatis ampla ornatus: animi bonis abundat, nec fortunæ tamen bona deſiderat: animi bona multa, fortunæ pauca poſſidet.

Oſtendam me rectè feciſſe.

I will iuſtifie that which I haue done, or proue that I haue done well.

Omnino conſtitui, decreui, deliberaui, meum factum purgare, probare, rationibus tueri: id mihi propoſitum planèque certum eſt, vt rationem reddam conſilii mei, agere, probare, tueri, defendere, ſuſtinere meam cauſam prorſus volo, argumentis minimè dubijs oſtédere, rationibus perſuadere, non me caſu, non temerè, non inani quadam voluntate, repétino mentis impetu, nulla ſatis firma, certáue cauſa commotum, adductum, impulſum: quod feci oſtendam iure factum, conſilio factum, optimis de cauſis, ratione ſuadente, ratione duce, certo iudicio, rectè & conſideratè ita factum, vt reprehendi non poſſim, vt mihi temeritatem, imprudentiam, inopiam conſilii nemo poſſit objicere, nemo poſſit in controuerſiam, in dubium vocare, meritò damnare, vituperare, accuſare, exagitare.

Parcus ob egeſtatem.

Sparing or not liberall becauſe of pouertie.

Parcus es in conferendis muneribus, quia copiæ tibi non ſuppetunt: anguſta eſt tua liberalitas pro te-

nuitate copiarum: ideò benignus & liberalis valdè non es, quia non valdè abundas? non valdè copioſus es: quî poteſt eſſe prolixa atque ampla tua liberalitas, cum anguſta ſit res tua familiaris? largiris tenuiter: infra modum potius, quàm ſupra modum, quia nō ſatis à copiis paratus es, ideò largè non das, quia quod des, nō habes.

Parentes liberos ad virtutis ſtudia cohortentur.

Let parents exhort their children to the ſtudie of vertue.

Decet parentes illos, qui liberis conſultum volunt, non eos ad rem cohortari: quam facilè nullo negotio, arbitratu ſuo tum largitur, tum eripit fortuna: verùm ad eas artes, quarum vitæ par vſus & poſſeſſio eſt: autores filiis parentes eſſe debent, vt ad eas artes, ad earum artium ſtudia ſeſe conferant, applicent, animum adiungant, toto animo incumbant, quarum poſſeſſio vitam æquat: impellere filios parentes debent, incitare conſilio, rationibus, argumentis adducere ad eas artes, laudare illis eas artes, oſtendere illis earum artium fructum, hortatores eſſe ad eas artes, id conſilii dare filiis parentes debent, ita conſulere, eam ſuſcipere cohortationem, ea cohortatione vti: ea demum eſt apud filios egregia parentum cohortatio, qua impelluntur ad eas diſciplinas, quarum eſt æterna poſſeſſio, quarum nobis fructum vna mors adimit, quarum vſus interitu vitæ, nulla re præterea terminatur. Filium tuum imitationem velim erudias.

Parenti vim afferre facinus atrociſſimum.

A moſt

A moſt wicked offence, to offer wrong or violence to thy father.

Nullum crimen,piaculum,ſcelus grauius eſt,aut deteſtabilius,quàm patri manus afferre,vim inferre : maximo ſe aſtringit ſcelere, graue piaculum admittit, impiè facit qui parentem violat,lædit, qui violat eam pietatem,quæ parenti debetur : nullum ſcelus abeſt ab eo ſcelere in vno illo ſcelere omnia inſunt ſcelera,cum parenti vis infertur.

Parentibus ſenibus liberi ſolatio ſunt.

Children a comfort to their aged parents.

Parentum ætas ingraueſcens filiorum in adoleſcentia conquieſcit, parentum imbecillitas filiorum nititur adoleſcentia, parentum ſenectutem fulcit ac ſuſtentat filiorum adoleſcentia:ſubſidio eſt labantibus parentum viribus adoleſcentia liberorum, ſenio parentum ſubueniunt adoleſcentes filij.

Paries labefactus.

A weakened wall.

Hic paries vitium facit, rimam ducit, rimam agit, labefacit, labefactatur.

Parua extollere.

To extoll or magnifie things of no price or value.

Magni oratoris eſt humilia tollere, efferre , ea quæ iacere videntur, excitare atque erigere , obſcuris dare lucem, ſplendorem afferre, obſcura illuſtrare.

Paruus animus.

An abiect minde, a baſe courage or ſtomacke.

Ex humili animo, abiecto, puſillo, exili, ieiuno, anguſto, gloriæ cupiditas non emergit, exoritur, exiſtit, efflluit: anguſtos animos ampla & præclara cogitatio non ingreditur.

Pater colendus.

Thy father is to be reuerenced.

Debes patrem tuum colere ante omnes homines: eſt cur patri tuo præcipuum quendam honorem præſtes: tui muneris, tui officii, tuarum partium eſt, tuum munus, tuum officium, tuæ partes ſunt, hoc in te conuenit, ad te pertinet, à te poſtulatur, hoc tibi omnis ratio ſuadet, proponit, vt patrem tuum præcipuo quodam honore colas, obſerues, tuearis, afficias.

Patriæ res neſcire dedecus.

To be ignorant in the manners of thy natiue country, is a foule ſhame.

Turpe inprimis eſt, dedecus eſt, in patria peregrinari, hoſpitem eſſe in iis rebus quæ ad patriam pertinent: ea non tenere, ſcientia non comprehendere, vſu, doctrináque percipere, in quibus patriæ res agitur.

Patriam ab interitu liberaui.

I haue deliuered my owne countrey from vtter ruine.

Patriam ſeruaui, patriam ab exitio vindicaui, patriæ incendium extinxi, ſalutem attuli, peperi, dedi patriæ, opera mea patria ſtat: cadentem patriam ſuſtinui, labentem confirmaui, labentem excepi: ego ſalus

pa-

patri fui, à me ſalutem accepit patria: patriam ab exitio, à pernicie, ab interitu, à peſte eripui, liberaui, tutatus ſum: patriæ mala ſanaui: patriæ ſalutem attuli, incolumitatam peperi, peſtem abſtuli: grauiter laboranti patriæ opem tuli.

Patrimonium diſſipare.

To waſte the patrimonie.

Rem conſumis, perdis, diſperdis, malè perdis, diſſipas in res inutiles, inanes, leues erogas: partam, quæſitam, comparatam, congeſtam ſummis laboribus maiorum tuorum, quam maiorum tuorum ſumma collegit induſtria. Vide, Opulentum patrimonium, &c.

Patris diſſimilis.

Vnlike his father.

Patris tui diſſimilis es, patrem non refers, non imitaris, parentis tui conſuetudo in te deſideratur: parenti tuo diſſimilem te præbes, tua ratio à patris tui ratione longè diſtat, à patris tui conſuetudine longè diſcedis: non agnoſcitur in te pater tuus.

Paucis agendum.

Diſpatch in few words.

Pluribus tecum agere non debeo: longiorem orationem tua non expectat humanitas, non patitur, non fert, non ſuſtinet, reiicit, recuſat, renuit, reſpuit: amicitia noſtra minimè patitur, vt te pluribus rogem.

Paupertas honoribus excludit.

Pouertie keepeth a man from preferment.

Sæpè facit inopia, vt honores conſequi non liceat: prohibet, arcet, ſummouet ab honoribus rei familiaris

ris inopia: impedimento egeſtas eſt, quo minus ad ea quæ ſunt in ciuitate ampliſſima liceat peruenire: aditum ad honores intercludit rei domeſticæ facultas: euntibus ad honores magnas difficultates obiicit, magna impedimẽta opponit, viam obſtruit, obuiã it, occurrit inopia: imparatis à re domeſtica honores obtinere non facile eſt, multi negotii, magni operis eſt: honorũ curſum impedit, interrumpit egeſtas, egentibus non facilis eſt, non expeditus honorum curſus non patent honores inopiæ. Vide, Egeſtas honoribus impedimento.

Pecuniæ diues.

Rich in money.

Benè nummatus eſt, benè peculiatus, benè paratus à pecunia, inſtructus à pecunia, abundat nummis, copioſus eſt à pecunia, minimè pecuniam deſiderat: multum habet in arca, refertus eſt pecuniis, pecuniæ illi multum eſt, pecuniæ multum poſſidet, magnam auri vim argentiq́ue poſſidet, in numero habet.

Perditi adoleſcentes in viam redeunt.

Loſt children oftentimes come home againe, or youth that goeth aſtray will turne againe.

Perditis in adoloſentia moribus multi ſunt, qui deinde meliorem adepti mentem, meliorem ad mentem & ſententiam reuocati, reſipiſcentes, honeſtiùs vitam inſtituunt, honeſtioris vitæ initium ordiuntur, laudabiliorem vitam exordiuntur: multorum eſt impuris moribus, improbis, inhoneſtis, turpiſſimis, inquinata adoleſcentia, contaminata, infecta: viuunt multi turpiter in adoleſcentia, ſtudent vitiis, turpem vitam colunt, inho-

inhoneſtè vitam traducunt, pecudum more vitam tranſigunt, procliues ad vitia ſunt, turpi voluptate capiuntur, culpam facilè committunt.

Perditorum fugienda ſocietas.

The company of wicked men is to be auoided.

Non eſt cum improbis hominibus iungenda ſocietas, coire ſocietatem, coire in ſocietatem, inire ſocietatem cum perditis hominibus, dare ſe in ſocietatem perditorum, conferre ſe, adiungere ſe, applicare ſe ad homines perditos, coniungere ſe, vinculo ſe ſocietatis obſtringere cum perditis hominibus vtilitatis vel maxima ſpe propoſita, vel ſi ſpes vtilitatis maxima oſtendetur, non decet, turpe eſt, minimè debemus: qui ſe sociũ ad perditos homines adiungit, cum perditis hominibus coit, perditos ſequitur, comitem ſe præbet improbis, facit turpiter, contrà quàm decet, minimè laudabiliter.

Per fratrem tuum agam.

I will compaſſe it by your brother, or, I will vſe your brothers helpe.

Vtar ad omnia tuo fratre, vtar opere fratris tui, fratri me tuo committam, tradam, ſi quid agendum erit, per fratrem tuũ vt agatur, operã dabo. Vide, Vtar fratre tuo.

Periculum honoris.

The hazarding of your honor.

Tuus honor agitur, honor tuus in diſcrimen adducitur, de honore periclitaris. Vide, Dignitas imminuta.

Perpetuò gratus.

Alwaies gratefull or thankefull.

Dum viuam, quoad viuam, quatenus vitam producam, donec viuere licebit, dabo operam diligenter, id agam omni ſtudio, curabo, enitar, contendam, in illud ſtudium, illam curam, vnam illam rem incumbam, id mihi propoſitum erit in omni vita, eò ſpectabit animus meus, eò curæ, cogitationéſque meæ referentur, intendentur, eò mea conſilia dirigentur, vt me tibi memorem, gratúmque probem, parem vt gratiam, par pari vt referam, vt in me gratum animum deſiderare non poſſis, vt officia tua paribus à me compenſentur officiis: in omni meæ vitæ curſu nihil mihi prius erit, nihil antiquius, res mihi non tam erit vlla propoſita nulla de re laborabo magis, nulli rei ſtudebo magis, aut ſeruiam diligentiùs, quàm vt te de me optimè meritum eſſe læteris.

Peruerſitas hominum.

The crookedneſſe or frowardneſſe of men.

Summa eſt hominum peruerſitas, grauiori enim verbo vti non libet: peruerſi ſunt hominum mores, duri nimis ac difficiles: ingenio ſunt homines peruerſo, difficili, duro, à ratione auerſo. Improbi multis partibus plures ſunt, quàm boni.

A ſelfe louer, a flatterer of himſelfe, or one that ſtandeth in his owne conceit.

Nimium tibi tribuis, nimium tibi arrogas, nimium tibi aſſumis, nimium te effers, nimium tibi places, aſ-

ſentaris ipſe tibi, te amas cum de te iudicas, non rationem, non veritatem conſulis: largiris ipſe tibi plus quàm veritas concedat, plus quàm veritati.

Philoſophiæ te adiungas.

Giue thy ſelfe to Philoſophie.

Velim te ad eius ſcientiæ ſtudium adiungas, vnde naſcitur atque alitur moderatio vitæ, vnde recta viuendi ratio atque omnis ordo manat: velim te ad Philoſophiam conferas, tuum ſtudium applices: velim Philoſophiam complectaris, Philoſophiæ te dedas, tuam operam tradas, tuum ſtudium dices.

Philoſophus in ſe non in fortuna collocat omnia.

The Philoſopher meaſureth all things by his owne wiſedome, and none by fortune.

Hic eſt mos Philoſophorum, ea vitæ ratio, illud inſtitutum, non vt à fortuna pendeant, cuius eſt in rebus humanis maxima vis, ſed vt in ſeipſis omnia ſtatuant, collocent, ponant: omnes in ſeipſis ſitas ac locatas rationes & ſpes habeant, ſe ſpectent ipſos, ſuis nitantur viribus, nihil aliunde ſpectent, à ſe ipſis omnia præſidia, conſtituant ad omnes caſus in ſeipſis omnia.

Pingit egregiè.

He painteth paſſing cunningly, or he draweth very well.

Apelles Veneris caput, & ſumma pectoris, politiſſima arte perfecit, mirè pinxit, egregiè, ſic, vt nemo

melius: ſingulari expreſſit atque exornauit artificio, egregiis picturæ coloribus illuſtrauit, perfecit, ac perpoliuit egregiè.

Pingues hebetis ingenij.

Fat men are of dull vnderſtanding.

Pinguis eſt, obeſus eſt, pinguedine diffluit extra modum, quod hebetis, tardi, ſtupidi ingenij ſignum eſt, quod ingenij tarditatem arguit: qui poteſt in tanto abdomine, in tam vaſta corporis mole, ſpiritus locum habere, ingenio aut menti locus eſſe? ex illa pinguitudine, illo abdomine, illo ſumine nobiles, elegantes præclaræ cogitationes minimè excitantur.

Pius.

Godly and deuout.

Qui pius eſt, religioſus, pius in Deum, qui honorem Deo præſtat, Deum animo ſpectat, Deo ſeruit, qui pietatem & religionem colit, qui ſuum animum, ſuas cogitationes, ſua conſilia ad Deum refert, qui piè religioſeque viuit, qui cum pietate vitam ducit, qui omnibus in rebus ducem Deum ſequitur, duce Deo vtitur, ad Deum ſpectat, cuius eſt vita cum pietate coniuncta, qui nihil non piè, nihil non cogitat cum religione coniunctum, ei optata omnia contingunt, fœliciter omnia ſuccedunt, nihil non piè ſuccedit.

Pœnas iudicio perſequi.

To ſeeke for puniſhment by law, or to follow the law for puniſhment.

Milo pœnas à Clodio iudicio perſequebatur: id agebat Milo vt pœnas à Clodio debitas iudicio exigeret.

ret. Huius audaciam merita pœna ſi comprimitis, cæterorum animos frangetis.

Pollicitatio officij.

A promiſe of all dutie, good will and diligence.

Quæcunque tibi commendare potero, omni cura ac diligentia complectar: quæ tibi intelligam eſſe accommodata, omnia ſtudioſè perſequar, diligenter præſtabo, meum erga te ſtudium in ijs maxime declarabo, quibus plurimũ ſignificare potuero tuam mihi exiſtimationem & dignitatem chariſſimã eſſe, à me omnia in te ſtudia atq; officia, quæ quidem ego præſtare potero velim expectes: velim vtaris opera mea: ſtudium meum dignitatis tuæ, vel tuendæ, vel etiam augendæ ſummum omnes intelligent: nihil erit tibi tam promptum, aut tam paratum, quam in omnibus rebus, quæ ad voluntatem, ad commodum, ad amplitudinem tuam pertineant, opera, cura, diligentia mea: profiteor atque polliceor eximium, & ſingulare meum ſtudiũ in omni genere officij, quod ad honeſtatem, ad gloriam, ad rem tuam ſpectet: nulla tibi in re neque ſtudium, neque beneuolentia mea deerit, præſtò non erit, qui anteà fui, idem in poſterum futurus ſum in te ornando & amplificando: quæcunque mihi tui honeſtandi poteſtas dabitur, nihil prætermittam, quod poſitum ſit aut in ipſa re, aut in honore verborum: nũquam mihi tui aut colendi aut ornandi voluntas deerit: polliceor tibi ſtudium meum, & operam ſine vlla exceptione aut laboris, aut occupationis, aut temporis: omnem meum laborem, omnem operam, curam, ſtudium in tuis rebus conſumam: quicquid valeo, tibi valeo, vniuerſum ſtudium meum & beneuolentiam ad te defero: vincam meis officiis cogitationes tuas.

Pollicitatio.

A Promiſe.

Nihil non agam tua cauſa: nullum pro te laborem, nullum onus, aut officium recuſabo, ſubibo omnia tua cauſa, tuis in rebus toto pectore, cunctis viribus contendam, neruos omnes, vbi res tuæ poſtulabunt, intendam, omnia mihi pro te ſuſcepta, nec difficilia, ſed iucunda erunt: mea tibi ſtudia, atque officia præſtò erunt: Pro te mori poſſum.

Pollicitatio ſtudiorum.

A promiſe of good will.

Vbi ſe obtulerit occaſio, mea in te ſtudia extabunt, mea in te ſtudia conferam, ornabo te, omnia tibi ſtudia præſtabo, mea ſtudia non deſiderabis.

Pontifex.

The Pope, or High prieſt and Biſhop.

Pontificum munus ſuſtinet, Pontificis agit partes, Pontificem agit. Pontificis loco eſt, vicariam operam Pontificis loco præbet, Pontificis perſonam gerit, ſuſtinet.

Poſt longum tempus rediit.

He came at the length, or it was long before he came.

Aliquando, denique, demum, poſt diurnum tempus, longo temporis interuallo, cum temporis multum abiiſſet, tranſacto iam multorum annorum ſpatio, rediit, reuertit, reuerſus eſt recepit ſe ad ſuos lares, patriam, cunabula, patrias ſedes.

Pote-

Poteſtatem ſummam obtinere.

To haue the higeſt authoritie.

Audio te Mediolanum ſummo cum imperio obtinere, tuam eſſe ſummam poteſtatem, ſummum ius, adminiſtrandi Mediolani res, præeſſe te Mediolani eo iure, quod ampliſſimum eſſe poteſt, ea poteſtate, quæ poteſt eſſe maxima: ita te Mediolanum regere, vt ſummo vtaris imperio, liceat tibi quicquid velis.

Præclara ſcripta ſunt à veteribus de virtute.

Our ancients haue written very well of vertue.

Ita veteres de virtute ſcripſerunt, vt in libris eorum ſingulis eniteat, eluceat, emineat, excellat induſtria: pręclara ſunt à veteribus ad benè viuendum ſcripta, de virtutis præſtantia tradita, prodita, memoriæ mandata, monumentis conſignata literarum, ſcriptis explicata, conſignata chartis, tradita literis, prodita, literis mandata, conſignata, commendata, comprehenſa, expreſſa, explicata.

Præmia virtutis, honores.

Honor the reward of vertue.

Si vt inſtituiſti perges, ſi curſum inſtitutum tenebis, ſi tuam conſuetudinē ſeruabis, omnia quæ ſunt in Republica ampliſſima conſequeris, præmium feres tuæ virtutis eximios honores: ad ſummos honores, ad ea quæ ſumma ſunt in Republica, tua te virtus efferet extollet: merces tuorum meritorum erit ampliſſima dignitas: aditum tibi ad maximos honores aperies, pate-

patefacies, viam ſtrues, munies : honorem in Republica nullum fruſtra petes, multi etiam non petenti vltro deferentur.

Præmia virtuti propoſita.

Rewards appointed for vertue.

Præniiorum ſpe magna, admodū firma niti poſſunt ii, quorum vita cum virtute traducitur: egregia prēmia pro certo expectare, ſine dubio polliceri, planè ſperare licet iis, qui virtutem colunt, qui rectè atque honeſtè, & cum virtute vitam agunt, peragunt, ducunt, traducunt, viuunt: magna ſunt rectè agentibus prēmia conſtituta, propoſita : ſumma rectè agentes manent præmia: certum fructum boni colligent, capient, percipient, ferent ſuæ virtutis, probittatis, officii, optimorum conſiliorum atque factorum : mercedem actionum ſuarū expectare certiſſimam poſſunt, qui virtutem in vita primam habuerunt, quibus in vita virtus fuit antiquiſſima.

Pro alio ſoluendum.

You muſt pay for another.

Dependendum tibi eſt, quod mihi pro illo ſpoſpondiſti pro illo ſolues, illius promiſſum præſtabis, pro illo ſatisfacies. Vide. Soluendum pro altero.

Probabo me tibi eſſe amiciſſimum.

I will ſhew myſelfe thy very friend.

Nullum erga te officium hominis amantiſſimi prētermittam, meam in te nō mediocrem, non vulgarem, eximiam, ſummam, ſingularem, incredibilem beneuolentiam re declarabo, oſtendam, patefaciam : quouis

officii.

officiorum genere teſtificabor, teſtatam apud te relinquam, tibi probabo: ſic officiis & ſtudiis illuſtrabo, vt eam & tu, & omnes clariſſimè cernant, vt ea tibi atque adeò cunctis hominibus clariſſimè pateat: Notior & illuſtrior meus in te animus erit.

Probatio opinionis.

A proofe of my opinion.

Probabo tibi meam ſententiam: efficiam, vt opinio tibi mea cum ratione congruere videatur: oſtendam eſſe, cur probes meam ſententiam.

Procurat mea.

He doth all things for me.

Meas rationes tractat, mea negotia gerit, meas res curat, adminiſtrat, meus procurator eſt, mea negotia procurat, is eſt cui res meas commiſi, credidi, commendaui, tradidi, mandaui, ſuſtinet rerum mearum curam.

Prodigalitas turpis.

To ſpend waſtefully bringeth ſhame, prodigality is a ſhamefull vice.

Si tuam rem malè diſſipaueris, perdidderis, cõſumpſeris, in res inanes erogaueris, confeceris, dedecori tibi erit, infamiæ, ignominiæ, turpe tibi erit, infamia conſequetur.

Producis rem.

You deferre, prolong, or delay the matter.

Id agis, vt rem extrahas, ducas, producas, protrahas, differas, proferas, proroges, protendas, in aliud

tempus reiicias protrudas: vt rem ſuſpendas, ſuſtineas, vt rei moram facias, moram iniicias. Vide, Res dilata.

Proficiſcuntur ad Deiotarum.

They take their iourney to Deiotarus.

Ibant, proficiſcebantur, commeabant, iter habebant ad Regem Deiotarum, conferebant ſe, recipiebant ſe ad Regem Deiotarum: erat illorum iter Deiotarum verſus.

Propinqui & affines egregii.

Honourable alliants or noble kinred.

Propinquis & affinibus flores: à propinquis optimè paratus es, munitus es: propinquis abundas: copia flores propinquorum.

Prouinciam cum laude adminiſtrauit.

He gouerned the prouince with great praiſe.

Prouinciam rexit præclarè, egregiè adminiſtrauit, cum laude geſſit, magna virtutis & innocentiæ fama prouinciæ præfuit: in illius adminiſtratione prouinciæ ſumma virtus enituit: in gerenda prouincia laudes illorum æquauit, quorum nomina propter egregia facta, ſingularémque iuſtitiam perpetuò viuent in animis hominum: quorum vigebit memoria in omnes annos multis teſtata expreſſáque rectè factorum monumentis, quorum memoriam ob iuſtitiæ præclara facta excipiet, ac tuebitur immortalitas.

Publica & priuata æquè curanda.

Like care is to be had as well of publicke,

as

as your owne priuate wealth.

Debet vnuſquiſque ſuam voluntatem ad publicam cauſam aggregare: Rempubl. curare, reipubl. curationem habere: reipublicæ rationibus conſulere eo ſtudio debemus, quo rem noſtram familiarem, quo fortunas noſtras, quo priuata commoda tueri, complecti, fouere ſolemus: vnuſquiſque æquè publicam rem curet ac priuatam.

Puerorum eſt intemperantia.

Not to be able to order, or rule themſelues, is childiſh.

Puerorum hoc eſt, auidiùs appetere, vt ad appetendum procliuiores ſint, vt eos ab appetendo ratio non ſatis arceat, contineat: vt in appetẽdo nimia efferantur, minimè ſibi temperent, ſibi moderentur, ſibi parcant.

Pulchrè factum.

Done honourably.

Nihil à te neque elegantius, neque ad honorem præſtantius effici potuit: facinus feciſti pulcherrimum & in primis honorificum: ſpecioſa res eſt, valdéq; ampla quam præſtitiſti.

Puſillanimis.

A daſtard, coward or of baſe courage and ſtomacke.

Summam in eo animi humilitatem cognoui, animi demiſſionem, abiectionem, infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem, anguſtias: hominem eſſe vidi exigui admodum animi, demiſſi, abiecti, humillimi, infirmi,

imbecilli, peranguſti, inprimis puſilli, nihil altum ſuſpicientem, nihil ſpectantem in laude poſitum, nihil de laude cogitantem, nullius laudis cupiditate flagrantem, auerſum ab omni gloriæ ſtudio, in humiles planeq; ſordidas cogitationes deiectum, tanquam humi ſerpẽtem.

Qua cauſa ſperes non video.

I ſee no cauſe why you ſhould hope.

Non video cur ſperes, quare, quamobrem qua cauſa, qua de cauſa, quam ob cauſam, qua ratione adductus, qua commotus cauſa, quo impulſus argumento, quæ te ratio, quid rationis in hanc ſpem adduxit, impulit: cum in hanc ſpem veniſti, quam rationem ſecutus es, quæ te duxit, aut hortata ſpes eſt, quid effecit vt ſperares? tuæ ſpei cauſam ignorare me confiteor: ſpei tuæ cauſa me latet, præterit, fugit: mihi quidem aperta, perſpicua, manifeſta, ſatis clara non eſt: perobſcura apud me eſt, explorata mihi non eſt, obſcuritatis apud me habet plurimum.

Quamprimùm natus ſum.

As ſoone as I was borne, or euer ſince I was a child, from my infancie or youth.

Ab initio ætatis, à primo ætatis exordio, à prima ætate, ab ineunte ætate, à primis temporibus, à puero, iam inde à puero, iam inde vſque à puero, à prima pueritia, à primis annis, à teneris, vt Græci dicunt, vnguiculis, à die natali, ab ortu primo, à quo die natus ſum, ex quo ingreſſus in vitam ſum, ex quo lucis vſura frui cœpi, ex quo vitæ limen attigi, animam ducere, ſpiritum haurire de cœlo cœpi.

Quam

Quam tu dignitatem eſſe exiſtimas, ego infamiam puto.

What you eſteeme as worſhip, I take to be an infamie to you, or will diſcredit you.

Qua tu in re dignitatem, ego deformitatem ſtatuo, pono, loco, ſitam cenſeo, poſitam, locatam, conſtitutam: quem tu dignitatis, eum ego locum infamiæ puto: quod tu valere ad laudem exiſtimas, ego dedecus in eo, turpitudinemque conſtituo: vnde tu decus, & gloriam ſperes exoriri poſſe, inde ego, ne dedecus emergat, ne emanet infamia, ne turpitudo effluat, magnopere vereor.

Qui conſolari à nemine queat.

Comfortleſſe, or which cannot be comforted.

Nihil eſt quod ſolatium, conſolationem præbere, afferre, parere, ſolatio eſſe, conſolationi eſſe mihi poſsit, nulla res eſt, quæ recreare, reficere, leuare, vindicare à dolore, liberare ſollicitudine, eximere dolore, abducere à cura, auocare à moleſtia, abſtrahere, auellere à mœrore animum meum poſsit: afflictum à mœrore animum, languentem, iacentem erigere, excitare, confirmare nulla iam conſolatio poteſt: affectum dolore animum ſanare nulla ratio valet: laboranti animo, ægrotanti, peſsimè affecto mederi ſatis nulla ratio valet: parum apta remedia reperiuntur, inutilis, infirma, inanis ſuperuacanea prorſus omnis medicina eſt: quis iam homo (dicerem niſi eſſet impium, quis iam Deus) animo meo virtutem dolore ereptam reſtituere poſſit? quis ea ſanare vulnera, iis vulneribus mederi, medicinam afferre, remedium inuenire, quæ mihi fortu-

na intulit, impoſuit, influxit? Ita dolore obruor, vt emergere nulla ratione poſſim, ita malis opprimor prorſus vt reſpirare non liceat: reſpuit iam animus meus, quaſi deſperata ſalute, omnem medicinam, remedia cuncta, omnium conſolationum genera: fruſtrà in me conſolando ponitur opera, inanem operam ſumit, qui ad me conſolandum aggreditur: inſitus, infixus in animo dolor ita penitus eſt, vt euelli nulla ratione poſſit: vt nulla vis rationum poſſit eſſe tanta, quæ illum ne die quidem adiuuante, poſſit euellere, extrahere, educere, eripere: finem facere dolori meo, finem imponere, modum ſtatuere, terminum ſtatuere, dolori medicari, neq; homo eſt, neq; res vlla, quæ poſſit: non eſt vt poſſim in dolore mihi temperare, dolore abſtinere, dolorē ſedare, abjicere: me ipſum ad eam hilaritatem, eam iucunditatem, quam dolor ademit, reuocare, referre me ad priſtinam animi æquitatem, in eum ſtatum, vnde me dolor deiecit, deturbauit, depulit, detruſit, reſtituere.

Qui Deo ſe dicat, optimè facit.

Who ſo dedicateth himſelfe to God, Doth beſt.

Qui ſe Deo dicat, addicit, dedit, totum tradit, optimam partem elegit, rectam init viam, curſum capit laudabilem, præclarè vitam inſtituit, egregiè ſibi conſulit, ſapienter facit, qui ſe ad vnum Deum confert, qui ſuas omnes cogitationes, omnia ſtudia in vno Deo figit, ac locat, qui ab vno Deo pendere vult, qui vnum Deum curat, contemnit cætera, qui diuina ſtudia, prætereà nihil colit: qui Chriſtianam pietatem non communi vulgaríque inſtituto, ſed proprio quodam ſtudio, propria quadam mentis inductione complectitur,

is omnium optimè ſuis rationibus cõſulit, ac proſpicit.

Quid futurum ſit, ignoro.

I know not what will fall out or happen.

Quid caſurum ſit, euenturum ſit, quid cadere, quid conſequi poſſit, ignoro, non diſpicio: quid tempus laturum ſit, exploratum non habeo: latent me quæ naſci poſſunt, futura me fugiunt, non aſſequor ea, non aſſequor coniectura, diuinare non poſſum, aut mente præcipere, quæ ferre, parere, patefacere dies ipſa poteſt: futuri caſus aperti mihi non ſunt, mihi non patent, me fugiunt, prætereunt, latent.

Quid illos audis?

Why gaueſt thou eare vnto them?

Cur ad iſtorum ſermonem aures tuæ patent? cur horum ſermonibus aures præbes? cur hi tuis auribus vtũtur æquiſſimis? cur te tam facilem habent in audiendo? cur tantam audiendi moleſtiam aures tuæ ſuſtinent?

Qui rem publicam capeſſet tantis propoſitis periculis?

Who will gladly beare any office, or rule the Common wealth, the ſtate ſtanding thus dangerous?

Quis Rempubl. attinget. Rempubl. capeſſere, ſuſcipere, tractare, ad Rempubl. ſe conferre audeat, tot periculorum metu propoſito, qui ſibi tot impendere, imminere pericula intelligat? quis operam Reipublicæ dare, in Republ. verſari, Rempub. gerere, adminiſtrare,

ad Rempublicam ſua ſtudia conferre, tot periculis im-pendentibus, imminentibus, animum inducat, facilè ac libenter velit?

Quo animo in te fuerim, ſcio.

I know what my good will hath beene toward you.

Quo fuerim ſemper in te animo, qui meus fuerit erga te animus, quo ſenſu in te fuerim, quomodo animatus, teſtis ipſe mihi ſum, teſte vti me ipſo poſſum, teſtem habeo conſcientiam meam, teſte licet vti conſcientia mea, conſcius ipſe mihi ſum.

Quod creſcit, minuitur.

Whatſoeuer increaſeth, may decreaſe againe.

Quicquid augetur, creſcit, maius atque amplius fit, amplificatur, quæcunque fit ad rem acceſſio, aliquid accedit, accreſcit, eandem minui, imminui, diminui, comminui neceſſe eſt, attenuari, extenuari, iacturam pati, de ea detrahi, diminui, adimi, auferri.

Quod honori obſit.

Impairing your honour.

Hæc honori tuo, tuæ dignitati, tuæ laudi aduerſantur, aduerſa ſunt, nocent, officiunt, labem inferunt, maculas iniiciunt, tenebras offundunt, damno ſunt, detrimento ſunt, iacturam afferunt, de honore tuo detrahunt, adimunt, auferunt: lædunt honorem tuum, imminuunt, turpi labe inficiunt, quaſi tenebris circumiectis, circumfuſis, offuſis obſcurant.

Ratio aduerſa.

A

A diuers or contrary way.

Alia mea ratio eſt, diuerſa mea ratio eſt, meæ res alio loco ſunt, non eadem mea ratio eſt, aliter ſe habent res meæ, nihil ſimile, nulla ſimilitudo, quid ſimile: nihil habet res ſimilitudinis, diſſimilitudo magna, diuerſa omnia, diſſimilia, prorſus alia.

Rationes diſſentientes.

Vnlike trades.

Diſſimillima, diuerſa inprimis rerum noſtrarum ratio eſt, meæ rationes admodum à tuis differunt, diſcrepant, diſtant, diſſentiunt: multum inter res noſtras intereſt: non idem eſt mearum ac tuarum rerum ſtatus: meæ rationes aliter, ac tuæ ſe habent, diſſimiliter, diuerſè, diuerſa quadam ratione, prorſus alio modo.

Rarò ad me ſcribis.

You write ſeldome vnto me.

Infrequens es in officio ſcribendi: raras à te literas accipio: minus ſæpè ad me ſcribis, calamo parcis: officium literarum abs te requiro, in te deſidero, impiger admodum in ſcribendo non es: crebriores à te literas poſtulo: non ſatisfacis officio tuo crebritate literarum, crebriùs vellem ad me ſcriberes.

Reconciliatus amor.

Reconciled friendſhip, or made friends againe.

Cum inimicis in gratiam redii, reconciliatus ſum, reiecto odio me coniunxi, pacem colui, inimicitias, ſimultates, odia depoſuimus, abiecimus, omnium veterum iniuriarum memoriam, omnem vlciſcendi voluntatem ex animo deleuimus, pulſo odio ſucceſſit

amor, odium amore commutauimus, depoſitis odiis, mutuam beneuolentiam ſuſcepimus: orta eſt inter nos, vetere prorſus extincto odio, mutua beneuolentia, animorũ noſtrorum in amore mutua cõſenſio, ad amandũ mutua propenſió, animorũ ac voluntatum ſimilitudo.

Rectum iudicium.

A good or an vpright iudgement.

A certo,& vero ſenſu iudicas, quod iſti, ne faciant, maleuolentia,& liuore impediuntur: non tuæ mentis oculos liuor obducit, rectum animi ſenſum in iudicando ſequeris, tuum iudicium ratio dirigit, ac moderatur, quod ratio præſcribit ac probat, id iudicas, quod iſtis per maleuolentiam non licet, quam iſtis facultatem eripuit liuor & maleuolentia.

Reditus importunus.

Your returne was out of time.

In alienum tempus cadit reditus tuus: non redis oportunè, alieno tempore reuerteris: reuertendi maturitas nondum aderat, non erat cur hoc tempore redires: tuum reditum minimè tempus poſtulabat: ratio temporis improbat ac diſſuadet: minimè conuenit cum tempore tua reuerſio: ſi temporis rationem ſpectaſſes, redeundi conſilium non cepiſſes, aut ſuſceptum abieciſſes, improbaſſes, vituperaſſes, reprehẽdiſſes, damnaſſes: ineptum, abſurdum, auerſum à ratione, planè ſtultum iudicaſſes.

Rei difficultas.

A buſie worke to compaſſe, a peece of trouble, or the difficultie of a thing.

Diffi-

Difficilis res eſt, laborioſa non facillima minimè facilis, difficultatis habet, negotij, laboris plurimum: non ea res eſt quæ facilè, paruo negotio, leui labore, non magno ſtudio poſſit effici, magnæ difficultatis, multi laboris, non parui negotij, non operis exigui: laborioſa, operoſa, grauiſſima res eſt, in qua ſudandum ſit, ſuſtinendi labores, multum operæ ponendum, vigilandum, excubandum animo ſit, non leuiter laborandum, ſtudij multum, induſtriæ plurimum ſit adhibendum.

Rem meam non curaui.

I regarded not my owne profit.

Nullam hactenus vtilitatis meæ rationem habui, duxi, ſpectaui, quid eſſet è re mea, in rem meam, quid ad rem meam pertineret, in rem meam faceret, conueniret, quid meis rebus expediret, prodeſſet, conduceret, vtile eſſet, vtilitatem afferret, vtilitati eſſet, emolumento eſſet, bono eſſet, fructum pareret. Vide Commodis meis non conſului.

Res adducta in optimum ſtatum.

It is brought to a good paſſe, or caſe.

Hoc videor mihi eſſe conſecutus, vt optimam ſpem habere, optimè ſperare, optima ſpe niti poſſimus: eo rem perduxiſſe mihi videor, vt euentum ſperare quàm ſecundiſſimum liceat: rem, vt opinor, ita conſtitui, in eo ſtatu collocaui, in eum ſtatum adduxi, ita compoſui, atque confirmaui, nihil vt aduerſum timere, nihil contra voluntatem, omnia ſecunda, qualia volumus, ex noſtra voluntate, ex animi ſententia ſperare poſſimus, iacta ſunt à nobis fundamenta Reipublicæ, ſic inquam

vt certa propemodum in ſpe reliqua ſint. Vide, Ad finem optatum.

Res communis.

You ſhall vſe any thing that I haue, as though it were your owne. Be as bold with my goods, as with your owne.

Communicabo tibi, impertiam tibi rem meam: communis inter nos erit mea res: partem capies de mea re, rei meæ particeps eris, non minus tibi quàm mihi tibi pariter & mihi, æquè vtrique noſtrûm, non mihi magis quàm tibi, mea res patebit: vtemur communi iure, æquo iure, pari poteſtate, mea re: iuris tibi tantum, quantum ipſi mihi erit in mea re: mecum rem meam communicabis, communem habebis.

Res dilata.

The matter put off, or deferred.

In Ianuarium reiecta, producta, dilata, prolata, prorogata, protracta, protruſa res eſt: caue ne mihi ſpatium producatur, dies proferatur, tempus prorogetur. Vide, Producis rem.

Res familiaris integra.

Thy goods are whole, or nothing impaired or diminiſhed.

Integræ ſunt adhuc res tuæ: ſalua ſunt hactenus apud te omnia: nihil dum perdidiſti, ſtatus idem eſt qui anteà rerum tuarum: eodem loco ſunt, quo antea, fortunæ tuæ: nihil detractum eſt de fortunis tuis: nullam res aut fortunæ tuæ iacturam fecere, nullum damnum tulere, nullum detrimentum paſſæ ſunt, nihil aduerſi

uerſi ſubierunt: nullam partem deſideras fortunarum tuarum: nihil eripuit fortuna, abſtulit, ademit, detraxit.

Res familiaris imminuta.

Thy ſtocke is decayed or impaired.

Fortunæ tuæ diſſipantur: res familiaris tua diſperditur, diſiicitur, imminuitur, perditur, damnis afficitur accipit iniuriam, diſtrahitur: detrahitur de tuis fortunis: iniurioſè tractantur fortunæ tuæ: damna inferuntur fortunis tuis: inuaduntur fortunæ tuæ, irruitur, impetus fiunt in fortunas tuas.

Res fructuoſa.

A very profitable thing.

Nihil eſt vberius, fructuoſius, conducibilius, ad vtilitatem præſtantius, maioris emolumenti, vnde plus manet vtilitatis, plus emergat commodi, plus exiſtat emolumenti: nihil eſt è re magis, nihil magis ad rem pertinet, nihil pluris eſt: tantum continet vtilitatis, quãtum fortaſſe nulla res præterea, quantum haud ſcio, an vlla res præterea.

Res ita ſe habet.

It is ſo.

Induc animum, induc in animum ita eſſe: pro certo habe, perſuade tibi, pro certo exiſtima: planè credas, ita crede vt minimè dubites, exploratum habeas atque omnino certum, pro comperto habeas: ſit hoc apud te minimè dubium, ſit exploratum, rem ita ſe habere, in hoc ſtatu eſſe, hunc eſſe rei ſtatum.

Res magna.

A weightie matter.

Grauis admodum hæc res eſt, grauitatis, ponderis habet multum, minimè leuis eſt, ineſt in hac re grauitatis, ponderiſq; multum, non mediocre pondus. Hæc magni negotij res eſt, admodum operoſa, occupationis non exiguæ, eiuſmodi, vt curam ac diligentiam non mediocrem poſtulet, non leuiter curanda, non frigidè, aut languidè agenda, tractanda videatur.

Res meæ meliores eſſent, te defenſore.

My affaires had bin in better caſe, had you looked vnto them.

Res meæ benè ex ſententia ſucceſſiſſent, proſperè cecidiſſent, nihil in rebus meis accidiſſet incommodè, ſi tu eas geſſiſſes, adminiſtraſſes, tractaſſes, curaſſes, procuraſſes: ſi rebus meis præfuiſſes, operam dediſſes, ſi rerum mearum, fortunarum, cura penes te fuiſſet, ad te perueniſſet: ſi tua in rebus meis opera vſus eſſem: ſi rationes meæ te curatorem, procuratorem habuiſſent.

Res minimè impeditæ.

Matters nothing intricate or troubleſome.

Res meas tibi tradidi, ſatis aptas, explicatas, expeditas, optimè conſtitutas, nullis difficultatibus implicatas; eiuſmodi, vt exhibere tibi negotium aut nullum, aut certè minimum poſſint, vt labori tibi eſſe, aut moleſtiæ nequaquam poſſint.

Res noſtræ ſimiles.

Our buſineſſe is one, our cauſes are alike.

Rerum mearum imaginem video in tuis rebus: in rebus tuis meas agnoſco, ſimillima rerum noſtrarum ratio

ratio eſt: à rebus meis tuæ minimùm differunt: nulla eſt rerum noſtrarum diſſimilitudo, planè res meas in tuis agnoſco: res tuas nihil à meis intelligo differre, nihil diſcrepare: congruunt res tuæ cum meis, rerum noſtrarum eadem ratio eſt, nulla diſſimilitudo: qui tuas res intuetur meas intueri ſe dicet: tuæ res nihil differunt à meis, inter res noſtras nihil intereſt, nihil eſt, quo res tuæ differant à meis.

Res penè confecta.

Almoſt ended.

Puto rem aut iam eſſe aliquam, aut appropinquare, puto aut confectum iam aliquid eſſe, aut inibi eſſe: vt opinio mea fert, res non abeſt longiùs, non longè abſumus à re, longinqua res non eſt.

Res præclara.

A matter of great importance.

Magnum quiddam ſpecto, magni momenti, magni ponderis rem in animo voluo: præclara quædam, admodumque ſublimia ſuſpicit, & cogitat animus meus, poſt hominum memoriam, poſt homines natos, ex omni memoria, nihil glorioſius.

Reſpublica penitùs interiit.

The Commonwealth vtterly vndone or decaied.

Periit reſpublica, concidit, nulla prorſus eſt, formam planè priſtinam amiſit: actum eſt penitus de republica: formam, imaginem, ſimulacrum veteris reipublicæ nullum agnoſcas: veſtigium reipublicæ nullum supereſt: fuit reſpublica: communis res ita dilapſa eſt, vt ne ſpes quidem, melius aliquando fore, prorſus vlla

relinquatur periit, omninò reipublicæ ſalus: non aduerſa tantùm eſt, verùm etiam penitus euerſa fortuna reipubl. fractæ ſunt opes, afflictæ vires, amiſſa dignitas, extincta ſalus reipublicæ.

Res reprehenſa.

A matter miſliked.

Res palàm exagitatur, vituperatur, accuſatur, reprehenditur, damnatur, acerbè notatur, infamia notatur, improbatur, ſermones ea de re minùs commodi ſunt, parum honeſti diſſipantur.

Res ſaluæ.

All is well with you, you haue no loſſe.

Res adhuc tuæ tibi ſunt integræ, ſaluæ, incolumes, nullam res tuæ iacturam tulerunt: nihil detractum eſt de tuis rebus: incolumitatem obtinent res, rationes, fortunæ tuæ: benè eſt rebus tuis, nihil præter voluntatem, nihil ſecùs, nihil contrà quàm velis.

Robore præſtans.

Strong, of great ſtrength.

Neminem cognoui fortiorem, validiorem, in quo plus roboris, firmitatis, virium, ineſſet, qui firmior eſſet à viribus, qui virium firmitate præſtaret, qui robore corporis illum anteiret qui viribus magis valeret, cuius eſſet præſtantior fortitudo.

Robuſtus.

Strong an mighty, valiant or puiſſant.

Tam firmus es, tam validus, tam fortis, tam robuſtus, quàm qui maximè, ita paratus es à viribus, vt nemo magis

magis : viribus vales, nemo tibi viribus ſuperior eſt, præſtat, antecellit: ſuperiorem viribus neminem habes, paucos pares : firmitate corporis excellis, vires in te ſunt firmiſſimæ: virium, roboris, neruorum in te plurimum eſt : egregiè robuſtus es, validus, firmus, fortis.

Rogo magnopere.

I inſtantly deſire you, or I pray you heartily.

A te maximoperè, pro noſtra ſumma coniunctione etiam atque etiam peto & quæſo: precibus tecum ago quàm poſſum diligentiſſimis: rogo te quàm ſtudioſè poſſum, da mihi hoc, largire, ſine me hoc à te impetrare, hoc in me confer gratiæ, hoc impertito gratiæ, noli pati meas eſſe irritas & inanes preces: ſit apud te meis precibus locus: exaudi, excipe meas preces: ne me rogantem ſuppliciter à te reiicias: meis precibus facilem te præbe. Vide, Maximoperè rogo.

Rogo vt hunc ſuſcipias.

I deſire you to ſhew him ſome fauor.

Pro eo, quanti te facio, quanti es apud me, quanta mea eſt erga te obſeruantia, quantum tibi tribuo, tibi defero, pro mea de te opinione, pro animo, voluntate, ſtudio in te meo, peto à te, vt hominem ſuſcipias, complectare, foueas, in tuis habeas.

Rudis.

Rude and ignorant.

Non eſt cur miremur, ſi ſæpè labitur is, qui eſt omnium imperitiſſimus, maximè rudis, maximè inſciens, cuius ignorantia, inſcitia, inſcientia, ſumma eſt, qui omnes inſcitia vincit, cui neminem inſcitia parem in-

uenias, quem omnia latent, qui nihil prorſus nouit: omnium rerum ignarus eſt, nihil omnino videt, nullam partem doctrinæ tenet.

Rumores incerti.

Vncertaine rumours, newes, or tales.

Rumores ſunt, ſatis illi quidem conſtantès, ſed ſine autore: rumor eſt, ſed ſine capite, ſine autore, rumore ipſo nuntio: ſermones exaudiuntur, prorſus tamen incerti, inanes, infirmi, orti ex voluntate, qui nulla veritate nitantur, diſſipati ſine cauſa autore nullo iactantur hæc ſermonibus incertis: ſermones ii, quibus haberi fides nulla debeat, vnde meritò fides abſit, in quibus non ſit pondus, qui nihil certum ſequantur, qui neque nuntiis, neque literis comprobentur, quos veritas nulla confirmet, qui nulla veritate, nullo ſatis firmo teſtimonio, nullo prorſus argumento, rationéue nitantur.

Ruri eſſe iucundum.

Pleaſant being in the country.

Ruri eſſe, ruri habitare, rus colere, ruſticari, cum ruſticis eſſe, in agris eſſe ruſticam vitam agere, periucundum eſt, delectat inprimis, iucunditatem habet, ſummę voluptatis eſt, malè affectum animum recreat, mœrorem fugat, mœroris medicina eſt.

Salua republica liberalis, nunc nimis parcus.

Before the publike plagues of the realme, he was liberall, but now to ſparing or nigardly.

Saluis

Saluis rebus, rebus nondum perditis, cum ſalui eramus, ante publica mala, dum Reipublicæ ſalus erat integra, incolumi republica, ſtante republica, vigente republica, cum reſpublica ſuum ius obtineret, ſui iuris eſſet, ſuum ius poſſideret, ſuo iure vteretur, cum optimus eſſet reipublicæ ſtatus, ante caſum reipublicæ, antequàm reſpublica concideret, occideret, periret: liberalitate vtebaris, eos quibuſcum tibi res eſſet liberaliter tractabas: nunc in omni re frugaliter, parcè, tenuiter, reſtrictè, infra modum potiùs quã ſuprà modũ ſumptum facis: in faciendo ſumptu parcus es, & illiberalis: ſatis moderatè, vel anguſtè potius impenſam facis: tuos ſumptus nimis ad frugalitatem reuocas, nimis accurata frugalitatis regula metiris.

Salutatores humaniter excipit.

He welcometh friendly all that ſalute him.

Complectitur, quiſquis eum it ſalutatum, quicunque ad eum honoris cauſa venit, accedit, adit: euntes ad eum ſalutandi cauſa, ſalutãtes eum honoris cauſa, perhumaniter excipit, hilari admodum & benigno vultu, omni genere humanitatis, quod vultu & verbis exprimi poſſit, quã licet humaniſſimè, ſic vt nihil humanius eo vultu qui facilè gratiã ineat, beneuolentiam conciliet, hominum animos amore deuinciat, ad amandum alliciat.

Sanum iudicium.

A ſound iudgement.

Optimam partem elegiſti, ſapienter vitam inſtituiſti, rectum curſum cepiſti, optimo iudicio vſus es, ſa-

pienter iudicaſti, cum te ad ingenuarum artium ſtudia contuliſti.

Sapientes futura præuident.

A wiſe man foreſeeth that which is to come.

Sapientia præditi longè in poſterum proſpiciunt, res futuras vt præſentes intuentur, tanquam oculis cernunt: ſapientibus euenta rerum patent, ante oculos futura ſunt: ſapientes percipiunt animo futura, coniectura futuras res aſſequuntur, ea quæ impendent tanquam ex aliqua ſpecula proſpiciunt. Vide, Vitæ approbatio.

Sat diues.

He is ſufficiently rich.

Satis erat diuitiis inſtructus, munitus, paratus à re, res erat ei familiaris ſatis ampla, ſatis habebat, ſatis poſſidebat diuitiarum, ſatis ei diuitiarum erat: minimè erat ei anguſta res domeſtica: ſatis valebat opibus.

Satis diu vixi.

I haue liued long enough.

Iam me ad exitum vitæ penè natura ipſa perduxit, ætatis ſatis ſuperq; vixi: non eſt cur me pœniteat, quantum vixerim, vixi vitam ſatis diuturnam: curſus mihi vitæ iam penè confectus & abſolutus eſt: decurſum mihi iam propè vitæ ſpatium eſt, quantulum mihi vitæ ſpatium reſtat: quantulum mihi vitæ reſtat, ſupereſt, reliquum eſt, relinquitur, tanquam à carceribus ad metam vitæ iam perueni: vixi quatenus homini licet, quatenus homini ſatis eſſe poſſit, extremæ ſenectutis onus ſuſtineo: extrema mihi vitæ pars agitur.

Scelus

Scelus committere.

To commit ſome hainous fault or miſchieuous deede.

Grauiſſimè peccas, ſceleratè agis, ſummum dedecus admittis, piaculum committis, maximo te ſcelere adſtringis, obſtringis, culpam grauem committis, iniquiſſimè facis, ſcelus committis, perpetras.

Scio quanti hunc æſtimes.

I know what account you make of him.

Noui locum, quem tenet apud te, noui, quo ſit apud te loco, qui ſit apud te, quanti eum facias.

Scribendo præſtas.

Thou excelleſt in writing, or thou writeſt excellent faire.

Scribis egregiè, ſcribendi laude excellis, ſubtiliter & eleganter ſcribis, ita ſcribis, ita verſaris in ſcribendo, ita te in optima ſcribendi ratione exerces, tua vt excellat induſtria, ſcribis vt pauci, propriam quandam laudē in ſcribendo conſequeris: præclara ſunt quæ ingenio ſtudioque paris, quæ tua parit induſtria: mirabiles ſunt, minimè vulgares ingenii & induſtriæ tuæ fructus.

Seditio peſtis rerumpublicarum.

Sedition, diſcord or variance, is a plague in common wealths.

Multas reſpublicas ciuiles diſcordiæ perdiderunt, domeſticæ ſeditiones, inteſtina bella, controuerſiæ inter ciues, partium contentiones: è ciuilibus diſcordiis,

contentionibus, controuerſijs,diſſentionibus,ſeditionibus multarum rerum publicarum pernicies fluxit, manauit, orta eſt.

Seditio peſtis vrbium.

Sedition a plague of cities.

Ciuiles diſcordiæ, domeſticæ ſeditiones, ciuium diſſentiones multas vrbes, opibus admodum florentes, euerterunt, ſolo æquarunt, diruerunt, exciderunt, afflixerunt, perdiderunt, ſuſtulerunt, multis vrbibus perniciem, exitium, peſtem, excidium, ruinam, interitum attulerunt, exitio fuerunt.

Senes prudentiores.

Old men wiſer.

Senum conſilia non ſæpè inutilia ſunt, inania, ſtulta, abſurda, rarò labitur ſenilis ætas in conſilijs: ſapienter ferè conſulit ſenilis ætas: optimis ac firmiſsimis rationibus ferè ſemper nititur ſenilis opinio, ſententia: ſapienter conſulunt ſenes, optimam partem eligunt, non peccant in conſilio, non errant, non labuntur, non offendunt: quorum grandior eſt ætas, qui longiùs ætate proceſſerunt, is eorũ ſolet eſſe ſenſus, qui à ratione non diſcedat, recedat, procul abſit, qui cum ratione congruat, quem ratio confirmet, à quo ratio non diſſentiat.

Senſus animi latens.

My inward mind or thought, not able to be expreſſed.

Mentis cogitata, conſilia, animi ſenſus, ſenſus intimos, non eſt vt poſsim enuntiare, patefacere, oſtendere:

dere: exprimendis animi ſenſis impar oratio eſt, animi ſenſa non efficit, verba deſunt, apta verba requiruntur: mentem oratio non aſſequitur, non æquat, exprimere ſatis non poteſt.

Sententia è Republica.

A ſentence in the behalfe, or for the profit of the Commonwealth.

Sententiæ noſtræ, ſi minus è re tua ſunt, reipublicæ rationibus conducunt: tuam ſi vtilitatem oppugnant, reipubl. commoda tuentur, ſi tibi detrimentum, reipub. commodum afferunt: tua ſi minuunt, reipubl. augent commoda: ſi tuis aduerſantur, reipub. rationibus expediunt.

Sententia à prudentibus approbata.

A ſentence or opinion approued of all wiſe men.

Tua ſententia magnum apud eos, qui rectè iudicant, pondus habet: plurimi eſt apud intelligentes opinio tua ſenſus tuus, iudicium tuum, id quod tu probas, id quod placere tibi ſentiunt, quod tu optimum cenſes, quod teſtimonio tuo confirmatur, graue eſt: magni momenti eſt, minimè leuis eſt, magni ducitur, autoritatis habet plurimum, non vulgarem obtinet locum apud ſapientes opinio tua.

Sermo tuus ad me perlatus.

Your talke came to my eares.

Tuus ad me ſermo per honeſtiſſimos perlatus eſt, tuum ad me ſermonem detulerunt homines honeſtiſſimi, mihi ſignificarunt, aperuerunt, narrarunt, ipſa mihi

verba ſua expoſuerunt: perlatus eſt, delatus, allatus eſt ad me tuus de me ſermo.

Sermo inhoneſtus.

Vnhoneſt talke.

Væ tibi, ſi turpiter aliquid dixeris, ſi minus honeſtè, ſi temerè, parum conſideratè, non vt ratio preſcribit, præter honeſtatem, contrà quàm conueniat, contrà quàm deceat, contrà quàm liceat, non vt conueniat, deceat, liceat, minus quàm conueniat, deceat, ſecus quàm conueniat, deceat, liceat, aliter atque conueniat, deceat, liceat, ſi quod ex ore tuo paulò turpius verbum exciderit, ſi oratio tua finibus excellerit iis, quos honeſtum, quos ratio, quos modeſtia præſcribit.

Sermones noſtros diuitiis antefero.

I preferre our talke or conference, before riches.

Omnes omnium diuitias cum noſtris ſermonibus non confero: pluris apud me ſermones noſtri, quàm omnes diuitiæ ſunt: ſordent apud me præ noſtris ſermonibus omnes diuitiæ: ſit modò ſermonum noſtrorum copia, theſauros omnes contemno.

Seruabo promiſſa.

I will keepe my promiſe.

Dabo operam, quod pollicitus ſum, vt re præſtem, exitu præſtem, exequar, efficiam, re confirmem, vt præſtem fidem meam, ſoluam fidem, tuear, ſeruem, probem, vt promiſſa ſeruem, obſeruem, tuear præſtem, promiſſis ne deſim, ne fides in promiſſa mea deſideretur, vt fidei ſatisfaciam, ne de fide mea parum videar labo-

laborare, vt à meis verbis, ab affirmatione mea, à promiſſo exitus rei ne diſſentiat: vt verba res confirmet, vt id quod dixi, veritas probet, vt ſtem promiſſis, à promiſſis ne diſcedam: prẹſtabo fidem meam, perſoluam promiſſum, quæ pollicitus ſum exitu præſtabo, ſoluam fidem meam, tuebor fidem meam, ſeruabo promiſſa, fidem non fallam, fidei non deero: ſtabo promiſsis.

Seruata dignitas.

Keeping my honour or worſhip.

Sit modò dignitas incolumis adimi de fortuna non recuſo: liceat modò dignitatem tueri, incolumem ſeruare, permaneat dignitas in eodem ſtatu, modò ne cogar de ſtatu meæ dignitatis demigrare, ſit eadem dignitas, ne mutetur, ne diminuatur, ne lædatur, ne qua iniuria, damno, detrimento afficiatur, ne quid iacturæ faciat, ne quam iacturam ſubeat, ſuſtineat, ferat, patiatur, ne damni quid faciat, ne de dignitate detrahatur, adimatur, imminuatur.

Simulatiò aliena à viro bono.

Diſſembling muſt be farre from a good man, or honeſt men ought not to faine and diſſemble.

Virum bonum ſimulatio non decet non cadit in virum bonum ſimulatio, ab omni ſimulandi ſtudio vir bonus longè abeſt: non decet ſimulare, figmento non probantur: aliud ſentire & loqui non eius eſt, qui vir bonus haberi velit: viri boni non eſt fingere: artem ſimulandi qui ſequitur, bonorum in numero non eſt, bonorum numero excluditur, longè à bonorum conſuetudine diſcedit.

Sine incommodo exploratus.
Tried without any loſſe.

Lętor, quòd mercede non ita magna, leui detrimento, non admodum graui damno, ſatis exigua iactura, quomodo ſis erga me animatus, quo erga me animo ſis, quo ſenſu ſis, qui tuus in me ſit animus, qui ſit ſenſus, intellexi: tuum animum, tuum ſenſum intellexi, perſpexi, cognoui, aperui, patefeci.

Singulare fatum.
A ſtrange deſtinie.

Præcipua, propria, minimè communis mea fortuna eſt: ſingulari ſum fato, longè alia conditione ego ſum, ac cæteri: ea eſt mea conditio, mea fortuna, vt conferri mecum nemo poſſit, vt exemplum ſimile planè nullum extet.

Si per otium potero.
If I haue any leiſure.

Si quid otii nactus ero, literas ad te dabo: ſi otium erit, ſi vacabo, ſi per occupationes licebit, ſi permittent curæ, ſi quid habebo vacui temporis, ſi quid erit ſpatii, ſi quod ſurripere ſpatium licebit: ſi quid ab occupatiõibus impetrare temporis licebit: niſi occupationes vrgebunt, ſi mei iuris ero, ſi qua hora meo arbitratu licebit vti, ſi negotiis vacabo: ſi vinculum illud occupationum, quo & aſſiduè aſtringor & arctiſſimè, non dico prorſus exoluetur, ſed paululum modò, paulisper, aliquantum, aliquantiſper, nonnihil, aliqua ex parte laxabitur: ſi vacuus ero, curarum expers, liber à negotiis: ſi me iis rebus, quibus nunc teneor implicatus, explicauero: ſi dabitur otium, ſi quies erit, ſi quieſcere

cere licebit à curis, negotijs, occupationibus, moleſtijs.

Si potero tibi nauare operam, faciam.

If I can do you any pleaſure, or I can ſtand you in any ſteed, I will do it.

Si accidet vt operam nauare tibi poſſim, vt opera mea tibi vtilis eſſe, in rem tuam eſſe, è commodo tuo, ex vſu tuo eſſe poſſit, officio meo non deero, ſatiſfaciam officio meo, officium meum præſtabo, non committam, vt officium meum deſiderari poſſit, vt meæ partes requirantur. ſi continget, ſi eueniet, ſi vſu veniet, ſi erit, ſi res, ſi tempus, ſi occaſio feret, poſtulabit, poſcet, exiget, requiret ſi occaſio ſe offeret, ſe dabit, ſe oſtendet, offeretur, dabitur, oſtendetur, ſi fortuna feret occaſionem, attulerit, detulerit, præbuerit, oſtenderit, ſi tempus accidet: ſi mihi grata omnia ac libera eſſent, ſi eſſent omnia mihi ſolutiſſima.

Si videtur fieri poſſe.

If you thinke that it may be done.

Si tibi res facultatem videtur habitura, vt id quod cogitas, conſequi poſſis, ſi videris id poſſe conſequi: ſi putas poſſe fieri: ſi euentum ſperas cum animo tuo congruentem, non alienum, non abhorrentem à tua voluntate.

Sollicitudo.

Carefulneſſe, or thought taking.

Grauem curam ſuſcepi, grauis me excepit cura, grauis in me incubuit ſollicitudo, acerba mihi inuaſit ſollicitudo.

Soluendum pro altero.

To pay for another.

Pro illo ſolues, illius promiſſa tu præſtabis: dependendum tibi eſt, quod mihi pro illo ſpopondiſti: illius promiſſio, ſolutio tua erit. Vide, Pro alio ſoluendum.

Specie capi.

To be taken with outward ſhew or beautie.

Specie capitur adoleſcentia, oblectatur, gaudet, lætatur, ſpeciem amant adoleſcentes.

Spe deiecti.

Paſt hope of that which before they ſurely truſted vpon.

Ex magna ſpe deturbati, deiecti, detruſi, depulſi iacent: ex alta ſpe deciderunt: ſpem illam quam ſuſceperant, abiecerunt, depoſuerunt, omiſerunt: ſpe non tenentur, vt antea, non paſcuntur, non aluntur: non eos quæ antea ſpes tenet, paſcit, alit: ſpes iam omnis abijt, diſceſſit, euanuit, nulla prorſus iam eſt: firma ſe niti ſpe putabant, ea quàm ſit imbecilla, nunc intelligunt.

Spe excidi.

I was deceiued.

Spes me fefellit, opinione ſum deceptus, falſa me ſpes aluit, falſa lactauit opino.

Spes bonæ famæ.

Hope of a good name.

Si tuam conſuetudinem tueberis, ſi vt inſtituiſti, perges, optima conſequetur fama, hominum exiſtimatio,

matio, præmium feres famam.

Spes de virtute alicuius.

Hope of the vertue of one.

Spem affers eximiam ſummæ virtutis: adducis me ſummam in ſpem eximiæ virtutis: facis vt ſperem de tua virtute, eaque minimè vulgari: inclinat animus meus, à te videlicet impulſus, ad optimam ſpem tuæ virtutis eximiæ: es tu quidem apud me in egregia ſpe virtutis propè ſingularis.

Spes falſa.

A vaine hope.

Spes me fruſtrata eſt: aliter atque opinabar euenit, accidit, contigit, ſucceſſit: non is quem volebam exitus conſequutus eſt: ſucceſſit præter ſententiam, contra voluntatem, non vt volebam, ſecus atque opinabar: exitum ſortita res eſt alienum à ſententia mea, diſſimilem voluntati, minimè cum animo congruentem, ab animo meo diſcrepantem, diuerſum, abhorrentem.

Spes fruſtrata.

Hope fruſtrate or deceiued.

Spes me feſellit, fruſtrata eſt, decepit, deluſit: ſpem meam non is quem volebam exitus eſt conſequutus: non ſucceſſit vt ſperabam, non proceſſit ex animi ſententia: aliter ac ſperabam, contigit accidit, euenit: exitum res habuit contra ſpem, alienum à ſpe: inanem fuiſſe meam ſpem exitus rei declarat.

Spretum alterius conſilium.

The counſell of another ſet light by.

Non egeo, non indigeo tuis præceptis, admonitionibus, conſiliis: ſuperuacanea ſunt, parum vtilia nullius emolumenti, minimè neceſſaria, locum apud me non habent, à me non requiruntur, non deſiderantur, non expectantur tua præcepta, tuis mihi monitis nequaquã opus eſt: tuis carere monitis facilè poſſum.

Standum promiſſis.

Promiſes are to be kept.

Dependendum tibi eſt, quod promiſiſti: volo ſtes promiſſis, promiſſa ſerues, fidem tuearis, fidem ſoluas, quod promiſiſti, re præſtes, cum tuis verbis facta conſentiant, promiſſa tua exitus confirmet, ne fidem tuam fallas: falſa ne fuerint, inania, irrita promiſſa tua.

Stat ſententia.

I am determined or fully purpoſed.

Statui, decreui, hoc mihi propoſui, hoc deliberaui, conſilium hoc cepi, quiduis potiùs perpeti, quàm ſuſceptam rem abjicere, ab incepto deſiſtere, inſtitutum omittere. Vide, Tenax ſententiæ.

Status rei.

The ſtate of the thing.

In hoc ſtatu res eſt, rei ſtatus hic eſt, res ita ſe habet, ita res habet, eiuſmodi res eſt, hæc in re ſunt, in cauſa ſunt, hoc loco res eſt.

Status temporum miſerrimus.

The ſtate of our time is moſt miſerable.

Nemo eſt, cui rectè ſit in hoc temporum miſerrimo ſtatu, in hoc tam miſero temporum ſtatu, his temporibus

poribus, his tam miſeris tēporibus, tam duris, tam aduerſis, triſtibus, infauſtis, iniquis, improbis, perditis. tam alienis. ab omni virtute, à bonis artibus, ab omni recte viuendi ordine ac ratione, in hac tam aduerſa, tam dura, tam iniqua, tam miſera, tam infœlici temporum conditione: in tanta prauitate, atque improbitate, tantiſque temporum vitiis, in his omni ſcelere ac flagitio temporibus refertis: in hac omnium rerum perturbatione, malorum colluuie, doctrinarum artiumque liberalium pernicie.

Stomachi difficultas.

A weake ſtomacke.

Stomachus languet, infirmus eſt: malè ſe habet, ſtomachi virtus iacet, languet, debilitata eſt, infirma eſt, imbecilla, imminuta, nulla prorſus: minimè ad concoquendum apta: languente ſtomacho ſum, infirmo, imbecillo, malè conſtituto: ſtomacho non vtor optimè, ſtomachus laborat: non eſt qualem digerendi ratio requirit, qualem optima valetudo poſtulat: cruditas ſtomachi multos conficit adoleſcentes.

Studere rebus leuibus.

To ſtudy toyes.

Rebus leuioribus tuum ſtudium das, tibi placent leuitates: contemplaris, ſequeris, amas inania: contuliſti tuum ſtudium ad res inanes: colis ea, quæ non conſiſtunt, nihil habent firmitudinis, nihil grauitatis, nihil ponderis, inania ſunt, leuia, nullius ponderis, infirma, minimè ſolida: amas ea quæ ſolidum nihil habent.

Studia relinquere.

To forſake his ſtudies.

Multam literis ſalutem dicere, in animo eſt: prorſus abiicere ſtudia cogito, ſeiungere me penitus à ſtudiis, vſum ſtudiorum in perpetuum dimittere, minimè de ſtudiis in poſterum laborare, meam operam, meum tempus, meam induſtriam à ſtudiis aliò traducere, transferre, conferre.

Studia omittere ob valetutidinem.

To leaue off ſtudying by reaſon of ſicknes.

Cum ſis valetudine infirmus, me perlibente vſum ſtudiorum dimittes, ſumma mea voluntate ſtudia depones: libentiſſimè tibi largior, perlibenter concedo, vtraq; manu do, vt à ſtudiorum conſuetudine te ſeiungas: te à ſtudiis diſcedere facillimè patior: in ſtudiis omittendis cum tuo ſenſu meus quoq; ſenſus congruit.

Studiorum in omnibus vtilitas.

Studie alwaies profitable.

Studia nunquam non proſunt, non vtilia ſunt, non vtilitatem pariunt, non emolumento ſunt, non fructum ferunt, ſtudiorum vtilitatem dies non imminuit: non terminatur ſpatio temporis, non definitur vlla die, perpetua eſt, eadem eſt in omni tempore, vitæ par eſt ſtudiorum vtilitas: ſtudiis res ſecundæ ornantur, aduerſæ adiuuantur: à ſtudiis delectatio paritur in ſecunda fortuna, ſalus in aduerſa: ſtudiorum fructus in omni fortuna idem eſt: ſtudiorum tractatio nunquam non vtilis, nunquam eſt infructuoſa: habent ſtudia quo iuuemur in omni vita, in omni fortuna, in omni loco: ecquando ſtudiis non iuuamur? ecqua dies vtilitatem

tilitatem ſtudiorum extinguit aut imminuit? de ſtudiorum vtilitate nihil fortuna, nihil hominum iniuria, nihil ne dies ipſa detrahit.

Studium perueſtigandi.

A deſire to ſeeke out.

Vt poetarum fabulæ narrant, diu ac multum Proſerpinam filiam, quam inferorum Deus Pluto surripuerat, Minerua perquiſiuit, inueſtigauit: multum ſtudii poſuit, valdè vigilauit Minerua in filia perquirenda: omnia loca permeauit, perluſtrauit, inueſtigauit, penetrauit: quò non adiuit, non acceſſit, vt filiam Minerua reperiret, nullum Minerua locum, nullas in quærenda filia latebras omiſit.

Studium famæ.

A deſire of name or glory, or to be made famous.

Id eſt omnibus optandum, vt benè audiant? benè vt ei dicatur, honeſtam famam, egregium nomen, bonam apud homines opinionem conſequatur: vt eius nomen fama divulget, pervulget, circumferat, circumgeſtet, per orbem terrarum diſſipet, ad vltimas terrarũ partes, ad vltimas terras peruehat, vt eius nomen fama celebretur, omnium ſermonibus extollatur, ſit in ore omnium, vt nominis fama ad extremas terras pervadat.

Sub virtute omnia.

All things ſubiect to vertue.

Summa virtutis poteſtas eſt: præeſt virtus cunctis rebus humanis, regit omnia, temperat, moderatur, ad-

miniſtrat: omnia ſunt in poteſtate virtutis, ipſa nemini ei omnes & omnia parent; virtus latè dominatur, regnat vbique locorum, imperium habet in omnes res, vim habet infinitam, valet ad omnia, aſſequitur omnia, ſummum poſſidet ius, vincit omnes opes, omnes ſuperat difficultates, duriſſima quæque perrumpit, quaſlibet anguſtias, quæuis clauſtra pertranſit, illuſtrat omnes tenebras, lucet in tenebris, pulſa loco manet non ſurripitur furto, non eripitur vi, non vetuſtate ſeneſcit, non incendio corrumpitur, nullis capitur inſidiis, nullos fortunæ caſus extimeſcit, planè omnium rerum domina, omnium regina.

Summa de te ſperant.

Great things are looked for at your hands.

Magnum quendam atq; excellentem virum te ſperant futurum: expectantur à te, quæ à ſumma virtute, ſummoque ingenio expectanda ſunt: nihil humile, nihil vulgare, nihil anguſtum, omnia excelſa, ampla, mira, diuina prorſus à te expectantur.

Summum beneficium.

An eſpeciall benefit, a ſingular good turne.

Hoc ego ſummi beneficii loco ponam, numerabo, inter maxima beneficia referam: hoc apud me non exigui beneficii, non vulgaris gratiæ locum obtinebit: ita credam, tuliſſe me beneficium ſingulare, gratiam tantam, quanta poteſt eſſe maxima.

Sumptibus impar.

Not able to beare ſo great coſts and charges.

Quis

Quis ita firmus ab opibus eſt, vt ſuſtinere ſumtum poſſit? cuius diuitiæ ſumptui pares eſſe poſſint? ferendo ſumptui quis ſit? tantam impenſam quis ſuſtineat? ita magni ſumptus fiunt, vt ferri non poſſint: ita grauis eſt impenſa, vt debilitare atque opprimere quemuis poſſit: non is eſt ſumptus qui ferri poſſit: ſupra modum, immoderatus eſt.

Tacere.

To hold your peace, or keepe ſilence.

Non faciam vt dicam: tacitum relinquam, tacitus prætermittam, tacitus pertranſibo, tacebo, ſilebo, ſilentio inuoluam, ſilentio percurram, prorſus hoc omittã, abſtinebo, oratione mea non attingam, verbum non faciam, ſermonem hac de re nullum habebo.

Tanti me non facio.

I ſet not ſo much by my ſelfe.

Hoc mihi non ſumo, non aſſumo, non arrogo, non adſciſco: ad me hunc ſapientiæ gradum perueniſſe non puto, eam mihi ſapientiam contigiſſe non ſentio: fateor eò me ſapientiæ non perueniſſe, ea me ſapientia nõ eſſe, nõ vſque adeò me ſapere, non ita mihi placeo, non ita mihi aſſentior, non eam de me opinionem ſuſcepi, non ita me effero, non mihi tantum tribuo, non in me tantum ſtatuo, pono, loco, non ipſi mihi tanti ſum, non ita valdè me amo, non ipſe me tanti facio, æſtimo, pendo, puto, reputo, duco.

Tecum ſentiam, aſſentiente patre tuo.

I will agree with you if your father like of it.

Aſſentiar tibi, probabo tuum conſilium, meam ſen-

tentiam ad tuam aggregabo, meum iudicium cum tuo coniungam, id ſentiam quod tu ſentis, ita faciendum iudicabo. ſi modò, id vt facias, ſuadet, cenſet, autor eſt, conſulit pater tuus: aſſentiar tibi, aſſentiente patre tuo, ſi facis approbante patre, ſi tuo cum iudicio patris tui iudicium congruit, ſi de patris ſententia facis, ſi pater non diſſentit, ſi ad tuam ſententiam pater accedit.

Teipſo neglecto gratificaris alijs.

You gratifie or pleaſure other, not eſteeming your ſelfe, or not regarding your owne profit.

Alienam voluntatem vt ſequaris, vt alienæ voluntati morem geras, vt alijs ſatisfacias, aliorum cauſa, teipſum deſtituis, deſeris, derelinquis, de alijs plurimùm, de teipſo, tuiſque rebus minimè laboras: aliena tibi curæ ſunt, tua negligis, aliorum rationes pluris apud te quàm tuæ ſunt, propenſior ad alios, quàm ad teipſum tua voluntas eſt; quid alijs placeat, quid aliorum è re ſit, attendis, ratio rerum tuarum quid poſtulet, minimè cogitas: præ alijs teipſum negligis; vt ſequaris alios, diſcedis à teipſo, deficis, deſciſcis.

Tempeſtas ſpectanda in nauigatione.

In ſailing, the weather is to be marked or looked on, or in paſſage of the ſea, the weather muſt be weighed or conſidered.

In nauigando, tempeſtati obſequi artis eſt, parere tempori: ad rationem temporis conſilia accommodare, quaſi ducem ſequi tempeſtatem, ſpectare quid poſtulet, pendere oportet à tempeſtate, ſpectanda tempeſtas eſt, ad tempeſtatem conſilia dirigere debemus, habenda

benda tempeſtatis ratio eſt: curſus nauigationis ad rationem tempeſtatum moderandus, dirigendus, tenendus.

Tempeſtate ſecunda nauigabimus.

We haue wind and weather, we ſhall ſaile verie proſperouſly, we will take time while time ſerueth.

Quæ prima nauigandi facultas data erit, ea vtemur, nacti tempeſtatem oportunam, idoneam, aptam, minimè aduerſam, proſperam, ſecundam, diſcedemus, ſoluemus, proficiſcemur, vela faciemus.

Tempori parere ſapientis eſt.

It is wiſedome to giue place to time.

Tempori cedere, neceſſitati parere, res ad tempus accommodare, vti tempore, quæ tempus poſtulet, ea ſeruare, atq; exequi, ſapientia eſt, ſapientiæ eſt, ſapientis eſt, conuenit ſapienti, proprium ſapientis eſt, decet ſapientem, ad ſapientem pertinet: qui tempus conſulit, qui rationem temporis habet, qui nullam rem agit, quam tempus improbare videatur, is verè ſapiens eſt, hunc verè ſapientem dicas, ſapientem ſi quis hunc appellat, non errabit.

Tempus matutinum.

Morning, or dawning of the day.

Prima luce, ſummo mane, diluculo, primo mane, cùm luceſceret, abeſcente die, in ortu ſolis, oriente ſole.

Tempus veſpertinum.

Euening, or euen-tide.

Aduesperaſcit, veſpertinum crepuſculum adeſt, nox aduentat, lucem tenebræ pellunt, veſperum appropinquat, diei iam ſuccedit nox, dies abit nocte aduentante, cedit iam nocti dies.

Tempus anni incommodum.

An euill, or an vnfit time of the yeare.

Anni tempus non fert, non permittit, non patitur, non concedit, non conuenit. alienum eſt, parum aptum, aduerſum anni tempus: non licet per anni tempus: aduerſatur anni tempus: pugnat cum ipſa re temporis ratio: aliud planè tempus, aliud res poſtulat, deſiderat, requirit: rei maturitas non adeſt, non conuenit cum re tempus.

Tenax ſententiæ.

Obſtinate in opinion, that will haue his owne opinion.

Ab hac ſententia deduci non poſſum: hanc deponere, & aliam ſuſcipere opinionem vix, ægrè, nullo modo, nulla ratione nequaquã, neutiquam, minimè poſſum, prorſus non poſſum. Si quis in recta ſententia ſibi conſtat, ei magna laus debetur. Si vocer ad exitum vitæ, non faciam, vt hunc ſenſum amittam.

Tibi amicíſque tuis gratificabor.

I will gratifie or pleaſure thee and thy friends.

Cupio, volo non ſolùm tua, verùm etiam tuorum amicorum cauſa, ſtudio, aliquid agere, quod tibi, amicíſque tuis gratum ſit, gratum ac iucundum accidat,

placeat

placeat, ſatisfaciat, inire gratiam & apud te, & apud amicos tuos ex aliqua re velim : opto gratificari, rem gratam facere, aliquid efficere, aliquid præſtare tua, tuorumque amicorum cauſa, ex quo tu & amici tui voluptatem, iucunditatem, lætitiam capiant, ſumant, hauriant, colligant.

Tibi tuiſque operam dabo.

I will do my beſt for you and yours.

Volo, cupio non ſolum tua, verum etiam eorum qui à te diliguntur cauſa, rem gratam facere, gratificari, ſeruire non ſolum tibi, verum etiam amicis tuis, ſeruire voluntati, & commodo non ſolum tuo, verum etiam amicorum tuorum inire gratiam officiis meis, non à te modò, verum etiam ab amicis tuis; tuam amicorúmque tuorum, officiis meis gratiam quæro : aliquid efficere, nauare, quod tibi, amicíſque tuis gratum ſit, placeat, ſatisfaciat, voluptatem, iucunditatem, lætitiam afferat, valdè velim.

Timidus.

Fearefull or cowardous.

Multos ita puſilli, infirmíque animi videas, inuenias, qui ad omnes caſus extimeſcant, pertimeſcant, timeant, metuant, terreantur, deterreantur, perterreantur, timore commoueantur, metu perturbentur, afficiantur, timorem ſuſcipiant : multos ob infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem animi quilibet caſus deterret, perterret, perterrefacit metu afficit, perturbat, in timorem coniicit, ad timorem impellit.

Tranquillus animus.

A quiet mind.

Vix credas, non facilè putes, ægrè poſſis cogitatione aſſequi, quàm æquo animo ſim, tranquillo, quieto, ab omni cura vacuo, quàm omni vacem perturbatione, quàm ſim omnis expers curæ, quàm procul abſit animus meus ab omni cura, quàm tranquillo animo ſim, quàm tranquillè agam, quàm tranquillè agat animus meus, qua meus fruatur animus tranquillitate, quę ſit animi mei tranquillitas, quá nulla ſit animi mei perturbatio, cura, moleſtia, quã parum animus meus cura fluctuet, iactetur, agitetur, commoueatur: æquitatem animi mei, tranquillitatem, ſecuritatem, quietem vix credas, haud facilè coniicias, aſſequi cogitatione vix poſſis.

Tribuas hoc amori noſtro, vt me honeſtes.

Do ſo much for friendſhip ſake as to commend me in your talke abroad, or to ſpeake well of me, and giue me your good word and report.

Meis libris velim, ſi minus ex animo potes, gratiæ ſaltem cauſa ſuffragere: meis libris ſi minus iudicii, at gratiæ ſaltem cauſa faueas: quod obtinere à iudicio tuo fortaſſe non poſſum, impetrem ab amore, vt mea ſcripta probes, commendes, tuearis: quod veritati non potes, amori tribue, vt mea tuo teſtimonio ſubleues, tua commendatione exornes, honeſtes, in honorẽ adducas.

Tribuni pl. Reipublicæ Romanæ nocuerunt.

The Tribunes did much hurt and hinderance

the Commonwealth of Rome.

Multa mala, damna, detrimenta, incommoda, infortunia vrbi Romanæ peperit, attulit, intulit, tribunorum pl. creatio, damna tulit, pertulit, ſuſtinuit, paſſa eſt perpeſſa eſt, cepit, accepit damnis affecta eſt, in damna incidit incurrit, magnam ſui iacturam fecit, grauiſſimis afflicta malis eſt vehementer vexata, valdè comminuta vrbs Roma ex creatione, ob creationem tribunorum.

Triſtitia ex morte amici.

Sadneſſe or heauineſſe for the death of a friend.

Magnum mihi dolorem, grauem ſollicitudinem, acerbitatis multum attulit, peperit epiſtola tua de interitu parentis tui: magno me dolore affecerunt literæ tuæ, valdè me perturbarunt, afflixerunt, commouerunt: acerbè ſum affectus literis tuis; moleſtia plurimum, doloris, ſollicitudinis, acerbitatis cepi, accepi, ſuſcepi, tuli, contraxi, hauſi: legi magno cum dolore, moleſtiſſimè literas tuas.

Tuæ laudi faueo.

It reioyceth me to heare well of thee, or I deſire much to heare good report of thee, and commendation abroad of thy doings.

Mirè, mirificè, mirabiliter, mirum in modum, mirandum in modum, admirabili quodam ſtudio tuam laudem, tuum decus expeto, cupio, opto, exopto, percupio tuam laudem: ſum in deſiderio tuæ laudis: cupiditate tuæ laudis incredibili teneor: ardeo, flagro, ſum incenſus, ſum inflammatus, ducor, trahor, rapior,

amore flagro, ſtudio ſum incenſus, alacri animo ſum vt honeſtiſſimum te videam, laude florentem, honoratum, tua mihi laus chariſſima eſt, cordi eſt, curæ eſt, prima eſt, antiquiſſima, in maximis eſt, inter prima ducitur, inter ea, quæ apud me ſumma ſunt.

Tuæ res tanto mihi gaudio ſunt, quanto meæ.

Your welfare & weldoing reioyceth me as much as mine owne: or I am as glad to ſee you proſper, as mine owne ſelfe.

Lætitiam ex rebus tuis eandem, quam ex meis, nihilo minorem, quàm ex meis, capio, accipio, percipio, ſuſcipio, ſumo, haurio: lætitia me afficiunt res tuæ æquè ac meæ, pariter ac meæ, non minùs quàm meæ, non ſecus quàm meæ, haud aliter ac meæ: tuæ me res efferunt lætitia, gaudium mihi afferunt, pariunt, præbent, voluptate me perfundunt itidem vt meæ: tuis rebus vtì meis, afficior: quæ meis è rebus, eadem mihi è tuis oritur iucunditas, voluptas, delectatio, lætitia, gaudium: tuis rebus ita lætor, vt meis.

Tuarum partium ſum.

I take your part.

Tecum ero: tecum faciam: te ſequar, à te ſtabo: tuis in præſidiis ero: tuas partes, tuam cauſam ſequar, tuebor, de tuis vnus ero, me tuum numera, me de tuis vnum habe, in numero tuorum ero.

Tui officii eſt.

It is your duty.

Tuum eſt hoc munus, tuæ partes, hoc à te poſtulatur

tur, tibi conuenit, à te requiritur, exigitur, exſpectatur, tui muneris eſt, tuarum partium: hoc homines à te expectant, hoc ad te pertinet, attinet, ſpectat, in te conuenit, te decet, tuum eſt, hoc debes, tibi non licet hoc negligere, propriè in te cadit.

Tuis rebus præſum.

I looke to your buſineſſe.

Ego tuas res, pro eo ac debeo, vti debeo, tua negotia, quicquid ad te pertinebit, diligenter agam, curabo.

Tu mihi es chariſſimus.

Thou art my deareſt or beſt beloued, or I loue thee beſt of all men in the world.

Summè, vehementer, valdè, magnopere, maximoperè, maximè, etiam atque etiam, mirè, mirificè, incredibiliter, vnicè, ſingulariter, egregiè, inſigniter: ex animo, ex intimo ſenſu, cum primis, in primis, apprimè, præcipuè, admodum, oppidò, maiorem in modum, mirum in modum, minimè vulgariter, non mediocriter te diligo: in te amando nemini concedo, qui te vehementiùs diligat, concedo nemini: beneuolentia in te mea ad ſummum peruenit: amor in te meus is eſt, ita accumulatus eſt, vt addi nihil poſſit: amorem in te meum verbis exprimere quî poſſum, quem cogitatione vix complector? cuius magnitudinem vix mente comprehendo? amorem in te meum cognitione fortaſſe conſequi, complectiq; poſſum, verbis quidem exprimere, explicare, expromere, profectò non poſſum: æquè, ſimiliter, pariter ac meipſum, non aliter ac meipſum, non ſecùs ac meipſum, itidem vt meipſum, te

diligo: ſic te diligo, vt neminem magis, ne me ipſum quidem, cum te multi diligant, omnes tamen in amore vinco, principatum appeto, primas partes mihi vendico, principem locum obtineo: fero te in oculis, mihi es in amoribus, nihil mihi eſt te charius ſecundùm Deum, poſt Deum, excepto Deo, cum à Deo diſceſſi, nemo mihi eſt te charior: ego te vt oculos meos, aut ſi quid eſt oculis charius diligo: ſingulari erga te animo ſum: vt pater in filium, ita ego in te ſum animatus: habeo te filij loco: amor in te meus tantus eſt, quantus poteſt eſſe maximus: hæres mihi in animo, in medullis, in intimis ſenſibus: ſingulari ſum in te beneuolentia: primum in amore Deum, te habeo proximum.

Tuo conſilio rectiſſimè vteris.

Your owne counſell is beſt for you.

Tuo conſilio ſi vteris, teipſum ſi audies, ipſe tibi ſi obtemperaueris, morem geſſeris, obſecutus fueris, nihil errabis, nihil contra rem tuam, nihil à tuis rationibus alienum committes, non laberis, non offendes, non cecideris: nullam offenſionem, nullum caſum aut errorem timebis: ſapienter ſtatues, rectè iudicabis, optimam rationem inibis.

Tuo merito te odi.

I hate thee deſeruedly, or thou haſt deſerued my hatred.

Ita de me meritus es, ita te geſſiſti, ea commiſiſti, eum te præbuiſti, præſtitiſti, vt minimè mihi curæ ſis, nullo apud me loco ſis, minimùm te curem, minimùm de te laborem, nullam propè tui curam geram, in minimis te ponam.

Turpe

Turpe à parente diſſentire.

It is a ſhame to diſſent from thy father.

Honeſtè à parente tuo diſſentire non potes : turpe tibi eſt à parente diſſentire,non potes à patre ſine infamia,ſine dedecore,ſine graui culpa, ſine turpi nota diſſentire.

Turpe eſt ſibi tantùm viuere.

It is a ſhame for one to liue ſo, that he will do no man good but himſelfe.

Seipſum curare, nihil præterea, de ſeipſo tantum, ſua tantum vnius cauſa laborare, ſibi vni ſtudere, ſeruire, proſpicere, conſulere, præterea nemini, turpiſſimum eſt, maximè dedecet,indecorum inprimis eſt,infamiæ,ignominiæ,dedecori eſt, dedecus affert,infamiam parit, turpem famam, opinionẽ minimè commodam, aut optabilem parit:eiuſmodi res eſt,quam ſumma conſequitur infamia,ignominia,turpis infamiæ nota, dedecus,accuſatio,reprehenſio, fraudi eſt,vitio vertitur,tribuitur,datur,adſcribitur,aſſignatur.

Turpe parentes ſenes deſerere.

It is ſhame to forſake thy aged parents.

Deſeri à te,deſtitui patrem,tot affectum incommodis inopiæ, valetudinis, ſenectutis,minimè honeſtum eſt, haud æquum eſt, haud par eſt, minimè rationi conſentaneum eſt, non decet, non conuenit, non oportet, ius non eſt, fas non eſt, nefas eſt, iniquum eſt, flagitium eſt,criminis eſt, turpe eſt : vt parentem deſeras afflictum inopia,morbo,ſenectáue,in ſummis conſtitutum difficultatibus,inopiæ, valetudinis, ſenectutis, honeſtum non fert, non patitur : ratio non conce-

dit,non permittit. ſi patrem deſtitues,culpam committes, flagitium facies,flagitiosè facies,iniquè,iniuſtè, inhoneſtè, turpiter, improbè, præter honeſtum, contra honeſtum, æquum, ius: non vt honeſtum ſuadet, non æquum eſt, ius eſt, par eſt, decet,conuenit.

Vacare aliquantum à ſtudiis.

To take ſome breathing time from my booke, it is good ſometime to haue ſome refreſhing, paſtime, recreation after ſtudie.

Feriari licet à ſtudijs: poſtulat tempus, vt ſtudia intermittantur, tempus fert vt ſtudiorum vſus parumper, dimittatur: deponere aliquantiſper ſtudiorum onus licet, omittere ſtudia, leuare animum onere ſtudiorum: vacatio datur à ſtudijs, auocare animum à ſtudijs honeſtè poſſumus; feriæ ſtudiorum conceduntur.

Valet apud intelligentes ſententia tua.

Wiſe men allow your iudgement.

Magnum apud eos qui rectè iudicant, tua ſententia pondus habet,magni fit,magni æſtimatur, magni penditur,authoritatis habet plurimum, grauiſſima eſt: rectè ſcientes in opinione ac iudicio tuo plurimum ponunt, opinioni tuæ multum tribuunt,multum deferunt,facilè aſſentiuntur, acquieſcunt. Vide, Sententia à prudentibus approbata.

Valetudine vtor bona.

I am in good health.

Benè me habeo, mihi benè eſt, ſatis commodè, ſatis bellè habebo, benè valeo, commodè valeo, valetudine

dine bona vtor, mihi eſt vt volo: quales cupio, vires poſſideo: viribus vtor firmis, roboris, virium, valetudinis habeo ſatis.

Valetudo reſtituta.

Health reſtored or recouered after ſickeneſſe.

Ego te languentem, iacentem, malè affectum, ad priſtinam valetudinem, virtutemq; reuocaui: meo beneficio priſtinas vires recuperaſti, recepiſti, confirmatus es: factum eſt à me, vt ex morbo planè conualeſceres, vt ex infirmo validus fieres, vt amiſſam valetudinem recuperares, vt in ſtatum valetudinis priſtinum, optimum reſtituereris.

Valetudo aduerſa ex gula.

Sickeneſſe of ſurfeting and gluttonie.

Non facilè conualeſcunt, quibus neque quantum comedant, neque quid comedant curæ eſt, qui quod comedant, neque quantum, neque quale ſit animaduertunt: quibus omnem in cibis modum, omne iudicium, omnem prorſus rationem gula eripuit: quibus neque modus edendi, neque vlla deligendi cibi ratio eſt: qui & plus appetunt in menſa, quàm ſatis eſt, & ex eo genere quod obſit.

Valetudo nondum confirmata.

Not perfectly whole, my ſtrength not fully recouered.

Nondum vires colligere potui: nondum ſatis firmo ſum corpore: nondum priſtina mihi reſtituta valetudo eſt: confirmatus à morbo nondum omninò ſum,

non planè conualui: quas morbus mihi vires ademit, abſtulit, eripuit, nondum prorſus recuperaui, recepi, reuocaui: priſtinam valetudinem nondum ſatis mihi videor aſſecutus: paulò adhuc deterius, aliquantò deterius, quàm ſolebam, valeo: non vt ſolebam, valeo: minus firmiter, minus bellè: nondum vtor priſtina valetudine; priſtinas vires quadam ex parte deſidero.

Varro doctior, quàm eloquentior.

Varro better learned then eloquent.

Scripta Varronis ex doctrina potiùs quàm eloquentia, magis ob doctrinam, quàm eloquentiam, rerum cauſa non verborum, probabantur ab omnibus: libros Varronis, ea quæ Varro chartis mandabat, literis committebat, componebat, ſcribebat, literis perſequabatur, literis explicabat, literarum monumentis tradebat, probabant omnes, rerum fructu potiùs, quàm ſpecie verborum adducti.

Vaſtare.

To ſpoile, waſte, and deſtroy.

Prouinciam diripuit, vaſtauit, deprædatus eſt, rapinis exinaniuit, exhauſit: prædas egit è prouincia.

Vehementer.

Vehemently, or very much and greatly.

Valdè, maximè, magnopere, maximopere, vehementer, admodum, etiam atq; etiam, non mediocriter, non parum, in primis, præcipuè.

Velim te animum meum videre.

I would you ſaw my heart or good will.

Vel-

Vellem, quæ ſit in te animi propenſio, poſſes inſpicere: cuperē ſenſus tibi patēre intimos animi mei: quā vellem, quo modo animatus erga te ſim, oculis cernere tibi liceret. nihil mihi eſſet optatius, quàm vt eas mentis meæ partes quæ oculos latent, ab oculis remotæ ſunt, oculis minimè patent, poſſes introſpicere.

Velim ſcire quo animo in me ſint homines.

I would know how men are affected towards me, or what good will is borne me.

Scire velim, quo quiſque in me animo ſit, vt quiſque ſit erga me animatus, affectus, qui cuiuſque ſit erga me animus, qui ſenſus, quæ voluntas: ſenſum cuiuſq; noſſe, tenere, callere velim, patere mihi velim.

Velim noſtras à te hiſtorias conſcribi.

I would haue you write a ſtorie of our time and doings.

Velim à te noſtrorum temporum conſilia atque euentus literis mandari, res noſtras monumentis commendari tuis: noſtrum nomen tuis illuſtrari & celebrari ſcriptis, tuis ornari ſcriptis valdè velim: gloriæ ſempiternæ commendari per te cupio.

Velim abs te amari.

I deſire to be in your loue and fauour.

Ne patiaris me partem amoris tui minimam ferre, noli committere vt partem amoris tui minimam capiam, vt exiguum ab amore tuo fructum feram, colligam, ſumam, percipiam: fructum amoris tui velis eſſe

non exiguum, non vulgarem, non mediocrem.

Veneti potentes & diuites.

The Venetians mighty and rich.

Veneti opibus & potentia valent, pollent, vigent, præſtant excellunt, affluunt diuitiis, opibus vigent, neque diuitias, neque opes deſiderant.

Venti à portu repulerunt.

We were driuen from the hauen by the wind, or the wind kept vs from the hauen.

Portum, reflante vento, tenere non potuimus: portum inire conantes aduerſi venti vis repulit ac reiecit, ne portum obtinere licuerit, cum omni ſtudio conaremur, ventus effecit, venti vis portu excluſit: per venti vim portum ingredi, inire, obtinere, aſſequi non licuit: venti vis aduerſa portu nos excluſit, prohibuit, arcuit, amouit: reiecti ſumus à portu reflante vento, portum ventus eripuit, ſummouit nos ventus à portu: portum inire conantes repulit ventus.

Verbis impugnata dignitas.

He ſought as much as he could for your diſcredit or defacing of your worſhip.

Acerba nimis aduerſus tuam dignitatem eius oratio fuit, inhoneſtè admodum de te loquutus eſt: in te ſic, vt acerbius aut inhoneſtius non potuerit.

Verboſitas non eſt eloquentia.

Babling is not eloquence.

Si, cuius eſt prolixior, longior, vberior oratio, ſi quis diu-

diutius loquitur, qui longiorem ſermonem habet, qui plura verba facit, is eloquentiam poſſidet, ſi ei qui verboſior eſt, qui plura effundit verba, laus eloquentiæ debetur, ſi verborum in copia ſita eſt elegantiæ: næ tu omnium qui viuunt, eloquentiſſimus es, omnes mortales eloquentia anteis.

Vereor vt ſuſtineas ſpem de tuis ſtudijs conceptam.

I doubt how you will anſwer to the hope conceiued of your ſtudies, I feare you will not proue ſuch a ſtudent as men thinke and looke for.

Vereor, ne quam de ſtudijs expectationem concitaſti, hanc ſuſtinere, ac tueri non poſſis: vereor, vt expectationi tua ſtudia reſpondeant, ne tua ſtudia expectationi reſpondeant, ne cum hominum opinione non conſentiant, ne alium, atque expectatur, exitum habeant, ne qui expectatur, fructum non pariant.

Veriſimile.

Likely or reaſonable.

Rationi conſentaneum eſt, cum ratione conſentit, conſentaneum eſt, ſimile veri, credibile, non alienum à ratione, cum ratione congruens: ratio poſtulat, vt credatur: eſt, cur credatur, verum putetur, veriſimilitudinem, ſpeciem, formam, imaginem præ ſe fert, oſtendit, non diſcrepat, non diſſentit, non procul abeſt à ratione.

Veritas pluris quàm amicitia facienda.

Truth to be regarded before friendſhip.

Veritati plus, quàm amicitiæ tribuo: maiorem habeo veritatis quàm amicitiæ rationem: pluris eſt apud me veritas, quàm amicitia: amicitiæ veritatem antepono: locum apud me honeſtiorem veritas obtinet quàm amicitia: apud me cedit amicitia veritati: nihil amicitiæ largior: nihil veritati nego.

Verſari in re leui.

To be occupied in things of litle price, or to follow a trade of little gaines.

Tenui mercede, leui quæſtu, exiguo lucro das operam in Scriptura, operam nauas ijs, qui vectigalia tractant, vectigalibus præſunt. Vide, ſtudere rebus leuibus.

Via obſtructa.

The way is forbid or barred vp.

Tranſitus interdictus eſt: intercluſa via eſt, non patet aditus.

Vide ne honori tuo diſcedat.

Take heed leſt you cracke your credite: do your endenour, that your honour or good name and report be not ſtained.

Da operam diligenter, enitere, conare omni ſtudio, contende omnibus viribus, intende omnes neruos, incumbe toto pectore, elabora quātum in te eſt, ſtudium adhibe quantum potes, confer huc omnia tua ſtudia, omnem operam & induſtriam: age hoc quàm diligenter potes, ne quam tuus honor iacturam faciat, ne quod ferat detrimentum, ne quam iniuriam accipiat, ne qua labe inficiatur, ne quam labem aut maculam ſuſcipiat, contrahat.

Vim

Vim à te non valeo auertere.

I cannot warrant you from all violence, force, or reſiſtance: or I cannot promiſe you a cleare paſſage.

Ego tibi à vi nihil præſtare poſſum: vim tibi nullam factum iri, allatum iri, oblatum iri, pro certo non polliceor, planè non affirmo: tutum à vi te futurum ne pro certo exiſtimes: nullam fore vim, exploratè, aſſeueranter, certò promittere non audeo: ea te cura prorſus non libero, non eximo, non adimo, non aufero, ne quando tibi vis inferatur vlla, ne quàm aliquando vim feras, ſuſtineas, patiare, ſentias, experiaris, ne quid aliquando per vim patiaris.

Vindictæ omiſſio.

A remiſſion of reuenge.

Vltionis omne libenter conſilium abjicio, depono, omitto: omnem acceptæ iniuriæ memoriam ex animo deleo: de vltione nihil planè cogito, animus meus vltionem non ſpectat, abduco animum à vindicta.

Violare patriam aut parentem ſcelus turpiſſimum.

The betraying of thine owne countrey or father, is the moſt ſhamefull deed that may be.

Nullum eſt grauius piaculum, quàm patriam aut parentem violare, quàm patriæ, aut parenti vim afferre, inferre, manus afferre, iniuriam facere, inferre.

Vir bonus conſtans eſt.

A good or true man is conſtant.

Vir bonus, vt ſententiam mutet, non facilè adducitur, impetrare à ſeipſo nullo modo poteſt: bono viro ſenſum rectum deponere difficile eſt, magni negotij eſt: vir bonus in ſententia firmiſſimè conſtat, vir bonus à recta ſententia deſciſcere vix poteſt, vt ſententiam mutet non facilè adducitur. Vide, Mutas ſententiam.

Virtus neglecta.

Vertue neglected.

Probitas, integritas, probati mores, vita illa, quæ cũ virtute traducitur, à paucis hodiè probatur, colitur, amatur: pauci ſunt, qui probitate delectentur, probitatem colant, ament, ſequantur, parui fit hodie probitas & morum integritas, qui ſuum ſtudium in probitate ponant, pauci ſunt, reperiuntur, numerantur, paucoſq́; inuenias.

Virtus præmijs cumulata.

Vertue loaden with rewards.

Magna ſunt rectè agentibus propoſita præmia: omnes qui ſeſe in recta viuendi ratione exercent, magna merces manet: fructum rectè factorum viri boni vberrimum ac præſtantiſſimum ferent: præclaram honeſtamq́ue vitam res vtiliſſimæ conſequuntur, vitæ laudabiliter actæ, cum virtute traductæ, præmium eſt decus, & earum rerum copia, quas qui poſſidet, optimè cum illo agi exiſtimatur.

Virtus egregia.

A noble mind and vertuous.

Tua virtute & magnitudine animi nihil eſt nobilius: ſingularis in te laus ob tuam virtutem, atq; animi præſtantiam confertur: maiorem aut virtutis, aut præſtantis animi opinionem apud homines, plus famæ, conſequutus eſt nemo.

Virtus magis honore afficienda, quàm diuitiæ.

Vertue more to be honored then riches.

Placet mihi, probatur, valdè ſatisfacit mos & conſuetudo tua: laudem tuę conſuetudini tribuo, quòd ea colas, verearis, obſerues, in honore habeas, honore, obſeruantia, ſtudio proſequaris, honore afficias, obſeruantia, colas, quòd iis honorem habeas, tribuas, pręſtes, obſeruantiam ac ſtudium præſtes, qui virtute potius, quàm diuitiis abundant, excellunt, eminent, valent qui ſunt à virtute paratiores quàm diuitiis, quos virtus potiùs quàm diuitiæ commendat, qui virtutem magis quàm fortunas poſſident.

Virtus extollit ignobiles.

Vertue ſetteth vp men of low degree.

Multos infirmæ conditionis, humillimæ ſortis, obſcuri loci, nulla parentum, aut maiorum laude commendatos, obſcuro loco natos, ignobili, obſcuro, infimo genere editos extulit atque illuſtrauit virtus: multos generis humilitate iacentes virtus erexit: nobilitantur atque honeſtantur virtute multi genere ignobiles & obſcuri.

Virtus florens oppreſſa inimicorum iniuria.

Flouriſhing vertue ouerthrowne by the iniurie of enemies.

Quo tempore florere debebas, debuit illuſtrior eſſe tua laus, altiùs aſcendere, plus conſequi dignitatis, maiorem obtinere exiſtimationem, præſtantiore eſſe loco, plus habere authoritatis, plus poſſidere laudis, honeſtior eſſe, clarior eſſe, maior ac præſtantior haberi debuiſti: te tuorum inimicorum afflixit iniuria, perdidit, euertit omnibus fortunis: oppreſſit, ad exitium detruſit, impulit, non modò è numero viuentium, ſed planè intra mortuorum conditionem amandauit.

Virtus vtilis in omni fortuna.

Vertue profitable for all fortunes, or whatſoeuer happeneth.

In vtraque fortuna maximus ex virtute fructus capitur, percipitur, colligitur: virtus tum in aduerſa, tum in ſecunda fortuna vberrimos fructus affert: magnas vtilitates in omni fortuna parit virtus: aduerſis pariter & ſecundis in rebus commoda proficiſcuntur ex virtute multa, ſemper vtilis & fructuoſa virtus eſt: in omni tempore iuuamur à virtute, imbecilli confirmamur, iacentes & afflicti excitamur, ſubleuamur, erigimur: ecquando non vtilis virtus eſt? ecqua vtilitas cum virtutis vtilitate conferenda?

Virtus laboribus parta.

Vertue purchaſed with great labour.

Tuis laboribus, ac vigiliis virtutem tibi peperiſti, comparaſti, paraſti, conſequutus es, adeptus: tui tibi labores & vigiliæ virtutem pepererunt: magnis laboribus & vigiliis conſequutus es, vt virtutem poſſideas, vt

vt virtute floreas,valeas,polleas,excellas antecellas præſtes,fruaris : tuam virtutem tuis laboribus & vigiliis referre debes acceptam : tibi ipſi, tuiſq; laboribus tuam virtutem debes: non hoc virtutis in te eſſet,iſtam virtutem non haberes,non teneres,non poſſideres,niſi labores grauiſſimos & ſuſcepiſſes,& pertuliſſes.

Virtute immunis.

Made free, or exempt from payment of taxes, tributes, or ſubſidies for his vertues ſake.

Virtute ſua conſequutus eſt, nihil vt publicè penderet, fructum vt nullum publicè penderet, vt vectigalis non eſſet, vt eſſet immunis, vt ex eorum numero, qui publicè aliquid pendunt, eximeretur, nihil vt publicè ſolueret, vt eſſet expers eorum onerum quæ publicè imponuntur,vt nullam pecuniam in commune conferret, vt publicis omnibus vacaret, tributarius vt non eſſet, tributum vt nullum conferret.

Virtute contra fortunam munitus.

Made ſtronger or fenced by vertue againſt fortune.

Fortunæ vim tuæ virtutis amplitudo vincit:muniiſti te virtute contra fortunam : ſeptus es virtutis præſidiis aduerſus impetus fortunæ : nihil tibi nocere,obeſſe,incommodare, cum virtute viuenti,virtutem colenti,fortuna poteſt:tutus es à fortunæ iniuriis : ſecuram vitam ducere tibi licet, quia cum virtute viuis : non tibi varii caſus impendent humanæ vitæ, qui virtute excellas, quem virtus tueatur, tegat,protegat,muniat.

Virtute vacuum fortuna facilè profligat.

Fortune eaſily conquereth the coward, or the leaſt blaſt of aduerſitie maketh the heartleſſe man to flie: vertue is the beſt defence againſt aduerſity.

Cui comes virtus non eſt, is animo facilè cadit à fortuna percuſſus: ictus fortunæ ferre non poteſt, qui tectus virtute non eſt, qui virtute munitus non eſt, qui ſe virtutis armis non tuetur: ſine virtute infirmi ſumus, malè muniti, aperti aduerſus fortunæ vim, facilè vincimur à fortuna, virtutis præſidio deſtituti, abſente virtute, niſi adſunt virtutis opes,

Virtuti aliquando honores debiti tribuentur.

Time will come when vertue ſhall haue her iuſt honour and reward.

Venit tempus, venit illa dies, erit tempus, erit aliquando illa dies, illuceſcet aliquando illa dies, diem aliquando illum Sol afferet mortalibus, erit aliquando cum ſuus virtuti tribuatur honor, cum virtuti honor habeatur, cùm virtus colatur, tanti ęſtimetur, quanti eſt, in honore ſit: cum virtuti honores debiti perſoluantur, deferatur plurimum: cum virtus magna in primis honeſtaq; ſit, honeſtum locum habeat, ſit inter ea, quæ prima ducuntur.

Virtutis communicatio.

The beſtowing of vertue.

Qui

Qui virtutem tribuit præbet, largitur, oſtendit, communicat, is tantum affert beneficium, quantum eſſe præterea nullum poteſt.

Virtutis non pretij cauſa.

For vertues ſake, and not for reward.

Agis hoc non præmij ſpe commotus, ſed humanitate adductus, benignitate impulſus, ſtudio liberalitatis incitatus, non te ad hanc rem vtilitatis aut præmij ſpes, verùm te adduxit, impulit, incitauit, humanitas, benignitas, naturæ facilitas, naturæ tuæ ad humanitatem, benignitatem propenſio, inductio. dediſti hoc humanitati tuæ, non præmijs: agnoſco tuam humanitatem: debet hoc humanitati tuæ acceptum referri: fructus hic eſt humanitatis tuæ.

Virtutis honos.

The iuſt reward of vertue.

Erit aliquando illa dies, lucebit illa dies, veniet illud tempus, lucem illam aliquando videbimus, quæ virtutem illuſtret: erit aliquando, cum virtuti honos habeatur, ſuus tribuatur honos, debita merces perſoluatur, locus honeſtus vbique ſit.

Virtuti ſubiecta omnia.

All things ſubiect to vertue.

Omnia ſunt ſub poteſtate ac ditione virtutis, rerum omnium regina virtus eſt, dominatur, vna regnat, ſummum ius habet, omnia regit, virtuti cuncta parent, cedunt, ſubiecta ſunt humana omnia: virtus valet ad omnia, imperium habet in omnes res, omnia tenet, poſſidet, iure ac poteſtate ſua complectitur, quid eſt quod

aſſequi virtus non poſſit?

Vita beata in virtute poſita.

The happie life conſiſteth in vertue.

Benè ſentire rectèq; facere, ſatis eſt ad benè beateq; viuendum: vnam qui colit probitatem, ei deeſſe ad fœlicitatem nihil poteſt, is ad fœlicitatem nihil deſiderat, nihil requirit: quicunq; rationē ducem in vita ſequitur, ei ad fœlicitatem ampla, maximeq; certa patet via: probitatem qui poſſidet, ſimul is poſſidet ſummum bonū, nihil ad fœlicitatem prætereà requirit: boni mores, & honeſtæ rationes fœlicitatem pariunt: fœlicitas integritate comparatur: ſiquis in colenda probitate totus eſt, fœliciter admodùm, ac beatiſſimè cum illo agitur.

Vita chariſſima poſt honorem.

After honor life is deareſt, or onely honour dearer then life.

Omnium rerum, honore excepto, prima eſſe, chariſſima, antiquiſſima vita debet, ſecundùm honorem, poſt honorem, honore excepto, ſi honorem exceperis, nihil eſſe debet vita prius, potius, charius, antiquius: primas ſibi partes poſt honorem vita vendicat: primæ partes vitæ debentur, honore tamen excepto.

Vita & honor curanda.

Life and worſhip are of like to be regarded.

Saluti pariter & honori conſulendum: ducenda ſimul ratio eſt & ſalutis, & dignitatis: nō dignitatem magis, quàm ſalutem ſpectare debemus: ſalutis ratio cum dignitatis ratione coniungenda, quærenda, amanda, expe-

expetenda ſine ſalute dignitas non eſt, non eſt à dignitate vita ſeiungenda: decet ſtudere dignitati, cum ea tamen nec ſtudium vitæ negligendum.

Vitæ genus optimum inſtituiſti.

Thou haſt taken the beſt trade of life.

Exordium vitæ præclarum feciſti, egregio vitam principio iniuiſti, optimum curſum cœpiſti, rationem præclaram inſtituiſti, optimam partem elegiſti, ſapienter vitam inſtituiſti, cùm te Deo addixiſti. Vide, Sanum iudicium.

Vitæ faſtidium.

A wearineſſe of life.

Vitæ me tædet, vitam faſtidio, vitam mihi acerbam puto, acerbè viuo: moleſta, grauis, amara prorſus mihi vita eſt: ægerrimè, moleſtiſſimè, prorſus miſerè viuo, quando mihi mors eum eripuit, ex quo mea gaudia, meæ lætitiæ manabant omnes.

Vitam miſeram mors præclara conſecuta.

A noble death followed his painefull and vnhappie life.

Vt miſere vixit, ita periit honeſtè, miſerrimam vitam mors præclara terminauit: vitam infœlicem egregio mortis genere concluſit: acerbitates vitæ multas vna peregregia mortis hora compenſauit: vitam vixit infœlicem, præclaram verò mortem obiit: miſeriam vita ſuſtinuit, decus in morte tulit.

Vita quieta.

A quiet life.

Præſtabo tibi otium,quietam vitam,tranquillam,facilem,alienam ab omni cura, vacuam omni cura,omnium expertem perturbationum,ab omni moleſtia remotam,ſeiunctam,ſeparatam,ſegregatam,diſiunctam, nullis rerum humanarum fluctibus iactatam: efficiam, vt quietè viuas, vt quietam vitam ducas, facilem vt habeas & expeditum vitæ curſum,tranquillè prorſus vt agas, vt omni moleſtia vaces, vt otio fruaris iucundiſſimo,commodiſſimo,vberrimo,vt otioſè viuas.

Vita ruſtica grata.

The country life pleaſant.

Otium & quies ruſtica mirum in modum me delectat, oblectat, recreat, reficit, afficit, capit, delectationem mihi affert,voluptatem,iucunditatem,hilaritatem, gaudium,lætitiam:delectationi eſt,delectatione me afficit:rus animo meo iucundiſſimum eſt: rure ruſticoq; otio delector,mirè paſcor:delectationem,voluptatem, iucunditatem ex rure capio,percipio,ſuſcipio:otio illo, atq; illa quiete, quam ruſtica ruris habitatio, libentiſſime fruor: ſi vlla re,otio capior & quiete ruſtica:animus meus voluptate perfunditur, expletur ex otio ruſtico.

Vitijs deditus.

Giuen to vice and wickedneſſe.

Nunquam à vitijs animum,mentem,cogitationem abducis: nunquam de vitijs non cogitas: hærent in animo tuo ſtudia vitiorum: nunquam tua mens ab im-

probis cogitationibus diſcedit, abducitur, auellitur, vitia ſemper cogitat animus tuus.

Viuis mecum, nec animum meum perſpectum habes.

You liue with me, yet you know not al my heart: or yet I am vnknowne vnto you. in many points.

Me vteris aſſiduè: aſſiduus tibi mecum intercedit vſus: conſuetudo inter nos aſſidua eſt, veruntamen planè non tenes animum meum: prorſùs non calles mea conſilia, non omnino mei tibi ſenſus patent, non penitus, non perfectè, nõ ex omni parte, non vſquequaque.

Vixi vitam diuturnam.

I haue liued a long time.

Satis diu vixi, ætatis ſatis vixi, vitæ ſatisfeci ætate, ſatis longè vitam produxi, ſatis longum vitæ ſpatium peregi, non me pœnitet quantum vixerim: curſum vitæ minimè breuem peregi, vixi vitam ſatis diuturnam, hoc vitæ ſpatio contentus eſſe poſſum, non moriar immaturus, non auellar immaturus à vita.

Vna bonorum ſententia.

All good men are in one mind and opinion.

Vnus omnium bonorum eſt ſenſus, idem omnibus probatur, eodem concurrunt omnium ſententiæ, ſequuntur idem omnes, ſpectant, probant, opinione

tuentur, eadem eſt omnium ſine vlla varietate opinio, opinionum nulla varietas.

Voluptas ex liberorum virtute.

A comfort in godly children.

Magnam voluptatem è moribus filiorum pater ſuſcipit, magna voluptate patrem afficiunt benè morati liberi, magnæ voluptati ſunt parenti qui moribus excellunt filii, capit ex honeſtis filiorum moribus voluptatem ſummam, & lætitiam pater.

Voluptas eſca malorum.

Pleaſure, the bait or inſtrument to all euill or wickedneſſe.

Voluptas ad ea quæ minùs decent, homines allicit: hominibus malorum eſca voluptas eſt: multi ducẽ ſequẽtes voluptatem grauiter offendunt: duce voluptate multi errant miſerrimè; illecti voluptate, dulcedine voluptatis, blanditiis voluptatum, infortunia ſubeunt, calamitates adeunt, in miſerias incurrunt: voluptate, tanquã dulci veneno, homines pereunt: iucundum ac dulcem voluptatum conſuetudinem triſtis admodum & amarus conſequitur euentus, ſæpè voluptatem excipit dolor: voluptas dolore terminatur: voluptatis exitus doloris initium eſt.

Voluptate afficere.

To delight.

Tuæ literæ, quod facilè intellexerim, ei periucundæ fuerunt, ſummam voluptatem, lætitiam, gaudium, iucunditatem attulerunt: ſumma eum voluptate tuæ literæ affecerunt, extulerunt, perfuderunt.

Vrbs

Vrbs Pompeianarum partium fuit.

The city followed Pompey, or tooke part with Pompey.

Vniuerſa ciuitas ducem Pompeium ſequebatur, Pompeio regendam ſe dederat : ad Pompeii ductum applicauerant ſe, contulerant ſe, adiunxerant ſe vires omnes ciuitatis.

Vtar fratre tuo.

I will vſe your brother, or follow his aduice and counſell.

Vtar ad omnia tuo fratre, vtar opera tui fratris, in omni te confugiam ad fratrem tuum, ſi quid erit agendum, fratri tuo committam, ad fratrem tuum referam, in fratrem tuum reiiciam, eius conſilium petam, operam expoſcam. Vide, Per fratrem tuum agam.

Vt filius mihi charus es.

Thou art as deare vnto me as my ſonne.

Optimè tibi cupio, ſic inquam, vt filio meo : tua cauſa cupio, quantum filii mei cauſa volo: cupio tibi ſecunda omnia, non minus ac filio : æquè tibi faueo ac filio meo ; animatus in te ſum, vt in filium : quo in filium, eodem erga te animo ſum.

Vtile tibi erit.

It ſhall be profitable for thee.

Conſtitutum iter ſi ſuſcipies, emolumenti, vtilitatis, commodi plurimum, præſtantem fructum capies, ſumes, colliges : valdè erit è re tua, valdè in rem tuam,

tuis rationibus vehementer conducet: in eo tibi maximè conducetur: vtilitas maxima conſequetur: vehementer expediet, proderit, fructuoſum erit, cum fructu, vtilitate, commodo, emolumento, bono rerum tuarũ.

Vt maiores tuos ſequaris, operam virtuti da.

Seeke after vertue, that you may follow the ſteps of your anceſtors.

Si tuorum maiorum laudibus reſpondere vis, ſi maiores tuos referre vis, cupis imitari, ſi te dignum maioribus tuis prębere ſtudes, vt ad virtutem, in virtutem incumbas, ad virtutem ſtudia tua conferas, opus eſt: nauari à te operam virtuti oportet: debes virtutem colere, tui muneris, tui officii, tuarum partium eſt, non potes non virtuti operam dare: non licet tibi virtutem negligere, hoc ad te pertinet, in te conuenit, à te poſtulatur, atque adeò, tanquam debita res exigitur.

Vtrumque vici.

I ouercame them both.

Vtrumque facilè fregi, atque abieci, nullo negotio retudi: victoriam ex vtroque tuli: victoria ſum potitus: vterque mihi victus ceſſit.

Vulneratus.

Wounded.

In illa pugna, illo certamine grauiter vulneratus, percuſſus eſt: graue vulnus accepit, tulit: plagam accepit, graui vulnere eſt affectus.

Vulnus inſanabile.

An vncurable wound.

Futurum non ſpero, vt ex hoc vulnere conualeſcat, eiuſmodi vulnus eſt, vt ſanari non poſſit, vt ſalus deſperanda videatur, vt ſpes ſalutis nulla ſuperſit, vt medicinæ non ſit locus.

John Noroman

Vultus diſſentit ab animo.

A diſſembling face: the countenance is no ſure token of the inward diſpoſition of mind.

Fallit vultus, mentitur, fraudem facit, in fraudem inducit, decipit: diſſentit animus à vultu: non conuenit animus cum vultu, index animi verus nō eſt vultus, falſa vultus imagine, ficta ſpecie diſſimulatur animus, aliud vultus præ ſe fert, aliud animus cælat, occultat, tegit: aliud animo latet: tegit animum vultus: mendax vultus eſt, latet animus in vultu quaſi velo, aut involucro, animus obtegitur, atque obtenditur: veram imaginem animi vultus non præfert: ſenſus animi cum ſpecie vultus minimè congruit. Vide, Aliud ſentit, aliud, &c.

Vxor fœcunda.

A fruitfull wife, a mother of many children.

Multos ex ea filios genuit, ſuſcepit, tulit: complures ex ea filij nati ſunt: filios ei peperit multos: ita fœcunda vxore vſus eſt, vt filijs auctus ſit multis: vt filiorum multitudine abundauerit.

FINIS.

John Norman his booke

A TABLE TO FIND OVT LATIN FOR ANY OF THESE *Engliſh titles, by figures following, which ſignifie the page of euery leaſe.*

A

TO Abate in courage. 25.
not Able to bring to paſſe. 72.
litle Able to do harme. 70
not Able to pay. 287
to Abſtaine from meate. 95.
I cannot abide, &c. 17.52
of no Account. 190
Accuſed. 11. 122. 143
not Accuſtomed to paines. 187
a noble Act. 94
Aduanced to honour and wealth. 111
Aduerſitie. 16.18.107
this is mine Aduice. 58
an Aduiſed and deſerued loue. 23
Affaires of great weight. 56
my Affaires haue bene better. 226
Againſt your honour. 262
to Agree with the time. 179.249.
I will Agree with you. 247
wiſe men will allow your iudgement. 258
Alteration of ſtate. 178
to Amend. 69
Angr[illegible]. 13.93
not ſoone Angry. 13
Anger the cauſe of all miſchiefe. 146
Apparelled like a Spaniard 116
Apply the counſell diligently. 19
Apply your wit. 68. 69
Approued of all men. 30
an Approued ſtate of life. 231.263.
Acquaintance. 103
an Army ſtrong in prowesſe, but not in number of ſouldiers. 64
the Army in great peril. 64
he was Arraigned. 47

too

too Arrogant. 183
to Aſſaile. 152
Aske your father. 71
Aſſure your ſelfe, or be aſſured. 191
be thou Aſſured. 47
if thou art Aſſured,&c 104
an Aſſuring with an oth. 33
At a word. 43
to Attempt ſome great enterpriſe. 56
to Augment. 220
Author of euill. 36.182
Author of honour. 77
in great Autority amongſt your citizens. 51
in higheſt Authority. 211

B

Babling is no eloquence. 262.
he tooke his Baniſhment patiently. 102.169
a Baſe courage. 26.202
a Battell or conflict. 228
not able to beare great coſts. 247
to Beare great rule. 66
he Beareth me ill will. 103
to Beare the ſway. 36
he Beareth two faces vnder a hood. 21.279
Beatified both with riches and wit. 199
to Become a new man. 11
this Becometh not a wiſe man. 117.147
Before mine eyes. 163
all my honour Began by you. 77
to Begin warres afreſh. 39
the Beginner, and alſo the reuenger of our ſorrow 121
a worke Begun onely. 198
Benefits. 40.41. 167.246
your Benefits deſerue all I can do. 196
to Beſtow a preſent or beneſite. 176
to Beſtow. 171
of great Bigneſſe. 113
Blamed. 11.20
Blameleſſe. 10. 65
a pleaſant Boy. 205
be as Bold with my goods as with your owne. 224
Bookes of writings. 260
thy Bookes are in great eſtimation. 156
as ſoone as I was Borne, 216.
to Bring a thing to good end. 12.39.223
Brought in by cuſtome. 61
Brought to pouerty. 15
your Briberie maketh you to be hated. 152

John Newman his booke witnesse John Fimes

an honourable Buriall. 112
a great Burning. 130
a Buſie worke to compas. 151. 223. 229.
our Buſines is all one. 226

C

Cato called Cenſorinus. 47
to call to mind. 52
he Came at length. 210
your talke Came to my eare. 235
a worthy Captaine. 43
a Care or regard of libertie. 156
to haue Care, &c. 55. 68. 69 215.
I Care not what loſſe I ſuffer to keep my honor. 77
from a leſſer Care to a greater. 97
Carefulneſſe. 239
Careleſſe. 55. 196
the Caſe is changed. 171
our Caſes are alike. 226
to Caſt downe. 109
to Caſt account. 116
I ſee no Cauſe. 216
the Cauſe of euill. 36
my Cauſe was ouerthrowne. 46
Certainly. 146
Certifie me of your buſineſſe. 72
Chafed. 13
to take the Charge of the common wealth. 85
my Chance. 46
to Change his mind. 33 165. 168. 177. 187
godly Children. 276
Childhood. 31. 216
you are Churliſh. 76
a good Citizen. 42
Cleare. 1065. 122
Comberſome. 25
to come to honour. 161
to Comfort. 18. 21
it is a Comfort to heare, &c. 101
Comfort in godly children. 276
Comfortleſſe, or which cannot be cōforted. 217
to Command in the commonwealth. 162. 176
you Command me to do hard things. 75
to Command a thing vnpoſſible. 125
a Commendation ariſing from vertue onely. 154
to Commend moſt earneſtly. 53. 229
to Commend, or do commendations. 114
I Commend to you this matter. 55. 252

to

to Commit a hainous fact. 233.
Commit nothing, &c. 109
I haue Committed my things, &c. 213
a Common hill. 56
the Commonwealth vtterly vndone 27
your Company is vnpleaſant. 76
Companion or mate fellow. 13.52
not to bee compared with, &c. 135
I know what Count you make of him. 233
the Concluſion or end of the Epiſtle. 57
fortune eaſily Conquereth the coward. 270
to Conſent in opinions. 58 60.121.275.
to Conſider. 18.109.166.
I will Conſider your honor 119.
Conſtant. 60.266
Conſtancie is a commendable vertue. 61
to bee conſumed with ſorrow and paine. 83
Content is pleaſed. 37.62
be Continēt or temperate. 63.
Continuall mourning. 160
Continuance of warre. 170
Continue as you haue begun. 144
Contrary to that wee, &c. 63.
Contrarie to your letters. 36.
a Contrary way. 221
a Controuerſie. 52
Couetouſnes. 26.65.93. 178.192.
to Counſell, or to giue counſell. 58
Counſell. 71
your owne Counſel is beſt. 256.
to Conſult or to aske coūſell. 59.73
the Countrey is pleaſant. 230.274.
of a baſe Courage. 202
a Couragious, conſtant, & ſetled mind. 27.129
a Couragious heart. 24
Couragious without wit. 163.
Courteous and friendly. 220.
Courteſie. 44
Cowardneſſe. 251
Craftineſſe. 20
Craftie Children. 43
a Craftſmaſter. 48
Credite. 68

of no Credit or eſtimation. 191
Crookedneſſe of men. 206
we muſt not be Cruell to our children. 140
Cuſtome. 45.61
Cuſtom taketh away great ſmart. 17.45.158
the head Cuſtomer. 161

D

a Daſtard or coward. 26 202.215
it is Dangerous. 90.219
in the ſame Danger. 133
the Day appeareth, or the dawning of the day. 75 249
a Day appointed. 75
a Dearth of victuals. 29
ſubiect to Death. 19
the Death of Aldus was a great loſſe to learning. 157
Death is without ſenſe. 175
vntimely Death. 175
he is my Debtor. 70
my ſtock is Decayed. 225
Deceiued. 95.240
you haue Deceiued my expectation. 99
without Deceit. 20.29.45
Deceit perceiued. 45
to Decreaſe or diminiſh. 220
he that Dedicateth himſelf to God. 218
Deare friendſhip. 32
thou art Deareſt vnto me. 91.255.277
I will Defend your honor. 116
of low Degree. 246
to delay or Deferre. 104 173. 186. 182.213.224.
after long Deliberation. 97
to delight. 276
to Deliuer from a ſiege 45
not to Deliuer letters. 158
I haue Deliuered my countrey. 202
Deliuered from all feare. 28.170.
to Depart. 79
to depriue one of his goods. 129
Deſerts or good turnes. 190.191.
I ſhall neuer Deſerue your benefits. 169.196
as I would Deſire. 12
to Deſire a long life. 81
I Deſire to bee within the citie. 63
a Deſire to ſtudie. 24
Deſirous of glory. 31.245
Deſirous of newes. 190
Deſirous of praiſe. 153

UMI

to Diſpatch in few words. 203
a Deſperate caſe. 107
Deſpiſed of all men. 61
to Deſpiſe his patrons or maintainers. 171
euill Deſtinie. 194
to Deſtroy. 260
I am Determined or purpoſed. 117.242.
I haue determined to vſe your counſell. 63.199
not very Deuout. 188
to Die. 174
Dignitie. 77.237.262
Diligence required. 78
of Diſallowing. 126
Diſhoneſtie. 257
Diſhonoring. 76.205.220 264
to Diſpatch. 104
to Diſpleaſe. 115.195
Diſpraiſed for couetouſnes 192
not to Diſſemble. 137
a Diſſembling face. 279
to Diſſent from thy father. 257
a Diſſolute liuing. 243
in Diſtreſſe or danger. 64
Diuers opinions. 80
a Diuers way in gouerning of my houſe. 79
much to Do. 161
if you Do amiſſe. 90
to Do a commandement. 10.75.174.
to Do all for himſelfe. 257
Do all you can poſſible. 68 196
to Do a ſpite. 70
to Do wrong. 138
he Doth all things for me. 213
he Doth beſt. 218
no Doings. 104
nothing done. 97
I will prooue that I haue Done well. 199
Done nobly or honorably. 92.94.215.
to Doubt. 66.85.263
a Doubt of credit. 71.105.
in Doubt to take the charge of the common wealth. 85
I Doubted neuer. 161.186
it is Doubtfull. 86
in doubtfull matters. 59
the Drift of my counſell. 58
Driuen from the hauen by the wind. 262
Driuen to pouertie. 15
it is your Duty. 202.254
moſt Dutifull. 194.210
Cicero Dwelled pleaſantly in a fine houſe. 49

E

why giueſt thou Eare vnto them? 219
Earneſtly. 19.21.90.165
Eaſily. 103
I Eate but little. 188
Eloquence was gainfull to Cicero. 89
to Embrace. 119
to Encreaſe. 220
to Encourage. 26.92
brought to a good End. 223.
to End. 12.151.158.198
almoſt Ended. 227
the End is doubtfull. 71.85 86.263.
an End of my labor or trauell. 151
the end of all my muſing or intent. 106
hee Ended his office with great praiſe. 178
the End of my yearely office. 30.124
at the End ſhall fall out. 99 219.
an End vnlooked for. 64
to Endeauour earneſtly. 89 200.254.
Enfranchiſed. 50
to Enioy. 111
to Enlarge the empire or dominion, 37.112
an Enemie. 11.35
Enter not into fellowſhip with the wicked. 205
Entrapped. 142
Enuied at. 77.145
Errour of youth. 91
to Eſcape without puniſhment, or the cenſure of the law. 126
to Eſteeme or to thinke. 62.
greatly Eſteemed. 51.96 156.119.129.163.186
not Eſteemed. 31.190
what you eſteeme as worſhip. 217
the Euening. 250
Euen from a child. 31.216
Euill ſpoken of. 164
to Excell. 44.48
an Excellent man. 93
Excellently. 88
to Excuſe. 94
to Execute his office. 113
Exempt from ſubſidie or tribute. 269
Experience the ſchoolemiſtris of many things. 98.
notable to bee expreſſed. 234.
to Extoll ſmall things. 201

before the Eyes. 130.193

F

a good Face. 103
a diſſembling Face. 279
his Face bewrayeth him. 102
to Faile. 90
a Faint heart. 26.71.202
to Fall, or to do amiſſe. 151
what will Fall out. 219
Fame or renowne. 95.96
Far from craſt. 25
Famous for euer. 285
Fat, or to waxe fat. 95
Fat men. 208
Faultleſſe. 65.181
Fauour or good wil. 21.22 81.115
I deſire to be in your Fauour. 261
to come into Fauor againe 135 154.221
I will neuer Faile you. 191
Fearefull. 251
Feare of war. 38.270
I Feare how this counſell will fall out. 71
dead men Feele not. 175
a mate Fellow. 13.52
a dangerous Fire. 130
Filthy. 257
to Find his loſſe. 110
I cannot Find in my heart. 27.52.
a Fine fellow. 15
to Finiſh. 12
Fit for all things. 15.179
to Flatter. 189
a Flatterer of himſelfe. 206
he Fled away. 144
Flie lingring. 104.173
put to Flight. 135
the Flower of ones age. 18
ouerthrowne in Flouriſhing. 268
a Foe. 11.35
to Follow. 102
to Follow iuſtice. 141.149
to Follow the law for puniſhment. 208
to Follow other mens counſell. 20
I will Follow your counſell. 174
Cicero Followed Plato. 48
the citie Followed Pompey. 277
to Follow the ſteps of our ancients. 278
to Forget. 193
I will neuer Forget your benefits. 40.167
For your profit. 57

to Forſake thy aged parents, &c. 257
to Forſake his ſtudies. 244
to Foreſee things to come. 232.
Fortune. 16.18.108.109. 110.180.
your ill Fortune, wiſdome will remedy. 69
a Franke beneſite. 41
Free from ſubſidie, or tribute. 269
172.180.195.
Friends. 31.32.48.96.107.
Free from trouble. 169. 114.250.
Friendſhip. 22.32.194.252 263.
From the Court to the cart 35.
Froward. 79.174.
Frowardneſſe. 206
not Fully ended. 187
a Furious act. 146

G

to Gaine or [illegible]inne. 159
a diſh[illegible] Gaine. 159
Gainſe[illegible] 89
the Ge[illegible]all of an armie. 43.[illegible]. 262.
a Ge[illegible]man borne. 184
Gentleneſſe to bee embraced. 119. 120.271
a Geometer. 113
to Geſſe. 58.100.178
to Get or to win that kingdome. 186
to Get the fauour of men. 21.154.
Gians. 113
Guiltleſſe. 10. 55.122.143
Giue thy ſelfe to Philoſophie. 207
to Giue a preſent. 167
Giuen to ſtudie. 35
Giuen to vice and wickedneſſe. 274
to be Glad. 106
a Glad man. 152.154
Gluttonie. 259
Glorie. 37.245
Glorie followeth vertue. 102.
God Almightie and moſt iuſt. 73
God is at hand in aduerſitie. 74
Godly and deuout. 208
God proſper your doings. 74.91.
God is preſent to helpe the afflicted. 74
A Good man. 237
the Goods of fortune are vncertaine. 110
he hath Gotten him a great praiſe. 153.181

your father hath Gotten you riches. 198
to Gouerne, to rule, &c. 80 149.214.
a noble Gouernour of the common wealth. 51
alwayes Gratefull. 206
I will Gratifie thee and thy friends. 250. 251
you Gratifie other, not eſteeming your ſelfe. 248
a Great dearth. 29
Great things are looked for at your hands. 246
Greatly. 88.255.260
Greeting of Friends. 124 231
to Grieue. 82.84
the Ground of the matter. 46
a Guide to vertue. 87

H

euill Hap. 19. 195
it Happeneth. 163. 219
Happie. 110
an Happie end. 91.92 Vide, Succeſſe.
the Happie life conſiſteth in vertue. 272
our Hearts are one. 80
Heart without wit. 263
most Heartily. 165. Vide Earneſtly.
Hatefull briberie. 152
Hated of all men. 145.256
let me Haue the vſe of your chamber. 157
I will not Hazard the commonwealth. 185
Hazard nothing to the aduenture of fortune. 109
a Hazarding of honor. 205
I am in good Health. 258
Health reſtored or recouered. 259
your Health is a comfort to me. 101
Health is not to be neglected. 146
you ſhal haue your Health better. 171
a Helpe in ſtudies. 30
I will Helpe thee. 150
Helpe your countrey. 37 71. 74.
a High mind. 24
of High ſtature. 113
the Higheſt officer. 162
to Hinder. 179
Honeſtie is to be preferred before pro[illegible] 118
Honour or wor[illegible] 75.67 87. 118. [illegible] 205. 221.2[illegible]
Honour enuied at. 77.145
Honour impaired. 76 205

after Honor life is deareſt. 272
Hope. 44.129.216.240. 241
paſt hope. 107.140
without hope of recom-pence. 41
Horſemen ſlaine. 57
the humanitie of Cæſar. 44 120
Hunting after praiſe. 153
great hurt and hinderance came to the Citie of Rome, &c. 253
it is hurtfull to me. 192
hurt wrongfully. 132

I.

a merrie feaſt. 105
Ignorant. 98.99.121.229
to be Ignorant in the manners of thy countrey. 202
an Immoderate ſorrow. 83
an Immortall name by writings. 185
Impairing of honor. 202. 264
Impudent. 128
Inconſtant. 155
I am not inconſtant. 189
an Immortall renowne out of trauell. 88
the Inconſtancie of fortune. 109
Increaſed or growne more and more, &c. 50
the Incurſions or inrodes of our enemies. 130
it is an Infamie to you. 217. 257
Infamous. 134
mine Inferiour. 135
Ingratitude is to be deteſted or abhorred. 137
Iniurie. 138.139
Iniurie of enemies. 96
of Iniurie fame. 95
Innocent. 10.65.121.143 152
of Intemperance, vntimely death. 175
nothing Intricate. 226
Intrapped. 95
to Inuade or to aſſayle. 152
my Inward mind. 234.260. 261
Iourneying. 147.148.173. 188.214.
Ioyned landlords in one hill. 56
a Ioyfull ioyning. 148
It is ſo. 33.225.242
It is a hard world for money. 25
to Iudge or to adminiſter iuſtice. 149

good

good Iudgement. 148.221
235.258
I iudge it praiſe worthy.
139
men will Iudge of you. 99
in Iuſtice art contained all
vertues. 140
Iuſtice is to be followed in
a common wealth. 142
149.
Iuſtice is little ſet by. 150

K

pouertie Keepeth a man
from honour. 87.203
Keeping my honour and
dignity. 237
to Keepe his patrimonie
together. 62
to Keepe promiſe. 193.136
242
to Keepe within his com-
paſſe. 63
Oreſtes Killed his mother.
198
a noble Kinred. 214
to Know. 72.220
not to Know. 148.219
to Know no way out of his
tale. 12
to Know ones mind. 28.45
261.275
I Know your ſtate well.
190
as I may Know or vnder-
ſtand. 178
a well Knowne man. 117

L

Labour. 151.213
Labour loſt. 56.197
my labour is ended. 161
you Labour too mnch in
your ſtudie. 184
to labour in vaine. 197
a Lack of money. 25
I Lament or mourne. 161
Cicero Lamented, or took
the death of his daugh-
ter grieuouſly. 29
wel learned both in Greek
and Latine. 114
a Learned Phyſition 166
we Learne by experience.
98
Learning is alwaies both
pleaſant and profitable.
158
Learning is not eſteemed
as it ougt to be. 32
to Leaue off. 244
I giue thee Leaue. ead.
I will neuer Leaue you. 191
Length of time. 158
a Leſſening of ſorrow. 155
if I haue any Leyſure. 258
to let one from hauing his
luſt. 66

to let one ſtudie. 124
Letters deliuered out of time. 126
Letters welcome. 157
Liberalitie. 193
Liberall or bountifull. 155 131.
Liberty. 159
to Lie, is a foule ſhame. 164
a Lier. 168
the Life of man, &c. 141
of an euill Life 204 273
Life and worſhip are alike to be regarded. 272
an inordinate Life. 144
after honour Life is dearest. 272
Light or vaine. 155
Like to you. 128
if your father Like of it. 247
Like. 178.254
Likely. 263
you muſt not Linger. 104 173.186.
to Liue at eaſe or in reſt. 141.274.
you ſhall Liue the better. 192.
to Liue long. 81
vncertayne to Liue ſo long. 84
I haue Liued lõg enough. 232.275.
as long as I Liue. 206
you Liue with me. 275
to Liue vertuouſly. 212
it was Long before he came. 210
to Looke to the common wealth. 42
we Looke vp to heauen in aduerſity. 129
Looke to ones buſineſſe. 68.226.255.
a great Loſſe. 157
Loſſe of goods. 120.138
I Loſt all that I had. 69.77 108.225.
Loſt children oftentimes come home againe. 204
you haue loſt nothing. 224 228.
I Loue. 24.91.178.255.277
vnlike Loue. 124
Loue for vertues ſake. 24
thou art Loued 47
I deſire to be in your Loue and fauour. 261
a ſelfe Louer. 206
to Loſe the fauour of the people. 22.155
Luckie. 110
to Lurke at home. 84
Luſt. 66

M

Mad. 138.142.168
Made free of the citie of Rome.

Rome. 50
Made ſriends againe. 221
to Magnifie things of no price. 201
to Make much of, or to ſet by. 81
Malefactors. 126.127
Malice. 33.165
a good Man is conſtant. 266.
another Manner of gouernance. 80
rich Merchants. 199
Let this bee your Marke, intent or purpoſe. 117
the Maſter of Requeſts. 161.
a Matter of great importance. 227.162
that it May be done. 229
the Philoſopher Meaſureth all things,&c. 297
it is Meete. 71
a Meet mate for me. 167
to Meete one. 194
Milde by nature. 13
the Mind. 33.58.165.168 177.187.251,206.
Mindfull of a good turne. 40.167.206.
moſt Miſerable. 135.242
Miſerie. 16.18.171
Miſerie of war. 38.93 170.
a Matter miſliked of. 228
Moderation of ſtudies. 181
rich in Money. 204
the Morning. 75.249
a Mother of many children. 279
to Mourne for the Common wealth. 160
continual Mourning. 160
the Mutabilitie of this world. 52
to Muſe, ſtudie or deuiſe. 166.

N

to haue an ill Name. 65 164.192.
the Narrow ſtraits of the mountaines, &c. 25
Nations ſubdued. 112
Naturally, &c, 178,179
Nature. 178
by Nature or by art. 148
one of my Nature or diſpoſition. 167
when Need ſhall require. 29.150.
I haue no Need of your counſell. 241
a Needleſſe excuſe. 94
vertue Neglected. 266
Neuer. 40
euill Newes. 192
Next to beggers doore. 15

a Noble death. 273
Noble doings. 92.94.215
Noble men. 184.
a Noble and vertuous mind. 266
No man or no body. 180 181.

Q

Obſtinate in opinion. 250
if Occaſion will ſerue, 239
Occupied. 194.164
Occupied in ſeeking after riches. 132
to be in Office or authoritie. 66 161.162
an Office done with great praiſe. 161 174
a moſt wicked Offence. 201.265.
to Offer wrong to his father. 201.265
how Old a man is. 17
Old men wiſer. 234
an Old opinion. 197
Opinion or meaning. 213 250.
all of one Opinion. 58.121 275.
of diuers Opinions. 80
Oportunity is paſt. 197
not able to Order himſelfe, is childiſh. 215
in ordring of my houſe. 79
to Ouercome. 44.278
Ouercharged with ſorrow 83
to Ouerthrow. 180.233 234 268.
the Ouerthrow of all other. 67
parents Ought to exhort, &c. 200.202
Out of the hall into the kitchin. 35
Out of hand. 10.49
he Oweth me money. 70

B

after a Painfull and vnhappie life, a noble death. 273
he Painted very well. 207
ye may Perceiue by his face, &c. 102
Parents. 200.201
to Perſwade. 27
it is not your Part, but mine. 189
a Parting. 79
to Paſſe to excell. 44.48 194
Paſſing well. 88.255
of a Paſſing wit. 146
Patient in aduerſity. 16.129
Patrimony. 62
not able to Pay. 187
to Pay for another. 212.240

to hold your Peace. 247
concerning Peace. 171
a Peece of trouble. 157
223. 227
the Philoſopher meaſureth all things by his owne wiſedome. 247
a learned Phyſition. 176
to Pitch his tents. 46
before the Plague of the common wealth. 231
Cicero in Pleading, &c. 48
Pleading for gaine. 159
Plaine dealing man. 20. 29
45
Pleaſant being in the country. 230. 274
Pleaſant & profitable. 458
a Pleaſant ſaying. 105
Pleaſure or delight is the baite of all wickedneſſe
276
to do a Pleaſure. 239
they haue Plucked vp their hearts. 29 93
Politicke. 19
Poore men thinke themſelues moſt miſerable.
135
to Poſſeſſe. 111
Pouertie. 15. 199
Pouertie is a ſtay or a hinderer of honour. 87.
203.
the Pope. 210
I Pray you moſt heartily
165. 193. 229
Praiſe. 22. 56. 61. 72. 152.
154. 155. 161. 182. 193.
214
to Praiſe one that hath deſerued euill. 72
Praiſe worthy. 22. 56. 61
to be Praiſed. 132
to Preferre. 80. 118. 236
you are the Preferment ſo mine honour. 72
Prodigalitie. 213
Profitable. 89. 225. 244.
277
a Proofe of my opinion.
213
Profite. 34. 55. 57. 144.
233. 248
Profitable to the common wealth. 61. 235
vertue is Profitable in all fortunes. 268
to Prolong the matter. 213
Promiſe. 242
to keepe Promiſe. 295
a Promiſe of all dutie. 209
210
I will Prooue my doings.
199
Proſperitie hath many friends, aduerſitie none.
107. 175.

too Proud. 183
Puffed vp in pride. 89
Alexander was Puiſſant. 19
to be Puniſhed. 127.108
not Puniſhed. 126.188
to Purchaſe with great labour. 268
I Put my horſe vnto my enemies. 22
to Put off, or to delay. 224
you haue Put me out of doubt. 26

Q

to Quench the laſt ſparkles of warre. 39
a Quiet life. 274
a Quiet mind. 111. 251

R

Raſh. 127
Raſhneſſe. 39
to Raile or reuile. 180
Reaſonably. 263
a Recompence. 41
a Recompence of loſſe. 69
Reconciled. 114
Reconciled friendſhip. 136 154.221.
to Recreate or refreſh the weary ſpirits. 27
Refreſhing frō ſtudy. 258
to haue Regard to the cōmon wealth. 42.215
I will haue Regard to your honour. 119
I Regarded not my owne profit. 223.248
haue Regard to your honour and worſhip. 67.77
it Reioyceth me to heare well of you. 253
to Remedie. 69
to Remember. 52
to Renew ſorrow. 84
to Renew warre. 39
Renowne of iniury. 759
I will Repeate my counſell from the beginning. 31
your talke was Reported to me. 235
to Reprehend ſharply. 142
to Repreſſe. 125
Reproch. 257
I haue not Reſpected my owne commoditie. 55
vnwiſe mē Reputed as wiſe in their proſperitie. 175
I Requeſt you earneſtly. 165
I Require a greater diligence. 78
to Requite deſerts. 191
to Returne in fauour. 136
Returne to your ſtudies. 14 16
your Returne was out of time. 222

I

I Returne vnknowing,&c. 142
to Reueng, and not to reuenge iniurie. 139. 265
to Reuerence. 118. 267
to Reuerēce his father. 202
honour the Reward of vertue. 211. 212
Rich. 50. 81. 89. 169 204 232. 261
Riches. 18. 89. 132. 181. 190. 262.
it is not Riches but vertue, &c. 81
you haue Rid me from all feare. 28
to Rid himſelfe from his life. 95
Rude and ignorant. 98. 99 121. 229
from vtter Ruine. 202
the Ruine of my coūtry. 82
to Rule. 36. 63. 66. 176. 219
Ruled by other mens counſell or aduice. 20
to Rule the commonwealth. 142. 149

S

Sad or heauy for the death of a friend. 253
to Saue my life. 22
I would you Saw my heart or good will. 260
he Saith one thing and thinketh another. 21. 279
to Sayle with wind and weather. 249
in Sailing the weather is to be regarded. 342
to Slander. 12. 116. 134
Slandered wrongfully. 122
the Sea coaſt liketh me beſt. 165
this Second reaſon comforteth me. 21
Sedition is a plague of the commonwealth 233. 234
Siege. 45. 46
a deſire to Seeke out. 245
to Seeke after riches. 232
a Sentence approoued of wiſe men. 255. 258
Seruiceable. 194
to Set one free from feare. 169. 172.
to Set vpon. 152
to Set his mind to the fertherāce of ones honor. 78
nothing Set by. 190
I Set not much by my ſelfe 247
I Set not a ruſh by it. 196
rich men are moſt Set by, or made of. 81
to Set forth praiſe. 96
a Setled mind. 27. 252. 266
a Seuering. 79

Sue the counſell earneſtly. 19
Shame. 25.146.202.257
Shameleſſe. 123.128
to Shew fauour. 229
I will ſhew my ſelfe thy very friend. 212
Shew thy ſelfe a good citizen. 42
to be Short. 43 203
Sicke or ill at eaſe. 147 188 192
of a Sickly nature. 133
a Sickly yong man. 14
Sicke with ſtudying. 18
Sickneſſe taken in a iourney. 73
in the Sight. 130
to keepe Silence. 248
Sinceritie. 45
a Sincere heart. 20.29.45
to Sinne without ſhame. 118
nothing Skilfull. 121
Skilfull in warlike affaires 116
Slaine or killed. 57.128. 170
I could not Sleepe all the whole night. 143
to let Slip. 197
Slouthfull. 122
Oreſtes Slue his mother. 198
a Sore enemy. 35
I am Sorie for your ſickneſſe. 6
I am Sorie for the ruine of my country. 82
your Sorrow, &c. 82.83 84
an expert Souldier. 116. 170
to Swoune. 72
he Spake againſt your honour and dignity. 262
Sparing becauſe of pouertie. 199.231
to Speake well of one. 72
to Speake with him. 52
Speedily. 49
to do a Spite. 70
euill Spoken of. 65.192
to Spoile. 260
to Spread an ill name. 134
if I can Stand you in any ſtead, &c. 239
your State. 190
the State of the thing. 242
to Stay himſelfe. 63 66.87
to Stay or to driue off. Vide, To defer. 172. 173
to Stay or qualifie the ciuil ſtrife. 50.87
Stedfaſt. 60
to Strike with a club. 112
a weake Stomacke. 245
Stout in the quarrell of his country. 160

my

my Strength not fully recouered. 259
to Striue. 186
Strong and mighty. 228
made Strong. 269
Study. 12.85.91.184 263
with thy Stronger 185
Studie alwaies profitable. 244
to Studie Cicero. 12
to Studie vertue. 185.200 278
you Studie too much. 184
Studious. 34.91.183.184 185
to Subdue. 112
all men Subiect to death. 195
Subiect to many perils or dangers. 141
all things Subiect to vertue. 245.271
to haue a good Succeſſe. 12 91.92
I Suffer an vnmeaſurable paine. 83
Sufficiently rich. 232
I ſuppoſe. 197
Surfetting. 259
Sure. 60
I was Sure. 11
not able to Suſtaine paines 83
to Swarue altogether from his old faſhions. 11

T

to Take the charge of the common wealth. 85
Take heed. 42 93
you haue Taken the beſt trade of life. 231.273
to be Taken with beautie. 240
to Take away ones goods. 129
I will Take your part. 254
Talke. 235 236
they are not to be Talked of, &c. 100
I haue Talked with your brother. 65
my Talke is done. 151
I will tell you my minde when time ſerueth. 29
that I may Tell no worſe newes. 182
a Terrible winter. 117
to be thankfull. 105.106
as I thinke. 58.178.197
in old Time. 164
out of Time. 222
Time will come. 270
to doe as Time will ſerue. 179.149
the Time will not ſerue. 250

if you Thinke that it may be done. 239
euer Thinking on your profit. 68
a Thrifty child. 105
Thought taking. 239
the citie Tooke part with Pompey, 277
an ill Token. 195
vp to the Top of the houſe 144.
Tormented or vexed. 100
it Toucheth me, and not you. 189
to ſtudie Toyes. 243.264
a good Trade of life. 273
no Trafficke. 104
to Trafficke. 180
to Trauell with might and maine. 89
Tributarie lands. 19
Tried without loſſe. 238
not to Trouble. 194
Troubled without a cauſe 123.172
a little Troubled. 171
in like Trouble. 133
all men ſhall be Troubled 195
a Troubleſome iourney. 147
a Troupe of horſemen. 87
Truth is to bee regarded before friendſhip. 263
Truly. 141
to be Truſted. 180
I Truſted chiefly,&c. 142
a ſingular good Turne 246.

V

a Vaine hope. 241
Valiant. 19.109.170
Valiant horſemen. 87
to Vanquiſh. 44.278
Varro better learned then eloquent. 260
Vehemently or extremely tormented. 100
the Venetians are rich. 262
Vertue. 81.87.146.155 163.184.200.211.212. 241.267.268.269.270. 271.278.
for Vertues ſake. 50
Vertue neglected, or little ſet by. 266
Vertue loden with rewards 266
a ſhamefull Vice. 213
Victorie. 94
Volēce repreſſed by wiſedome. 125
Vnable to ſtudie. 133
Vnawares or vnthought on 157
Vncertaine what to doe. 85.

Vncertaine newes. 230
Vncircumſpect. 150
Vncredible. 111.130
an Vncurable wound 278
Vncourteous or vnkinde. 138.141.
as I vnderſtand or perceiue 157.
you Vnderſtand my meaning. 28
to Vndertake. 151.162
to Vndo one. 129
I am vtterly vndone. 69 108.227.
the Vndoing of all other. 67.
the vnhappieſt man in the world. 101.135
Vnhoneſt talke. 236
Vniuſtly accuſed. 122.138
Vnknowing. 142
Vnlearned. without experience. 98.99.121
Vnlike his father. 230
Vnlike trades. 22
Vnmodeſt. 123
Vnprofitable for you. 235
Vnskilfull. 121
Vnthankefull. 137
Vnwiſe. 127
Vnworthy of a benefit, or good turne. 31
Vnworthy of praiſe. 132
I will vſe your brothers helpe. 205.277
you Vſe the company,&c. 160 285.
I will Vſe your counſell. 73
Vſe my goods as your owne. 224
Vſe taketh away paine. 44 158.
to Vſe the trade of merchandiſe. 109

VV

War. 38 39.93.179
Warring with good ſucceſſe. 104
I cannot Warrant you from violence. 165
to Waſte 268
to Waſte his Patrimonie. 198.203.
to Watch all [illegible] night at ſtudie. 185
the Way is barred vp. 264
Wayward. 274
to Weaken the body. 144
a Weaker body. 133
a Weakend wall. 201
no mãs Wealth is ſo great but his expences may be greater. 181
a Werineſſe of life. 273
a Weighty matter. 151 223.226.
I Weigh not the praiſe. 282

hee Welcometh friendly. 231.
your Welfare reioiceth me as much as mine owne. …3
…Weather is to be regarded. 248
What more, what leſſe, all the world is ſet vpon couetouſneſſe. 36
not perfectly Whole. 259
your goods are Whole, 224.228
Wicked men. 126.127.205
My good Wil toward you 212.220.260 261.
the Wind kept vs from the hauen. 162
to Win … heart … me. 21
Winte…
as I wo…
I wiſh a happie end. 91
Wiſedome. 69.125
it is a point of Wiſedome. 154.170.249
of a dull Wit or vnderſtanding. 208
of an excellent Wit. 136
out of his Wits. 242.168
I am my owne Witnes. 219
no man Without fault. 181
With a good will. 108
Wounded. 278
a Worke begun. 172
Worſhip. 55 68.87.118.217
Worthy to be beloued. 78 131
I Wot not what to do, or I am at my wits end 60
Wrath. 93
a Wretch for deſpiſing his patrons. 171
you Write exceeding wel. 233.
to write the hiſtory of our time. 261
our ancients haue Written very well of vertue. 211
you Write ſeldome vnto me. 78.221

Y

the Yeare of his age. 17
Yearely office. 30
to Yeeld or giue place. 135.
a Yong man. 14
not by You, but by them that are about you. 115
Youth. 31.61.150.204

THE END.